

EGYETEMES REGÉNYTÁR

NAGY JÁTÉK

REGÉNY

**IRTA
TÁBORI RÓBERT**

**BUDAPEST
KIADJA SINGER ÉS WOLFNER KÖNYVKERESKEDÉSE**

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2015
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-615-5531-63-7 (online)
MEK-13656

ELSŐ KÖTET.

I.

Tarnay Ervin nem éppen könnyedén kapaszkodott föl kocsijára. Vig czimborák közt töltötte a lefolyt két napot és a sok jó bor, mit vele megittak, megfosztotta mozdulatait a szokott könnyedségtől és rugékonyságtól. Bár nem akarta beismerni, de érezte, hogy „ködös” a láthatár.

Máskor ez a köd rózsásszinű volt, most pedig sajátságosan sötétnek tetszett. A bor, melyet belé öntöttek, nem keltett benne vig hangulatot, hanem még fokozta azt az elkedvetlenedést, mely egy idő óta mind erősebben üldözte. Ha furcsa érzés lehet próféták közt az egyetlen nemhivőnek lenni, még különösebb, ha csupa jókedvű czimborák társaságában valaki nem tud szabadulni a mélabus hangulattól. Pajtásai hiába bizgatták, ő megmaradt zord kedvében. Most is nevetve állották körül kocsiját: csupa csetlő nyelv, botló láb és a kicsapongásig derült kedély. Miért hogy éppen az ő kedélye annyira sötét?

Egy jó fiu, a ki már az elérékenyülésig jutott el a sok bornak miatta, összetett kezekkel és a legfurcsább arcfintorok közt kérte, gondolna lelki üdvére és ne hagyja el czimboráit éjféltájban, mikor körüljár a sátán, ólálkodva „quem devoret”. S ha a sátántól nem is fél, a mi ilyen régi bünöstől föltehető, gondoljon a sok szép buteliára, mely odafenn még fölbontatlanul áll. Tarnay oda sem hallgatott a bolondos fiura, hanem hagyta beszélni Dömsödi Gáspárt. Nyugodtan kerítette nyakába a nagy bundát és elhelyezkedett az ülésben. Ugy tett, mintha most azonnal el akarna aludni s nem volna a kerek földön rá nézve fontosabb dolog a kényelemnél. Csak akkor hunyorított egyet-kettőt fáradt tekintettel, mikor a pajtások vállra kapták Dömsödit és elvitték az ugynevezett „halotti kamarába”, mely a legnagyobb kényelemmel volt berendezve, hogy kialudhassák benne mámorukat, a kik már teljesen el voltak ázva.

Csak ketten maradtak az egész társaságból az udvaron: Tarnay és Cselkó Pál, egy fiatal hirlapíró, a ki a fővárosból jött le, hogy jelen lehessen az ünnepélyen, melyet az új gazda, Doroghy Károly, adott barátainak. Talán Cselkó volt az egész társaságban az egyetlen, a ki teljesen józan maradt, hiven a zszurnaliszták ama szokásához, hogy éjfélt utáni két óráig, azaz lapzárta *előtt* sohasem rugnak be.

Tarnay félálomban szoritotta meg a hirlapíró kezét és éppen rá akart parancsolni a kocsisra, hogy mérsékelt tempóban hajtson, mikor Cselkó még egyszer megszólította:

- Aztán jól vigyázz magadra ma éjjel, pajtás!

Tarnay lomhán dőlt hátra az ülésben, álmatagon bólintott és kelletlenül válaszolt?

- Talán brigantik vannak erre? Vagy te is az ördögtől félted a lelkemet? Sohse féltsd, már rég az övé!

- Brigantik nincsenek, legfőlebb egy pár elkeseredett birkatolvaj, vagy lóköttő. De ma nagyon is tiszta és felhőtlen az égboltozat.

- Annál jobb, legalább nem fogunk megázni!

- Ez volna csak a kisebbik baj! Igazán, Tarnay barátom, jobban szeretném, ha ma nem indulnál el.

- Ugyan miért, te bohó?

Cselkó a láthatár szélére mutatott, a hol éppen most tűnt föl a hold. Egyetlen egy felhő, avagy ködfoszlány sem állott tükre és a föld között. Erősen fénylett, sugarait csaknem egyenes vonalban bocsátotta alá és olyan volt, mint egy óriási csiszolt érclemez: sima, csaknem lángoló és ezüstként tündöklő.

Tarnay belebámult a varázsszerű fénybe és majdnem egészen ott felejtette tekintetét. Érezte mint oszlik el a köd agyában, mialatt fölfelé néz. E fenséges látványtól megdöbbenve, tisztulni kezdtek gondolatai. Vagy talán a hűvös éjjeli levegő számüzte fejéből a bor páráit? Felülkerekedett benne a mélabus, világgal és emberekkel jóllakott hangulat után a gunyoros.

- Ettől a jó baráttól féltesz? - kérdezte nevetve és jobbával a méltóságosan, hattyuként fölfelé uszó holdra mutatott - hát nem tudod, hogy mi ketten régi jó ismerősök vagyunk? Sok éjszakát virrasztottunk már együtt mint két derék katona Ámor ő felsége szolgálatában!

- Ezt is tudom. Hisz azért ifjabb Don Juan a te neved! - válaszolt mosolyogva Cselkó. - Abban sem vagyok tudatlan, hogy büszkeséged és hiúságod ez a név, mintha érdemes tettekért nyerted volna el... De ez a hold nem a te büntársad, sok kalandban és csínyben kísérod! Ez nem jó pajtás, kész szemet is behunyni, a hol a szerelem kodeksze így rendeli; hanem egy harapós, irigy démon, a ki akkor tör ellened, mikor azt hiszed, hogy legnyájasabban tekint le rád. Ennek a barátsága méreg, betegség, nyavalya!... Ne neved hát, hisz komolyan beszélek. Ismerem én ezt az álnok csillagot, hisz magam is erről a vidékről való vagyok. Tudod-e, hogy mit mivel az az ur?

- Kiváncsi vagyok.

- Azzal kezd, hogy szerelmessé teszi magába az embereket. Sajátságos kór ez, mely nemcsak a fantáziával bírót éri el, de még az olyan prózai embert is, a ki sohasem járt verslábakon. Van az évnök egy szaka, mikor a nyár végleg elbucsuzik, s ilyenkor a hold felséges látványt nyújt erre felé. Csodálatos hatalommal vonz magához és ragad el mindenkit ez a misztikus égi test. A kit a szabad ég alatt talál varázsa, még komolyan meg is bánthatja. Sajátságos érzés fogja el az idegent, a mely félig ébrenlét, félig álom. Minél finomabb az idegzete, annál nagyobb a hajlandóság. Eleinte csupa kéj az egész, olyan könnyűnek érzed magadat, mint a madár és minden érzéked kétszer olyan finom, mint rendesen. Később azonban kellemetlenné válik ez az állapot: erős fájdalom járja át testedet; mintha a holdnak minden egyes sugara tör volna, a mely láthatlan, de annál fájdalmasabb sebeket üt. Az idegeket kinozza, a szemgolyót kitágítja s ez mohón keresi a fényt, csaknem magába szivja - noha olyan érzést kelt a világosság benne, mintha tüzes vassal érintenék hirtelen.

De mégis inkább lelki törődöttség, mint testi fájdalom az egész.

- S mi okozza ezt a különös állapotot? - kérdezte kíváncsian Tarnay.

- Mondják, néhány évtized előtt mocsár borította még ezt a vidéket. Aztán lecsapolták és a föld magába szivta volna a sok százados miazmákat. Holdvilágos éjjelen azonban az égi testnek csodálatos vonzereje következtében hullámszerűen kezd és folyton fölszáll a beteges pára a földből, még pedig vékony köd alakjában. S ennek volna az a hatása, hogy ideglázt olt annak testébe, a ki nem szokta meg a klimatikus viszonyokat.

Tarnay hangosan fölkapzongott.

- Nagy selma vagy te, Pál barátom. Vallj be, hogy, szeliden mondva, bolonddá akarsz tenni ezzel az orvosi prelekcióddal.

- Komolyan beszélek.

- Ugy? S mi ennek a betegségnek a gyógyszere?

- A bor meg a csók pajtikám! - kiáltott rekedt, borizü hangon Dömsödi Gáspár, a ki éppen most lépett, vagyis inkább tántorgott a kocsihoz. Csúron viz volt egész alakja, mert a mint a czimborák letették a halotti kamarában az ágyra, ő azonnal kiugrott az ablakon, a kut csurgója alá hajtotta a fejét és addig bocsátotta magára a vizsugarat, míg a mámor némileg el nem párolgott kábult agyából.

- Köszönöm a jó tanácsot, - szólott hirtelen Tarnay, a kit Dömsödi váratlan közbelépte ismét a régi hangulatba terelt: - de most: hajts kocsis!

...A kocsis a lovak közé csapott, Tarnay pedig hátradőlt az ülésbe és oda sem hallgatott többé Dömsödire.

Amint kiért az országutra, hirtelen ledobta magáról a bundát, a melybe eddig csaknem teljesen be volt burkolva. Arczának gondtalanul egykedvű kifejezése megváltozott, s az a közöny, mely a lármás, borral jóllakott czimborák közt álarczként borult vonásaira, gyorsan helyet adott a türelmetlenség és az ideges harag kifejezésének. Aczélszürke szemei tétován tekintettek és reszkető ajkai félhangosan morzsolták a szagotott mondásokat:

- Mit is mondott az a bolond?... Női ajkat csókolatlanul ne hagyj magad után... Boros poharadat mindig kiürítsed... Bolond beszéd, üres beszéd... Hát van még ajakpár e világon, melyet érdemes volna megcsókolni!

Összeborzadt, mintha hideg szél érte volna. Úgy tetszett neki, mintha a szavak akarata ellenére röppennének el ajkáról, vagy más valaki beszélne, a ki az ő gondolatait tolmácsolja. Aztán arra gondolt, a miről csak a napokban beszélgetett orvosával, dr. Kláray Gézával. Most is maga előtt látja ezt az orvost, gunyos arczkifejezésével, a melyben épp annyi a szatira, mint a bonhommia. Mindenütt látja. A ködpárában, mely ott libeg-lebben előtte, a holdsugarakon, melyek a sikon bujdosdit játszanak, a fűben és a fák sötét háttéréből is előkacsintanak. De nemcsak hogy látja, még a szavát is hallja: élesen, tisztán, figyelmét követelve, mindazáltal úgy, mint mikor nagy távolból indul el a hang. Bolondos dolgokat beszél, de érdekesen és a figyelmet lebilincselő módon.

- Azt kérde tőlem, mi a baja? Kedves uram, magának az egyedüli baja, hogy éppen semmi baja sincs! Fiatal, szép, gazdag, művelt, minden tehetséggel meg van áldva, csak azzal az egygyel nem, hogy az emberiség és a saját javára értékesítse azt, a mit a Gondviseléstől kapott. Más szóval: *tökéletes naplopó*. A régi orvosok udvariasabbak voltak, mint én, azt mondták az ön bajára, hogy az „horror vacui”. Parazelsus a fő-fő svindler értekezést is irt róla, melyben kifejti, hogy a természet semmitől sem irtózik annyira, mint az ürtől, nem türi meg az egészen üres tért. Az ön szive ilyen üres tér és kitört benne a horror vacui, a munkakerülők réme és büntetése. Ez a betegség csakis a nagyuri naplopóknál fordul elő és gyógy módja elég prózai: fogjon magának valami hasznos munkát, a mely nem engedi az unalmat felülkerekedni; ne pazarolja szellemi és testi kincseit léhaságokra. Ez az én tanácsom. Olyan bizonyos, mint dr. Kláray a nevem, hogy csakis ez segíthet magán, - de épp azért nem fogja követni. Igen, ha valami ostobaságot tanácsolnék önnek, kapva kapna rajta!

S igaza volt az orvosnak. A helyett, hogy megtette volna, a mit az rendelt, eljött ide. Mámorba akarta fojtani a lelki undort, mely erőt vett rajta. Doroghy Károly, az új birtok tulajdonosa, úgy fogadta, mint az ilyen vidékre kiránduló szalonkirályt fogadni illik és szokás. Volt dinomdánom, szent Ivó keresztelője, parasztbál, elkeseredett kártyacsaták stb. Mindenben az első volt Tarnay, de hiába! Az orvosnak mégis csak igaza volt: ezt a betegséget nem lehet így gyógyítani. Végre az ötödik napon nem bírta tovább az unalmat, mely a legnagyobb mámor közepett is kéréllhetlenül üldözte, s minden rábeszélés daczára odább állott.

Mint igazi világfi egy kis meglepetést is készített az ő szives házigazdájának, melyet ez talán csak napok mulva fog észrevenni. Megszöktetett egy fiatal leányt, a kiről hamarjában azt sem

lehetett tudni, miféle szerepe van a házban: szegény rokon-e, valami előkelőbb cselédféle, vagy éppenséggel a háziur kedvesének volt predestinálva? Ugy járt-kelt a kicsike a házban, mint az eltévedt bárányka, elpirulva minden férfinézéstől és fölriadva, ha idegen intézte hozzá a szót. S ő mégis megszöktette ezt az ártatlanságot! Nem mint a régi lovagregényekben szokás: éjfélkor, vihar süvöltésében, lóháton, hanem a mi polgáriasodott századunk szokásaihoz alkalmazkodva. Az első napon úgy tett, mintha észre sem venné a leányt: ezzel fölkelte benne a biztonság érzetét. A második napon megszabadította egy alkalmatlan czimborától, a ki parasztmódon udvarolt a kicsikének: ezzel a hálát ébresztette föl benne. A harmadik napon elővette rövid egy séta alatt, melyet estefelé együtt tettek a kertben, a szemfényvesztésnek mindama kipróbált fegyverét, melylyel annyi győzelmet vívott már ki női szívek fölött. S a negyedik napon, mikor déltájban találkozott vele, csak így szólt hozzá: „Kicsikém, akarsz-e enyém lenni? Jer velem Budapestre. Itt van a lakásczim, egyik rokonomé, a ki szállást ad majd neked. Várj ott rám, mig én is Budapestre jövök”.

A leány nem szólt semmit, hol elpirult, hol elsápadt. Átvette szótlantul a lakczimet és lesütve tekintetét futva állott odább. Bizonyos volt Ervin abban, hogy holnap este már ott lesz abban a kis szobában és várja őt reszketve, dobogó szívvvel. Tudja ifjabb Don Juan, hogyan kell a fiatal leányokat megvarázsolni.

S Doroghy Károly a jó barát, a vendégszerető házigazda? Mit mond majd ő ezekhez? Hátha igazán szerette azt a leányt? Annál rosszabb rá nézve! Még haragudni sem szabad úgy, hogy észre vegyék. Kaczagnia kell majd és ha fogait is csikorgatja, de hangosan bizonyára csak azt mondja:

- Ez az Ervin ördögös ficzkó!

...Nagyobb baj, hogy még ez a kaland sem birja fölrazni tompultságából. Mi haszna a szerencsének, ha nem tudja és nem akarja élvezni. Már nem is gondol a leányra. Nincs többé étvágya semmire. Elrontotta tökéletesen.

Folytatja most a párbeszédet a láthatlan ellenféllel, a ki mindig ott van mellette. Álmatag hangon, panaszosan suttog maga elé:

„...Don Juan, nemes elődöm és mintaképem, oldd meg nekem a nagy rejtélyt: hogyan történt, hogy neked mindig élvezetes volt az élvezet s örökké zamatos maradt a gyönyör? Lepke módjára röpkedtél virágról virágra, de sohasem csökkent könnyü szárnyaidnak röpereje. Csak mézét ismerted a szerelemnek s mit sem tudtál arról, hogy keserü az utóíze. Don Juan, hogyan történt, hogy sohasem untad meg az édest?

...Követni téged, ez volt elvem. Ma urnő, holnap a nép gyermeke, most szőke, aztán a barna. De jaj nekem, megsokaltam mézét a sok virágnak s úgy vágyódom egy csepp keserüségre!”

A kocsi gyorsabban haladt s a magános utazó suttogása elveszett a kerekek zajában. Az álma-dozó arcját körülszótték a holdsugarak és uszni látszott a fényben. Mintha óriási ezüsttenger volna a láthatár, melybe mindenfelől omlanak a lángfolyamok, csillogó patakok és szikrázó sugárerek. Áradt és apadt folyton ez a lángtenger. Elöntötte a rónát, betelt vele minden mélyedés, bezománcozta a magasabb helyeket, elöntötte a százéves fák törzsét és lombkoronáját. Most tömörült az egész, hogy ismét szétfolyjon és szétfolyt, hogy azonnal és gyorsan tömörüljön. Ott cikázott az átlátszó fény a lovak sörényében, pajzánul belekapaszkodott az utszéli cserjébe, föl kuszott az indákon, lefutott a füvekre, csókolódzott az elmaradozó bozóttal s mégis elég gyors volt, hogy megelőzze a vágató járművet.

- Don Juan, Don Juan, hozzád fohászok, - suttogott száraz ajkakkal és hőségtől piros arczczal az utas, - ilyen éjszakák voltak azok, melyeken legszebb győzelmeidet arattad. Don Juan, pátronusom, mondd meg nekem, hogyan lehet ismét élvezni azt, a mi élvezetes?!

Uszni kezdett a rónatáj, megelevenednek a sugarak, a mint a barna földet érintik. Ragyogó gyémánttá alakul minden egyes porszem, gyöngygyé a harmatcsepp, a mint érintik. Milyen élet, milyen tündéri pazarlása a fénynek és a ragyogásnak! Egymásba folynak, rezegve ölelkeznek a fénykévék; a lovak nyakig gázolnak a fényes párában, s mintha ez már nem csupán felülről jönne, hanem a föld is kibocsátaná, a mit évezredek óta a naptól, a holdtól elrabolt és magába szíva eltartogatott.

Elképzelhetetlen gyorsasággal száguld a fény, mondják 42 millió mérföldet halad másodpercenként. Van-e képzet, mely vele lépést tarthat? Igenis van! A gondolat, mely a mint maga megterem, már is alkot. Az érzelm, mely a mint kikel a sziv talajából, máris uj érzésnek ad életet, de maga azonnal elhervad és eltemetkezik... Hány ilyen hervadást látott ő a saját szívében! Hány ilyen temetést rendezett ő már a saját énjének nagyobb dicsőségére?

De van még *ennél* is gyorsabb valami: a visszaemlékezés, a mint bejárja a sziv és a lélek tág birodalmát. Hogy tódulnak elő rejtekükből a rég eltemetett emlékek! Valóságos kísértetjárás, de gyorsabb az éjféli vendégek száguldozásánál. Nem panaszkodik már, hogy üres a szive és eltompult az érzése. Eltávozott lelkéből a „horror vacui”. Él, ég, mozog és éget minden amott belül. De ez nem olyan láng, mely hevitve gyönyörködtet, hanem mardosó kin. Mert a mi nyomában jár, az az enyészet; a mit az emlékezet libegő szellője fölkap és szárnyain magával hoz, az sirokból kikapott, elrabolt hamu... Ez a maréknyi hamu az első szerelem nagy lángjára emlékeztet, ez a fakó, kihalt parázs az utolsó szerelem emléke: miben különböznek hát most egymástól?

Fülébe cseng néha egy elfojtott sóhaj, egy zokogásnak tompa akkordja. Miért, hogy ez most annyira fáj, mikor máskor, még nemrég csak mosolyogni tudott rajta? Mit törődik ő sóhajjal, zokogással? Hisz ez az adó, melyet a szerelem rabszolgái neki fizettek: a szerelem zsarnokának. Mint a ritkaságok gyűjtője a gyöngyöket, úgy gyűjtötte ő a mai napig a női könnyeket, hogy legyen min tetszelegnie. Ezt a drága gyöngyöt, mely tiszta és átlátszó, az első szerelem adta, ezt a sóhajt a megtört kedves ajka lehelte bucsuzóul. Ide mind a kettővel: viselem ékszernek!

De most érzi, hogy a női könny nem csupán gyönyört, de fájdalmat is okozhat... Mi történt hát vele, hogy a zokogásra is hallgat? Csak talán nem a megbánás?...

...Don Juan és megbánás?!

Akármi legyen is, üdv neki! Megtörte a kebel fásultságát és leszedi a rozsdá kérgét a szivről és lélekről. Elüzi a mindenható semmit és nincs többé horror vacui.

Míg ilyen boszorkánytánczot jár lelkében a föltámadó mult, arcának kifejezése egyre változik s mindinkább átszellemül. A fény fehérre festi arcszínét, kiszívja vérének pirosságát, vonásai kísértetiesen sápadtak s egész teste lázban didereg, reszket.

Megkapta a betegséget, melyre Cselkó jóakarólag figyelmeztette: a holdnak szerelmese, betege lett.

A mogorva kocsis ezalatt elszitta pipáját és néha halkán dünnyög valamit magában. Azt hitte, hogy gazdája most javában aluszsza ki a mámort. Egyszerre, egy utkanyarulatnál, véletlenül hátratekint: tudakolni akarta, nem volna-e jó a legközelebbi helységben megpihenni? De mikor meglátta gazdáját kerekre nyitott szemekkel fölfelé bámulni, ónszinűre változott arczczal és merev magatartással, majdnem elejtette ijedtében a gyeplőt. Nem szólt semmit, hanem a lovak közé csapott. Ismeri már ő tapasztalásból ezt az állapotot, mert nem egyszer látta maga előtt a *mocsárláz áldozatait*. A földolog, hogy mielőbb kijussanak ebből a párakkal telített, fényben uszó rónából.

Amott látható már a kis erdő, melynek szélén urilak áll. Fasoron végig visz hozzá az ut. Ha eléri annak porondját, az árnyék már is enyhíti a beteg fájdalmát. S bárki legyen is a kastély tulajdonosa, ilyen állapotban nem engedi odább a beteget: jól tudja azt, hogy biztos halál egy a szabad ég alatt ilyen éjszakán s ilyen állapotban töltött óra.

A lovak csak úgy repültek a homokos talajon végig. Tarnay egészen nyugodtan viselte magát, a míg árnyékban haladt a jármű, de mint a faszor végére ért, hirtelen összereszt a beteg. Nem ijedség volt ez, hanem inkább a gyönyörnek, az örömmel mozdulata. Boldog mosoly játszott körül ajkait és tekintetének merevsége is megszűnt. Fölállott a kocsiban, s éppen mikor ahhoz a kis nyárilakhoz ért a kocsi, mely mintegy 200 lépésnyire volt a sajátképi kastélytól, ujjongó hangon fölkiáltott:

- Titánia! Titánia!...

Az öreg kocsi összerázkódott babonás félelmében, mert azt hitte, hogy gazdája a szellemeket idézgeti. Éppen arra való is az idő: éjfél tájban, őszi felé, mikor röpködnek a lidérczek és a gonosz lelkek szövik a „boszorkányczérnát”, hogy hajnalban neki ereszszenek a földnek. Legvégén pók alakjában gubbaszt a boszorkány és lesi, kinek arcára vagy ruhájára tapad a lebegő szál, hogy aztán mirigyét és betegséget bocsásson áldozatára. Hallotta már ő is a boszorkány gonyos kaczagását s most is fülében cseng az ijesztő hang.

Hirtelen fölsikolt, elejti a gyeplőt, leugrik a kocsiról és ember fölötti rémülettől kergetve fut vissza az erdő felé. Egyszer megáll és hátratekint, de aztán gyorsan elkapja ismét a fejét, mintha attól remegne, hogy a lidércz most azonnal nyakába keríti tüzes pályáját.

S valljuk meg, volt is némi oka elfutni. Más, kevésbé babonás és műveltebb embert is megdöbentett volna az a látvány. Az imént említett kis nyárilaknak volt egy kiszögellő erkélye s arra éppen most, mikor a kocsi ideérkezett, egy sajátságos, tüneményes alak lépett ki. Nő volt. Hosszu, aranyszínű haja lebontva csüngött alá vállain, s a mint ráesett a holdsugár, csak úgy szórta a fényszikrákat. Magas, karcsu alakját hófehér, a mai divattól egészen eltérő ruha fődte. Az a mozdulat, a mint az erkély rácsozatához lépett, rátette a jobb kezét és fölfelé tekintett, tele volt bájjal és plasztikai kellemmel. Vonásai, mintha márványból volnának, sötét szemében lángoló élet, homlokán méltóság. Ugy tűnt föl és állott ott, mintha valami tündéri rege keretéből lépett volna ki.

Tarnay megbénulva, elbűvölve nézte ezt az alakot és nem tudott betelni látásával. Ugy tetszett neki, mintha megelevenülne előtte a regevilág, a szent Iván-éji álomnak királynője nyujtaná feléje a jobbát és pajzán játékokra szólítaná... Csakugyan az alak most megmozdul, tekintete ráesik, de nem vidámság az, a mit arcza visszatükröz. Szomorúság, fájdalom, lelki bánat, ha nem is tudták ezekben a vonásokba ruháikat bevésni, de letörölték róla a fiatal életkedvet. S nem is mutat meglepetést, mikor megpillantja, hanem mintha csak régi ismerősök volnának, királynői kézmozdulattal üdvözli őt.

Csakugyan régi ismerősök, valóban azok. Valamikor, réges-régen, még a boldog ifjuság napjaiban, mikor nem mardosta a kígyó szívet... mikor nem lüktetett lázasan mind a két halántéka, mikor... mikor is csak?... együtt játszottak ők Oberon tündéerkertjében. A csintalan Puck virágokat hintett feléjük s olyan boldog volt ő, mint azelőtt, és azután soha többé.

Villámgyorsan keringtek, kavartak ezek a gondolatok agyában. Reszkető kézzel kapaszkodik a kocsi oldalába, le akar szállani, de már nem bírja ereje. Leroskad, megsemmisül, homályba vész előtte a világ, de még elhaló hangja is rebegi:

- Üdv neked, Titánia, tündérek királynője.

II.

Délután négy és öt óra közt kezdődik a szerkesztőségben a „tatárjárás”. Ezt a kifejezést a segédszerkesztő találta ki és akkor szokta használni, mikor nagyon el van keseredve a lapnak barátai ellen, a kik ilyen időtájban járnak be.

A lap barátai olyan egyének, a kiket szokásból megtűr a hirlapíró ember, noha rég belátta kártékony voltukat. Többnyire hivatalnokok, a kik csupán délelőtt vannak elfoglalva és a dél-utánt emberbaráti cselekedetnek szentelik: a helyett, hogy kávéházba járnának, a mi költséges, vagy családjuk körében töltenék szabad idejüket, a mi fölfogásuk szerint unalmas, beveszik magukat valami szerkesztőségbe, mint a moly a téli bundába és eltrécselik az időt. Kifogástalanul öltözködnek, erős illatszert használnak, melytől megfájdul az embernek a feje és úgy viselik magukat, mint a kik a lapot protegálják. Ez a protekció rendesen abban áll, hogy zsebre vágják az érdekesebb ujságokat, magukkal viszik a legujabb irodalmi termékek beküldött tiszteletpéldányait, megkritizálják a még jelen nem levő munkatársakat, s ha már nagyon ki akarnak tenni magukért, olyan „legujabb” hírekkel kedveskednek, melyek már harmadnapja megjelentek egy konkurrens-vállalatban.

Ebből áll rendes működésük, de van ám rendkívüli is. Mikor egy munkatársnak affair-je támad, ilyenkor van csak a lap barátja igazán elemében! Mindent elkövet, hogy az ügyet lehetőleg felfujja és elmérgesítse; kolportálja az ellenfélnek nyilatkozatait, hivatkozik a lap becsületére, mely nem türi meg - már mint az ő fölfogása szerint - hogy az ügyet békés uton elintézzék. Könyv nélkül ismeri a párbajkódex minden tételét és önzetlenül ajánlkozik segítségnek. Jaj annak az ujoncz hirlapírónak, a ki lépre megy! Nem bocsátja többé ki körmei közül, mert a lap barátja szörnyen szigorú - más emberek becsületére. S ha megtörtént a párbaj, belecsimpaszkodik áldozatába, sétálni viszi minden nyilvános helyre s folyton figyelmezteti: vigyázzon felkötött karjára! Mert volt ám arra is eset, hogy senki sem gondoskodott a szegény sebesültről, minek folytán a seb elmérgesedett és le kellett vágni a karját.

Hogy ezt a kullancsként ragadó speciest ki nem pörkölik a szerkesztőségből, annak az a magyarázata, hogy akad mégis néha köztük olyan, a ki bejáratos előkelő körökbe és összeköttetésénél fogva jó forrás bizonyos esetekben. Ennek az egynek kedvéért megkegyelmeznak aztán a többi herének s megtűrik badarkodását. Ámbátor meg is éreztetik vele semmi-voltát: a mint belép, a szerkesztőségi szolga felsőbb meghagyásból azonnal ráül az egyetlen üresen álló székre, senki sem felel a nyájas üdvözlésre s minden ember úgy eltemetkezik az ujságokba, hogy a feje bubján kívül mi sem látszik ki belőle. De ez sem riasztja el a lap barátját: mosolyog, mikor a szerkesztő „az idő pénz” feliratra figyelmezteti, fecseg, ha senki sem hallgatja is és csak öt óra után távozik, mikor már olyan nagy az ideges feszültség a szerkesztőségben, hogy a kidobástól is lehet tartani.

Ama lap barátai közt, melyet Cselkó Pál szerkesztett, kiváló helyet foglalt el *Dömsödi Gáspár*. Megtűrték szivesebben, mint a többit, mert csakugyan hozott néha használható híreket, és jókedvű, bolondos fiúnak bizonyult, a kinek ostobaságaiban mindig akadt némi eredetiség. Azonfelül iskolatársa is volt a szerkesztőnek és nobilis hajlamokkal birt. Őszintén szíven hordta a lap érdekét s olyan reklámot csapott neki mindenfelé, hogy a kiadó maga is néha elég kegyes volt tőle - egy-egy szivart elfogadni: a mi Dömsödit két napra tette boldoggá.

- Tudják-e mi az ujság? - e szavakkal rontott be Dömsödi a szerkesztőségbe, a hol éppen most érkezett meg a bécsi posta; minél fogva minden élő lélek - az ollókat is beleszámítva - nagyon el van foglalva. Senki sem felel, csakis a segédszerkesztő, egy vézna emberke, a kinek tekintetéből azonban élénk szellem csillog, olyan mozdulatot tett kezével, mintha csendre akarná inteni.

Minthogy azonban az intő kézben hatalmas olló is reng, mely arra való, hogy kimesse vele mindazt, a mi lefordítani való, Dömsödi csakugyan fenyegetésnek veszi első perczen és visszahökken.

- De kérem, az én hirem csakugyan nagyon érdekes - hebeg - s önök az elsők, a kik a fővárosban megtudják.

Ismét semmi felelet. Lehet, csakugyan nem hallgatnak rá, de valószínűbb, hogy politikából cselekszenek így. Mert ismerik már a lap barátjának természetrajzát s tudják, hogy annál inkább dől belőle a szó, minél kevésbé figyelnek rá.

- Jól van: ha önöknek nem kell, majd elmondom másutt. Ott még talán meg is köszönik.

Az ajtó felé ment, szilárd elhatározással és kemény léptekkel. A segédszerkesztő félszemmel kísérte: ha kezét a kilincstre teszi, akkor csakugyan érdemes lesz a dolog, de ha fele uton megáll, mindennapiság az egész, nem érdemes érte szóba állni.

Dömsödi pedig nem elégedett meg ezuttal azzal, hogy a kilincset megfogja, de ki is nyitotta az ajtót, be is csukta maga után. Az igaz, hogy az előszobában dobogó szívvel megállott és leste, nem szólítják-e vissza. Nem várt hiába, mert a segédszerkesztő, a kinek ez az erélyes föllépés csakugyan imponált, letette az ollót és utána kiáltott:

- Dömsödi úr, kérem még egy szóra!

Mintha mi sem történt volna, úgy jött vissza. És hogy diadala teljes legyen, még egy szék is üresen állott, egészen közel a segédszerkesztőhöz, a ki lekötelező kézmozdulattal invocálta, hogy foglaljon helyet.

- Mi is az, a mit ön az imént el akart mondani?

- Nagy dolog, szenzációs dolog! Ezzel le fogják fülelni a konkurrens lapot. Bátran nyomathatnak kétezer példánnyal többet a holnapi számból.

- Ezt csak bizza ránk - de a hír?

- *Tarnay Ervin megnősült!*

A meglepetés csakugyan tökéletes volt és Dömsödi legszebb diadalainak egyikét élvezhette. Az újdondász azonnal felugrott az ablak melletti üléséből, oda jött hozzá és jegyzőkönyvét elővéve, kurtán meginkvirálta:

- Hol? Mikor? Kivel? Mi módon? S miért?

- Többet magam sem tudok. A részleteket kikutatni az önök feladata, de hogy a hír való, azért már kezeskedem.

Az újdondász vette kalapját és indult kifelé. Mint a kopó, a ki ha egyszer nyomra vitték, meg nem szokott állni mindaddig, míg a vadat föl nem verte. De ezuttal nem kellett messzire mennie: a lépcsőházban Cselkóval találkozott, a ki megkérdezte, hova megy olyan sietve?

- Tarnay megnősült, részleteket szimatolok! - válaszolt amaz röviden.

- Sohse fárasztza magát. Tudok én minden részletet és magamra vállalom az egésznek megírását.

Az újdondász visszatért a szerkesztőségbe. Cselkó egy külön bejáraton ment a saját szobájába.

Az a hír, mely az egész szerkesztőség érdeklődését olyan nagy mértékben fölkelte, őt is foglalkoztatta már két óra óta. Letette kalapját az asztalra, aztán azt tette, a mit az ember rendesen, ha valamivel nincs egészen tisztában: kétszer-háromszor végigsétált a szobán.

Sokáig nem tarthatott ez a séta, mert az első fordulónál megakadt lába egy csomó odadobott ujságban: félre lökte és tovább ment. A másodiknál lerántott könyökével egy csomó kéziratot, két vivókeztyűt és egy sodronyálarczot. Ekkor azután visszatért asztalához, leült székére és kivett kabátja belső zsebéből egy levelet: Ujból, talán harmadszor elolvasta tartalmát:

„Kedves barátom!

Körülbelül négy hónapja, hogy a délvidéken két mámor közti szünetben elváltunk. Te akkor este orvostani felolvasást tartottál nekem „a hold befolyásáról a higvelejüségre.” Az volt a sorsod, mint minden nagy tudósé: kinevettelek. S az enyém az volt, hogy saját káromon megtanultam, mennyire igaza van mindenkori tudománynak. Belátom már most, hogy nem jó éjjel arra felé utazni, különösen ha az ember sokat ivott. Megkaptam utközben a maláriát és kevés hija, hogy el nem vitt az ördög. Meg is cselekedte volna bizonyára, ha két lovam nem okosabb, mint a babonás kocsis, a ki kísérteteket látva, utközben megszökött s engem tehetetlen állapotban, eszmélet nélkül bizott a véletlenre. Csak másnap mert előbujni a bikficz, a mikor én már a csillagokat rugtam kinomban. Az a két derék ló - megérdemelné, hogy emberszámba vegyék, mert elvitt egy emberlakta hajlék elé; ott megálltak maguktól, s mintha sejtették volna, hogy én biz’ nem kiálthatok segítségért, olyan keservesen nyerítettek, hogy segélykiáltásnak is beillett. A házban meghallották, kijöttek, leszedtek engem a kocsiról és bevittek. Mondhatom, meglehetősen rossz kondícióba érkeztem meg.

Másként talán be sem bocsátottak volna. Mert az a ház nem nyílik meg minden ember előtt. A ki jogczimet akar nyerni a bejuthatásra, annak legalább is félig meghalva kell az ajtón kopogtatni; mert csakis a szenvedőknek tárul föl. Nekem erős jogczimem lehetett, mert nemcsak hogy bevittek, de ott is tartottak álló hat hétig. Mikor bejutottam, nem volt helyén az eszem, abból ítélve, hogy önkivületben valék, - mikor elmentem, elvesztettem a szivemet, olyan tökéletesen, mint még soha... S nem is a régi divat szerint! A betegség változtatott-e meg, vagy talán már vénülni is kezdek, elég az, hogy mielőtt elhagytam a hajlékot, a hol annyi önfeláldozással ápoltak, meg is kértem az urnó kezét.

...Igaz, még el sem mondtam, kicsoda ő. Pedig jól ismer ő téged és te is ismered. Neve: özv. Csery báróné, született *Kende Szidónia*.

...Olyan kosarat kaptam, hogy kettőnek is beillett volna. De nem tágitottam. Négy hét múlva, mikor már a saját lábaimon eljöhöttem, hogy köszönetet mondjak jószágáért, újból megkértem a kezét - megint elodázták kérelmemet. De ezuttal már észrevehettem, hogy a tagadó válasz némileg nehezebb esett. Tudod, a nők mindig bizonyos jogot formálnak azokra, a kik iránt jók voltak, s ha elismerjük ezt a jogot, már félig-meddig megnyertük ügyünket. Ismét négy héttel később harmadszor megkértem mentő angyalomat s ezuttal beleegyezett. Tíz napi mátkaság után tegnap volt az esküvőnk legnagyobb csendben. Maga Szidónia akarta így, s nekem nincs akaratom az övéen kívül. Mondom neked, tökéletesen megbüvölt ez a nő! Itt maradunk a jövő őszig, aztán fölmegyünk Budapestre, a hol házat akarok tartani. Királynője Szidónia lesz.

De addig még valamit rendbe kell hozni; egy nagy elhamarkodást és egy nagy mulasztást. Emlékszel talán még, mikor Doroghynál felavattuk az új birtokot, hogy ott egy kis szőke leány bujdokolt. Nem lehetett több 17 évesnél, de már tökéletesen ki volt benne fejlődve az asszony. Unalomból, - mert én mindig unatkozom, mikor kártya és bor járja, - egy kicsit udvaroltam a leánynak; már csak azért is, hogy ki ne jöjjen a gyakorlatból s hogy Doroghyt bosszantsam. A kicsike azonban komolyba vette a dolgot és mikor negyed napra szerelmet vallottam neki, úgy belesápadt, hogy menten karjaimban fogtam föl, nehogy a földre ájuljon. Esküszöm neked, nem nyultam volna hozzá ujjam hegyével sem, mert engem vén bűnöst is meghatott az üldözött őzike tekintete.

Doroghy házába hogyan került, mi volt ott teendője, nem tudom; de meg mertem volna esküdni, hogy *még gyermek*. S ez a bolond érzékenykedés vitt sajátképen arra, hogy megszőktessem. Meg akartam menteni attól a száraz, epéskedő embertől, a ki bizonyára boldogtalanná tette volna. Inkább magamnak szántam. A kicsike el is ment Budapestre, várt rám s valószínű, hogy még most is vár.

Mit tegyek vele? Semmi kedvem kalandhoz, de azt sem mondhatom neki: menj innen, meguntalak! Hisz még alkalmam sem volt, hogy megunjam! Tökéletesen megfeledeztem róla, csak azon a napon jutott eszembe, mikor Szidóniával oltár elé kellett lépnem, s ezt megelőzőleg rendet csináltam a multtal. Már most az a fő, hogy a kislányt kiábrándítsuk, de úgy, hogy ne vegye nagyon is tragikusan a dolgot. Természetes, hogy a jövőjéről gondoskodni fogok. De közbenjáróra van szükségem s erre a szerepre téged szemeltelek ki.

Kérlek, keresd fel ezt a kis leányt, a kinek mint értesültem, legnagyobb passziója abban áll, hogy naphosszant vörösre sirja a szemeit. Pedig én a vörös szemeket csak úgy nem szeretem, mint a piros orrokat. Magyarázd meg neki a helyzetben beállott változást és kérdezd meg, mihez van legnagyobb hajlandósága? Ha tehetsége van a szinpadhoz, beíratom a szini tanodába - az efféle otthon nélküli madárcák ott lelnek leghamarább puha fészekre, - megfizetem érte az eltartási költséget, míg szerződést kap. Ha ehhez nincs kedve - mert tehetségre szép leánynak sajátképpen nincs is szüksége - elvégezheti a tanítónői tanfolyamot, vagy ha akarja - dohánytőzsdét nyitok számára. Mindent, a mit akar, csak jóvá tehessem elhamarkodásomat s ne legyek kitéve annak, hogy mikor feleséggel Budapestre jövök, élembe toppan és szemrehányólag kérdezze:

- Szivem, lelkem, hol maradtál olyan sokáig?"

Cselkó nem olvasta tovább a levelet. Megundorodott a rideg önzéstől, mely kiritt minden sorából. Ez a férfit, ez a Tarnay, a milyen varázst gyakorolt mindenkire, és szemtől szemben lényének külső mázával elfödte a belső ürességet, mikor a távolból beszélt és föltárta igazi lényét, csaknem visszataszító hatást tett rá. Hát ezért az emberért rajongnak a nők? ezt tekintik mintaképnek a férfiak? Még olyan asszony, mint Csérey Szidónia sem volt éleslátóbb, hanem őt is körülhálózta a veszedelmes csábító?

- Szegény Szidónia! - sóhajtott Cselkó; - hogy ismét ilyen ingatag talajra voltál kénytelen építeni!

Egy pillanatig azon törte a fejét, mit tegyen. Legkedvesebb lett volna előtte, ha papirkosárba dobhatja a levelet és hozzáláthat a munkához. De nem! el kellett végeznie, a mit rábíztak, mert ki tudja, nem értesül-e valahogy Szidónia erről a kalandról s rá nézve irtózatossal lehetne a fölfedezés, hogy a férje csak olyan léha, mint a többi!

- Megteszem Szidónia kedvéért - gondolá magában, - mert mit nem tennék az ő érdekében!?

A lépcsőn eszébe jutott, hogy nem is tudja még a leánynak czimét. Visszament tehát a levélért. Aztán elindult, rossz kedvvel, bánatosan, mint a ki sejti, hogy nagy fájdalmat fog valakinek okozni, de nem kerülheti el. S a mint ment, mendegélt, mintha csak gyorsfényképész előtt állna, hirtelen föltűnt előtte egy kép a multból. Látta saját magát lemenni egy ódon külsejű háznak kikoptatott lépcsőjén. Még korlátfa sem volt ott, mert elvitte valami ismeretlen szomszéd, hogy befűtsön vele. Roskadozó lépésekkel ment... valóban ő volt az a tántorgó alak, de mennyire más volt akkor, mint ma! Vékony fiugyerek, kopott ruhában s elmaradt növéssel, mert a nélkülözés nem engedte, hogy korához képest fejlődjön. A szomszéd patikába indult, hogy orvosságot hozzon sulyosan beteg szülői számára. Odament, ámbár egy krajczár pénze sem volt, mert remélte, hogy a gyógyszerész elég jószívű lesz könyörgésére hallgatni. De csalódott. A gyógyszerész végig hallgatta a fiu panaszát és így szólt: „Nem

tehetem. Elég baj, hogy ilyen nagy a szegénysége, de ha egynek adok ingyen, hogyan tagadhatnám meg a többitől? S mi lesz az üzletemből, ha „ingyen Jánosnak” fölcsapok?” Kiment a fiu az utcára, vad kétségbeeséssel szívében. Ugy rémlett előtte, hogy talán akad még valami, a mit el lehetne adni; de mi? Pusztá volt otthon az egész szoba, kiürült minden, csak a meztelen élet állott előtte, nyomorával és fenyegető kinjával. Hazafelé ballagott, olyan szörnyű rövidnek tetszett az ut, mert üres kézzel és nagyon is megtellett szívvvel járta be... A mint remegő kézzel benyitott a szobába, megdöbbenve állott meg a küszöbön. A két beteg ágya előtt idegen alakokat látott: egy fiatal leányt, a ki egy nagy kosárból, melyet inas tartott, csomagokat szedett elő. Kikerült onnan, a bőség ez ujdivatu szarujából, bor, gyógyszer, befőtt, sült csirke, párnák s még mindig nem akart kiürülni a kosár! Ott állott még mindig az ajtóban, ködbe borult szemekkel és remegve, inogva, alig győzvéen magát annyi erővel, hogy le ne roskadjon. Ekkor őt is megpillantotta a leány, oda ment hozzá, megfogta kezét és bevezette. Mikor pedig őt is gyötörte a láz, végig simított homlokán az a puha, áldásos kéz s egy jószágos hang így szólott részvétellel az inashoz:

- Lássá, Gábor, ez a szegény fiu is beteg.

...A komoly férfiu, a kinek lelkében egyetlen pillanat alatt készen állott ez a kép, megindulva törült le egy a visszaemlékezésnek szentelt könyüt s bár senkisé hallotta fogadását, ünneplésesen mondá magában:

- Mindent te érted Szidónia! Életemet, véretem, jobb meggyőződésemet!

A mellékutczából kiérve, a fővárosi élet nyüzsgése fogadta. Január elején volt, a mikor nagyon korán kezd alkonyodni. Finom köd permetezett alá és nedves fényben csillogott minden körülte. Csakhamar ő is elmerült ebbe a ködhullámzásba. A belváros közepén egy palotaszerű épület bejáratában látjuk ismét feltűnni alakját. Egyenesen a lépcsőháznak tart és benyit a portás oduszerű lakásába, azzal a kérdéssel: melyik emeleten lakik Bodon Rózsi kisasszony?

Az odu lakója föl villanó gyanuval vizsgálta Cselkó vonásait és dörmögő hangon intézte a maga viszontkérdését:

- Rózsi kisasszonyt? Azt a fiatal hölgyet tetszik érteni, a ki négy hónap előtt jött ide nagyságos Tarnay ur ajánló levelével?

- Azt!

- Csakugyan ebben a házban lakik, még pedig a negyedik emeleten. Egy hétnél tovább nem akart megmaradni a nagyságos ur lakásában. Kibérelt magának egy kis szobát. Nem hiszem, hogy lehetne vele beszélni. Nagyon kedveli az a leány a magányt.

A portás hangjában minden alázatosság mellett valami elfojtott haragféle is megcsendült. Mintha nem szívesen állna vele szóba, vagy gyanut rejtegetne. Cselkó sokkal jobb emberismerő volt, semhogy ki nem olvasta volna ezt az öregnek tartózkodó modorából. Nyájasan és megnyugtató hangon így szólott tehát:

- Ne tartson semmitől, Pető uram, nem jövök én rossz indulattal. Sőt ellenkezőleg, segíteni akarok a szegény leány sorsán.

- Segíteni?! - a guny sziszegett az alázatos ember szavából, - azon ugyan nem segít már senki a jó Istenen kívül. Csuffá tették, elkeserítették egész életére.

- Mit jelentsen ez öreg? - kérdezte csodálkozó hangon Cselkó, - nem tudja talán, kivel beszél?

Az öreg arcza szelidebb kifejezést öltött és csendesen így szólott:

- Nagyon jól tudom, nagyságos uram, és bocsánatot is kérek egyetlen magamviselőteért. Hisz jól tudom, hogy a nagyságos ur nem olyan, mint a többi. De elfut az epe és fejembe száll a

vér, ha látom, mit mivel embertársával némely nagy ur, csupán csak azért, mert ő ur, a másik pedig nem az. Öreg ember vagyok, megszokhattam volna, hogy a szegény csak lábtörlője a gazdának. De a mi sok, az mégis csak sok!

- Ne tüzeljen öreg, hanem mondja el inkább, mi terheli a szívét?

- Elmondom. Ez a Bodon Rózsi kisasszony épenséggel nem kisasszony. Árva leány és abból a faluból való, a hol én is nevelkedtem. Valami távoli rokonomnak gyermeke, szóval parasztvér, mint saját magam. Ott szedte föl az apátlan-anyátlan gyermeket Doroghy urnak édes anyja, a ki áldott jó lélek volt és nevelte uri módban, hogy legyen agg korában, a ki körülte forgolódik. Hálás is volt Rózsika ennyi jóságért és a mit csak nevelőanyjának tekintetéből kiolvasható, ha csak futólagos óhajképpen is, már megcselekedte. De a jó öreg asszony egy éjjel meghalt szívszélhűdésben és Rózsika most már másodszor, de ezuttal igazán árván maradt. Hagyták magára, eléldegélhetett abban a kis szobában, melyben urnője halála után visszavonult s nem háborgatta senki. Mit is tettek volna vele? Cselédnek nagyon urias volt a nevelése, urnőnek pedig mégis csak nagyon alantias a származása. Különös, hogy a fiatal Doroghy, a ki előtt a női erény máskülönben nem állott valami nagy becsben, Rózsikának soha sem mondott olyan szót, a mely miatt ennek el kellett volna pirulnia. Talán anyja emlékét tartotta benne tiszteletben, vagy a mi nem éppen lehetetlen még ilyen lelkű embernél sem, meghatotta a leány ártatlansága. Azt is hallottam azóta, hogy Doroghy ur szerelmes volt Rózsikába, de leplezte és titokban tartotta, mivel restelte czimborái előtt, hogy az, a kibe szerelmes, még nem is kedvese. Bezzeg megjárta vele, ha így állott a dolog! Nem olyan féltékeny és aggódó természetű az én gazdám! Nem illik, hogy róla, a kinek kenyerét eszem, rosszat mondjak, hát csak szószaporítás nélkül fogom elmondani, mit tett. Telebeszélte ennek a szegény leánynak fejét és szívét, hogy ez ott hagyta a biztos menhelyet. Szegény kis madárka! Ide jött, meghuzta magát, kerülve az emberek tekintetét és epedve várja négy hónap óta, mikor jön már megrontója, a ki egyenkint tépegeti ki nagy gyönyörűséggel szép fehér tollait. De a kegyetlen vadász még erre sem méltatta, hanem egészen megfeledezett róla, s a kis madár napról-napra busabb lett és a kétségbeesés bizonyára erőt vesz már rajta, ha én nem vigasztalom meg néha egy biztató szóval, a melyben a legszebb az volt, hogy magam sem hittem belőle egy betűt sem.

- Hát nem tudta, hogy Ervin nagyon beteg volt és nem jöhetett el? - kérdé csodálkozva Cselkó.

- Beteg? Igazán beteg volt? - az öregnek arcza egészen kiderült e szavaknál. - De hisz akkor természetes, hogy nem jöhetett el! Oh én vén bolond, hogy ez nem jutott eszembe! Hogy fog örülni a szegény kicsike!... Azaz, dehogy fog örülni. Sirni fog, hogy szenvedés érte azt, a kit ő imád.

- Már nincs semmi baja, egészen meggyógyult.

- Annál jobb, annál jobb! Talán már utban is van ide? Sietek és elmondom Rózsikának.

- Megálljon csak! Ervin jön, de nem egyedül.

Cselkó ajkáról olyan habozva indult meg a szó, hogy az öreg azonnal észrevette az örömmel ellentétes érzést, mely a hirlapíró arczán tükrözött.

- Talán Doroghy is vele jön? Csak jöjjön! Nem félünk tőle! Rózsikához semmi köze!

- Nem Doroghy jön Ervinnel, hanem más valaki.

- Kicsoda?

Cselkón különös érzés vett erőt. Mintha neki kellene restelkednie Ervin helyett, lesütött tekintettel, halkán adta meg a választ:

- A maga gazdája - *feleségével* jön.

Az öreg portás tekintete villámokat szórt és éles gunynyal replikázott:

- Azért jött hát ide a nagyságos ur, hogy ezt a leányt kikergesse a házból, melynek már urnője akadt?

- Nem azért jöttem, öreg, - szólott szelid hangon Cselkó, - hanem hogy elkészítsem a nagy csapásra, melyen már nem lehet változtatni. Nem is Tarnay kedvéért teszem, hanem más valakinek érdekében... Ne nézzen így rám, öreg! - folytatta, látván, hogy a portás gyanakodva fürkészt vonásaiban, - hát olyan ember vagyok, a kitől *ilyesmi* is kitelik?

Egy pillanatig maradt még rideg és visszautasító az öreg portás arczkifejezése, aztán újból meggyőzte őt a becsületes őszinteség Cselkó vonásaiban.

Nagyot sóhajtva szólott a megadás hangján:

- Hát Isten neki! Végezze el, a mire vállalkozott. Én nem tenném meg sok pénzért.

- Gondolja meg, jó öreg. Én nem ismerem azt a szegény leányt, nem is beszéltem vele soha. Hogyan találjak hát szavakat, hogy kevésbé sujtsa a kegyetlen hír? Maga ellenben rokona, szereti és becsüli; nem lesz tehát olyan kínos rá nézve, ha magától megtudja... Ugy-e megteszi?

Az öreg portás küzdött magával, végre így szólt:

- Legyen hát. Tudom, hóhérság, a mit cselekszem, de nem az én lelkemet terheli a felelősség.

- Valóban nem!

- Várjon meg itt. Nem tart sokáig. Az ilyen szegény madarat nem kell sokáig kinozni.

Föltette kalapját és fölment a lépcsőn. Cselkó még hallotta, a mint magában dörmögött és szidta ostoba jószívűségét, mely ilyen bajt hozott a nyakára. Még a harmadik emeletről is lehallatszott elégedetlen dörmögése.

A magára maradt férfiú elgondolkodva állott meg a lépcsőházban. Nagyon fölízgatta és kinozta ez a jelenet. Mikor ide jött, azt hitte, hogy könnyelmű teremtéssel lesz majd dolga, a kit ígéretekkal és kilátásokkal arra kell majd birni, hogy elhagyja a házat. Szóval, alkudozást várt. E helyett azonban igazi szivre és mély érzésre talált, mely megadja magát a csapásnak minden ellenkezés nélkül, de megtör alatta.

Cselkó erős haragot érzett magában. Tarnay léhasága csaknem dühbe hozta. Hogy mer az az ember boldog lenni, mikor itt annyit szenvednek az ő hibája miatt? Vajjon lehet-e áldás azon a frigyen, mely ilyen előzmények után jön létre?

Mit mond majd az a szegény leány, ha megtudja a valót? Sir-e, zokog, vagy leroskad? Talán belehal, de az sem lehetetlen, hogy könnyebben veszi, mint ő gondolja. Utóvégre is, az emberi sziv ruganyos portéka és hamarább lel vigaszt, mint egy ilyen aggódó, töprenkedő poétalélek elképzeli.

Hanem annyi bizonyos, hogy kissé sokáig tart a beszélgetés. Tíz percze már, hogy elment az öreg portás. Mit csinál olyan sokáig?

Cselkót a türelmetlen nyugtalanság arra vitte, hogy elhagyta a lépcsőházat és fölment az első emeletig. Ott megállott és a karfához támaszkodott. Bizonyos megnyugvást lelt ebben: mégis csak közelebb van így, ha esetleg szükség volna segítségére.

...Ebben a pillanatban kétségbeesett, a velőt átjáró kiáltást hallott. A halálra sebzett vadéhoz hasonló volt ez a jajszó. Cselkó érezte, mint remeg meg benne minden érzés és elsápadva szökött a második emelet följárójához, s fölfelé tekintett. Borzasztó látvány tárult eléje. A

negyedik emeleten egy női alak hajolt kifelé a rácsozaton, mely a folyosót körülvette. Viaszkodott, küzdött egy férfival, aki erőszakkal vissza akarta rántani.

Ráismert a portásra, de ez is megpillantotta őt és lélekszakadva lekiáltott hozzá:

- Jöjjön gyorsan, az ég szerelmére! a szerencsétlen le akarja magát vetni a mélységbe!

Nem egy, de három lépcsőn szökött egyszerre át Cselkó. Érezte, hogy minden pillanat egy emberéletbe kerülhet. Éppen a harmadik emeleten volt, mikor újra hallotta azt a borzasztó, kétségbeesett fölkiáltást és a következő másodperczben valami hirtelen támadó légáram érintette arcát. Előtte egy sulyos test bukácsolt a levegőn keresztül, valami fekete ruhát látott, tompa zuhanást hallott, - még egy kinos nyögés - aztán csend lett újra.

Nem rohant már fölfelé, hanem megállott és összetett kezekkel valami átokfélét nyögött az ellen, a ki ezt okozta. Vad indulat tombolt lelkében s ha sámsoni erőt érez magában, talán megfogja az oszlopokat és magát is e ház romjai alá temeti, hol a lelketlenségnek már annyi áldozata volt.

Valaki elrohan mellette. Ő nem mozdult meg. Meg volt dermedve. Hallotta az öreg portás hangját alulról, a mint kétségbeesett zokogás közben fölkiáltott hozzá:

- Meghalt, a szegény megölte magát!

S ez a fölkiáltás megtörte lelke és érzése merevségét. Eszébe jutott a még élő áldozat, a ki talán boldog e pillanatban és nem is sejt, hogy átokban fogamzott meg boldogsága. Cselkó érezte, mint szökik köny után köny a szemébe. Elfojtott hangon rebegte el lelkének kinzó aggodalmát e szavakban:

- Szidónia, szegény Szidónia!

Nem a meghalt, hanem a még élő áldozatot siratta ő.

III.

A váczi-utczán végig sétált egy alak, melyet öltözete után bárki angolnak mondott volna. Csakis Albion fiai engedik meg maguknak azt a fényűzést, hogy minden ruhájuk a kényelemnek megfelelően legyen szabva. Amikor utaznak, minden öltönydarab szívós és nem egy könnyedén szakadó kelméből van csinálva, azonfelül a színe is olyan, hogy ne kelljen minden pillanatban tisztasági szempontból másikkal fölváltani. Szürke utazó kalap, hátracsüngő hosszú fátyollal, bő porköpenyeg és vizmentes, a lábszárt körülzáró czipő: ha szépművészeti szempontból nagyon is kifogásolható, de mindenesetre kényelmes viselet.

Pedig a mi emberünk éppenséggel nem volt angol, a mi abból is kitűnik, hogy egy háromeleletes ház előtt megállt és a fiatal portást - az öreg medve, a ki hat hónap előtt ezt a hivatalt vitte, már nyugalomba vonult - a legtisztább magyarsággal megkérdezte:

- Itt lakik Tarnay ur?

- A *bárá* ur csakugyan itt lakik, - válaszolt az ajtonálló, erősen megnyomva a „bárá” szót. Bizonyára figyelmeztetni akarta ezt a jött-ment idegent, hogy olyan országban tartózkodik jelenleg, a hol még adnak arra, hogy mindenki megkapja az őt megillető czimzést.

Az idegen azonban észre sem vette a lappangó rendreutasítást, hanem fölment a lépcsőn az első emeletig. Ott megállott egy pillanatra és körültekintett. Mintha tájékozni akarná magát olyan helyen, a hol már rég nem járt ugyan, de még mindig ismeri az alkalmatosságát. A következő pillanatban megnyomta a villanyos csengetyű gombját, szemben a lépcsővel.

Egy angolosan beretvált inas nyitotta ki az ajtót és kérdőleg tekintett a jövevényre. Becsátotta ugyan az előszobába, de itt már olyanféle mozdulatot tett, mintha névjegy után nyujtaná ki kezét.

- Beszélhetek a báró urral? - kérdezte az idegen a nélkül, hogy ezt a mozdulatot figyelmére méltatná.

- A nagyságos ur kikocsizott, de nemsokára hazajön. Tessék addig a fogadószobába sétálni, - volt a válasz.

Az idegent nem lepte meg ez a szolgálatkészség. Talán hozzá volt szokva, hogy minden ajtó föltáruljon előtte, vagy éppenséggel egészen otthonosnak érezte magát e helyen. Le sem vetette bő felöltőjét, hanem kalappal fején lépett a szobába, a melynek széles szárnyajtóit tiszteletteljesen tárta föl előtte az inas, a ki aztán maga is utána indult s úgy állott meg, mint a ki további parancsokra vár.

A szoba, melybe léptek, utczára nyíló ablakával és gazdag diszítésével épp úgy a jólétről, mint jó izlésről tett tanuságot. A falakon csak néhány festmény, de ezek elsőrangú mesterek művei voltak; a szőnyegek sem titkolhatták el az igazi keleti származást és a butorok egészben is elárulták, hogy finom izlésű nő szeme siklik rajtuk végig a napnak minden órájában.

Lehet, hogy az idegen is kiérezte ezt, mert mintha valami szokatlant találna a környezetben, újból az inashoz fordult:

- Rég lakik már *igy* a báró?

- A nagyságos ur ezt a szobát abból az alkalomból butoroztatta újból, hogy megnősült. Ennek már vagy hét hónapja.

Az idegen a legnagyobb meglepetéssel fordult az inas felé és őszinte csodálkozás tükröződött vonásaiban, mikor kérdezte:

- Hogyan? Ervin... a báró ur megnősült?

- Éppen hét hónapja. Vidéken volt az esküvő.

Azzal aztán tiszteletteljesen meghajtotta magát az inas és eltávozott.

Az a hang, melyen az idegen gazdájáról beszélt, egészen megnyugtatta őt. Így csak a régi ismerős, a háznak jó barátja szokott beszélni. Bátran magára hagyhatja az arisztokratikus légkörben, nem szívja magába érdemtelenül!

Az idegen, a mint magára maradt, levette a fátyolos kalapot, maga mellé dobta a kerevetre, aztán kényelmesen elnyújtózkodott a puha karosszékek egyikében és elmélázó tekintetét végig sétáltatta a körulte levő tárgyakon. Halvány mosoly játszotta körül ajkait: sok ismerősre talált.

- Még sem változott meg minden, - szólott félhalkan, - ez a fali óra, ez a kerevet még mindig a régi. De Ervin már nem az!... Megnősült! Vigyen el az ördög, ha képes vagyok magamban elképzelni, milyen lehet Ervin mint férj.

Mintha felhő borulna homlokára és szomoru emlékek egész sora nehezede lelkére, fölállott és végigsétált egyszer-kétszer a szobán. Tépelődvé folytatta a magánbeszédet:

- Ej, mit! hisz én sem vagyok már a régi. Elmentem világgá négy év előtt azzal az elhatározással, hogy soha sem jövök többé vissza ebbe az országba, a hol olyan kegyetlenül rágázolt szívemre a sors. Soha!... s négy év alig mult el, már ismét itthon vagyok. Felejteni akartam, de rosszul sikerült. Visszahozott újból a régi vágy, mely a távollét idejében sem engedte szive-

met megpihenni... De ez még mind hagyján; hanem hogy Ervin megnősült, valóban elhiteti velem, hogy történik még uj a nap alatt.

E pillanatban újra megszólalt odakünn a csengetyü éles hangja. A folyosóra nyíló ajtót kinyitották és becsukták, aztán egy érczes férfi-hang kérdezte az előszobában:

- Nem keresett senki?

- De igen, - válaszolt az inas, - egy idegen ur várja nagyságodat a fogadóteremben.

- Egy idegen ur?... Add át ezt a bokrétát a nagyságos asszonynak és mondd neki, hogy a vendégek nemsokára érkeznek... Ki lehet az az idegen ur?

Mint a ki otthon van, benyitott a fogadóterembe. Egy pillanatig némán nézte egymást a két férfi, aztán egyszerre hangzott el mind a kettőnek ajkáról az örömteljes fölkiáltás:

- Jenő!

- Ervin!

Összelelkeztek. Az ujonérkezett, a ki nem volt más, mint Tarnay Ervin, a ház ura, ért hamarabb magához az elérékenyülésből, még egyszer megszorította melegen barátja kezét, aztán vidám hangon szólt:

- Alig hiszek szemeimnek: csakugyan te vagy az, Gerélyi Jenő barátom?

- Valóban én! - válaszolt az idegen, - de ugy látszik, hogy már keresztet vetettek rám; mert ahol még eddig betoppantam, mindenütt nagyobb volt a meglepetés és az ijedtség, mint az öröm. Hát igazán ugy nézek ki, mint valami kísértet?

- Ments Isten! - nevetett a háziur, - sőt ellenkezőleg, még soha sem voltál ilyen jó színben. Hanem ennek az ijedtségnek és meglepetésnek megvan a maga oka.

- Melyik az?

- Rólad nagyon furcsákat beszélt Fáma asszony. Egyszer azzal is megszorított, hogy holt híredet költötte. Valami angol ujság rád fogta azt a bolondot, hogy Afrika belsejében megettek a kanibálok. Még a mártás is le volt írva, a melyben föltálaltak.

Gerélyi vidáman föl kaczagott.

- A mártás is? Te! nem kaphatnám meg a recipéjét? Tudod, nagy gourmand vagyok és szeretném megízlelni, milyen az a sauce à la Gerélyi.

- Mi nem akartuk sehogysem elhinni, hogy ilyesmi rajtad megeshetett és már expedíciót szerveztünk, a mely fölkeressen. Akadt is Stanleynek Cselkó Pál személyében, a kiből van annyi fantázia, mint két amerikai hírlapíróban. Éppen mikor a kaszinóban köröztettük az aláírási ívet a költségek fedezésére, megjött a szerencsés dementi, a melyből megtudtuk, hogy semmi bajod. Ennek öröme után olyan mulatságot csaptunk, hogy bizonyára meghallottad a pezsgős palaczkok durrogását egészen a Nyianza környékeig.

- Most már emlékszem rá, - szólt tettetett komolysággal Gerélyi. - Hát a pezsgő volt az, a miről én azt hittem, hogy az arab rabszolgakereskedők puskáinak dörrenése?... De ez még mind nem magyarázza meg, miért ijedtek meg tőlem a jó barátok és ismerősök?

- Ennek is megmondhatom az okát. Félévvel föltámadásod után egy magyar lap matapapuai levelet közölt a tárczarovatban, melyben csinos dolgok voltak rólad elmondva: Hogy Matapapua ifju királynője meghódolva férfias külsőd előtt, fölajánlotta neked szíved és koronáját. Te pedig, mint igazi magyar arisztokrata, előbb meg akartad tudni, hány ősei vannak? mire ő

egész naivul azt felelte volna: Ősök nincsenek nálunk, mert mi azokat meg szoktuk enni, ha bizonyos kort elértek.

Gerélyi vidáman hallgatta barátjának e tréfás megjegyzéseit, aztán kíváncsian kérdezte:

- Mondd csak, ki költötte rólam e bolondnál bolondabb híreket?

- Ki más, mint Cselkó Pali?

- Neki megbocsátom, hisz azért hirlapíró... Hogy van a jó fiu?

- Pompásan érzi magát. Fölvitte az Isten, de még a saját tehetsége segélyével odáig, hogy most már lapkiadó és szerkesztő egy személyben. Nem feledkezett meg rólad. Hol tréfásan, hol pedig komolyan olyan reklámot csapott neked, hogy ma már híres ember vagy.

- Híres én? Ne bolondozzál!

- Amint mondtam. Nem is képzeled mennyire érdeklődik a társaság irántad. Mikor négy év előtt elmentél, alig beszélt valaki rólad, most, hogy megjöttél, legalább is két hétig te leszel a saison hőse. Hja! a tudomány terén Afrika van divatban. A mi az ó-korban a félisten volt - többnyire egy olyan uri ember, a ki messzebbre járt, mint a többi halandó, - az ma az Afrika-utazó... Akarsz egy nagy szivességet tenni?

- Mi legyen az?

- Maradj nálam ma este. Első estélyemet adom és szeretnék bemutatni vendégeimnek. Hogy megirigyelnek majd ezért a szerencséért!

- Szívesen maradok, de engedd meg előbb, hogy a vendéglőbe menjek átöltözködni. Mert ilyen állapotban csak nem akarsz bemutatni?

Tarnay hirtelen megfogta Gerélyi kezét és esdekléssel maradásra kényszerítette a távozni akarót.

- Mi nem jut eszedbe? - szólott ünnepélyes hangon, - hát azt akarod, hogy a félisten elveszítse nimbusza javarészét? Olyannak kell maradnod, a minő vagy.

- Miért te bohó?

- Így akarlak bemutatni vendégeimnek. Képzeld csak, milyen hatással lesz, ha eléjükbe állok, rád mutatok és fölhevitem figyelmüket: „Ime uraim, ezek ama bizonyos saruk, melyeken még tapad valami a Zambezi homokjából, a melyen végig hasalva sütkéreznek a szent krokodilusok! Ez a burnusz-féle köpeny, őserdők illatjában fürdött és - de ezt különösen tessék figyelemmel megnézni! - ez a fátyolos kalap, az a fejtakaró, melyet Matapapua jámbor népe minden áron koronával akart fölcserélni”.

Gerélyi könnyedén meghajtotta magát.

- Benned második Barnum veszett kárba - mondá - egyébiránt ha úgy akarod, ezt sem bánom! Afrikában is megbámulták öltözékemet a tisztelt emberevők és sehogysem akarták elhinni, hogy nem ezzel együtt születtem a világra! hadd teljék hát most benne öröme a civilizáció kanibáljainak is.

- Kit értesz ezzel, te udvariatlan ember?

- Téged és kompániádat, a kik gonoszabb emberevők vagytok, mint a vad matapapuiak. Ott az igaz, még megsütik néha az embert pecsenyének, de legalább minden czeremónia nélkül. Nálatok előbb lassu tűzön piritják, aztán végig öntözik az embermegszólás édes-savanykás mártásával, megpuhítjátok nagy raffinement-nal és csak azután eszik meg. Akad olyan is, a ki

az áldozat csontjait fogai közt ropogtatva, igazi Tartuffe-ként fölkiált: „Édes felebarátom, de sovány vagy! Miért nem szóltál, mielőtt agyonütöttelek, hogy legalább meghizlaltalak volna!”

Tarnay meglepetve nézett barátjára. Kiérezte szavaiból a rejtett keserőséget és hirtelen más témára vitte át a beszélgetést.

- Tudod-e, - kérdezte, - hogy az én életemben azóta nagy változás állott be?

- Az imént mondta inasod, hogy megnősültél. Mondhatom, sohasem voltam még ennyire meglepve.

- Valóban?

- Hát nem természetes talán az én bámulásom? Tarnay mint férj! Tarnay, a Don Juanok virága, nyügben! Mondd csak, ki volt az a könnyelműségig nagylelkű lény, a ki engesztelő áldozatra szánta magát ilyen bűnösért?

Tarnay odament az ablakhoz és kitekintett. Mikor visszatért, arcának kifejezése sajátságosan megváltozott. Az előbbi könnyelmű vidámságot komoly érzés váltotta föl. Nem nézett Gerélyi szemébe, hanem tekintete ragyogva, majdnem tündökölve lebegett a távolba, mintha keresne valamit, a mi véghetetlenül kedves előtte. Aztán egyetlen szóban adott kifejezést érzelmének:

- Angyal!

Gerélyi föl kacagott. De ezuttal az ő nevetése sem volt a régi zamatos és kedélyes. Guny, világgyűlölet és elkeseredés szólalt meg benne.

- Hát természetes, hogy angyal! Minden asszony az, a kibe éppen bele vagyunk bolondulva! S ki más mint valóságos angyal volna méltó arra, hogy ifjabb Don Juant megtérítse? Még akkor is csak úgy, ha az előkelőbb arkangyalok koteriájához tartozik!

Kellemetlen érzéssel hallgatta Tarnay barátjának epéskedését. Száraz hangon szakította félbe:

- Kérlek Jenő, ne tovább! Te elfelejtetted, hogy itt nem akármiről, hanem nőmről van szó.

Gerélyi egyetlen lépéssel ott termett barátja előtt és őszinte csodálkozással nézett szemébe:

- Hát komolyan beszélsz?... Te leczkértetsz engemet? Te, Tarnay Ervin, a kinek szívében sziklaerős volt a hit, hogy minden nő meghódítható?

- Az régen volt! - válaszolt szemlesütve és elpirulva Tarnay.

- A ki nevéttél, mikor az „ugynevezett” női erényt említették előtted és kijelentetted, hogy királynőknek királyi árt kell kínálni, de az ő hűségüknek is van ára!

- Az azelőtt volt... Egyébiránt ne ejtsen bámulatba az én változásom. A kikiről így beszéltem, valóban nem érdemeltek kiméletesebb kritikát. Nem az én hibám volt, hanem nevelésemé, hogy kiirtották belőlem a hitet a nőben, mielőtt még megtudtam volna, mi az igazi nő. Honnan tanultam volna meg a tiszta aranyat a salaktól megkülönböztetni, mikor csakis salakot mutattak?

- Valóban, honnan tanultad volna meg? - ismétlé elgondolkozva Gerélyi.

- Ez a mi nevelési rendszerünk átka, - folytatá hévvel Tarnay, - hogy teletömik fejünket mindenféle haszontalan limlommal, de a legszükségesebből éppenséggel nem adnak fölvilágosítást: nem oktatnak arra: *mi a nő?*... Mintha csak azt mondanák: „keress, kutass, boldogtalan és a sok közt majd csak rátalálsz az igazira”... Miről ismerjek rá, hogy ő az igazi? „Majd megszólal a szived, ha őt látod”. De sajna, a mi korunkban szív és érzékiség annyira hódított egymástól, hogy már azt sem lehet tudni, hol végződik az egyik, hol kezdődik a másik. Megesik tehát rajtunk, hogy érzéseink után indulunk, elfecséreljük szivünk és lelkünk kincseit

a próbálgatásban. Hányszor állottam én meg kutatásaim közben és azt mondogattam magamban: Itt maradok, nem megyek tovább, rátaláltam arra, a mit keresek, de aztán csakhamar beláttam, hogy ez sem volt egyéb *próbaállomásnál*. Föl tudod fogni azt az érzést, mikor az ember látja, hogy reménye meghiúsult, hiába vesztegette lelke tisztaságának, teste üdeségének és épségének egy részét arra, mit ő aranynak hitt, pedig csak salak?

Gerélyi sötéten tekintett barátjára és vonásai csaknem torzkifejezésüvé váltak, mikor tompa hangon válaszolt a kérdésre:

- Ki tudná jobban, mint épen én?

- Igaz, te is csalódtál! De neked nem volt életcélod a szerelem, mint nekem. Te nem kerestél olyan epedő szomjusággal magadhoz méltó nőt. Az első vereség, az első csalódás után megfutottál és a magányba menekültél sebeidet gyógyítani. Én ellenben ki akartam csikarni a szerencsétől, a mit konokul megtagadott s lelkem úgy megtelt csalódásokkal, hogy a sok sebnek betege lett.

- De végre mégis megtaláltad azt, a mit kerestél. Kárpótolva vagy egy kincs által, mely egyenesen a te számodra került ki az alkotó kezéből.

Csodálatos, hogy e szavak után még inkább nehezedett boru Tarnay arczára. Elmélázó hangon válaszolt:

- Gondolod?... Bizonyára így volna, ha nem fészkelte volna be magát szivembe a *kétely*. Ezt a férget a próbaidő és csalódásai plántálják azoknak szívébe, a kik már akkor csalódtak.

- Hát ne kételkedjete!

- Könnyü ezt mondani! Annyi csalódás után mi biztosít, hogy most már valóban elértem az üdvnek tiszta forrásához? Hisz nem láthatok be annak a nőnek szívébe, a ki egybekötötte sorsát az enyémmel. Hátha van ott is egy elrejtett zug, a melyben másként szólal meg az érzés, mint én velem szemben? Szeretnék vakon hinni, de nem tudok, mert előttem áll a mult. Pedig a boldogságnak jobbik része a hit!

Pillanatnyi hallgatás állott be. A két jó barát elmélyedt a saját lelkében s lehet, hogy kiki a maga sorsát mérlegelte. Végre Gerélyi szakította meg a csendet.

- Elmondok neked egy mesét, melyet valamikor - nem tudom már hol - hallottam. Vigasztalást ha nem is merithetsz belőle, de tanulságot mindenesetre.

- Taníts meg hinni s hálás leszek, - válaszolt fájdalmasan Tarnay - a többi mitsem ér!

- Ezt az egyet nem nyújthatom, mert bennem sincs már meg, de azért elég jó *magyarázatnak* az, a mit mondani akarok.

- Hallgatlak!

- Az én mesém beillenék hőskölteménynek is, de már csak inkább száraz prózában mondom el. Don Juanról van benne szó, a te dicső mintaképedről. Hát nem igaz, hogy elvitte az ördög, miután a kormányzót megölte; élt ő még tovább is és fogyasztotta a szerelmet. Hanem egyszerre csak azon vette magát észre, hogy beleunt a nagy játékba és étvágya is erősen megcsappant. Nem talált már élvezetet a gyönyörökben és kezdte sajnálni azokat, a kik eddig áldozatai voltak: a férjeket. Hát nem csunya dolog az, hogy a világ mindig kikaczagja a szegény megcsalt férjet és a csábítót dicsőíti? Nem volna-e érdemes megmutatni egyszer, hogy akadhat olyan férj is, a kit nem lehet megcsalni, mert ismeri a nagy játék minden fortélyát? Mikor Don Juan idáig eljutott, már kész is az elhatározása: fölcsap az erény öréne. Új szerep, tehát érdekes, ismeretlen talaj, tehát meglepetések várnak arra, a ki rálép. Már

pedig az, a mi új és meglepő, mindig csábítja Don Juant. Egyszerre csak híre jár, hogy meg-
nősült. A világ előbb bámul, aztán - kaczag. Szegény Don Juan, de megjártad!

Tarnay összerázkódott. Fanyar mosolylyal intézte barátjához a kérdést:

- Matapapuában hallottad ezt a mesét?

- Ott! Kajdács beszélte el fülemilének s ettől hallottam egy álmatlan éjszakán... De még többet is mondott: Don Juan első dolga, mikor megházasodott, hogy rálép az óvatos elővigyázat ösvényére és tudad minden régi czimborán. Mert nagyon jól ismeri ezt a bölcs elvet: a hol nincs kísértés, ott nincs is tilos vágy.

- Rosszul ismered Don Juant, ha ezt tételezed föl róla - mondá büszkén Tarnay.

- Hát nem így cselekszik?... Annál rosszabb... rá nézve. Ilyen körülmények közt az igaz, hogy kissé nevetséges a mi hősünk, de legalább boldog. A mit elmondtam, csak az első eset volt. A második az, mikor revanche-ot vesz rajta a sors és őt is megcsalják, valamint ő csalt azelőtt. Ebben van legalább némi igazság.

- Kérem! Ezt az igazságot bátran kihagyhatod a játékból! - tiltakozott hevesen Tarnay.

- Hisz nem mondtam, hogy ez a te eseted!... Hátra van aztán a harmadik, mely a leggyakoribb: Don Juan jobban fél a világ gonosz élczétől, mint a saját remegő szívének intő szavától. Inkább eltúri a kételynek minden mardosását, semhogy nevetséges akarna lenni a régi czimborák előtt. Mert valóban a legfölségesebb szatira volna, ha Don Juan azt féltene, a mi a sajátja.

...Mielőtt még Tarnay e maró gunynyal kiejtett szavakra megfelelehetett volna, föltárult az ajtó s valaki belépett. Üdvözlét helyett e szavakkal vágta ketté a beszélgetés fonálát:

- Ez a prédikatori hang! ez a kérlelhetlen erény! Csakugyan nem lehet másé, mint az öné, Gerélyi Jenő gróf!

IV.

A belépő Cselkó volt. Estélyre öltözve, elsőnek jelent meg a meghívott vendégek közül. Erre az a körülmény jogositotta föl, hogy mind a ház urának, úgy urnőjének is régi ismerőse volt. De valószínűleg a jogczim nélkül is talált volna módot arra, hogy a vendégeket megelőzze, mert Cselkó urral, mióta utoljára láttuk, megesett olyasmi, a mi még sohasem azelőtt életében: szerelmes lett.

Szerelmének tárgya pedig itt lakott, ebben a házban, egészen közel, t. i. mint Tarnayék vendége. Lesz még alkalmunk a kis Emmykével, Tarnaynének hugával megismerkedni s akkor kénytelenek leszünk bevallani, hogy ha szokatlan volt is az, a mi Cselkón megesett, de mentségére szolgálhatott az a körülmény, hogy Emmyke nagyon csinos és nagyon eleven eszű kis leány volt.

A mint Cselkó belépett, természetesen azonnal vége szakadt a már nagyon is komolyra vált beszélgetésnek, melyet a háziur Gerélyivel folytatott. Cselkó melegen szorított kezét Gerélyivel, a kit nagyon jól ismert és újból ismétlé:

- Csakugyan ön az! Nem csalt tehát előérzetem, hogy ma még olyant fogok látni, a mi kedves előttem.

- Valóban én vagyok, - válaszolt nyájas hangon a gróf; aztán hirtelen eszébe jutott az, a mit az előbb említett előtte Tarnay és kissé perszifláló hangon folytatá: „Én magam, Matapapua királya, a ki eljöttem, hivatalos lapomnak szerkesztőt fogni. Nem jönne velem?

- Hát már elmondták önnek rossz élczemet? - duzzogott Cselkó. Aztán meleg hangon folytatta, újból kezét szorítva a gróffal: „Higyje el, nem volt abban a szivemnek része!... De igenis a szivem üdvözli önt ma tiszta örömmel és tőle telhető ékesszólással!”

Gerélyi szívélyesen viszonzta a baráti kézsorítást, Tarnay pedig kissé csipősen megjegyezte:

- Azt mondják különben, hogy a szivednek semmi köze ahhoz, a mit irsz s azért volna olyan éles a tollad?

- A szivem egészen az én sajátom, - válaszolt tréfásan Cselkó, - ezt nem adom oda a t. előfizetőknek. Az én szegény tollamra is csak az irigyek fogják rá, hogy éles.

- No, de már engedd meg - vágott közbe Tarnay, - sok ilyen irigyet kívánnék magamnak! Hisz a legnagyobb dicséret, a mit hirlapíróra mondhatnak, az, hogy tolla éles.

- Gondolod? - Cselkó arczkifejezése majdnem szomorúságot árult el - talán sok kollégámnak jól esik, ha *igy* dicsérik, én jobban szeretem, ha szelid hangom megtetszik valakinek. Igaz, hogy mi hirlapírók sokszor kiméletlenek is vagyunk, de többnyire csak azért, mert nem érünk rá a saját szivünkkel tanácskozni... Mi is a hirlapíró szive? Egy óramű, mely másoknak örömről, vigságról ketyeg, de gazdájának sohasem jelzi a boldogság percét. Egy izgó, fészkelődő husdarab, mely mások fájdalmánál sajog, mások örömeiben részt vesz, de mitsem tud saját bánatáról és örömről. A mi napunk a szerkesztőségi lámpa, hajnalunk a déli óra, munkára akkor megyünk, mikor más lepihen és a pihenés ideje akkor érkezik meg számunkra, mikor a nagy város fölébred dermedésszerű álmából. Képzelheti már most, milyen lehet ez a mi álmunk, mikor belevegyül az ébredő óriás ásitása, vulkáni topogása és beleolvad azonfelül az a zürzavaros disszonánzia, melyet az előtte való nap eseményei képeznek meggyötört fantáziánkban és elfáradt lelkünkben. Ne vegyétek hát rossz néven a hirlapírótól, ha néha éles is a tolla! Csak az idegesség, nem pedig a sziv szól ilyenkor belőle.

- Ön még mindig a régi, - mosolygott Gerélyi, - paradoxon a mindennapi kenyere és...

- Tinta az italom, ámbár a pezsgőnek sem vagyok esküdt ellensége, - vágott közbe, a komoly hangulatot magáról lerázva, Cselkó. - De legalább réginek ne mondott volna. Ez a hirlapíróra nézve igazi lealázás. „Régi kollégánk?” ez annyit jelent, mint az az invalidus, kiirtott elméjü, kopott tollu skribler, a ki kétségbeesetten rágja a toll szárát egy új fordulatért, kifejezésért, vagy eszméért, - de már nem jut eszébe semmi! Pedig valamennyien odajutunk előbb-utóbb, hogy hiába keresgélünk új eszmék után. Bármilyen óriási mélységü is a fantáziának az a forrása, melyből a hirlapíró naponta merit, ha hosszabb időn át teszi, ha már „régi kollégánk” lett belőle, kiürül ez is.

- Ha jobban tetszik, légy üdvöz, mint örökké ifju tehetség! - szólott enyelgő hangon Tarnay.

Cselkó elfintorította arczát s mint a ki keserü lapdacsot nyelt, válaszolt:

- Csak ifju ne! Ez még rosszabb! „Ifju barátunk”, tudjátok-e mit tesz ez a mi nyelvünkön? Ime, egy éretlen ficzkó, a ki örökké ott kuncsorog a hirnév előszobájában, hogy audienciát kapjon, de sohasem bocsátják be, mert nincs ajánló levele a tehetség géniuszától.

Tarnay nagyot kaczagott e különös definicziókon, aztán ünnepélyes komolyságot erőltetve magára, tréfás páthosszal szavalta:

- Isten hozott nálam, tisztos középkor! - aztán természetes hangon: - Ez talán csak kielégít.

Cselkó végig simított homlokán, a melyen már ritkulni kezdett a haj és megadással mondá:

- Ezt az ötletet bizonyára az ördög sugta neked! Igaz bizony, középkor a legtalálóbba kifejezés, habár ez sem mondható hizelgésnek. Nem tiltakozom ellene, mert mellette szól ez a holdvilágos szürkület, mely fejem bubján dereng.

- Minden kihullott hajszálból egy-egy vezéreszme, vagy legalább is vezérczikk lett, - mondá Gerélyi.

- Rajta! csak csipkedjen ön is! - válaszolt Cselkó, - bizonyára én volnék az utolsó, a ki e miatt megneheztel. Megszoktuk mi már a gunyt, a szatírárt, de vissza is adjuk sokszor kamatostul! Mint a mesebeli szalamander, a tűz nélkül meg sem tudnánk már élni, ha az egész világ nem mártana minket nyakig a gúny lehűtő, de egyszersmind edző forrásába. Ellenünk van minden, még az édes testvér: az író is. Ez még leginkább! Mondja csak, tud ön rá esetet, hogy olyan hirlapírót hoztak volna szinpadra, a ki félbolond, vagy legalább félig gazember ne lett volna?

- Az igaz, hogy a vigjátékiró urak e tekintetben kissé előítéletesek, - jegyezte meg Tarnay.

- Hálátlanok és rosszlelkűek! - heveskedett Cselkó, - így fizetnek meg azért, hogy mi egyengetjük előttük a hirnév rögzős ösvényét. Ez aztán a bibliai Jakab köszönete, mivel Ézsau egy tál lencséért eladta neki első-születési jogát!

- Nini, ön komolyan veszi a dolgot? - csodálkozott Gerélyi, - hát igazán szereti a zsurnalisztikát?

- Hogy szeretem-e? Minden csepp vérem rajong és lángol érte. Nem cserélném föl a világnak bármilyen kényelmes és gazdagságot nyújtó foglalkozásáért. Ah! édes izgalmak, éjjelek lázas munkája, pillanatoknak súlyos küzdelmekben előkészített sikere, a tietek vagyok, a mig kezemből ki nem esik a toll! Tudom, megöl ez a láz, de előbb üdvözt; eltompítja előbb-utóbb agyamat, de addig is félistennek érzem magamat, a mig naponta a tömeghez beszélek. Kiszívja a véretem, de csak is azért, hogy nyomdafesték legyen belőle, a mely különösebb nedv még a vérnél is, bármit mondjon Goethe!

Pillanatnyi, csaknem nyomasztó csend állott be e rapszodikus kitörés után. Gerélyi a bámulat és csodálkozás bizonyos nemével nézte a lelkesedést, mely pirosra festette a hirlapíró sápadt arcát, Tarnay, a ki előtt érthetetlennek és talán csinálnak is tetszett ez az ihletszerű ragaszkodás egy rögzős és fáradságos pályához, kicsinylő mozdulatot tett kezével. Az másra akarván terelni a beszélgetést, kérdést intézett Cselkóhoz:

- Mondd csak, nem láttad ma este Dömsödít? Sógornőmet kísérte el a zeneműkereskedésbe.

- Hogy láttam-e Dömsödít? Minő kérdés! Hát azt nem akarnád talán megtudni, hogy árnyékom velem volt-e ma?... Tudod, én csak ellehetnék valahogy Dömsödi nélkül, de ő ragaszkodik ahhoz a jogához, hogy a napnak minden órájában nyakamba kösse magát. A Dioskurok ragaszkodása egymáshoz mi is volt azon érzelemhez képest, mely a divat emberét a hirlapíróhoz fűzi! Dömsödinek egyetlen vágya, hogy új divatokat kitaláljon és tőlem követeli, hogy megismertessem azokat a közönséggel. Ő az új kézelők, gallérok, nyakravalók és keztyűszínek Edisonja - mi volna pedig Edison reklám nélkül?

- Nem mondta talán, hogy estére eljön?

- De nagyon is mondta! Hisz arról van szó, hogy bemutassa legujabb találmányát... Ne ostromoljatok, mert úgy sem árurom el, miben áll ez! Dömsödi sohasem bocsátana meg ilyen indiszkréciót!

Tarnay megkínálta vendégeit szivarral és ezek rágyújtottak. Épp most csöngettek ismét az előszoba benyilóján és a fogadóteremben levők hallották, mint nyitotta ki az inas az ajtót. Közvetlenül rá lányosan vidám nevetés hallatszott és utána egy éles férfihang, a mint gyors, betanultnak látszó előadással magyarázgatott nagy komolyan valamit.

- Ez ő, az új gombok és a bolond gombok embere, - mondá az ajtóra mutatva Cselkó.

Az ajtó kitárult. Belépett rajta egy fiatal leány és egy körülbelül 28-30 éves dandy. Az utóbbit már ismerjük, ott láttuk a szerkesztőségben, mint a lapnak „közkedveltségü barátját”. Most is

épen olyan fontoskodó a modora, de egy cseppel sem szellemesebb az arczkifejezése. Csupán abban változott, hogy míg hat hónap előtt bajuszt viselt körszakáll nélkül, most körszakáll disziti arcját, de bajusz nélkül.

A mi a fiatal leányt illeti, valóban nem mindennapi alak volt. Üde és életpiros arcza ragyogott attól az örömtől, mely mintegy hirdeti: „Tetszik nekem ez az élet és boldog vagyok, hogy élvezhetem!” Apró szájacskája körül nyájas mosoly fészkelte, melyet nem lehet tettetni, mivel csakis az igazi szivjóság adhatja meg. Fekete, csillogó két szeméből eleven szellem és pajzán gyermekiség szórta röppentyűit. De a szépen domborodó homlok azt is jelezte, hogy komoly gondolkodás sem ismeretlen vendég e kiváltságos lénynél. A mi a többi külsőségeket illeti, mint apró kezek és lábacsok, karcsu termet, szabályos orr, jó izlés az öltözködésben, ezek már csak fokozhatták a kedvező hatást, melyet a fiatal leányka első látása bárkire is tett.

- Jó estét, Emmy kisasszony! - sietett üdvözlétére Cselkó, a ki a szép kicsike belépténél hamar letette az alig meggyújtott szivart és ott termett az ajtónál. Emmy pedig csak kézszorítással viszonzozhatta az ifju buzgalmát, mert Dömsödi még mindig tele torokkal és magas hanggal magyarázgatott tovább:

- Képzeld csak kérem! Három napon és három éjszakán át folytatott kutatás után végre arra az eredményre jutottam, hogy így sohasem érek célra. Ez megdöbbenett, lesújtott, csaknem semmivé tett. De azért még nem mondtam le! Mint Amerika fölfedezője, újabb három napot kértem geniesztől. S a harmadik nap estéjén ütött a megváltás órája: fölfedeztem azt, a mit olyan rég kerestem, rátaláltam...

- Amerikára? - szakította őt félbe pajkos nevetéssel Emmy.

A jelenlevők hangosan fölkaczagtak, Dömsödi pedig meglehetősen bamba arczkifejezéssel bámult Emmyre. Aztán összeszedvén magát, hebegve válaszolt:

- Azt nem... de egy rugót, mely korszakalkotó lesz a kézelők történetében. Nézz csak kérem: ha erre csavarom, sziv-alakja van a gombnak, ha balra, nefelejtsvirágot mutat. Igazi „beszélő” kézelő és pótolja a virágnyelvet.

Tarnay türelmetlenül szakította félbe a fecsegőt. Rámutatott a kissé háttérben álló Gerélyire és így szólott:

- Ugyan, hagyd már abba a gombjaiddal! Hát nem látod, ki van itt?

Dömsödi előbb a csiptetőt tette föl, mert a legújabb divat szerint nem illik valakire e nélkül ráismerni. Aztán affektált orrhangon fölkiáltott:

- Ah! ah! maga az, gróf Gerélyi? Igazán örvendek! Mondja csak, volna olyan szives köztem és Cselkó közt egy vitás kérdésben dönteni?

- Nagyon szivesen, - válaszolt Gerélyi.

- Mondja csak kérem, igaz-e, lehetséges-e, a mit Cselkó el akart velem hitetni, hogy Afrikában nem viselnek mansettát? Én nem tudom elhinni.

- S jól is tette, - válaszolt vidáman Gerélyi, - ez olyan rágalom Cselkó urtól, a melyért kénytelen leszek őt Afrika nevében felelősségre vonni.

- Látod? - diadalmaskodott Dömsödi.

Cselkó megfogta a jeles ifju két kezét és melegen megszorította.

- Beismerem, hogy rágalmaztam Afrikát, - szólott ünnepélyesen. - Bocsánatot kérek öntől is, gróf ur.

Mindnyájan nevettek. Tarnay megfogta Gerélyit karjánál és bemutatta Emmynek:

- Gerélyi Jenő gróf, régi barátom, Emmyke hugom.

Emmy arczán az örömteljes meglepetés egy sugara jelent meg.

- Gerélyi úr? a híres Afrika-utazó?

- Az! - válaszolt a gróf helyett Tarnay. Aztán enyelegve folytatta: - Hiszed már most, hogy híres ember lettél? Még a kis lányok is foglalkoznak veled.

- Ne hallgasson ő rá, gróf ur, - tiltakozott Emmy, - belőle csak az irigység beszél.

- Természetesen, hogy az! - csipkelőzött Tarnay. - hisz tudvalevő dolog az, hogy én nagyon irigy ember vagyok. Nem tudom elnézni, ha az én kis sógornóm más valaki iránt is érdeklődik, mert örökhű lovagjának esküdtem. Azért is ki akartam már hívni párbajra Cselkót, mivel a nevedet kitette azok sorában, a kik jelen voltak a jégpálya megnyitásánál.

- De Ervin!

- Azért ne haragudjál kicsikém, inkább lemondok e vérengző szándékról... Most pedig menjen a kis baba a nénikéhez és csináljon toilletet, mert nemsokára együtt lesz az egész társaság. Ha készen lesz öltözködésével, ismét eljöhet a nagy bácsik közé.

Emmy apró tünderkezéssel tréfásan megfenyegette Tarnayt, a ki utána kiáltott:

- Még egyet, kis baba! Mondd meg arramenőben a cselédségnek, hogy a főbejárót már ki lehet nyitni és a lámpákat meggyújtani.

A mint Emmyke eltűnt a belső lakosztályokba vezető folyosón, a társalgás más irányt vett. Pikáns adomák, tréfás apercuk keringtek, politikai és napi események jártak szájról-szájra. Valamennyien részt vettek a társalgásban, az egy Gerélyi kivételével, a ki gondolataiba mélyedve állott.

- Min tépelődöl? - kérdezte Tarnay, a kinek föltűnt barátjának hallgatagsága.

Gerélyi homlokára tette kezét és aztán egy lépést tett a társaság felé.

- Azon töröm a fejemet, - mondá, - hol láttam már hasonló szempárt? Nem ismeretlen előttem ragyogásuk!

- Talán az őserdők mélyében, virág kelyhében, - szólott Cselkó, a ki nagyon jó kedvében volt, mióta Emmyke megérkezett.

- Nini! Cselkó udvarol, de már csak akkor, midőn Emmy nagysám eltávozott. Előbb nem volt bátorsága! - csufondároskodott Dömsödi, a ki szeretett Cselkóba belekötni, noha nem egyszer járta már meg vele.

Senkisem hallgatott rá, még Cselkó sem. Őt is inkább érdekelte az, a mit Gerélyi mondott:

- S mintha e vonásokat is láttam volna már! Emlékeztetnek valakire, a kit régebben ismertem, de csak úgy, mint a visszhang az élő szóra emlékeztet.

Tarnay órájára tekintett.

- Bocsáss meg, - mondá tréfás hanglejtéssel, - hogy nem várom be emlékezeted megújulását. De mint háziurnak vannak még egynémely teendőim. Mulassatok jól azalatt, mig én frakkba bujok. Nemsokára vissza jövök érted, Jenő barátom.

Ugyanarra távozott, a mely irányban Emmyke az imént elment.

V.

A fogadóteremben hárman maradtak hátra: Gerélyi, Cselkó és Dömsödi.

Ez a fogadóterem olyan kényelmes otthon-féle volt sajátképpen a ház intimebb ismerősei és barátai számára, egy darabka megmaradt fesztelenség abból az időből, mikor Tarnay még legény életmódot folytatott. A sajátképi fogadóterem a lakás ellenkező oldalán feküdt s ott már a ház urnője dominált.

Cselkó érdeklődését nagyon felköltötte az a néhány mondás, a melyet az imént Gerélyi ajkairól hallott. Érdekelte őt a grófnak egyénisége már tisztán emberi szempontból is, de mégis leginkább a hirlapíró. Gerélyi nevezetes emberré nőtte ki magát a közönség szemében a lefolyt négy év alatt és Cselkó, a szerkesztő már fontolgatta magában, mit szólnak majd az olvasók, ha csakis az ő lapja hozza az Afrika-utazó megérkezésének hírére s talán egyik-másik nevezetes epizódot élményeiből. Azért is inkább áthidalási szándékkal - így remélte t. i., hogy célját elérheti - mint igazi érdeklődésből a gróf régebbi multja iránt, kapaszkodott bele Gerélyi legutolsó szavaiba.

- Visszhang, gróf ur? nemde így mondta? Pedig nincs csalább valami, mint éppen a visszhang. Sokszor olyan irányba csal, a hova nem is akartunk elindulni.

- Valóban igaza van, uram, - válaszolt mosolyogva Gerélyi. - Lám, mi sem állott ma este távolabb tőlem, mint az elmerengés, az elkalandozás a multba. S ime, alig hogy egy perczig két ragyogó szembe tekintettem, már egészen benn voltam a multban. Az a két sugár szárnyakat öltött s elvitt engem oda, a hol első és utolsó regényemet átéltem.

- Regény? - Cselkó mohón kapott e kifejezésén - ha nem volna indiszkréczió, gróf ur... Tudja, hirlapíró vagyok és nálunk a kíváncsiság csaknem erény.

- Mint a szimat a rendőrnél, - szólott közbe Dömsödi.

- Nini Gáspárkám, hát te még itt vagy? Rólad biz Isten egészen megfeledkeztem! Nem mennél te is befejezni azt, a mibe kezdted?

- Mibe is kezdtem?

- Azt már nem tudom, de annyi bizonyos, hogy egész életemben okos dolgot még nem végeztem.

Dömsödi hetykén nevetett Cselkó szemei közé.

- Most már azért sem megyek el Palikám! Én is kíváncsi vagyok a gróf ur regényére. S ha érdekes, - a miben nem is kételkedem, - akkor elviszem egy másik laphoz, hogy a tiedet lefőzzem.

Gerélyi türelmesen hallgatta végig a két antogonista incselkedését. Kényelmesen elhelyezkedett azalatt egy támlásszékre, rágyújtott egy szivarkára és nézte a fölfelé szálló füstfelhőket. Mikor pedig Cselkó szemközt foglalt vele helyet és Dömsödi a szomszéd asztalokon levő albumokat nézegette, a gróf csevegni kezdett:

- Mondják csak uraim, voltak-e már olyan kedélyhangulatban, mikor az embert valami benső kényszer kergeti, elmondani azt, a miről hitte, hogy rég el van temetve szive mélyében?... Bizonyára már voltak! S ha nálam ma szokatlanabban erősen nyilatkozik ez a hangulat, vegyék tekintetbe, hogy négy év óta először vagyok barátaim körében - az egész időt pedig olyan vidékeken töltöttem, a hol a mult fogalmát nem is ismerik.

...Pedig higyjék el nekem, a civilizált ember minden érzésével a multban gyökerezik. Az, a mije van, nem elégíti ki, nem bizik abban, a mi jön, de azt, a mi volt, körülszövi a költészet és a fantázia minden ragyogásával. Hisz a pesszimizmus is azért hódít olyan nagyon, mert nem talál a modern ember élvezetet a jelenben és a jövőben, hanem tulzott kultuszt üz a multból!

Dömsödi nagyot ásitott erre a bevezetésre. Nem találta egy csöppet sem érdekesnek. Szerencsére a gróf háttal volt feléje s így nem is vette észre a csekély érdeklődést, melyben refleksióit a modern ember egyik diszpéldánya részesítette.

- Azért is, - folytatta Gerélyi, - ne várjanak valami különösen meglepőt. Egyszerű történet az egész, - nekem érdekes, mert multam, - de vajjon önöket is érdekli-e majd, nem merem biztosan állítani. Hisz alig van ember a mai időben, a ki ilyesmit át nem élt volna már.

- Én még nem! - kottyant belé Dömsödi, - különös, hogy velem nem történt még teljes életemben valami rendkívüli. Pedig bolondja vagyok a regényeknek.

- Hisz magad is kész regény vagy Gáspárkám! - incselkedett vele Cselkó; - csak nem akadt még eddig, a ki elolvasson. Ne félj, akad még ilyen bolond is!

- Röviden tehát, az én történetem a következő: Szerettem egy leányt és azt hittem egy ideig, hogy ő is szeret. Nem vagyok poéta, Afrika is kiszáritotta némileg fantáziám forrását, de azért mégis megcsendül lelkemben édes dallam, valahányszor rá gondolok. Hogy mennyire szerettem, arról talán csekély fogalmat nyújt az a körülmény, hogy miatta hagytam el hazámat és temetkeztem négy éven át vad népek közé, keresve a feledést, de sehol sem találva azt.

- Csak egy szót, gróf ur, - veté közbe Cselkó, - hűtlen volt az a nő?

Gerélyi bus mosolylyal válaszolt:

- A mint veszsük: az is, nem is. Hűtlen volt önmagához, mert a gazdagság csábjának engedett, de nem volt szószegő velem szemben, mert nem kötötte hozzám ígértet. Szép volt, mint Titánia, Shakespeare tündérajátékának e csodás vonzerejű alakja... Regényhősnőknél nem fölösleges a leírás, megkísérlem tehát emlékezetből képmását lerajzolni. Képzeljének maguknak egy karcsu Diana-alakot, mely lenge, mint a szellő és mégis erőteljes és gyors, mint a vadászat istennője. E remek törzsön egy fő, a minőt ébren aligha és csak álmainkban nagy ritkán látunk, ha naphosszant a Louvre csodás műkincsei közt jártunk és mámoros fantáziánk a legszebből, a mit ott összegyűjtött, egy remeket alkot. A magas homlok, mely olyan sima, mint Páros márványa, a legszebb szőke hajtól környezve, mely aranyragyogásu, mikor rásüt a fény és az érett kalász színére emlékeztet a félhomályban. A homlok és két ivalaku szemöldök árnyékában két fekete szem, mely beszédes, ékesszóló és olyan végtelen mélységű, hogy bele-szédül annak lelke, a ki elég vigyázatlan beletekinteni. A kis száj talán szigorubb volna a kelleténél, ha nem enyhitené az állacska oválja és azok a kedves apró gödröcskék, melyekben a szerelem apró istenkéje olyan szívesen tartózkodik. Ilyen volt az én hősnőm.

- Vagy legalább ilyennek látta ön! - motyogott Dömsödi, ki sem véve beszéd közben a szivart szájából.

- Vagy ilyennek láttam én, - folytatá Gerélyi. - De hogy izlésemmel nem állottam egyedül, hozhatnék föl erre számos bizonyítékot. Maradjunk azonban egyelőre mesémnél. Hogy én milyen voltam akkor, nem nehéz kitalálni. Nézzenek meg most és képzeljék, hogy nyolcz évvel fiatalabb volnék, - mert minden Afrikában töltött esztendő kétszeresen számít, - aztán gondolják el, a mit a csalódás és a bánkódás rajtam pusztított, tegyék hozzá a reményeket és főleg a szerelmet: előttünk áll majd az akkori Gerélyi Jenő. Most pedig jön az összeütközés. Egyszerre kértük meg ketten a leány kezét: én, a ki szentül hittem, hogy a választott vagyok és egy öreg ember, 70 éves, közel az élet határához, kimerülve a tulságos élvezetektől, de

roppantul gazdag. Olyan gazdag, hogy az én vagyonom kiáltó szegénységnek tünt fel az övé mellett. Mit gondolnak, kit választott a leány?

- Önt! - szólott határozott hangon Cselkó, a ki néhány pillanat óta sajátságos nyugtalan-kodással hallgatta az elbeszélést.

- A gazdag kérőt? - kérde Dömsödi.

- Ezuttal nem az író találta el az igazat, - válaszolt a gróf. - A leány csakugyan a gazdag kérőt választotta. Mondják, hogy kényszerhelyzetben volt, mert atyjának vagyoni romlását tartóztatta föl ez a házasság. Mindegy, akárhogy volt. Mikor én megkértem kezét édes atyjától, ez kereken visszautasított. Sürgős teendők miatt haza kellett utaznom jószágomra s mire visszatértem a fővárosba, mint a villám sujtott, az a hír, hogy távollétemben a nő, a kit életemnél jobban szerettem Csery báró menyasszonya lett.

...Cselkó ijedten emelkedett föl székéből és önkéntelenül egy lépést tett Dömsödi felé, mintha meg akarná akadályozni, hogy ez meghallja a kimondott nevet. De már késő volt. A „reményteljes ifju”, mint a jóbarátok Dömsödöt rendszeresen nevezni szokták, már kibujt a fotografiák halmaza közül, a hol eddig csaknem elrejtőzött és kissé élesen kérdezte:

- Ki említi e házban Csery Andor nevét?

- Senki, Gáspárkám, senki! Csak a füled csengett, - nyugtatta őt meg Cselkó.

- De mintha hallottam volna...

- Hallottad a... majd megmondtam, mit! Elaludtál szépen, mialatt a gróf ur mesélgetett s bizonyára bolondokat álmodtál.

- A' biz' meglehet! - ásitott nagy lelki megnyugvással Dömsödi, nagyon fáradt vagyok, mert a mult éjjel sem aludtam. Nem jönnél velem egy pohár pezsgőre?

- Majd később, csak egy pár szavam volna még a gróf urhoz.

Aztán odahajolt Gerélyihez és fülébe sugta:

- Az égre uram, ne említse többé ebben a házban Csery nevét!

- De miért ne? - kérdezte megütközve a gróf.

- Elmondom majd, ha egyedül leszünk. - Most pedig - e szavakat már egészen hangosan mondta Gerélyi, látván, hogy Dömsödi az ablakhoz ment és kinézett, tehát egészen másfelé irányult figyelme, - most pedig kérném, fejezze be regényét.

A gróf a megütközés egy nemével hallgatta Cselkót. Teljesen érthetetlen volt előtte, miért titkolózik vele, s miért nem akarja, hogy kivüle más is meghallja a nevet. Habozva mondá tehát:

- Ha éppen akarja... ámbár ez a különös magaviselet... de már úgy is a vége felé vagyok. Rövid néhány szóval tehát ennyit: A mint meghallottam, hogy Szidónia - vagy ezt a nevet sem lett volna szabad kimondanom? - annak a férfinak ígérte kezét, a ki elég gazdag volt, hogy rutságát is feledtesse, nem tettem többé egyetlen lépést sem, hogy közelébe jussak. Magamba fojtva a fájdalmat, meggyülölve az egész világot, elmentem olyan vidékre s olyan népek közé, a hol nem adnak semmit az emlékekre. De úgy látszik, az én természetem csökönyösebb volt, mert magammal vittem a sebet, s nem tudtam belőle kigyógyulni. Három hónap előtt Kairóban véletlenül azt a hirt vettem egy ismerőstől, a ki oroszán vadászatra indult, hogy Szidónia özvegy, férje meghalt. Lehet, hogy ez a hír hozott engem haza, magam sem tudom egészen bizonyosan...

- S ön képes volna a hűtlent ismét szívére fogadni? - kérde a legnagyobb érdeklődéssel Cselkó.

Gerélyi mély lélekzetet vett és egy pillanatig elgondolkodva állott.

- Nem tudom... valószínű... ha az ő szívében még egyetlen szikrája élne a hajdani szerelemnek!

E pillanatban feltárult a szomszédtermekbe vezető kis folyosó ajtaja és Emmy jelent meg egy fiatal ember karján.

- Itt vannak a szökevények! - szólott vidám nevetéssel, Cselkóra és Dömsödire mutatva. Aztán tréfás szemrehányással szólott a grófhhoz: - Gróf ur, ön úgy látszik, ért a varázslathoz, mert két legjobb tánczosomat annyira lefoglalta, hogy egészen megfeledkeztek rólam.

- Jóvá teszem hibámat kedves kisasszony, - válaszolt nyájasan Gerélyi. Aztán ünnepélyes hangon szólott Dömsödi felé fordulva: - Uraim, tegyék meg kötelességüket, nehogy mulasztásuk átka engem sujtson.

- S ön, gróf ur? - kérde Emmy, - nem lesz majd szerencsénk? A hölgyválasztásnál önre is rákerül a sor.

- Kedves kisasszony, - Gerélyi kosztümjére mutatott, - ilyen öltözékben csak talán nem mehetek szalónba. De tudja mit? egészen közel van a szállodám, oda sietek és félóra múlva teljes diszben leszek, hogy hódolatomat tehessem az előttem ismeretlen házi urnónél. Addig is ajánljon kegyébe és jóakaratóba.

A mint a gróf eltávozott, Cselkó karját nyújtotta Emmynek s a nagyterem felé indultak. Dömsödi is utánuk akart sasszirozni, de visszatartotta őt az a másik fiatal ember, ki Emmyvel az imént bejött.

- Mondd csak Gáspárkám, - szólott Doroghy, mert ő volt az, - ki az az ur, a ki az imént elment? Valóságos maskara! Aztán még be sem mutatták.

- Mire való volna a bemutatás? Hisz régi ismerősök vagytok.

- Ne mondjad! Akármint erőltetem is emlékezetemet, nem emlékszem rá.

- Micsoda? Nem emlékszel Gerélyi Jenőre?

Doroghy őszinte bámulattal csapta össze két kezét:

- Gerélyi ebben a házban? De hisz az lehetetlen!

- Miért volna lehetetlen?

- Csak!... S ez az ember még be meri tenni a lábát ebbe a terembe?

- Miért ne merné? Talán csak nem lopott, vagy rabolt? A háziurnak jó barátja, a háziasszonyt sohasem látta. Miért nem jöhetne hát úgy ide, mint bárki más?

Doroghy gunyosan nézett végig czimboráján és gunyos hangon válaszolt:

- Igazad van, pajtikám, még több joggal is jöhet, mint bárki más, mert ő nemcsak a háziurnak, de az asszonynak is - jóbarátja.

- Bolond beszéd! Gerélyi már rég Afrikában járt, mikor Ervinen erőt vett a nősülési hajlam. Lehetetlen tehát, hogy ismerjék egymást.

- Azt hiszed? Hát *azelőttől* nem ismerhetik egymást?

Dömsödi nyitva felejtette száját a nagy bámulásban és csaknem suttogva vette föl a beszélgetés fonalát:

- Tudsz talán valamit?

- Annyit tudok, hogy még ma itt nagy explozió lesz.

Dömsödi türelmetlenül dobbantott lábával.

- Hallod-e, Károly, - mondá - ez már mégis sok! Jól tudod, hogy ki nem állhatom a titkolódzást és most csak azért is kínpadra feszítesz. Hát ezt érdemeltem én tőled? Mit jelentsen ez a sok rébusz?

- Azt jelenti, - válaszolt diadalmas hangon a kérdezett, - hogy Doroghy Károly e pillanatban kezében tartja a szép Szidónia nyugalmát. Csak tőlem függ, kegyetlenül visszatorolni azt, a mit Ervin ellenem vétett. Ha én most azt mondanám: szemet szemért, fogat fogért, bizony nem az én szemem hullatna könnyeket és nem az én fogam fájdulna meg.

- Hát kié? - kíváncsiaskodott Dömsödi?

- Az csak a fogas kérdés! Válogathatok tetszés szerint a szép szemek és a jó fogak közt. E pillanatban ur vagyok három ember sorsa fölött: nem elragadó gondolat ez?

- Bizonyára az, de - Dömsödi ismét gyanuskodva nézett barátja szemébe, - nem akarsz újból bolonddá tartani? Nem szeretném!

- Te ártatlan lélek, a kinek látköre éppen czipód orráig ér, hát még azt sem tudod, hogy sajátképpen te volnál az egyetlen ember, a ki iránt vonzalmat érzek? Hát nem találtad ki, hogy egyetlen barátomnak téged tekintelek?

- Mivel érdemeltem ezt a jóságodat? - kérdé csaknem elérzékenyülve Dömsödi.

- Megmondom. Annyi rosszat tettem velem a szellemes emberek, hogy föltettem magamban, ezentul csak azokhoz tartom magamat, a kikre gondolva irta a szentírás: „Boldogok az együgyűek, mert övék a mennyek országa!”

Dömsödi pulykapiros lett haragjában, duzzogva fordított hátat Doroghynak.

- Ne gorombáskodjál, Károly, - mondá - mert Isten bizony komolyan megharagszom!

- Tudsz is te megharagudni!... De épp ezért meg is mondom neked, mi tölti el szívemet boldogsággal.

- S nem fogsz újból rászedni?

- Nem, Gáspárkám! Esküszöm e szent mansetta-gombokra, melyeket emlékebe kaptam tőled, hogy őszinte és igaz lesz minden szavam. Hiszsz már most nekem?

- Nem egészen, - bizalmatlankodott Dömsödi, - de az nem tesz semmit. Azért mégis beszélhetsz.

- Jer hát ide, hadd sugjam a füledbe, - odább már egészen hangosan is adhatod. Királyi vadat üzők, érdemes lesz a halali. Tarnayról, a szép Szidóniáról és Gerélyi Jenőről van szó!

Dömsödi olyan arcot csinált, mint az operettekben előforduló összeesküvőknél látta, aztán halkán így szólott:

- Te! nekem úgy tetszik, mintha nem nagyon szeretnéd a mi Tarnay barátunkat?

Doroghy epésen föl kaczagott.

- Hogy mondhatsz ilyesmit, Gáspárkám? - szólott gunyos hangján: - hát csakugyan rossz kereszténynek tartasz, a ki azt sem tudja, hogy a felebarátot szeretni kell?!

Mély lélekzetet vett, aztán sötét arczkifejezéssel folytatta:

- Nagyon szeretem ezt az Ervint s ha úgy véletlenül a nyakára tehetném a lábamat, egyszer se mondom, hogy nem éreztetném meg vele egész sulyomat... Ugyebár, szeretnéd tudni, mit tett velem Tarnay?

- Talán elnyerte kártyában pénzedet? - kérdé meglehetősen ostoba arczkifejezéssel Dömsödi.

- Nem, Gáspárkám, ennyire még sem ment romlottságban! De elcsábította azt a leányt, a kit nagyon, de nagyon szerettem. Tréfa volt az egész, a minő a magunkféle jó czimborák közt naponta előfordul és még haragudni sem lehetett érte. Mert hisz a mi kompániánkban szabad préda az asszony: az birja, a ki a többit elmarja. Hisz nem tehet róla Ervin, hogy én épen akkor találtam rá a leányra, mikor ez levetette magát a negyedik emeletről és szép ifju teste össze-zuzva terült el a piszkos földön. Kérdezd csak meg Cselkót - ő is ott volt - sirtam-e, jajgattam-e, vagy csak panaszra nyiltak-e ajkaim? De föltettem magamban, hogy élni fogok Tarnay Ervinnel szemben azzal a jogommal, melyet már a biblia rám ruházott: szemet szemért, fogat fogért!

Dömsödit megdöbbentette a vad gyűlöletnek az a kifejezése, mely Doroghy tekintetében lángolt és csaknem megfélemlítve kérdezte halkabb hangon:

- Mondd csak, Szidóniát akarod elcsábítani?

Mielőtt Doroghy választ adhatott volna e naiv kérdésre, egy különös, de nagyon gyorsan lejátszódó incidens adta magát elő. Hogy az olvasó ezt megérthesse, újból ki kell emelnünk, hogy a szobából kis folyosó vezetett a többi lakosztályba. Az az ajtó, mely a folyosót elzárta, nagyon ügyesen volt maszkirozva exotikus növények által, melyek csekély távolságban tőle öblös virágtartókban voltak felállítva. A ki a szomszéd lakosztályból jövőkkel beszélgetni akart, annak nem kellett mindjárt az egész ajtót kinyitnia, hanem egy kis koczkát is eltávolíthatott, megnyomván egy gombot. Nos tehát, Doroghynak, a ki a szemközti tükör előtt állott és nyakravalóját igazgatta, úgy tetszett e pillanatban, mintha az a koczka hirtelen lecsuszna és egy sápadt, haragos arcz jelenne meg a nyílásban. *Fölsimerte benne Tarnayt.* De hirtelen, a mint jött, úgy távozott is a viziószerű megjelenés és a másodszori óvatos odanézésnél már csak a sima falat látta Doroghy.

Mivel pedig Dömsödi választ nem kapott, újból ismételte kérdését.

- Szidóniát akarod elcsábítani?

- Édes volna ez a bosszu, - válaszolt Doroghy, - de el nem képzelhető. Azt az asszonyt nem lehet eltántorítani hűségében, Gáspárkám. Inkább tartanám még lehetségesnek, hogy belőled valaki még okos embert faragjon.

Dömsödi eldobta a rosszul szelelő szivart és panaszos hangon dörmögött magában:

- Nem tudom, miért gorombáskodik minden ember éppen velem? Pedig igazán mondhatom, egész életemben még senkit sem bántottam.

- Talán éppen ezért! Mert a ki nem harapós, azt harapják; a ki nem kalapács, az csak üllő lehet. Elég sokáig voltam már az utóbbi, de most beállok kalapácsnak és meg fogom éreztetni sulyomat mindenkivel, de első sorban Tarnay barátommal.

- Mit akarsz ellene tenni?

- Ne félj, Gáspárkám, nem csábítom el a feleségét. Más fogja ezt elvégezni helyettem.

- Talán csak nem Gerélyi? - kérdezte ámulva Dömsödi.

- Eltaláltad. Az én szövetségesem csakugyan ez az Afrikából közénk pottyant Don Quixotte.

Dömsödi kicsinylően mosolygott.

- Én ugyan nem nézem ki Gerélyiből a nagy nőcsábítót, - mondá. - De ha még az is volna, nagyon is kérdéses, hajlandó lesz-e arra a te kedvedért. De még ha megvan is benne ez a hajlandóság, nem hiszem, hogy Szidóniánál czélt érne!

Doroghy gunyos bámulattal csapta össze kezeit.

- Nagyszerű vagy ma, Gáspárkám! Ennyi logikai él, ennyi dialektika!... De meg leszel-e nyugtatva, ha azt mondom neked, hogy Gerélyi és a szép Szidónia nem a mai naptól való ismerősök.

- Hogy mondhatod ezt? - csodálkozott Dömsödi, - hisz Gerélyi Afrikában járt, mikor Tarnay nőül vette Szidóniát.

- De hátha azelőttől volnának ismerősök? Hátha szerelmesek is voltak egymásba az örülésig? Még azt is biztosan tudom, hogy csaknem az eljegyzésig jutottak el.

Dömsödi arcán diadalmas mosoly jelent meg.

- Hopp! most már tudom! - szólott fontoskodva, - az imént mesélt nekünk Gerélyi egy regényt. Sőt még Csery neve is említve volt. Aztán el akarták velem hitetni, hogy rosszul hallottam. Az a nő, regénye hősnője, akiről beszélt, nem lehet tehát más...

- Mint Szidónia! - egészíté ki mondását Doroghy. - Hogy miért nem lett semmi a házasságukból? Tudom ezt is s elmondom neked. Az öreg Kende, Szidónia apja, a bukás szélén állott. Elhibázott spekulációk, tulságos költekezés, odáig vitték az öreg kalmárt, hogy egykori rengeteg vagyonából már csak romok maradtak. Az a híres bankcég, mely kezében tartotta még egy évtized előtt is az összes magyarhoni pénzügyletek szárait, odáig jutott, hogy napjai meg voltak számlálva, ha segély nem érkezik. Ezt a segélyt a dús gazdag Csery kínálta, de csak oly feltétel mellett, ha Kende odaadja neki leányát feleségül. Az öreg bankár a lelkét is odaadta volna az ördögnek, hogy kereskedői becsületét megmenthesse, kapva kapott tehát ezen az ajánlaton. De Szidóniánál semmire sem mehetett, mert ez ragaszkodott Gerélyihez. Ekkor Csery és Kende azt a csíny gondolták ki, hogy a fővárosban elterjesztették a hírt, hogy Csery és Szidónia eljegyzése már megtörtént volna, sőt Gerélyi számára egy eljegyzési tudósítást is nyomattak. Kitűnően számítottak! A hebehurgya Gerélyi, a helyett, hogy kutatná e hirtelen elváltozásnak okait, annyira szívére vette kedvesének állítólagos hütlenségét, hogy vakon nekiment a világnak. Szidóniának még melegiben besugták ezt a megfutamodást, még pedig megfelelő kommentárral. Azt állították, hogy Gerélyinek nem engedi meg családja a mesalliance-t. A szegény leány aztán nagy elkeseredésében el is fogadta Csery ajánlatát.

- Nem tudta meg soha a valót?

- De bizony, még pedig az esküvő napján. S tudod-e ki volt az a jó lélek, a ki fölvilágosította?

- Talán bizony te!

- Valóban én. Mint Cserynek távoli rokona, én is meg voltam híva a nászra. Elkésve érkeztem, s mikor e miatt tréfás szemrehányásokkal illettek, elmondtam, hogy Tarnay tartóztatott, a kit meg kellett vigasztalnom. Természetesen az egész vendégsereg kíváncsi volt megtudni, miért szorul a hirhedt Don Juan vigasztalásra. S el sem akarták hinni, mikor azt mondtam, hogy busul, mivel legjobb barátja a csalódott szerelem bánatából kigyógyulandó, Afrikába utazott. Már most tudni akarták, ki az a szerelmes, a ki csak a feketebőrűek országában kereshet és találhat kárpótlást azért, a mit egy fehérbőrű Heléna ellene vétett. Miután Tarnay az egész históriát elmondotta nekem, én is elbeszéltem Gerélyi esetét, úgy a mint tudtam: a hölgy megnevezése nélkül. Sőt talán még elítélőleg is nyilatkoztam arról a nőről, a ki egy derék férfit kétségbe ejtett. Akkor még négy évvel fiatalabb is voltam és nem száradt ki belőlem minden páthosz, mint mostanában. Képzelheted hát, milyen hatással volt előadásom a jelenlevők közül azokra, a kik be voltak avatva: Kendére, Cseryre és a szép Szidóniára. De tudtak magukon uralkodni. Hanem hogy a fiatal menyecske kivette az elmondottakból, hogy milyen galád játékot üztek vele, kitűnik abból, hogy még az este, mindjárt a nász lakoma után, elhagyta férje házat és soha sem tért többé oda vissza.

- Hisz ez nagyszerű! Ez valóságos regény! - lelkesült Dömsödi.

- A java csak ezután jön, - szólott Doroghy. - Mint minden igazi regényben, a véletlen is belejátszott. Szidónia már több mint három éve élt magánosan kis birtokán, mely apai örökségének egyedüli maradványa volt. Ekkor a véletlen Tarnayt hozza közelébe, még pedig olyan állapotban, mely a részvétet, - a szerelemnek ez idősebb testvérét - nagyon is alkalmas fölkelteni. Tarnay négy hétig volt élet és halál közt, a mely idő alatt Szidónia ápolgatta. Gerélyi jó barátját látta benne, semmi egyebet. De Tarnay komolyan belehabarodott a szép nőbe és rövid időközökben háromszor kérte meg kezét. Kétszer kapott kosarat s hogy harmadszor is nem így történt, én vagyok az oka.

- Te? - kérdé bámulva Dömsödi.

- Sejtettem, vagy helyesebben mondva, tudtam, hogy Szidónia addig nem köti sorsát más férfihoz, míg nem biztos, hogy Gerélyinek nem adhatja már meg azt a kárpótlást, melylyel neki tartozik. Én tehát azt a hirt terjesztettem, hogy Gerélyit Afrikában megették a kanibálok.

- De miért tetted ezt?

- Egyengetni akartam az utat Ervin barátunk előtt... Ne nézz rám olyan furcsán, nem jó indulatból tettem, hanem mivel akkor még nem ismertem Szidóniát személyesen, s a hírek után, melyeket Csery terjesztett róla, azt hittem, hogy könnyű lesz Tarnayn revanche-ot venni azért, hogy elcsábította azt, a kit én szerettem. Mondhatom, csuful megjártam. Kétségbeesve a balsikeren vissza akartam vonulni és lemondani minden bosszútervről. Ekkor ezt a Gerélyit vezetni utamba a gondviselés. Még ma okvetlenül találkozni fog Szidóniával s ki tudja, nem éled-e föl újból a régi szerelem? De ha nem is, mindenesetre az lesz az első kérdése, hogy ki terjesztette halálhírét? Ki más, mint Tarnay, a kinek haszna volt belőle! No már furcsa vérenek kellene csergedeznie Gerélyi ereiben, ha legalább ezért nem akarná magát megbosszulni. Lehet, hogy a szép asszonyt is végre meggyőzi arról, milyen édes a bosszu!

Dömsödi a legnagyobb bámulattal hallgatta barátjának bosszuszomjától lihegő kitöréseit. A tiszteletnek bizonyos nemével nézte ezt az embert, a ki ilyen őszintén tudott gyűlölni!

- Ezt jól eszelte ki, pajtikám. Valóban borzasztó ember vagy! Tudod-e, hogy kezdek tőled félni?... No de most, Isten veled. Megyek.

Doroghy leplezetlen gunnyal nézett a tipegő emberke után.

- Sok szerencsét az utra, hirmondó angyalom! - szólott félhangosan. - Mégis jó, hogy vannak ilyen üresfejű emberek is a világon! Ez nem gondol semmire, hanem viszi a ragályt, a merre én akarom.

Lopva tekintett a folyosó ajtaja felé és gunyos mosolya csaknem démoni jelleget öltött, mikor egészen halkán megjegyezte:

- Ott is meggyújtottam már a kanóczot, fölrobbant már az akna.

Fogta a kalapját és indult ki az ajtón, abban az irányban, a merre Dömsödi ment.

VI.

Alig hangzottak el a távozó Doroghy léptei, föltárult a közvetítő folyosó ajtaja és belépett Tarnay Ervin.

Nagyon ki volt kelve színéből. Czimborái alig ismerték volna föl benne a mindig egykedvű, jóformán blazirt világfit, a kit semmi sem hozhatott ki egyformán gunyoros magatartásából. Arczvonásai csaknem el voltak torzulva. Ökölbe szoritott kézzel járt föl-alá és majdnem fuldokolva nyögte ki a szavakat:

- Igy vagyunk hát? Velem akarsz kikezdeni Doroghy barátom? - mormogott magában. - Jó, hogy tudom! Gyöngye legény vagy te ahhoz, hogy velem megbirkózzál e téren... a szerelmes cselszövények terén, a hol még mindig én vagyok a mester... Nem jut eszedbe a vereség, melyet nemrég szenvedtél? Majd eszedbe juttatom újból!

Ismét végigjárta a szobát. Vérének izgatottsága nem akart lecsillapodni. Tombolt, égett és pusztított benne a kegyetlen ellenség, melyről ma már bevallotta, hogy nem bír vele; irgalmatlan erővel támadta meg a *kétely*.

Nem pusztán azoktól e szavaktól, melyeket Doroghy ajkairól hallott. Máskor csak nevette volna az üres fenyegetést. De mikor idejött és a folyosón egy percre megállott, már tombolt minden idegében a kiméletlen kínzó. Épp azért állott meg, hogy erőt vegyen magán, elleplezze fölindulását és a véletlen úgy akarta, hogy a saját nevét hallotta olyan megjegyzés kapcsán, mely megdöbbenést s arra bírta, hogy a többit is végighallgassa. A mit aztán hallott, olaj volt a tüzre és alig birt annyira uralkodni magán, hogy elő ne rohanjon s ki ne töltse vak dühét ellenségén.

Lássuk, mi történt, hogy Tarnay ennyire kijött sodrából. Nagy oka lehetett, s valóban az is volt.

Elhagyta fél óra előtt a czimborákat, végiment az estélynek berendezett termeken, és megnézte rendben van-e minden? Emmyvel néhány tréfás szót váltott, a cselédségnek egy-két parancsot osztogatott, aztán elment nejének lakosztálya felé.

Szidónia csak későn jutott az öltözködéshez. Első estély volt ez ebben a házban „az új regime alatt”, - mint ő mosolyogva mondá - és nagy sulyt fektetett arra, hogy minden a legtökéletesebben megfeleljen férje várakozásának. Most, mikor Ervin bekopogtatott nála, éppen elbocsátotta a fodrásznőt, a ki pompás aranyszínű haját olyan koronába fonta homloka körül, mely díszére vált volna bármely uralkodónőnek.

Ervin örömittassan, boldogságtól sugárzó tekintettel nézte nejét. Ez az ember, a ki azelőtt pazar kézzel szórta szive kincseit, most csaknem fukar volt minden gyöngédebb kifejezéssel másokkal szemben. Mindent erre az egy nőre szeretett volna halmozni, a ki újból megtanította őt érezni, szeretni és talán szenvedni is.

Ha meggondolta, hogy azelőtt is megdobbant néha a szive a szépség láttára, csaknem megharagudott saját magára. Hogy is tudott ő abból nőnek osztogatni, a mi egészen és kizárólagosan ezé az egy nőé? Hát nem rablás volt az, a mit elkövetett?

Ervin szeretett volna letérdepelni és bocsánatért esedezni Szidonia előtt, hogy már elpazarolt a kincsekből. Ha nem tette, ez csak azért volt, mivel Szidónia kissé kimért és zárkózott modora feszélyezte őt érzelmi ömlengéseiben.

Otthonka fedte még a nő szoborszerű alakját, s ehhez az egyszerű viselethez olyan különösen ellenállhatatlanul vonzó ellentétben állott a fejedelmi fő. Tarnay nem tudott érzelmein uralkodni, csaknem imádásszerű hangon sugta nejének fülébe:

- Mily szép vagy ma, Szidónia!

Kedveskedő mosoly volt a válasz; Szidónia végigsimitott kezével férje arcán és nyájasan válaszolt:

- Akarok is az lenni, - a te kedvedért! Ne mondják, hogy Tarnay Ervin mindenképen rossz cserét csinált, mikor szabadságát odaadta egy nőért.

Aztán kibontakozva férje öleléseiből, szelid intéssel fordult hozzá:

- Te pedig menj a vendégeket fogadni. Ha már a házi asszony elkésett, legalább ne mondják, hogy a házi ur is hanyag.

- Vendégek? Igaz a, majd elfelejtettem megmondani. Egy nagyon kedves barátom érkezett ma, ajánlom jóindulatodba.

- Ki az az ember, a kit még ajánlani is szükségesnek tartasz, miután már azt mondtad, hogy jó barátod? - kérde Szidónia.

- Nem hiszem, hogy találkoztál volna vele, de talán névleg ismered. Egyébiránt meglehetősen elidegenedett társaságunktól: négy évig járt Afrikában.

Szidónia hirtelen férjéhez fordult.

- Afrikában? - kérde és hangjában némi megindulás rezgett, - hogy hívják a te jó barátodat?

- Gerélyi Jenőnek.

Szidónia irtózatosan elsápadt. Mind a két kezével belekapaszkodott az előtte álló toaletteasztalkába, de már későn. Magával rántotta azt is, a mint végig esett a földön.

Tarnay megdermedve állott egy perczig. Csak nézte nevének holtra vált arczát és nem tudta elképzelni, mi lelhetne oly hirtelen ezt a nőt, a ki mindig oly csodálatos erővel tudott magán uralkodni. Lehajolt hozzá és leste szive dobogását. Csak azután jutott eszébe, hogy illatszert vegyen elő s azzal kísérelje meg, az ájultat magához téríteni.

S míg ezt cselekedte, hirtelen úgy érezte, mintha valami irtózatosan fájó érzés osonna be szívébe. Nem tudta még a nevét, de már érezte, hogy megmérgezi véréét és kárhozatot visz lelkébe.

Szidónia lassan tért magához. Lelke még messzire kalandozhatott, mert tekintetén fátyol feküdt és nem ismerte meg férjét. Aztán megmozdultak ajkai és halkán suttogetta:

- Jenő, te élsz?! Jenő, te nem haltál meg? S én, oh Istenem!...

Tarnay fölugrott térdelő helyzetéből. Ez a néhány szó, mintha ledöntötte volna egét és ellene zuditotta volna a pokol minden démonját. El innen! ez volt mentő gondolata. Attól tartott, hogy ha még egy pillanatig itt marad, két kezével fogja körül ezt a karcsu, szép nyakat és fojtogatja addig, míg el nem tűnik a szép testből az életnek utolsó szikrája is.

Nem nézett hátra, nem emelte föl Szidóniát a földről, hanem ment előre, belevakulva a fénybe, a mely az imént támadt lelkében, tántorogva és bódultan.

A véletlen vitte a folyosó végére, a hol meghallotta Doroghy fenyegetését és végighallgatta az egész beszélgetést az utóbbi és Dömsödi közt. S mikor ezek eltávoztak, mint a vad, melynek húsába éhes ebek vájták fogaikat és nem tudja őket magáról lerázni, úgy inogott, reszketett és rázkódott össze a kegyetlen fájdalomtól.

Ez volt az, a mitől ő mindig félt. Itt van a nagy ellenség. Most szállj vele szembe, ha vitéz vagy!

Ah, ő nem vitéz, hanem gyáva! Kilopta szívéből a bátorságot az a néhány szó, melyet neje önkivületben kiejtett. Meglopta titkát s most ez a titok az ő lelkét nyomorgatja.

Mit tegyen? Gerélyi és Szidónia tehát nem idegenek egymás előtt, szenvedélyesen szerették egymást? - Csak csel választotta el érzésüket, de ki tudja, nem tapad-e ujból együvé, ha találkoznak. Mélyen Szidónia lelkében még mindig szunnyadhat a szerelem, Gerélyi pedig nem is tagadja, hogy szereti egykori ábrándképét... Eddig nem találkoztak ugyan, de mi lesz akkor, ha találkoznak?

- Hát ha elmondanék mindent Gerélyiinek? - suttogetta egy pillanatra felvillanó reménnyel. - Talán elég nemeslelkü, hogy elmenjen viszontlátás nélkül? És Szidóniával könnyen elhíteném, hogy csak álom volt az egész.

Aztán újból erőt vett rajta a kétségbeesés:

- De nem! Nem bízom a sikerben. Szidóniáról nem mond le, a ki egyszer megszerette... S nem is bízom férfiu, jó barát nemeslelkűségében. Tudom a saját multamból, mit jelent az... Istenem mit tevő legyek?

Csaknem végleg kimerülve a lelki harcban, két kezébe rejtette arcát, s könnyek, őszinte, forró könnyek folytak végig arcán. Mintha ezzel leolvadt volna lelkéről a félelem, fölállott és bámulva nézte magát a tükörben.

- Mi volt ez? Én sirtam, én remegtem volna? Hát mi lett belőlem?... Gyáva félelem vesz erőt lelkemen, mikor még nem is vesztettem el ügyemet? Hisz még meg sem kezdődött a küzdelem és Tarnay Ervin már leteszi a fegyvert, gyáván sir! Az ördögbe! hogy kacagnának a jó pajtások, ha látnának. Különösen Doroghy! De ne kacagjatok! Megmutatom majd, hogy még mindig a régi vagyok. - Csak most légy segítségemre ész, lelemény!

Leült és elmélyedt gondolataiba. Látni lehetett az erek lüktetését homlokán, jeléül, hogy elméje óriási módon dolgozik. De nem volt ez természetes, egészséges munka, hanem inkább túlfeszítése az agynak egy bizonyos irányban, valóságos fixa idea.

Igy találta őt Gerélyi, mikor vagy tíz perc múlva az imént elmondottak után megérkezett a vendéglőből, a hol átöltözött. A mint a szobába lépett, rögtön észrevette Tarnay nagy felindulását és ijedten kérdezte:

- Mi bajod Ervin? Olyan sápadt vagy. Csak nem történt valami szerencsétlenség?

Tarnay bódult tekintettel nézett barátjára. Nem értette hirtelen, hogyan jön ez ide. Fáradtan hebegé:

- Semmi... semmi... csekélység az egész... elmulik magától.

- De a kezed reszket és a hangod tétova, - unszolta Gerélyi. - Szólj, Ervin, mit jelentsen ez?

Vad láng vetett lobot Tarnay szívében. E pillanatban, mintha inspirálták volna, megvolt a terve. Egyszerre hullott lelkébe a csira s ugyanabban a pillanatban már egész nagyságában nőtt ki a fa. Odalépett Gerélyihez és megfogta kezét, hőtől kiszáradt ajkakkal és reszkető hangon suttogetta:

- Szólj őszintén, Jenő, barátom vagy?

Gerélyi meglepetve nézett Tarnay dult vonásaiba.

- Adtam már okot, hogy ebben kételkedj? - kérde csaknem szemrehányó hangon.

- Nem adtál. Hiven osztottad meg velem mindenkor, a mi öröm és bánat ért. De azóta évek multak, akkor ifjak voltunk...

- Most pedig férfiak vagyunk, - szólott meleg hangon Gerélyi. - Miért ne váltaná be a férfikor azt, a mit az ifjuság ígért?

- De ha áldozatot, nagy áldozatot kérek tőled?

- Szólj és meglesz!

Tarnay még mindig habozott. Ezzel az őszinte és becsületes barátsággal szemben nem érzett ugyan lelki önvádat - kiölte azt az önző szenvedély az utolsó csiráig egyetlen pillanatban - hanem inkább bizonyos félelmet. Mi lesz tervével, mi lesz vele, ha ez a rokonszenves ember is cserben hagyja? Még mindig nem merte kimondani azt, a mi szívének feküdt, hanem kerülő utakat keresett.

- S ha olyasmit kérnék tőled, a mi ellen föllázad érzésed?

A gyanunak még csak szikrája sem ébredt föl Gerélyiben, annyira bizott barátjában. De azért némi megütközéssel mondá:

- Ha nem ellenkezik a becsülettel, le fogom győzni érzésemet, csakhogy rajtad segíthessek.

Tarnay izzó tekintetében vad öröm villant föl. Mozdulatai, magaviselete, beszéde e pillanatban azt a benyomást tették, mintha lázban cselekedne. Odahajolt Gerélyihez közel, aztán még közelebb és halk hangon sugta fülébe:

- Azt akarom, hogy nőmnek udvarolj és minden rendelkezésedre álló eszközt fölhasználd, arra, hogy tőlem eltérítsed.

Gerélyi ijedten kapta el fejét. Az a lázas izgalom, melyet Tarnay mutatott, e bolondos kívánság, semmi kétség: barátja újabb betegségi rohamon megy most keresztül. Önkénytelenül kifejezést is adott ezen aggodalomnak:

- Lázban beszélsz? - kérdé elfojtott hangon.

- Tapintsad hát meg üteremet, ha azt hiszed, - válaszolt nyugodt hangon Tarnay, a kin sajátos lelki proccesszus folytán, nem uralkodott többé a láz abban a pillanatban, a mint ki-mondta azt, a mi lázának oka volt.

- De mit jelentsen ez?

- Megmondtam mai viszontlátásunk elején. Van egy ellenségem, a kivel nem bírok. Százszor legyőzöm, földhöz sújtom, ismét föltámad, újra megtámad. Ez az ellenség a kétely. Mint látod, a láz, mely emészt, nem ereimben dúl, hanem szívemben tombol. S ebből csak egyszer gyógyíthat ki, a mely örökre elüzi a kételyt: ez pedig a bizonyosság. Elepedek érte! Tudni akarom végre, lehetek-e igazán boldog.

Gerélyi mély sajnálkozással nézte barátját. Láta, hogy beteggel, lelki beteggel van dolga, a ki kapaszkodik egy rögeszmébe. Hát ha véget lehetne vetni a rögeszmének azzal, hogy kimutatja tarthatlanságát. Megfogta kezét és szelid hangon így szólott:

- Gondold csak meg, Ervin, mit kívánsz tőlem. Ez már nem csupán érzés dolga, hanem a becsületé is.

- A mai fogalmak a becsületről éppen nem ellenkeznek azzal, hogy valaki barátja nevének udvaroljon; különösen akkor nem, ha ez a barát is így akarja.

- No, akkor az én becsuletem régibb keletű s nem a mai napról való, - válaszolt élénken Gerélyi. - De tegyük fel, hogy elég oktan volnék ráállani örült eszmédre, nem volna még ezzel elérve a bizonyosság! Hisz az, a mi nem sikerült nekem, sikerülhetne másnak. S ez a gondolat újból és örökké marczangolná lelkedet, s hiába lett volna az aljas játék.

Tarnay nyersen fölkaczagott.

- Bizd csak rám! - mondá szakgatott hangon, - ha te nem, más ugy sem tántoritja el nőmet.

- De miért éppen én?

Tarnay forró homlokára tapasztá kezét, mintha onnan egy eszmét akarna kiszorítani.

- Sohsem voltál játékos, - mondá tompa hangon, - nem is tudod tehát a „nagy játék” esélyeit. Mikor valaki már összes vagyont elvesztette, s nem marad egyébje, mint egy drága családi ereklye, sokáig küzd magával, kockára tegye-e ezt is? Ha elveszti, akkor egészen koldus, de ha beüt a szerencse, visszahozhatja ez a tétel mindenét. Ez a küzdelem a kegyelet és a vágy között, hogy visszanyerje azt, a mit elvesztett, borzasztóan kínos. Végre is, mint minden játékosnál, nála is a vágy győz. S ettől a percztől csodálatos megnyugvás vesz erőt szívében. Mert az élet ezer fenyegető esélyei közül, már ezentul csak kettővel áll szemben. Vagy nyer,

vagy veszít. S mind a kettő többet ér a bizonytalanságnál. Nos tehát, én is a nagy játék előtt állok! Vagy megnyerem örökre a hitet, vagy elvesztem visszahozhatlanul, de legalább megszabadulok kinzómtól, a kételytől.

- De miért éppen én? - ismétlé Gerélyi.

- A játékos babonás is szokott lenni, - válaszolt kissé habozva Tarnay, - s az én babonám az, hogy te nekem szerencsét fogsz hozni.

Gerélyi epésen fölkaczagott.

- Köszönöm ezt a bizalmat, - mondá ideges hanglettel, - de nem kérek e fajtából.

- Nem teljesítetd kérésemet?

- Ezt a kérést semmi esetre!

- Utolsó szavad ez?

- Ebben a kérdésben az utolsó. Kérj tőlem bármit, de...

Tarnay nyersen közbevágtott:

- Nem kérek többé senkitől semmit.

- Mit fogsz tenni?

- Miért kérded, hisz ugy sem érdekel!

- Azért kérdem, mert látom, hogy ismét bolondságon töröd a fejedet.

Tarnay egy pillanatig elgondolkozott, aztán határozott hangon kijelentette:

- Ha éppen tudni akarod, elmondom: a mint véget ért ez a beszélgetésünk, szobámba megyek és golyót röpitök agyamba.

Gerélyi elsápadt. Tarnay hangjából ki lehetett olvasni, hogy nem muló felhevülés, hanem sziklaerős elhatározás mondatja vele e szavakat. De olyan képtelennek tetszett az egész dolog, hogy Gerélyi még mindig kételkedett.

- Csak nem beszélsz komolyan? - kérdé bámulva.

- Esküszöm becsületesemre, hogy így lesz! - válaszolt szilárd hangon Tarnay.

- De hisz ez örültség!

- Nem az, hanem inkább végtelen vágyódás pihenés után. Annyira boldogtalannak érzem magamat e mardosó kételylyel szívemben, hogy a halál gondolata már is enyhülést nyújt. Hisz ez csakugyan örökre véget vetne kétkedésemnek!

Gerélyit csaknem ellágyította ez a mély keserv. De aztán felülkerekedett benne a tudat, hogy minő erkölcstelen alapon áll ez az egész egzisztencia és szigorú hangon válaszolt:

- Erről az önző, szivtelen játékról ismerek rád és fajodra. Ha Don Juan vagy vérmérsékletednél és elveidnél fogva, mért nem is maradtál az? Mi szükséged volt, hogy beállj közénk, a kiknek érzése nem csupán kalandvágy? Csalás volt eddigi életed és most csalással akarnád biztonságodat kierőszakolni. Kalóz a szerelemben, mi közöd neked a biztos és igaz szerelemhez?!

Tarnay nem válaszolt. Odament barátjához, megszorította kezét és szakgatott hangon mondá:

- Isten veled!

Gerélyi nem bocsátotta el a kezét.

- Mit fogsz tenni?

- A mit mondtam. Akaratom megmásíthatlan.

- De Ervin!

- Isten veled!

Már ott volt a folyosó-bejáratnál. Gerélyi lelkében iszonyu küzdelem folyt le e rövid néhány másodperc alatt, de végre győzött benne a baráti érzés a szigorú elv fölött.

- Megállj! - kiáltott, - megteszem azt, a mit kívánsz!

Tarnay megfordult s arcán a diadalmas öröm egy sugara villant föl.

- Igazán megteszed? - kérde mohón.

- Meg. Csak nem engedhetem, hogy vakon rohanj veszedbe egy örült rögeszme miatt. De egy föltételt szabok eléd.

- S melyiket?

- Azt, hogy a dolog kettőnk titka maradjon. Nem óhajtanám, hogy bárki a világon valaha sejtse ezt az örült alkut, mert megeshetne, hogy mindkettőnk a bolondok házába zárnák.

- Legyen, a mint kívánod. Tehát becsületszóra, a dolog kettőnk titka.

- Becsületszóra!

Sajátságos, hogy Tarnay nem merte barátja kezét megszorítani. S Gerélyi is úgy tekintett rá, mint ellenségre szokás: hidegen és csaknem szenvedélyes haraggal eltelve.

Pillanatnyi hallgatás után megszólalt Tarnay:

- Menjünk, bemutatlak majd nőmnek.

- Menjünk! - volt az egyhangú válasz.

VII.

A folyosón végig haladva, elértek a sajátképi estélyi termékhez, a hol már együtt volt a vendégek zöme. Többnyire az előkelő világ kitünőségei, a kaszinónak számos tagja, több író és művész.

Emmy nagyon jól beletalálta magát a helyettes háziasszony szerepébe, míg nővére távol volt. Alig néhány perczre Szidónia is bejött és vendégeitől körülrajongva, szivélyes modorral fogadta az érkezőket, mindenki számára volt egy-egy nyájas szava és lekötelező mosolylyal fogadta a bókokat, melyeket a háznak kiváltságosabb barátai mondtak neki. Alig lehetett rajta észrevenni, hogy az imént a legnagyobb lelki rázkódtatások egyikén ment keresztül. Valamivel halványabb volt, mint rendesen, de magatartása épp olyan királynői és előkelő. Nagy és erős lélek lakott e nőben.

Csak Cselkó sejtett valamit azokból a viharokból, melyek e nyugodt külső alatt a nő szívében tomboltak. Ő azzal a szándékkal jött ide, hogy Szidóniát értesitse Gerélyi megérkezéséről, mielőtt mástól hallaná és meglepetésében talán elvesztené az uralmat önmaga fölött. De a mint megpillantotta Szidóniát - türelmetlenül várta megjelenését - egyetlen tekintet elég volt neki arra, hogy megtudja: itt már nincs mit közölni, mert mindent tudnak.

Nem mert czélnást tenni, mert respektálta e nő bánatát, akiről tudta, hogy nemesebb és tisztább szív az övénel nincs a világon. S a mint a terem egyik sarkában állva, észrevette, hogy Szidónia mikor egy pillanatra magára marad, önfeláden szívéhez szoritja kezét és maga elé bámul, az ő lelke előtt is feltűnt az a jelenet, mikor egy boldogtalan leány levetette magát a negyedik emeletről s önkénytelenül intézte önmagához reszkető ajakkal a kérdést:

- Igazán kezdetét venné már a megtorlás?

Aztán őt is magával vitte a mulatság árja. Megpillantotta Emmyt, a ki az imént fejezte be teendőit s valakit keresni látszott. A milyen egyszerű, derék és szerény fiu volt ez a Cselkó, még föl sem merte volna tételezni, hogy ez a kedves leányka őt keresi tekintetével, hanem azért mégis odasietett hozzá és karjával megkínálta, melyet Emmyke látható meglelégedéssel elfogadott.

A tánczot megelőzőleg kis hangverseny volt. Összesen két-három számból állott, hogy megizleljék a vendégek a zene gyönyörét, de meg ne sokalják. Egy hegedü-szóló, melyet egy híres művész adott elő, utána egy énekszám és végre zongora-kettős. Mindegyik piéce közt tiz percnyi szünet s az összes hangverseny alig vett egy órát igénybe.

Cselkó minden szerénysége daczára, diplomatának elég ravasz volt. A hegedü-szóló előtt Emmyt olyan helyre vezetete, a honnan mindent szépen lehetett áttekinteni és meghallgatni, ha az ember éppen ezt akarta, de magába is vonulhatott, ha nem volt kedve a zene hangján elandalogni. S rettenetes, hogy ki kell mondanunk, Cselkó föl is használta ravasz fondorlatainak előnyeit: erősen udvarolt Emmykének.

Ez pedig látható élvezettel szürcsölte magába a bóditó, de kellemes italt, melyet a fiatal leányoknak okos és szellemes udvarló szokott nyujtani. Egészen nekiperült és szép szemei ragyogtak a társalgás hevében. A híres művész, a ki Tarnay iránti barátságból jött el az estélyre, bizonyára nagyon megneheztelt volna, ha megsejti, hogy a háziasszony huga még csak azt sem vette észre, mikor végződik a játék és ijedten riadt föl, mikor fölhangzott a taps.

A taps által keltett zajban Cselkó, fölhasználva az alkalmat, mikor az összes vendégség figyelme le van kötve, odahajolt egészen közel Emmykéhez, hizelgészerű lágy mozdulattal megérintette a lány kezét és esdő hangon csak egy szóval intézett hozzá kérdést:

- Igen?

- Igen! - hangzott a válasz, mely annyira megeröltette Emmykét, hogy még jobban beleperült.

Kövétték a többiek példáját és fölállottak. A vendégek szétoszladtak a többi termekbe, hogy a tiz percnyi időközt csevegve és sétálgatva töltsék. A koncert-teremmé átalakitott szoba csaknem üresen maradt.

Szidónia is éppen el akarta hagyni a szobát, mikor hirtelen föltárult a folyosóra vezető ajtó és belépett rajta Ervin, még valakitől kísérvé. Szidónia nem nézett hátra a belépők okozta zajra, de lépése meglassudott, mintha valami titkos erő vonzaná visszafelé:

- Kedves nőm, - szólt Tarnay, - engedd meg, hogy legjobb barátaim egyikét, Gerélyi Jenő gróf urat bemutassam neked.

A nőnek ideje maradt elkészülni e találkozásra és mégis ingott a járása, mikor megfordulva, két lépést tett a vendég felé. Gerélyit azonban egészen váratlanul találta a meglepetés. Ónszinü sápadtság borította arczát, mert minden csepp vére szive felé tódult. Mintha nem akarna hinni szemének, még közelebb lépett, de aztán egy fél perczig némán és mereven állott, mint egy szobor. Végre iszonyu erőlködéssel lerázta magáról a bénulást, mely érzékein erőt akart venni és reszketeg, tompa hangon kérdé Tarnayt:

- Szidónia... ő... a te nőd?

Tarnay kegyetlen örömmel nézte a bódultságot, melybe barátja esett. Aztán, mikor Gerélyi kérdésével fordult hozzá, hideg hangon és suttogva válaszolt:

- Gondolj becsületszavadra: Itt az idő, hogy megkezdjed játékodat.

VIII.

A váczi-utczán tavaszi fény csábitgatott. Hullámzó tömeg tódult a kirakatok előtt. A mosolygó napsugár visszfényre talált a szép női arcokon, mikor egy-egy ismerős köszöntgetését fogadták és viszonozták nyájasan. A toilettek már egészen tavaszra vallottak és lengők, illatosak, világosszinüek voltak, akár csak a szabad mező. Ha valaki egy kapubejárás alatt megállott - a járdán nem volt tanácsos megállani - és végignézte ezt a nyüzsgő ember-sokadalmat, önkénytelenül eszébe jutott a méhek első kivonulása a kasból tavasz elején.

Csak hogy az itt járókelők aligha képviselték a társadalom méhkasában a szorgalmas méheket. Talán inkább a heréket? A kiknek nincs egyéb föladatuk ebben az életben, minthogy vigan és gondtalanul morzsolják le a napokat, minél kevesebbet gondoljanak a gonddal, minél többet élvezzenek. Hát ez is nehéz föladat! talán terhesebb, mint sok ember gondolná, a kinek fogalma sincs arról, mit tesz az, mindennap más élvezetről gondoskodni. Nem egyszer gyötri ilyen csak az élvezetnek élő ember agyát azzal a gondolattal, mivel fogom a mai napot agyonütni? Ettől a gondtól pedig a munkás ember rendesen meg van kimélve.

Ma azonban gondtalanul döngicséltek a kasból kiszabadult herék. Jól esett nekik is, hogy a tél helyet engedett a tavasznak. Mégis csak változás. A bódító atmoszfera után, mely a szalónok és táncztermek sajátja, egy másik atmoszfera, a mely tiszta, üde, de azért mégis illatos. Az utánzott illatok után a valódiak. Aztán a mi ennek a változásnak nyomában jár: készülődés a fürdői életre, maga ez az élet, a sok utazás, a hegymászás, csinos kalandok és végre visszatérés a fővárosba, de már ujult étvágygyal és fölfrissült erővel.

A sok sétáló alak közt egy régi ismerősre is találunk. Dömsödi Gáspár „mutogatja” magát a tavaszi korzón, a mi ugy értendő, hogy a nagy „föltaláló” ezuttal egy új kalapforma meghonosításán dolgozik és önzetlen lelkének egész hevével magyarázgatja boldog, boldogtalannak: mennyivel előnyösebb az ő „koponyavédő”-je, - ezt a nevet adta találmányának, - az eddig divó kalapoknál.

- Azt hiszed, Párisból vagy Londonból hoztam? - magyarázgatja épen most Cselkó Pálnak, a kit megcsipett, mikor ez a Korona-kávéházból kilépett, a hol megreggelizett, - nagyon tévedsz! Ott már nem teremtenek ujat, legfőlebb csak variálják a régít. Ha ujat akarsz, menj Kelet felé, barátocskám.

- Onnan jövök; Konstantinápolyból, - válaszol nevetve Cselkó, - de új kalapformát nem hoztam magammal.

- Mert nem értesz hozzá. Ilyesmihez nem elég a tudomány, az ész, hanem izlés is szükséges.

- Jól van, Gáspárkám, elismerem, hogy csak neked van izlésed. De most bocsáss. Látogatást kell tennem.

- Tarnayéknál?

- Ott is... Mit vigyorogsz? Vagy talán a mosolygásnak ez a neve van most divatban, mikor ismerősökről megemlékezünk?

- Nem éppen, vagy csak akkor, ha furcsákat tudunk ezekről a jó ismerősökről.

- Mi az a furcsa? - kérde Cselkó és hangja meglehetősen nyers volt. Hanem Dömsödit nem ijesztette meg ez a ráförmedés. Bizalmasan füzte karját Cselkóéba és elkezdett fecsegni.

- Igazán három hétig voltál a mozlimok közt? Meg is látszik rajtad! Ennyire hátramaradni mondaine-dolgokban. Azt sem tudod hát, hogy Gerélyi gróf mindennapos Tarnayéknál?

- Mi van ebben?

- Semmi annak, a ki nem ismeri a viszonyokat, de roppantul sok a beavatottnak. S én az utóbbiak közé tartozom.

- Természetesen, mint minden pletykánál!

- De ez nem pletyka, hanem reális, pusztán valóság. Valamint az is valóság, hogy Gerélyi udvarol a szép Tarnayénak. S ez sem fogadja egészen közönyösen az afrikai hódító hódolatát. Mert régi ismerősök ők ám és...

- Tudom a többit!

- Honnan tudod?

- Könnyű kitalálni, Gáspár barátom. Ha te egy mondatnak elejét érinted, én már ismerem a végét is. Mert az embermegszólásnak, a rágalomnak is megvan a maga sablonja.

- De hallod-e, ez nem rágalom! Sőt több az igazságnál, mert megtorlás. Ervint utólérte a nemezist. Most ő a férj és neki kell remegnie.

- S nagyon remeg? - kérde gunyosan Cselkó.

- Az igazat megvallva, nem, - válaszolt Dömsödi, - el kell ismerni róla, hogy itt is méltó ellenfél. Olyan hidegen és önbizalommal teszi meg a huzásait, mintha egészen bizonyos volna a nagy játék kimeneteléről. Mert azt bizonyosan tudod, hogy ő a szerelmet és a házasságot nagy játéknak tekinti, a hol csak az nyer, a ki a legmagasabb betétet játszik.

- Tudom... De most ég veled!

Cselkó faképnél hagyta Dömsödit és elsietett. Tarnayék háza felé vette útját. Dömsödi bamba arcz kifejezéssel nézett a hálátlan után, a ki így fogadja az ő felvilágosításait. Hiába! mégis csak plebejusi nép ez az ujságíró nép! Igazán nem érdemes vele foglalkozni. Csak olyan nagyon rá nem szorulna az ember!

Körülnézett a nagy embertömegben, nem akad-e másik ismerősre, a kinek elmondhatná, a mi a szívét nyomja: új fölfedezését... azt, a mit Tarnayról tud, vagy sejt... és keserű panaszát a hálátlan világ ellen. Csakugyan megpillantott egy áldozatot, melyre érdemes lecsapni, mert nemcsak hogy neki mondja el keserveit az ember, hanem esetleg tőle is ki lehet csalni valami érdekes tudnivalót.

Tarnay Ervin a nemzeti kaszinó felől jött. Három hét óta, a fogadóestély utáni naptól számítva, élete ismét visszazökkent a régi kerékvágásba. Estéit a kaszinóban töltötte, a dejeuner is ott költötte el és lehetőleg kerülte az együttlétet nejével. A jó pajtások ujjongva fogadták a rég nélkülözött czimborát és egy hét múlva Ervin már ismét „főnöke” volt a vig kompániának.

Nagyon tévedne azonban, a ki azt hiszi, hogy ez a visszatérés boldoggá vagy legalább megelégedetté tette őt. Roppant izgatottság vett néha rajta erőt és minden önuralmába került, hogy ilyenkor elpalástolja lelki állapotát, nehogy észrevegyék a czimborák. Valami démon lakott benne, melyet pillanatig sem volt szabad felügyelet nélkül hagyni, nehogy rombolva és pusztítva lépjen fel. Ez a démon néha az örülésig csigázta képzelődő tehetségét és Ervin

valóságos víziókat látott, melyek olyan élethíven állottak előtte, hogy csaknem fölördített fájdalmában és dühében.

Nejét kerülte azon este óta; de ha találkozott vele, egyetlen tekintettel kikémlelte egész lelkét. Nem kételkedett abban, hogy azonnal észreveszi rajta, ha beállna az a változás, melytől annyira rettegett. Oh, de mennyire rettegett! Néha csaknem erőt vett rajta a borzasztó fájdalom, mely szivét folyton marczangolta. Ilyenkor szeretett volna odaborulni Szidónia lábai elé, ölébe hajtani fejét és mindent elmondva neki, arra kérni, hogy fussanak a nagy világba, el valami magános helyre, a hol nem kell a veszélytől tartani. De aztán összeszorította fogait, erőt vett rajta a dacz és haragosan dörmögött magába:

- Bizonyosat akarok tudni!

Gerélyi Jenő eljárt a házba napról-napra. Bizonyos órákban pontosan lehetett őt jönni látni s épp olyan pontosan volt meghatározva a távozás órája is. Vele is csak ritkán beszélt Tarnay és ekkor sem a fogadásról volt köztük szó. Mintha mindkettő tartott volna attól, hogy érintvén a kérdést, aknát robbantanak föl, mely mindkettőjüket pusztulásba és kárhozatba sodorja. Mert nagyon gyűlölte egymást az egykori két jóbarát és mikor futólag kezét szorítottak, ez mindig úgy történt, mintha kölcsönösen ki akarnák próbálni erejüket.

Dömsödi csatlakozása nem éppen a legnyájasabb gondolatok közt találta Tarnay Ervint. Ezért is szívesen fogadta a kis embert, a ki csevegéseivel némi szórakozást nyújtott neki. Dömsödi el volt bájolva. Ilyen figyelmes hallgatóra nem akadt még a délelőtti folyamán. S hogy ez a hallgató éppen Tarnay, még megduplázta a succés-t. Egész lelkesedéssel vette le fejéről a kalapot, megállott az aszfalton és mintha kathedráról beszélne, nagy szakértelemmel és teljes odaadással magyarázgatta az ő kalapjának előnyeit.

- Látod ezt a kis csapféle nyilást? Az eddigi kalapoknak az volt a hibájuk, hogy vagy nem volt rajtuk szelelő lyuk és a fej kigőzölgései ott rekedtek a kalapban, vagy pedig egyenes volt a ventilátor és a levegő ki- és bejárhatott tetszése szerint, a mi pedig különösen hűvös időben nem egészséges. Egészen másként áll itt a dolog. Ez a csapféle nyílás lehetővé teszi, hogy rossz időben elzárjuk a ventilátort, de máskülönben is regulázza a levegő betódulását.

Egészen boldog volt, látva azt, hogy a járókelők közt sokan megállnak és hallgatják magyarázatát. Készakarva vegyített technikai kifejezéseket beszédébe. Tarnay, a kinek a csoportosulás nem volt inyére, nem segíthetett másként magán, minthogy Dömsödi fejére kényszerítette a csudakalapot, aztán karon fogva a derék ifjút, így szállította le a rögtönzött kathedráról.

Ezt sem bánta Gáspár. Hogy Tarnay, a híres Tarnay, vele karöltve jár, fölért az ő szemében két olyan sikerrel, mint a minőt mansetagombjaival elért. Tuláradó örömeben azon törte fejét, hogyan hálálhatná meg Ervinnek ezt a jóságot... Hah, megvan! Elmondja neki, mit forral ellene Doroghy. Ez nemcsak baráti jócselekedet, de a közmorál szempontjából is dicsérendő vállalkozás. Mert ha valakit a világon, úgy az ártatlanul üldözött férjeket kell támogatni és oltalomban részesíteni.

Dömsödi nagyot lélegzett annál a gondolatnál, hogy ő most a közmorál lovagjának fölcsap. Csak azt nem tudta, hogyan kezdjen bele. Hátha Tarnay félreérti és gyanúsításnak veszi az egész dolgot? Mindegy! Az igazi lovag ettől sem riad vissza. Éppen szólni akart, midőn Tarnay megelőzte egy kérdéssel:

- Nem láttad még ma Gerélyit? - kérdé.

- Hisz ez pompás! - gondolta magában Dömsödi, - ez csakugyan megkönnyíti föladatomat! - Hangosan pedig így válaszolt:

- De mintha láttam volna... Mondd csak Ervin, nem tűnt föl neked, hogy ez a Gerélyi nagyon szomorú egy idő óta?

- Éppenséggel nem! Sőt úgy találom, hogy jókedvű és vig.

- Ugy? - Dömsödi nagyon megnyomta ezt a szót, magában pedig azt gondolta: „Szegény férj, alighanem a te rovásodra megy ez a vigság”. - Csakugyan azt találod, hogy nagyon vig. S nem gyanus előtted ez a körülmény?

- Már miért volna gyanus? Csak nem pityereghet folyton az ember.

- De én úgy találom, hogy szomorúsága... akarom mondani: a vigsága azon naptól datálódik, mikor nálatok találkoztam vele.

Dömsödi ezeket a szavakat ugyanazzal a hangsúlylyal ejtette ki, melyet a rossz vidéki színészek használni szoktak, mikor jelezni akarják, hogy valami fontos ügybe be vannak avatva. De milyen nagy volt a bámulata, mikor Tarnay hirtelen megállt, kirántotta karját az övéből és nyers hangon így szólott:

- Kedves Gáspárkám! Mint föltaláló tudhatod, hogy a legszebb kalap sem áll jól, ha hiányzik az ember fejéről a fülek. Szeretlek nagyon, mert ostobaságod daczára is jószívű fiu vagy, de azt mondom neked, ne avatkozzál az én dolgaimba, mert kénytelen lennék fejedet imént említett legszebb díszektől megfosztani.

S mielőtt a szájátva bámuló Dömsödi a belsejében háborgó érzelmeknek kifejezést adhatott volna, Tarnay hátat fordított neki és eltűnt a sokadalomban.

Egy pillanatra fölforrt Gáspárban a lovagias érzés. Utána akart rohanni Ervinnek, hogy fülébe dörögje: „Életemhez lehet jogod, ha sértve érzed magadat, de füleimhez soha!” De aztán meggondolta, hogy a milyen haragos Ervin, nem jó vele kikezdeni; mert képes bebizonyítani, még pedig azonnal, hogy igenis van azokhoz is joga. Mély bánattal nemes szívében elhatározta, hogy zsebre dugja ezt a gorombaságot is, mint már sok egyebet.

Valóságos buskomorság vett erőt a derék fiun. Hát így hálálják meg az ő jóindulását? Hát ezért fáradozik ő barátai érdekében?

- Soha többé! - hangzott sziklaerős elhatározása, - rideg, önző leszek, mint a többi. Nem törődöm az ő bajukkal, hanem csak magamnak élek.

S a mint erre a megállapodásra jutott, megpillantotta Gerélyit, a ki a Gizella-tér felől jött. A grófnak látása rögtön eszébe juttatta előbbi emberbaráti szándékát. Hátha itt sikerül az, a mi Tarnaynál nem sikerült? Hátha ezen az uton lehet a bekövetkezendő veszélynek elejét venni? Feledve volt minden sértődés, bubánat, csak az a gondolat uralta, hogy mint megmentő szerepelhet.

- Ervin azt mondta, hogy még a délelőtt folyamán szeretne a gróf urral beszélni, - e szavakkal kezdte meg a társalgást.

Gerélyi megdöbbsent. Beszélni akar vele Tarnay? Valószínűleg szemrehányást akar neki tenni, hogy nem jár el elég buzgalommal elvállalt szerepében. Keserű érzés fogta el Gerélyit e gondolatnál és csaknem fenyegető volt a hang, melylyel a különben egyszerű kérdést megtette:

- Hol beszélt vele?

- Az imént a váczi-utczában. A kaszinóba ment; ugyanakkor láttam Cselkót Tarnayék házába lépni. Szerencsés kópé ez a Cselkó.

- Miért?

- Mert gyermekkori ismerőse a szép menyecskének és a régi ismeretség révén talán nagyon is gyakran fordul meg a háznál.

Gerélyi lenéző tekintettel mérte végig Dömsödit.

- Tudja-e, mit gondolok önről, Dömsödi ur? - kérdé.

- Kíváncsi vagyok.

- Hogy ön nagyon jó fiu, de kissé ostoba.

- Hát már ön is gorombáskodik velem!? - kiáltott a legnagyobb elkeseredés hangján a minden egéből kicseppent emberbarát és fölhalál.

- Mert erősen rászolgált. Higyje el nekem, egy cseppet sem áll önnek jól az a modor, melyet Tarnaytól és Doroghytól elsajátított. Isten önnel!

Dömsödi pillanatig utána bámult, aztán megfordult és éppen szemben találta magát a nagy Kristóf szobrával; neki mondta el legújabb fogadását:

- Legyek arra kárhoztatva, hogy egész életemen keresztül harmadévi divat szerint öltözködjem, ha még egyszer, de csak egyetlen egyszer is, valakinek szivességet fogok tenni. Hogy rám mordultak, mikor figyelmeztetni akartam őket a fenyegető veszélyre! Ugy kell nekem! Igaza van Fifinek, mikor csufol, hogy én vagyok az a bizonyos kanál, mely minden lében megfordul. De nem leszek ezentul!

S miután körülnézett, nincs-e közel vagy távol valaki, a kit megvigasztalhatna, a kinek jó tanácsot adhatna, a kitől gorombaságokat zsebre rakhatna és miután meggyőződött, hogy ilyen ember nem áll e pillanatban rendelkezésére, nagyot sóhajtvá hozzátette:

- Megyek Fifihez és elmondok neki mindent.

IX.

Cselkó Pál egyenesen Tarnayék háza felé vette útját, miután szerencsésen sikerült Dömsödit lerázni nyakáról. Tudta, hogy Szidónia jó ismerősök és barátok számára már délelőtti tizenegy után „itthon van”, s ha valaki, úgy bizonyára ő jogot tarthatott arra, hogy a ház régi ismerősei és jó barátai közé számítsák.

Szidónia azonnal elfogadta, sőt látható örömmel ment elébe. Melegen szorította meg kezét és majdnem szemrehányó hangon üdvözölte e szavakkal:

- Csakhogy itt van már! hol késett olyan sokáig?

Cselkó nem válaszolt azonnal, hanem figyelmesen vizsgálta Szidónia arcát. Talált ott több olyan vonást, mely a multa emlékeztette: arra az időre, mikor Szidónia nagyon boldogtalan volt. Arcza sápadtabb, mint három héttel ezelőtt és bizonyos fáradtság ömlött el egész lényén. Mintha nagyon megviselte volna a lelki küzdelem.

- Nem felel kérdésemre? - unszoló Szidónia.

- Messze voltam. Konstantinápolyban jártam. Három hete, hogy elutaztam és csak ma reggel érkeztem meg. Első utam ide vezetett.

- Így már megértem azt, a mi rejtély volt előttem. Nem tudtam magamnak megmagyarázni, mi lehet oka, hogy ön kerül s éppen akkor...

Szava elakadt és elpirult, mintha azon venné észre magát, hogy többet mondott a kelleténél; de Cselkó kiegészítette gondolatát:

- Éppen akkor, midőn szüksége van egy jó barátira. Csak mondja ki bátran ezt a szót, Szidónia, mert én mindent tudok.

- Mindent?

- Ugy van. A mit ki nem találtam a multból hallottak után (ön jól tudja, hogy mi hirlapírók sokat hallunk), azt elárulta nekem egy beszélgetés, melyet azon este Gerélyivel folytattam. Ő egy pillanatnak csodálatos fölhevülésében elmondta élettörténetét, s én még a találkozás előtt sejtettem, mi fog bekövetkezni.

- Miért nem értesített?

- Nem tehettem, mert öltözőjében volt s mihelyt onnan kijött, Ervin, a ki be sem várhatta, hogy bemutassa önnek régi barátját, már eleibe vezette Gerélyit. Képzelteri kinos aggodalmamat, mikor közeledni láttam önöket egymáshoz. Attól tartottam, hogy a meglepetés elveszi lelki erejét és olyasmit tesz, ami felkölti Ervin gyanuját. Láttam aztán később, mikor a társasághoz jött, sápadtan, de meg nem törve. Csak én tudtam valamennyi jelenlevő közt, milyen megpróbáltatáson ment keresztül s mennyi megeröltetésébe kerül ez a büszke nyugalom. Nem mertem önhöz közelíteni az este, mert attól tartottam, hogy *én* nem birom el az *ön* kinjait!

Szidónia szomoruan mosolygott e szivből jövő meleg részvétre. Odanyujtotta kezét Cselkónak, melyet ez tiszteletteljesen megcsókolt.

- Köszönöm, Pál, e jóságát, - mondá szeliden, - tudom, hogy ön részvéttel van irántam.

Cselkó tekintete föllángolt.

- Részvét? Mondja inkább, hogy tisztelet és odaadó hűség az én osztályrészem önnel szemben. Mert ha van nő a világon, a ki számot tarthat egy férfit önzetlen hűségére, úgy ön az a nő, s én vagyok az a bizonyos férfit. Mi is voltam én akkor, mikor ön fölkereste azt a nyomorult külvárosi hajlékot, melyben én, a proletárivadék, lázban égő testtel állottam napszámoszüleim halottas ágyánál?... Emlékszik még arra a jelenetre, Szidónia?... S mi lett volna később is belőlem, ha ön közbe nem jár értem apjánál, a ki megengedte, hogy zsebpénzének egy részét az én tanításomra fordítsa. S azóta, Szidónia, bár néhány évvel idősebb vagyok önnél, azzal a meleg rajongással szeretem önt, melylyel anyámat szeretném, ha még élne.

Olyan őszinte és naiv lelkesedés reszketett a férfit szavában, hogy Szidónia újból kezét nyujtotta neki e szavakkal:

- Itt a feleletem!

- Nagyon jól értem én e szavakra nem szoruló választ, - mondá mosolyogva Cselkó. - De még mindig nem mondtam el, hol voltam a hosszú három hét alatt. Éjfél után, mikor visszamentem a szerkesztőségbe, ott találom konstantinápolyi tudositómnak egy sürgönyét, melyben arról értesít, hogy nagyon fontos események készülnek az „Arany szarv” tájékon. Csak jelezte azokat, de én elegendőnek találtam, hogy azonnal utra keljek. S mikor odaérkeztem, olyan bonyolodottnak találtam a helyzetet, hogy három héten alól nem is szabadulhattam. Ez legyen mentségem, hogy nem voltam itt.

- Ön ott volt, a hova kötelessége szólitotta, - mondá Szidónia, - pedig jól tudja, mint oktattuk egymást a gyermekévekben arra, hogy a kötelesség a legnagyobb ur!

- Ön úgy hangsulyozza ezt a mondást, Szidónia, mintha ez az ur ismét zsarnoka volna életének, mint sok szomorú éven át volt. Mondja őszintén, nincs szüksége az én tanácsomra?

- Nincs. Nem változott meg semmi bennem és körültem.

- De Gerélyi?

- Gerélyi Jenő gróf nem halt meg, ennyi az egész! Hazatért? Annál jobb! Egy derék emberrel van több a haza földjén. Csak ennyiben érdekel megérkezése.

- Bizonyos ön ebben, Szidónia?...

Fölnyílnival tekintett a szép nő Cselkóra és büszkeség csengett hangjából, mikor így válaszolt:

- Miért e kérdés, barátom? Vagy talán azt a gyávaságot tételezi föl rólam, hogy nem merek a saját szívem mélyébe tekinteni, attól tartva, hogy ott még a régi idők rejtett emlékeire bukkanok. A ki olyan sokáig élt magányosan, mint én s a hosszú idő alatt távol tudott magától tartani minden emléket, az már nem fél a hazajáró lelkektől. Gerélyi rám nézve egy ilyen hazajáró lélek s nem több a többinél!

- De ön szenved, Szidónia! - szólott bánatos hangon Cselkó.

- A szenvedés a nők közös osztályrésze, Pál barátom. Nekem valamivel több jutott ki belőle, de nem zúgolodom az igazságtalan osztályozás miatt, mert tudom, hogy erőm is nagyobb. Aztán „a kötelesség a legnagyobb ur”, csak nem tételezi föl rólam, hogy elfelejtettem jelgényeket?

Cselkó gondolkozva nézett maga elé. Látszott vonásain, hogy küzd magával, végre mégis fölszólt:

- Megengedi őszinte és igaz érdeklődésemnek, hogy még egy kérdést tegyek?

- Megtagadtam valaha önnel szemben az őszinteséget? - szólott szemrehányó hangon Szidónia.

- Nem! annyira őszinte és igaz, hogy oltárt emelnék igazságszeretetének, ha még a régi Graeciában élnék!... Tehát kereken és nyíltan: mit keres Gerélyi Jenő gróf még mindig ebben a házban?

Szidónia tekintete végig siklott a falakon csüngő képeken, mintha támpontot keresne, aztán hirtelen rideg lett, mintha valamely rejtély előtt állna. Tompa hangon válaszolt a nő e csaknem vakmerő kérdésre:

- Olyan kérdés ez, barátom, melyet két hét óta mindennap intézek magamhoz, a nélkül, hogy meg tudnék rá felelni. Hisz, ha kevesebb volna bennem az önbecsülés, már megfeleltet volna és akkor pirulnom kellene az önnek adandó válasz miatt... De a milyen bizonyos vagyok benne, hogy tudva és akarva sohasem mondtam valótlan, olyan biztosra veszem azt is, hogy Gerélyi Jenő gróf nem miattam jár el ebbe a házba, a hol jelenléte csak fájó és kellemetlen emlékeket ébreszthet föl.

- De mégis, mi birhatja arra, hogy naponta eljöjjön?

- Ez az, a mit nem tudok, nem is sejtek. Mondok önnek még valamit: látom azt is, hogy Gerélyi nem jön ide szívesen. Örömtelenül lépi át küszöbünket és megkönnyebbültnek látszik, mikor ismét eltávozik. Majdnem azt mondanám, hogy valami hatalmas kényszer alatt áll, mikor így cselekszik.

- Kényszer? - Cselkó bámulva nézett maga elé.

- Ugy van: kényszer! Reszket, mikor alkalma nyílik velem egyedül lenni s mégis keresi az ürügyeket és az alkalmat, hogy egyedül lehessen. Ha hozzám szól, megtörik hangja s látom ilyenkor arczán a szenvedést. Valami bűvölet vehetett rajta erőt.

- Ezt a bűvöletet nem kell sokáig keresnem, - mondá mosolyogva Cselkó, - máson is erőt vesz, ha olyan szép nővel áll szemben, a kit szeret.

- Nem ez az! Gondoltam én is erre, de már most bizonyosan tudom, hogy a mi Gerélyit ide vezeti s velem szemben elfogulttá teszi, nem a szerelem. Valami más ez, a minék lényét nem ismerem, és ha ismerném sem tudnék nevet adni. Valami borzongató rém kísért körültem, a mely fagyos lehelletével ki akarja tépni szivemből a hitnek utolsó csiráját is. Képzelve csak, kit nem fogtam már gyanuba?

- Kire van gyanuja, Szidónia?

Az asszony arcát pir borította, nem a szégyen pirja, hanem a haragé. Önmagára neheztelt, mikor egyetlen szóval megfelelt Cselkó kérdésére:

- Férjemet!

Cselkó igazán megijedt e szóra, olyan váratlanul jött az. Fölugrott székéről és odalépett Szidónia elé:

- Az égre, kedves barátnőm, gondolja meg, hogy hova viszi ez az önkinzás! Hisz ez a gyanu olyan oktalán, hogy nem is érthetem, miként férközhetett közel nemes lelkéhez.

Szidónia végig simított homlokán és pillanatnyi szünet után halk hangon válaszolt:

- Én is százszor mondtam már magamnak, hogy méltatlanság, ha így gyanusítom férjemet. De mit tehetek róla, ha nem akar tőlem tágitani az a különös érzés, mely akkor este elfogott, mikor férjem bemutatta Gerélyit. Csak egy futó tekintetet vettem arczára s ezt is csak félig vakultan - mert szemeim előtt ködbe borult a világ - de úgy tetszett akkor, mintha gunyt látnék felém czikkázni vonásaiból s mintha ellenséges indulat szólna hangjából; Gerélyi pedig, mintha föl akarna lázadni Ervin ellen, de nem merne.

- Képzelőds és semmi egyéb! Gondolja meg jól, a mit mondott s maga fogja belátni, hogy az lehetetlen!

- Mit tudom én már, mi lehetetlen s mi nem az? - szólott bánatos hangon a fiatal nő és panasza annál fájóbb volt, mert csüggedés és megadás vegyült hangjába; - hát lehetségesnek hittem volna azt, hogy Gerélyi Jenő szemében akadályt fog képezni polgári származásom és erősebb lesz örökölt gögje, mint szerelme?... Mégis megtörtént!... Lehetségesnek tartottam volna valaha, hogy Csery Andor neje leszek?... Pedig az lettem!... Elképzélhettem volna, hogy én, a ki annyira irtózom a nyilvánosságtól, még országra szóló botránynak hősnője is leszek, mivel az esküvő napján elmenekültem férjem házából?... S mégis úgy történt! Azért tettem, mert megtudtam, hogy milyen rut alkunak estem áldozatul. Apám adott el, hogy megmeneküljön a bukástól és Csery vonakodott a nász után a kialakult vételdíjt megfizetni, mivel már ugyis az övé a portéka. Ott kapott össze előttem a két kufár s mikor irtózva menekültem, Csery utánam kiáltotta, de úgy, hogy az egész világ meghallotta: azért hagyom el, mivel sokalja a vételösszeget s nem akar fizetni. Pedig azért mentem, mivel undorral töltött el a két kalmárlélek vetélkedése, a kik közül egyik apám, a másik férjem volt.

A szegény nő hangja megtört e heves indulatban kiejtett szavaknál, zokogásba fult beszéde és néhány másodpercen át csend uralkodott a szobában. Cselkó fölállt, az ablakhoz ment és kitekintett. Nem bírta el lelke, hogy e büszke, a szenvedéshez szokott és megtörhetlennek tartott jellemet így megalázva lássa. Valami sejtelem támadt szívében, hogy itt még eddig névtelen érzés is működik közre, a melyről maga Szidónia sem tud. Mely részvétellel szólította meg:

- Szegény Szidónia! szegény nő!

Szidónia letörölte könnyeit és szelid hangon, melyből már egészen hiányzott az iménti fölindulásnak heve, folytatta:

- Merné ön még ezek után mondani, hogy van lehetetlenség? Én nem merném! S le is mondtam már arról a reményről, hogy valaha ebben az életben olyasmivel találkoznék a rossznak és a lelkiismeretlenségnek terén, a mi még bámulatba ejthetne. Ime nézze csak ezt. Bizonyára olyas valami ez is, a mi ön szerint és egyáltalában a becsületes lelkek szempontjából ugynevezett lehetetlenség!

- Mit jelentsen ez, Szidónia? - kérde Cselkó, látva, hogy a nő föláll és íróasztalához megy, a hol valami levélfélét vesz elő.

- Csak egy kis orvtámadás a társadalom holmi álarczosától, - mondá keserű gunnyal a fiatal nő. - Akadt olyan ember, a ki megirigyelte tőlem azt a csepp nyugalmat, melyet szívem hosszú és kinos vivódás után kiküzdött magának. Olvassa csak el!

Cselkó átvette a finom papírra írott sorokat és elkezdett olvasni:

„Asszonyom! Ön nem olyan kíváncsi és okosabb, mint a többi nők, azért nem néz majd arra, hogy ki írta e sorokat, hanem inkább azt nézi, igaz-e, amit e sorok tartalmaznak? Biztosítom, az utolsó betűig megfelel a valóságnak mindaz, a mit szükségesnek tartok önnel tudatni. Régóta érdeklődöm élete iránt és tudom, milyen fájdalmas regény előzte meg Csery báróval való házasságát. Azt is tudom, hogy mi bírta önt arra a végzetes elhatározásra, hogy nőül menjen másodszor is, még pedig Tarnay Ervinhez. Semmi más, mint az a hír, hogy Gerélyi Jenő nincs többé életben. Most már ön is tudja, hogy ez a hír nem volt igaz, de talán kíváncsi volna megtudni, ki terjesztette? Emlékezzék a kriminálísták azon elvére: ha valami gonosz történt, kutassd mindenek előtt, kinek volt, vagy ki remélt hasznot belőle. A jelen esetben csakis Tarnay Ervin huzott előnyt Gerélyi halálhíréből. Ne is kutasson hát tovább, hanem fogadja el bátran, hogy ő a hír terjesztője.”

- Banditafogás! - kiáltott hangosan Cselkó; - már tudom, hogy ki írta ezt a levelet. Senki más...

- Akárki írta, - szakította félbe a pattogót szomorú hangon Szidónia, - rám nézve az a lesújtó, hogy lehetséges mindaz, a mit írt. De mivel a névtelen ur azt hitte, hogy így nem lesz elég biztos a tördöfés, még mérget is kent a tör hegyére.

- Mit akar ezzel mondani? - kérde csodálkozva Cselkó.

- Olvassa csak tovább... Vagy ne olvassa, inkább elmondom röviden, élő szóval. Még egy csomó újdonsággal kedveskedik az én névtelenem. Azt írja a többi közt, hogy Gerélyi nem lépett önkényt vissza, mikor... hisz jól tudja ön, mily időt értek én ezzel! Őt is rászédték, valamint engem. A fővárosban valaki azt a hirt terjesztette, hogy el vagyok jegyezve Cseryvel és Gerélyinek - ha csak nem akart tolamakodó lenni - nem maradt egyéb hátra, mint visszavonulni. Látta, kedves barátom, a többit már csaknem elhittem, de ezt az egyet sohasem hiszem el.

- Talán azért, mivel igaz! - gondolá magában Cselkó; hangosan pedig hozzátevé, még pedig kissé gunyosan:

- S egyebet nem tud az ön névtelen levelezője?

- De igen! Még azt is hozzá teszi - Szidónia habozott, mintha félne a saját gondolataitól, aztán hirtelen folytatta: - még azt is hozzá teszi, hogy az én eljegyzésem hírét is Ervin terjesztette...

- De hisz ez képtelenség! Ez abszurdum! - kiáltott Cselkó; - Ervin még akkor nem ismerte önt és...

- Miért e fölindulás, barátom? - szólt bánatos hangon Szidónia; - egy hazugsággal több vagy kevesebb nem változtat a dolgon. Rajtam már csak úgy lehet segíteni, ha az egész meg tudná czáfolni. Mer ön erre vállalkozni? Állíthatja tiszta lelkiismerettel, hogy a levélnek egész tartalma koholmány?

S mivel Cselkó nem válaszolt azonnal, bánatos hangon folytatta a fiatal nő:

- No lássa, ön nem tud hazudni! Pedig mily jól esett volna ez egyszer egy kis hazugság!

X.

Az egész beszélgetés Szidónia és Cselkó közt a Tarnay-háznak azon részében folyt le, mely Ervin lakosztályához tartozott és a ház bensőbb barátainak szolgált bizalmasabb összejövetelek színhelyéül. Ismerjük már ezt a szobát azon este óta, mikor Ervin itt fogadta Gerélyi Jenőt és tudjuk, hogy összekötő folyosó vezetett belőle Szidónia lakosztályába.

Mikor a beszélgetés e pontjához értek, pillanatnyi hallgatásba merültek. Cselkó elgondolkodott a hallottak fölött és föltette magában, hogy beszélni fog Ervinnel, még e nap folyamán. Meg fogja tudni tőle, mi történt a lefolyt hetek alatt, ami ilyen változást előidézett. S ha úgy találja, hogy Tarnay ismét a régi ösvényre tévedt, lelkére fog beszélni a barátság régi jogánál fogva (a mely jogot azonban csak nagyon ritka esetben szokás respektálni).

Szidónia észre vette Cselkó elmélázását. A nők rendszerint gyorsabban teszik magukat túl a nagy indulatokon és szenvedélyeken, mint a férfiak s így Szidónia lelkében már elsimultak az érzés viharában keletkezett hullámok, mikor Cselkó még mindig hallani vélte azok tomboló zajgását. A nő a saját baja miatt nem feledkezett meg mások dolgairól; Cselkó ellenben, a ki lángoló érzéssel eltelve jött ide és égett a vágytól Emmykét viszontláthatni, annyira el volt telve azokkal, a miket hallott, hogy még a saját érzéséről is megfeledkezett néhány pillanatra.

Önzetlensége azonban meg lett jutalmazva. Lehet, hogy Szidónia már sokalta is a saját érzelmeinek bonczolgatását és más tárgyra akart áttérni, vagy pedig igazi jóindulatában Cselkó iránt, nem tartotta szükségesnek a konveniencczia határait olyan szorosan betartani, hirtelen véget szakított a hallgatásnak.

- S most beszéljünk az ön ügyeiről, kedves barátom, - szólt jóságos mosolylyal.

- Az én ügyeimről? - Cselkó meglepetve riadt föl gondolataiból.

- Az ám! Hát nem tudja már, hogy nekem anyai jogom van önnel szemben? Vagy talán elfelejtette volna, hogy volt egy idő, mikor minden terveinek és titkainak részesévé tett?

- Hogy felejtethném ezt el? - szólt mosolyogva Cselkó; - csak nem tart talán hálátlannak?

- De biz annak tartom! - válaszolt tettetett szigorral Szidónia; - vagy nem hálátlanság az, mikor egyszerre minden ok nélkül megvonja tőlem bizalmát és titkolózik?

- Én vontam volna meg öntől bizalmamat?

- Ugy van! Sőt mi több, színjátékra is adta magát. Ön veszedelmes ember, Cselkó ur, s ajánlom mindenkinek, hogy lányos háznál ne töltsön meg!

Cselkó elpirult, zavarba jött és hebegve szólt:

- Hogyan Szidónia, ön sejtené...

- Hogy nem a mi régi barátságunk az egyedüli mágnes, mely önt ide vonza? Igenis, barátom, bátor vagyok ilyesmit sejteni! Sőt mi több, tudom egészen bizonyosan, hogy Emmyke hugom két szemében van az a vonzerő, melynek ön nem képes ellenállni.

- S nem neheztel, hogy elég vakmerő voltam...

- Egy szép és kedves leányba szeretni, a ki az én hugocskám? Dehogyan neheztelek! Inkább volna okom hiányos izlése miatt panaszt emelni, ha nem vette volna észre, milyen imádandó kislány az én Emmykém. De erre a panaszra nem adott okot, Cselkó ur, sőt annyira ment, hogy nagyon is mélyen nézett az említett kislány két szemébe.

Cselkó nagy zavarban volt, mert ez a derék és világi dolgokban teljesen jártas szerkesztő a saját szívbéli ügyeiben olyan ügyetlen volt, mint egy kis leány. Megőrizte lelkének tisztaságát és érzelmeinek őszinteségét azon nő számára, a kit szeretni fog. Ritka eset ez a mai korban, de mégis előfordul néha olyan férfiaknál, a kiket a munka fiatalságuk éveiben teljesen elfoglal, olyannyira, hogy nem marad idejük egyebekkel foglalkozni.

- S Emmy kisasszony? - kérde bátortalan hangon.

- Még nem kérte meg tőlem az ön kezét, - válaszolt tréfás hanglejtéssel Szidónia. - Csak annyit tudok, hogy kiváló előszeretettel olvas egy bizonyos napilapot, de különösen azokat a politikai cikkeket, melyeket egy bizonyos valaki ír ebbe a lapba.

- S lehet ezt jó jelnek venni?

- Oh, maga naiv lélek! Hát azt sem tudja még, mit jelent az, ha egy fiatal leány politikai cikkeket olvas? Ez azt jelenti, hogy érdeklődik az iránt, a ki azokat írta.

Elragadtatásában Cselkó ajkaihoz vitte Szidónia kezét és hévvel megcsókolta.

- Ön angyal, Szidónia! - szólott melegen.

- Eltévesztette a címet, barátom! - válaszolt mély megilletődését tréfa és mosoly alá rejtve Szidónia. - Nem nekem szól ez a láng, - épp itt jön az, a kit megillet. Mondja meg neki.

Könnyed főhajtással üdvözölte Cselkót és eltávozott a közbeneső folyosón át. Cselkó utána nézett s így nem vette észre, hogy az előszoba ajtójában Emmyke állott. Az utolsó szavak alatt lépett be, melyeket Szidónia mondott és kissé elbámult, mikor nővérét hirtelen távozni látta.

Ugy állott talán félperczig az ajtóhoz közel és várta, nem veszi-e őt észre Cselkó. Mikor pedig ez nem történt, kissé duzzogva szólalt meg:

- Szidónia elsiet... Pedig meg akartam kérdezni...

Cselkó örömteljes meglepetéssel fordult meg ez ismerős hang hallatára. Odasietett Emmykéhez és rövid üdvözlés után így szólt:

- Már vége a sétának, Emmy kisasszony?

- Épp most jöttem haza Mártával s erre tartottam, mert az inas azt mondta, hogy Szidónia itt van.

- Egyebet nem mondott az inas? Például azt, hogy én is itt vagyok?

- Azt is mondta.

- Ugyebár ennek is volt némi része abban, hogy nem a fölépcsőn jött föl? - szólott esdő hangon Cselkó.

- Ennek is! - válaszolt nagyon halk hangon és mélyen elpirulva Emmyke. De hirtelen fölálta magát és folytatta: - Sietek Szidóniához, kérdezni akarok tőle valamit.

Még nem tett két lépést a folyosó felé, mikor Cselkó kérő hangon szólott:

- Ha megengedi, Emmy kisasszony, én is önnel megyek.

- Ön is akar tőle valamit megkérdezni?

- Eltalálta. Feleletet várok egy fontos kérdésre, mely rám nézve valóságos életkérdés.

- Miért nem kérdezte eddig? - szólott pajkosan Emmy; - hisz, mint az inastól hallottam, körülbelül egy órája, hogy beszélgetnek.

Cselkó hősies elhatározással elégette maga mögött a hidakat; megfogta Emmy kezét és így szólott:

- Mert azt a kérdést csak mi ketten és együttesen intézhetjük hozzá.

- Nem értem! - hebegett nagyon elpirulva Emmyke, tekintetével a földön keresve valamit, a mi nem volt ott.

- Csakugyan nem érti? - Cselkó bátrabb lett, megszorította a fiatal lány kezét, - akkor kénytelen leszek bővebb magyarázatot adni.

Lehajolt és hosszú csókot nyomott Emmy kacsójára.

- Így már értem! - válaszolt ez, mintha kérdésre felelne.

- Elengedi hát a magyarázatot?

- El!

- S mehetünk együtt.

- Szidónia nénit megkérdezni!

Karöltve osontak el a folyosóra vezető ajtón. Mosoly arcukon, boldogság szivükben. Mint két játszótárs, mint két jó bajtárs és mégis eltelve szivükben meleg és tartós érzéssel. Ezeknek mulatság, öröm a szerelem, - de nem játék!

Szidóniát nem találták szobájában. Az inas, a kitől tudakolták hollétét, azt a felvilágosítást adta, hogy a fogadóteremben van. Látogatás érkezett.

- Majd később beszélünk Szidónia nénival! - jegyzé meg mosolyogva Cselkó, - addig menjünk a kertbe sétálni.

S lementek az ősi uri háznak háttérében levő kis kertbe. Oda is elkísérte őket a fényes nap-sugár, a mely már rég nem látott két ilyen, igazi boldogságtól sugárzó arcot.

Az a vendég, a ki látogatóba jött, Gerélyi Jenő volt. Miután Dömsödi értesítette, hogy Tarnay Ervin beszélni óhajt vele, elment a kaszinóba, abban a reményben, hogy ott találkozik vele. De a szolgálta értesítette, hogy Ervin kevéssel azelőtt itt volt és kereste őt, s arról értesülvén, hogy még nem járt erre, hátrahagyta az üzenetet, hogy a nap folyamában mindenáron beszélni óhajt vele.

Vajjon mit akart tőle Tarnay? Ez a kérdés foglalkoztatta Gerélyit. Becsületszavára akarja figyelmeztetni? Eszébe juttatni a rút alkut? Vagy éppenséggel szemére akarja vetni, hogy nem jár el ígérete értelmében?

Nagyon beteg volt Gerélyi Jenő lelke három hét óta. Egyetlen lázalom volt egész élete, mióta Szidóniát viszontlatta és meggyőződött arról, hogy imádandóbb mint valaha. Ujra átélte mindazon kinokat, melyeket az első elszakadás után érzett és újból küzdötte át azt a legkínosabb harcot, mely akkor áll elő, ha az az ember maga az ellenfél is, védő is. Saját magát le-

győzni, dicső harcz lehet, de a sebek, melyek ilyen küzdelemben kijutnak, fájóbbak a világ minden fájdalmánál.

Az első napokban azért járt el Tarnayék házához, mert örködni akart Ervin fölött, a kiról azt hitte, hogy egy önfeledt pillanatban mégis erőt vehet rajta a kétségbeesés és öngyilkossá lesz. Aztán más érzés vonzotta őt. Egész nagyságában és elemi erővel ébredt föl újra Szidónia iránti szerelme. Kezdte észre venni, hogy szívesen játsza el az elvállalt szerepet. Még nem játszotta ugyan, hanem csak átgondolta minden részleteiben, mint egy lelkiismeretes színész, a ki minden nuance-szal tisztában akar lenni, mielőtt kilépne a közönség elé.

Ah, de szegény Gerélyi rossz színész volt! Mikor elméletben már készen volt minden részlettel és a gyakorlatba kellett volna átvinni a theoria vivmányait, azon vette magát észre, hogy ez nem komédia, hogy ez nem próbajáték, hanem rettenetes valóság!

Akármit végződik is, csak ő a vesztes. Ha Szidónia megtántorodik, mi lesz az ideálból, melyet ő annyi év óta szívének oltárán imádott? S ha hideg marad - a második vereség elől nem lehet ismét Afrikába menekülni!

S míg fölment a lépcsőn, a villám gyorsaságával járta be lelkét egy vihar, melynek ha szavakat adna, így szólna:

„Rejtélyes erő, mely ide vonz és még rejtélyesebb erő, mely elüz köréből!... Mi történt velem? Mi vagyok hát én most?... Lelketlen gép, mely úgy mozog a mint a gépész csavarja, vagy örült, a kit egy másik esztelennek rögeszméje kerget?... Talán mind a kettő, lehet, hogy egyik sem... Ez az örült ígéret, melyre becsületszóval kötöttem le magamat!... Mi lesz velem, mi lesz velünk?!... Nem jól teszed, Ervin, hogy így próbára teszed a régi barátságot... Hisz ember vagyok én is, ereimben forró vér lüktet s még nem szokott el szívem a vágyaktól... Miért térítesz hát el a becsület ösvényéről, holott velem szemben a becsületesség egyetlen véded?... Csak egy a mentséged: hogy nem tudhattad, mit cselekszel!... De így is elég rút ez a játék s önzésed oltárán olyan magasan állsz, mint a bálvány, mely fejével a felhőket éri, lábával pedig a sárban gázol... Szerettelek egész szívemből, Ervin, csaknem úgy, mint apa a fiát, a kinek még hibáiban is gyönyörködik. Nem birtam el lelkemen, hogy önkezed által lássam kioltani életed egy örült szeszély miatt. Inkább a saját érzésemet fojtottam el és ráálltam a rút, a gonosz, vagy mint te nevezed, a nagy játékra... De most vége e szeretetnek. Leszámolok veled s aztán örökre elválnak utaink.”

Mig így rapszodikus szökésekben törtek előre gondolatai és öltöttek alakot, már ott volt Szidónia lakosztályában. Az inas csaknem bámulva nézte ennek az embernek láztól kipirult vonásait.

- Itthon van a bárónő? - kérdé Gerélyi rövid és szakgatott hangon. Aztán be sem várva a feleletet, hozzátette: - Jelentsen be!

Mikor magára maradt, még egy pillanatra fölmerült lelke előtt a nagy vállalkozás, de nem engedte a józan ész felülkerekedni. Dideregve és mégis hőségtől elepedve támaszkodott a fogadó terem asztalához, mikor reszkető ajakkal suttozta:

- A koczka el van vetve! Vessünk mielőbb véget a játéknak... Be kell váltani az ígéretet... Leszek hát becsületérzésből gazember.

XI.

Szidónia sokkal nyugodtabbnak érezte magát, mióta Cselkó előtt kiöntötte háborgó indulatát. A szivbe szorult fájdalom a legkinzóbb; mihelyt azonban megszólalhat, már nem sebezhet annyira. Tudta azt is, hogy egy jó barát örökös most felette, a ki nem engedi, hogy védtelenül álljon ellenfeleivel szemben, hanem elébe tartja az őszinteség pajzsát, - a mely szükség esetében saját maga ellen is megvédheti őt.

Lehet, hogy Szidónia leginkább remegett *ettől* az ellenségtől. Valószínű, hogy nyugodtan várta volna be Gerélyi közeledését, mely támadással volt egyértelmű, ha nem tart attól, hogy a saját szivében van egy hang, mely Gerélyi érdekében szünetlenül fölszólal. Ezt a hangot akarta elnémitani, mikor Cselkó előtt föltárta szivét s azt hitte, hogy e szándéka sikerült.

Azért egészen nyugodtan fogadta az inas jelentését, hogy Gerélyi Jenő gróf beszélni akar vele. Nagyon helyes! Most éppen harcias kedvében van és nem fél az ellenségtől. Csitt te áruló a szivben! Nem fogsz álnokul megtámadni. Résen vagyok és nem tartok cseleidtől.

Átment a fogadó terembe. Mikor Gerélyi lázban égő vonásait megpillantotta, melyekre ki volt írva a végzetes elhatározás, hogy küzdeni akar életre-halálra, egy pillanatra megdöbrent, de csakhamar erőt vett magán és hideg hangon szólott az őt némán üdvözlő férfihoz:

- Beszélni óhajt velem?

Gerélyi válaszolni akart, de még nem talált szavakra érzése, némán meghajtotta magát.

- Szóljon! Kész vagyok Önt meghallgatni, - mondá Szidónia s maga az ablak párkányzatához támaszkodva, olyan mozdulatot tett, mintha Gerélyit ülésel megkínálná. Ez azonban nem vette észre a meghívást, állva maradt, két kezével a szék támlájába kapaszkodott és e hőségtől kiszáradt ajkakkal rebegte:

- Tudja-e Szidónia, mire gondolok e perczen?

A „Szidónia” szóra megremegett a nő, de csakhamar erőt vett indulatán és röviden felelt:

- Nem is sejtem. Beszéljen!

- Arra gondolok, a mit utazásaim közben Stambulban egy tudóstól hallottam. Nyelvkincsét akarta gyarapítani és Köves-Arábia belsejébe készült. Volt a török fővárosban egy jó ismerőse, egy jámbor dervis, a kit valamikor súlyos betegségből kigyógyított. Bucsuzáskor így szólt hozzá a dervis: „Kincsekkel nem jutalmazhatlak életemnek megmentője, de azért hálátlan sem leszek. Adok valamit utra, a mi hasznodra lehet. Vedd tőlem ezt a papírt, melyre egyetlen szó van ráírva. Jól jegyezd meg ezt a szót! Lehet, hogy utazásod közben életed nagy veszélyben forog, s nem segít már rajtad sem imádság, sem könyörgés. Akkor mondd ki ezt a szót. Előbb azonban nem: sem barátnak, sem kedvesnek, sem örömben, sem pedig bánatban. A tudós szórakozottan vette át a papírszeletet, futólag tekintett rá s még nem volt a dervis czelláján kívül, már is elfelejtette a figyelmeztetést... Eszébe jutott azonban egy év mulva, mikor nomádok kezébe jutott, a kik kémnek tartották és meg akarták ölni. A végső veszélyben megemlékezett a dervisről és kereste emlékezetében azt az egy rejtélyes szót. De hiába! Bármint erőlködött is, a tuleröltetett emlékezet megtagadta a szolgálatot... Már feje fölött villant a halálhozó fegyver... ekkor hörgő sóhajtóként tört elő ajkairól a csak egyszer hallott szó. Meg volt mentve...” Mint az a halálos rémületében vergődő ember, én is keresem most azt az *egyetlen* szót, mely áthidalhatná a köztünk tátongó ürt, keresem, de nem találom! Érzem én is annak a boldogtalannak összes kinjait, de nekem nem jön segítségemre az emlékezet.

- Egy szó ugy sem tehetné jóvá azt, a mit elrontott egy tett! - mondá rövid szünet mulva Szidónia. Meghatotta őt a mély fájdalom, mely Gerélyi hangjában rezgett, de leküzdötte fölindulását és hideg, megközelíthetetlen maradt, mint a márvány.

- Tudom! Jóvá már nem teheti, de adhatna enyhet a megkínzott léleknek, mint a csepp víz enyhet ad a sorvasztó szomjában elepedő pusztai vándornak, miként az egy szó „kegyelem” életet ad a halálra ítéltnek.

- Nem voltam ítélő bírāja, nem is oszthatok hát kegyelmet! - válaszolt Szidónia, de hangja már nem csengett olyan szilárdan.

- Vajha inkább bírám lett volna, - sóhajtott fájdalmasan Gerélyi, - vajha ne csak azt irta volna alá vakon, a mit mások rólam ítélnék.

Ez a panasz bántotta Szidóniát, mert eszébe juttatta a saját szenvedéseit. Kissé élesen kérdezte tehát:

- Csak nem akar szemrehányást tenni?

- Nem, Szidónia, nem teszek önnek szemrehányást, mert hisz ön sem hibás abban, hogy elhitte azt, a mit apja mondott, valamint az én egész bűnöm abban áll, hogy másoknak hittem. Mindketten sajátképpen ugyanazon erény által vétkeztünk: azzal, hogy hittünk.

- De nem *egymásban*, - viszonzá bús hangon a fiatal nő, - és a könnyenhivőség, mint minden tulás, már nem erény.

- Közös volt a hiba, miért ne lehetne hát közös a bocsánat is? - esdekelt Gerélyi.

- Éppen mert a tévedés közös volt, a bűnhődés is az! - válaszolt szilárd hangon Szidónia. - Figyeljen rám: harag és megindulás nélkül beszélek, mert akarom, hogy tisztában legyünk egymással. Én már rég megbocsátottam önnek és nem táplálok iránta neheztelést, noha azt mondják, hogy a megsértett szerelem haragja túlélt minden egyéb indulatot. Megvallom, súlyos lelki küzdelembe került nekem ez a bocsánatadás, s vívódtam magammal, míg akaratom célát ért. Ez a harc föl is emésztette lelki erőmnek egy részét. A többit pedig elhasználtam abban a küzdelemben, melyet megrontóim ellen emberi méltóságomért folytattam. Mikor végre győzelmesen maradtam a csatatéren, (nem kell önnek mondanom, milyen szomorú győzelem volt ez:) mély csüggedés és kimerültség vett rajtam erőt. Aztán nyomban rá el-tompultság. Olyan volt ez, mint egy álom- és emlékezetnélküli alvás a hosszú betegséget követő üdülés napjaiban. Mikor fölbredtem, észrevettem, hogy eltűnt a harag, a neheztelés, a bánat, de ezzel együtt a multnak minden emléke is.

Gerélyi lesütött fejjel hallgatta a magyarázatot, az utolsó szavaknál összerezzen és csaknem neheztelő hangon mondá:

- Tudja-e, asszonyom, hogy a mit ön most mondott, az halotti beszéd volt egy elhunyt szerelemre? Nem lehetett olyan életerős az ön szerelme, ha olyan könnyen esett meg kimulása!

Volt valami e szavakban, a mi bántotta Szidóniát. Nem annyira az igazságtalanság a szemrehányásában, mint inkább a gunynak mellékize, mely Gerélyi hangjából kiért. Csaknem hevesen válaszolt tehát:

- Ime a férfit! Azt még el tudná viselni, hogy a nő, a ki szerette, már nem szereti, sőt gyűlöli és megveti: de a közöny sérti hiúságát. Feljajdul benne az önhittség, mivel meghalt az a mult, a melyben ő szerepelt. Nem a multat sajnálja, hanem szerepét!

- Ön méltatlanul bánik velem, Szidónia! S jól tudja, hogy szavaiban nincs igazság.

A szenvedély lángja kicsapott a fiatal nő szívéből. Harag, bánat, rég elfojtott fájdalom csaknem zokogóvá változtatták hangját, midőn két szép karját keresztbe téve keblén, indulatosan szólott:

- Igazság? Miért keresi éppen nálam? S ha igazságtalan vagyok, kinek van joga arra, hogy szememre lobbantsa? Ki volt velem szemben igazságos? Apám-e, a ki drágán megfizettette velem kereskedői becsületét? Első férjem-e, a kinek éhes vágytól elgyötrött lelke az én lelke-met ki akarta hörpinteni, hogy gonosz szomja csillapuljon? Ön-e?, a ki, mint eddig hittem, örökölt gőgjének dobott volna prédául, de most már tudom: azért hagyott el, mivel hire járt, hogy a pénz elvakított és vagyoni előnyökért lemondtam mindarról, a mi eddig szent volt előttem... Jobb szerettem az első föltevést, mert a családi büszkeség még kimenthette önt, de a könnyenhivőség, melynek folytán föladott, elítéli!

Gerélyi lelkén is erőt vett az ingerültség e szemrehányások hallatára, melyek annál inkább okozhattak fájdalmat, mivel sok volt bennök az igazság. Elvesztette higgadtságát és epésen válaszolt:

- Ebből a szép sorozatból még hiányzik valaki asszonyom. Ön megfedkezett férjéről, Tarnay Ervin urról!

- Jó, hogy figyelmeztetett! - kiáltott lázas hangon és villámló tekintettel Szidónia. - Ez az egyetlen ember, a ki kivétel a többi között. Mikor mindenki igaztalan volt irántam, ő tudta módját, hogy igazságot szolgáltatson nekem, a nélkül, hogy gázolna hirnevemben és becsületemben. Védelmeszte önt, mivel tudta, hogy ezzel engem is megóv a kisértéstől, mely nagyon is csábító módon mutogatta az öngyilkosságot... De ne higye, hogy Gerélyi Jenő grófot, az ő jó barátját védelmeszte! hisz azt sem tudta, mi annak a férfinak a neve, a ki miatt kesergek; nem is sejtette, hogy ki az, a kit védelmesz. Mikor mindenki elhagyott, csak ő maradt melletttem, hogy önzetlen lovagom legyen!

- Önzetlen!... Ervin! - kaczagott Gerélyi.

- Igen is ő!... Tudom azt is, mit akar ön e csufolódással mondani, tudom, hogy Ervinnek rossz hírét költik az emberek. Mondják, nincsenek elvei, vagyis inkább csupán egy az elve: az, hogy minden nő elvtelen... Bánom is én, akármit mondanak róla! Törődöm is én azzal, milyen arcot mutat ő a világnak! Velem szemben gyöngéd és odaadó; azt megadja, a mit mindenki megtagadott: a bizalmat.

Határtalan keserűség töltötte be Gerélyi szívét e szavak hallatára. Hisz ha valaki, úgy ő tudta, mennyire más Tarnay Ervinnek igazi képe! S látva, hogy az ő rovására istenítik azt a férfiut, a kinek lelkében nincs egy rejtett zug, melyben nem volna korlátlan ur az önzés, hallva e dicsőítő szavakat, elvesztette az önuralmat maga fölött és elkezdett kacagni, epésen, szenvedélyesen és kinosan:

- Ervin!... Ha! Ha! Ha!... Ervin!

Szidónia vonásait előntötte a méltatlankodás biborpirja. Sértő hangon így szólott:

- Azt hiszem, véget vethetünk beszélgetésünknek. Csak belátja talán, hogy gunyja nem sebezhet? - Hiu erőlködés volna a küzdelmet folytatni, azért jól lehet, győztes ön nem lehet, átengedem önnek a csatatért!

Valóságos királynői mozdulattal intett kezével bucsut a kegyetlen fájdalomtól sujtott férfinak és eltávozott. Gerélyi utána nézett, míg a köd, mely tekintetére borult, föl nem oszlott meleg könyvekben és csaknem zokogó volt a hang, melylyel öngunynyal telt gondolatainak hangosan is adott kifejezést.

- Teremtő isten, meghajlok bölcseséged előtt. Jól rendezted be világodat. A vaknak éles tapintatot adtál, de viszont az élesszeműnek vakhíttet. Így van kiegyenlítve az ellentét... Mi is lett volna, ha ez a nő nekem hisz, a ki igazat beszéltem, s nem annak, a ki rut játékot üz belőle?... Talán boldogtalanok lettünk volna mind a ketten? Így pedig csak magam vagyok az... De mit tovább! Megfeleltem a rám rótt kötelességnek és mehetek bucsuszó nélkül oda, a honnan jöttem.

Tántorgó lépésekkel közeledett az ajtóhoz. Meg-megállt. Nem volt olyan könnyű elmenni, mint gondolá. Itt hagyni minden hitét, minden reményét s megfosztva az utolsó szent érzéstől ismét világnak bolygani: ez több, mint a mit emberi erő elbir. Hogy Szidónia nem szereti, ezt még elbirta lelke, de hogy nem becsüli már, oh ez a gondolat poklot forrasztott benne.

Közelgő lépéseket hallott a folyosó felől. Ez fölriasztotta. Csak most nem találkozni ismerőssel! Gyorsan erőt vett magán, és az ajtó felé sietett. A mint ki akarta nyitni, az ajtó engedett egy kívülről jövő nyomásnak, föltárult és a küszöbön Tarnay Ervin megjelent.

A két férfiü néma megdöbbenéssel nézte egymást. Valamit kiolvastak egymás vonásaiból, de az irás homályos és a fürkésző tekintet elfogult volt. Nem tudtak tisztába jönni. De annyit mindegyik tudott, hogy ellenséggel áll szemben.

Önkénytelen mozdulattal akarta Gerélyi ellenfelét félretolni, hogy az utat szabaddá tegye, de Ervin erősen megállott és nem engedte. Végre megtörte a hallgatást:

- A kaszinóban kerestelek...

- Minek fáradtál oda? - kérdé keserü gunnyal Gerélyi, - hisz jól tudtad, hogy rabszolgád vagyok és hogy parancsodra itt kell lennem!

- A hol különben is nagyon szivesen időzől! - válaszolt erőltetett mosolylyal Tarnay.

- Vagy talán nem volt elég serény rabszolgád? Tettre akarod serkenteni?

Tarnay megdöbbsent barátjának lázban égő tekintetétől. Félbe akarta szakítani, tréfával elütni a haragot, de Gerélyi nem engedte szóhoz jutni. Megfogta vasmarokkal Ervin kezét és egészen közel hajolva hozzá, suttogó hangon folytatta:

- Nem szükséges már, hogy kergess: megtettem, a mit tőlem kívántál.

- Megtetted? igazán megtetted? - kiáltott Tarnay és most rajta volt a sor elsápadni.

- Meg vagy már most velem elégedve? - folytatta a legnagyobb szenvedélylyel Gerélyi, - fölszabadítasz már most a kicsikart becsületszónak nyüge alól?

- Az eredmény!... Mi volt az eredmény? - fuldokolt Tarnay; - szólj hát! beszélj végre! ne feszíts a kinpadra!

- Kinpad?! - kacagott Gerélyi; - hát van még benned érzés, mely nem tompult el végleg az önistenítés mámorában? hát van még testedben olyan reszkető ideg, mely megérzi a lélek kinjait?

Könyörögve, ajkát véresre harapdálva és összetett kezekkel szólott Tarnay:

- Az égre, Jenő, sujts le egyetlen szóval, de ne e lassu tűzhalált!

Mintha nem is látná az előtte görnyedő alakot, Gerélyi maga elé bámult és tompa hangon suttogott:

- Hogy tudnám most megtorolni azt, amit ellenem vétett, de nem tudok hazudni... Győztél Don Juan. Helyes volt a számításod. Mert mindig a gonosz az, mely legjobban tudja megítélni az erényt. Ezt a nőt nem lehet eltántorítani.

Ah! mintha mázsás kő omlott volna le Tarnay lelkéről, megkönnyebbülten fölsóhajtott.

- Nőd kiállotta a próbát, - folytatta Gerélyi, - nemes lelke ideált lát benned. Hallod-e, Tarnay Ervin, ideált lát te benned! Nem kacagnál velem?

- S való, a mit mondasz? Vagy tán csak hitegetni akarsz?

- Nem hiszed? Váratlanul jött talán neked? Nem vagy megelégedve, Don Juan? Jól van hát, elmondom azt is, a mi diadalodnak megadja még a külön zamatját is. Nagyobb veszélyben voltál, semmint elképzelhetted volna. A próbajáték komolyba ment, igazi nagy játék volt. Többet tettél kockára, semmint a játék hevében sejtettél volna: én és nőd régi ismerősök voltunk, egykor szerettük egymást.

Először a hosszú három hét alatt érezte Tarnay az önvád fullánkját szívében. Ez a kínos fájdalom, mely a vele szemben álló férfiú szívét marcangolta, az ő műve volt. Elvesztette önbizalmát, az önzés elhallgatott benne és csaknem megtörve rebegett.

- Nincs szavam, melylyel bocsánatot kérnék tőled. Olyan mély fájdalmat okoztam neked, hogy gyógyulását csakis az időtől remélhetem. Nem sejtettem akkor, hogy régi sebet tépek föl.

- Hiszem! mert e hit nélkül megátkoznám az órát, melyben megismertelek, - válaszolt tompa hangon Gerélyi. - De most bocsáss!

- Csak egy szót még! - könyörgött Tarnay.

- Bocsáss: menj nődhöz és élvezd diadalodat! Hát nem érzed át, hogy a pokol tombol szívében, mikor mosolygó arcodat látom?

Tarnay félreállott az ajtóból és Gerélyi elrohant. Tántorgó lépéseinek zaját elnyelte a puha szőnyeg. Ervin elsápadva és az önvád sulya alatt görnyedve nézett utána.

- Ha ezt tudtam volna! - rebegett reszkető ajakkal.

(Vége az első kötetnek.)

MÁSODIK KÖTET.

XII.

„Gerélyi Jenő gróf, a híres Afrika-utazó, bucsulátogatásokat tesz. Ismét elindul a sötét földrész belsejébe, folytatni a tudomány érdekében megkezdett kutatásait. A férfiut, a kit varázskörébe vont a tropikus éghajlat bübája, nem vonzza többé a mi sima és felületes társadalmi életünk. Három heti itthonlét után, mely idő éppen arra volt elég, hogy ügyeit rendbehozza, már ismét hozzáfogott egy ekspediczió szervezéséhez. Több fiatal tudósunk fog ebben résztvenni és ha a fölfedezések és híres utazások terén ismét szerepel a magyar név, mint dicső emlékezetű Magyar László idejében, ez elsősorban azon férfiu érdeme, ki előkelő rangja, születési előnyei és vagyona daczára nem a tétlenség élveiben leli örömet, hanem abban, hogy a kultura előharczosa lehet; másodsorban pedig a jeles férfiaké, a kik vele szövöttek.”

Mondanunk sem kell talán, hogy a mit a nyájas olvasó a megelőző sorokban tudomásul vett, az egy valóságos reporteri stílusban fogalmazott napi újdonság. Megjelent Cselkó Pál lapjában és szerzője Cseresnyés ur, az említett lapnak ügybuzgó segédszerkesztője.

Cseresnyés ur igenis tisztában van azzal, mi dukál egy valóságos grófnak, a ki nem a kaszinói összejöveteleken brilliroz, hanem egyenesen Matapapuába megy vissza hódítás-utrá s neki, t. i. Cseresnyés urnak megígérte, hogy tudósításokat fog küldeni a forró földrész belsejéből. Mily szépen veszi majd ki magát, ha a lap első oldalán, a tárczarovatban, egy vasárnapi számban (mert hétköznapokra nem pazarolnak ilyesmit!) a következő lesz „garmond durch”-betűkkel kinyomva:

UDVARI ESTÉLY MATAPAPUÁBAN.

(Saját külön tudósítónktól.)

Ehhez képzeljen a nyájas olvasó hat harminczhatsoros hasábot, tele a legérdekesebb és legpikánsabb adatokkal az afrikai udvari életről s a cikkek végére odakanyarított „kompakt”-betűkkel ezt a mindenki előtt ismeretes nevet: „Gerélyi Jenő gróf.”

- Tudja-e, mit jelent ez? - mondá Cseresnyés ur az ő hűséges emberének, Dömsödi Gáspárnak, - ez annyit jelent, hogy lefüleltük a konkurrens vállalatot, megduplázzuk a nyomtatandó példányok számát s még a londoni „Times” is minket fog idézni, mikor Gerélyi Jenő gróf utazásáról megemlékszik!

Dömsödi nagyon okos akart lenni és ravasz mosolylyal megjegyezte:

- Hátha még tudná Cseresnyés ur, hogy mi az oka Gerélyi gyors elutazási szándékának?

- Ön talán tudja? - kérdé fitymáló hangon az okos segédszerkesztő, a kinek már nagy gyakorlata volt abban, hogyan kell Dömsödinél kiugratni a nyulat a bokorból.

- Tudom hát!

- Halljuk! Biztosra veszem ugyan, hogy valami nagy bolondság jön ki, de már olyan jószívű ember vagyok, hogy meghallgatom, nehogy a visszafojtott pletyka kárt tegyen becses személyében.

A kétkedés, a gúny Cseresnyés szavaiban egészen kihozta a „nagy föltalálót” sodrából. Hevesen, hogy csak ugy dőlt belőle a szó, replikázott:

- A gyors elutazásnak oka - boldogtalan szerelem.

- Ha! ha! ha! - nevetett Cseresnyés ur, - tudtam, hogy ilyesmi lesz belőle! Hallja, Dömsödi, maga ugyan szereti lóvá tenni az embereket.

- Nincs ilyesmiről szó! - válaszolt haragos méltósággal a kis ember, - de ha egyáltalában semmibe sem veszi szavaimat, máskor inkább hallgatok.

- No, azért semmi harag, Dömsödi ur! - csillapította Cseresnyés, - hisz elismerem jó szándékát. Vallja be ön is, hogy ezuttal rosszul volt értesülve.

- De ha mondom!

- Jól van, jól!... Hát a dolog abban marad, hogy Fifi kisasszony mai fölléptéről négy egész sorban fogunk megemlékezni. Négy sor! tudja-e mit jelent ez, Dömsödi ur?

- Örök hála lekötelez, - rebegett meghatva a jeles ifju, a ki e pillanatban megfélekedett minden neheztelésről; - hogy fog Fifi örvideni! Megyek és elmondom neki.

Cseresnyés ur nevetve nézett a távozó után, aztán elővette a bevezetésben említett hirt és még a következőket írta hozzá:

„Mondják egyébiránt, hogy a nemes grófot nem csupán tudományszomja és ambíciója készíti utazásra, hanem boldogtalan szerelem is, melyet egy fejedelmi vérből való hölgy iránt érez. Nagy tettek rugója volt mindenkor ez a hatalmas érzés, de nemesebb gyümölcsöket aligha érlelt még valaha.”

- Igy! - mondá a legnagyobb meglepődés hangján Cseresnyés ur; - ez a pár sor ötszáz eladott példányt jelent. Kíváncsi vagyok, mivel ellensúlyozzák ezt a konkurens vállalatnál?

...A valóság pedig az volt, hogy Gerélyi csakugyan utra készült. A legnagyobb csendben akart ő távozni abból a városból, a hol már másodszor szenvedett érzelmében hajótörést. Ha tőle függ, éjnek idején eloson, mint a kit bűnös tudata kerget s nem hogy a nyilvánosság organumaival hirdetteti távozását, de még saját magának sem számol be utazása céljaival.

El innen! ez volt egyetlen gondolata és eszméje a Szidóniával folytatott beszélgetés után. Egy hét mult el azóta, de az örjögő vágy, beleveszni a semmibe, vagy legalább olyan utakon haladni, a hol ismerős nyomra nem talál, még mindig uralkodott fölötte. Hosszu napokon és éjjeleken át tombolt benne a szenvedély, de ő nem engedte kitörni. Nehogy kombinációkra szolgáltatson alkalmat, melyek esetleg közel is juthatnának a valósághoz, inkább magára vállalta a reklámszomjas utazó szerepét és tudatta a világgal, hogy felfedezői utra megy Afrikába. Olyan ügyesen játszotta el ezt a szerepét, hogy még Cselkó sem sejtette a valóságot, hanem egészen jóhiszeműleg vezérczikkezett a „magyar Stanley” mellett.

De mikor magára maradt Gerélyi, eltűnt a csinált buzgalom és lelkesedés kifejezése arczáról és mély csüggedés vett rajta erőt. Ahhoz a tudathoz, hogy másodszor csalódott, még hozzájárult a rút játéknak emléke, melynek központja és egyik főszereplője volt ő Tarnay akaratából. Olyan mély gyűlölet vett rajta erőt Ervinnel szemben, hogy már e miatt is tanácsosnak tartotta a távozást. Mert lehetetlennek tartotta az összeütközés elkerülését, ha együtt van ezzel a férfiuval egy városban, egy társaságban. Már pedig az összeütközést kerülni akarta mindenáron - Szidónia miatt.

Éppen most is azzal volt elfoglalva, hogy lakásán (egyszerü agglégényi otthonában) rendezesse az utra való iratokat, mikor inasa névjegyét hozott be.

- „Doroghy Károly”? mit akarhat ez az ember tőlem? Alig láttam egyszer életemben... Bocsásd be! - szólott az inashoz fordulva.

A következő pillanatban belépett Doroghy. A gróf egyetlen lépést tett elébe. Kérdő tekintetet vetett rá és éppen kérdezni is akarta, mi járatban van nála, mikor az imént érkezett megszólalt:

- Ugy látszik, Dömsödi jól volt értesülve. Gróf ur utazni készül?
 - Ugy van, - válaszolt kimért hangon Gerélyi, - s mivel még nagyon sok az elintézni valóm...
 - Rövid leszek, gróf ur, - szakította őt félbe Doroghy, - ámbár, ha nem csalódom, az, a mit én mondani fogok, valószínűleg fölöslegessé is teszi elutazását.
- Gerélyi bámuló tekintetet vetett a beszélőre.
- Mit tetszett mondani? - kérdé.
 - Azt, hogy nagyon fontos közlendőm van a gróf urral és kérem, hallgasson meg.
 - Szóljon! Mit kíván?
 - Egy kis figyelmet, semmi egyebet. Néhány héttel ezelőtt - Dömsöditől tudom - ön egy regényt beszélt el az életből, mely nagyon felkeltette érdeklődésemet. E regénynek ön volt a hőse. Ha megengedi, szolgálak én is hozzá való részletekkel.
 - Mit tud ön ehhez? - kérdé homlokát összeránczolva Gerélyi.
 - Oh, nagyon sokat, többet sem mint ön gondolna... Az életből vett regényeknek rendszeren az a sajátosságuk, hogy kétféleképen íródnak. Az egyik példányt a szerző a publikumnak szánja és ez gondosan ki van csiszolva. A másikat jól őrzi a szerző és még a szereplők sem tudnak róla.
- Gerélyit odáig ragadta ellenszenve, melyet kéretlen látogatójával szemben érzett, hogy türelmetlen hangon és csaknem nyersen félbeszakította:
- Ej, hagyjuk ezt a képletes beszédet, ha azt akarja, hogy megértsem!
 - Meg fog mindent érteni, gróf ur, - válaszolt higgadtan Doroghy. - Egyelőre csak annyit mondok, hogy az a regénypéldány, mely Szidónia asszony és az ön szerelméről közkézen forog, nem az igazi.
 - Mibe avatkozik?! - rivalt rá haragosan Gerélyi, de Doroghy föl sem vette haragját, hanem nyugodtan folytatá:
 - Az igazi példány Tarnay Ervinnél van, s ebben különös eltéréseket látok az ismert szöveggel szemben. Ha megengedi, idézek belőle.
 - Meddig fogja még türelmemet igénybe venni? Tudja-e, hogy cseppet sem vagyok kíváncsi az ön mondókáira.
 - Megjön az is!... Az eredeti példány azt mondja, hogy midőn Szidónia asszony nem akart másodszer férjhez menni, még mindig remélve az ön visszatértét, Tarnay Ervin volt az, a ki az ön halálhírét terjesztette.
 - Rágalom! - szólott kicsinylő hangon Gerélyi, a ki Ervin ellen táplált jogos haragja daczára sem akarta ezt a ráfogást szó nélkül hagyni.
 - Ő volt az, a ki önt is arra bírta, hogy Szidónia asszony erényét és hűségét próbára tegye.
 - Ez vakmerő hazugság! - kiáltott haragos meglepetéssel Gerélyi; de Doroghy nem jött ki sodrából, hanem gunyos mosolylyal folytatá:
 - Lám, eddig higgadtan gorombáskodott, most pedig már heveskedik; a mi azt jelenti, hogy olyan igazságot mondtam, a melyről önnek is volt tudomása. Helyre fogom azonnal állítani lelki egyensúlyát, tudára adva olyasmit, a mit eddig nem is sejtett: abban a pillanatban, mikor Tarnay Ervin kierőszakolta becsületszavát arra, hogy neje erényét próbára tegye, ő már jól tudta, hogy évek előtt ön és Szidónia asszony jegyesek voltak s hogy ki az a nő, a kit ön szeret.

Ha a villám csapott volna le Gerélyi Jenő előtt, akkor sem lehetne jobban elkábulva, megremülve és meglepetve, mint e szavak hallatára. Vakító világosság támadt lelkében sok olyan dolgról, melyről eddig sejtelve sem volt és nem értett. De ez a világosság az első pillanatban olyan fájdalmasan hatott, hogy Gerélyi Jenő eltántorodott és csak pillanatok mulva hebeghetett olyan hangon, melybe harag és csodálkozás az öröm egy nemével elegyültek.

- Bizonyítsa be, a mit mondott, vagy...

- Semmi fenyegetés, gróf ur! - szakította félbe Doroghy, - nincs ilyesmire szükség közöttünk. Azért jöttem el, hogy mindenről fölvilágosítsam. Önkényt jöttem, nem úzótt kényszer, de nem is vagyok hajlandó magamat bármily erőszakos eszköz által befolyásoltatni. Ha tetszik, elmondom, a mit tudok; ha nem kívánja többé előadásomat, mondjon csak egy szót és azonnal elmegyek.

Milyen diadaléret rezgett e látszólagosan egyszerű szavakban! Jól tudta Doroghy, hogy Gerélyi nem fogja őt elbocsátani, sőt talán minden eszközzel útját állná távozásának, mielőtt mindent elmondott. Az oroszlán vért kóstolt és most már ki akarja elégíteni szomját. Az első szó, melyet Doroghy erről a témáról elejtett, már meggyőzte Gerélyit, hogy látogatója bár nem jó szándékból, de mégis hajlandó őt felvilágosítani. Tompa hangon szólott tehát:

- Beszéljen! nyugodtan fogom meghallgatni.

- Tudtam, hogy végre mégis megértjük egymást, gróf ur, - szólott udvarias meghajtással Doroghy, - s azért mindjárt a dolog velején kezdem. A mit elmondtam, az utolsó betűig igaz, s ha érdeklí, azt is elmondhatom, hogy a multa vonatkozó adatokat tőlem tudta meg Tarnay Ervin.

- Öntől?

- Ugy van, tőlem. Ámbár nem szentől szembe mondtam én neki azokat el. Azon este, mikor ön megérkezett és először jelent meg vendégül Tarnayék házában, én és Dömsödi hosszabb időre magunkra maradtunk és hogy az időt öljük, elbeszélgettünk önről, Szidónia asszonyról és a multa; Dömsödi elmondta, a mit kevéssel azelőtt öntől hallott, én elregéltem azt, a mit már régen tudtam, s mind a ketten arra a következtetésre jutottunk, hogy sokkal több regény van a világon, semmint az ember föltételezné. Egyszerre csak úgy tetszett nekem, mintha a folyosóba vezető ajtócskában - emlékszik még talán rá? - valaki hallgatóna. Kombináció útján ki is süttöm, hogy ilyen kíváncsi csakis a háziur lehet. Szembe állottam hát a tükörrel és így okoskodtam: Ha csakugyan ő az a bokorban meglapuló nyul, lesz gondom rá, hogy kiugraszszam. Olyan fordulatot adtam a beszélgetésnek s olyan dolgokat mondogattam Ervin barátunkról, miket még a kulcslyukon keresztül sem szívesen hall magáról az ember. Csakugyan nem tévedtem, Tarnay Ervin volt a leskelődő. Jól láttam arcát, mikor egy pillanatra, a haragtól eltorzulva, feltűnt az ajtónyílást leplező virágállvány növényei közt. Nagyon csunya volt e pillanatban a derék Ervin, egészen megsárgult arcza a visszafojtott epétől.

- Tudja-e, tisztelt uram, - mondá a hideg guny hangján Gerélyi, - hogy a mit ön tett, az...

- Alávalóság? nemde ezt akarta mondani? Nos hát, tanácslom önnek, ne mondja ki, mert megtalálná banni igazságtalanságát. A mit én tettem, az megtorlás volt. Nem törődöm ugyan senkinek jó vagy rossz véleményével, de mégis elmondom önnek, mit vétett ellenem Tarnay Ervin. Azért teszem, hogy megismerje undok leketlenségét és hidegvérü gonoszságát egész valójában. Én is barátja voltam annak az urnak, s velem szemben is áruló szerepet játszott. Elcsábított egy leányt, a kiről tudta, hogy szeretem és csak azért csábította el, mivel tudta, hogy szeretem... Az a leány eltemetkezett szégyenével, s mikor rátaláltam, koporsóban feküdt. A boldogtalan leugrott Tarnay házának harmadik emeletéről, mikor megtudta, hogy Tarnay Ervin, a ki őt négy hónappal előbb szökésre csábította, s azután felé sem nézett, megnősült.

Azt a virágot, melyért én égtem, rajongtam, Tarnay Ervin még arra sem méltatta, hogy letépje. Megelégedett azzal, hogy kimutassa fölényét és azután lábbal tiporja. Ott esküdtem meg a leány koporsójánál, hogy ezért bosszút állok. Nem volnék örült, sőt mi ennél is több: nyomorult gyáva, ha elmulasztanám a fényes alkalmat? Mer ön még aljasnak mondani, mivel eskümet megtartom?

- Nem! De embertelennek és önzőnek. Mit tettem én, mit vétett Szidónia, hogy velünk így játszott?

- Semmit, de mivel beleillettek játékomba, hát fölhasználtam ezt a két figurát is... Egyébiránt önnek nincs oka panaszra. Ez a harcz ugy is az ön győzelmével fog végződni; mert férfiak harczában az a győztes, a kinek részén van a nő. S nem tartom olyan naivnak, hogy elhithetném önnel, miszerint Szidónia szereti férjét.

- Kit szeretne, ha nem őt!

- Furcsa kérdés! Önt, Gerélyi Jenő grófot!

Gerélyi epésen felkaczagott.

- No! ezt ugyan jól eltalálta.

- Pedig úgy van, a mint mondom. Ott voltam én is, mikor először találkozott Szidónia asszonynyal. Látó szemeim meggyőződtek arról, hogy e nő még mindig szereti önt.

Gerélyi alig tudott magán uralkodni. Az undor, a megvetés csaknem elfojtották szavát. Alig tudta azt mondani:

- Ha egyéb mondani valója nincs...

- Éppenséggel nincs. Tegyen már most, a mit akar: legyen nagylelkű bolond, vagy éljen jogával, nekem már mindegy. Bosszumat kielégítettem és jól tudom, hogy Ervin szívébe olyan tövist szurtam, melyet többé onnan ki nem huz. Ég önnel, gróf ur!

XIII.

Doroghy nem csalatkozott föltevésében, mikor azzal a hittel távozott, hogy Gerélyit szive közepén találta. Magára maradván, néhány pillanatig mozdulatlanul állott ez, mintha megdermedt volna benne minden érzés, aztán lángfolyamként tört ki belőle a szenvedélyes indulat:

- Mi volt ez? Villámcsapás a felhőtlen égből, vagy pedig fénysugár a sziv éjjelében?... Ha igaz, a mit ez az ember beszélt, akkor egy élet kevés arra, hogy megháláljam, a mit értem tett... Pedig igaz! Egészen rávall Tarnay Ervinre, a mit róla elmondott. Ő tehát mindent tudott és mégis kockáztatta ezt a rut játékot, engem is belesodort... De hisz akkor nem tartozom őt ezentúl is tekintetbe venni! Szabad vagyok érzelmeimben, indulhatok vágyaim után s nem bitorlás, nem rablás többé, ha Szidónia szerelméért versengek, mert csak visszaveszem azt, a mit Tarnay ellopott tőlem.

Kora délelőtt volt még, de Gerélyit ez nem tartóztatta szándéka kivitelében. A kiben ilyen szenvedély tombol, az nem kötheti magát társasági szabályokhoz. Ugy, a mint volt - nem is látogatásra öltözve - sietett le az utczára, miközben fenyegetéseket mormogtak ajkai:

- Lássuk csak, Tarnay Ervin, ki az erősebb kettőnk közül ebben a harczban?... Nem használ semmi cselszövés, mert nyílt lesz a küzdelem, mint megvetésem és gyűlöletem. Meglátom, nem remegsz-e lelketlen Don Juan, ha harczüzenetemet hallod? Bedöngetem biztonságod kapuit és nem érsz majd rá újabb cselszövény mögé rejtőzni.

A vaczi-utcán végig sietett, egyenesen föl Tarnayék lakásába. Az inas megdöbbsent, mikor ezt a magából kikelt embert látta, a ki délelőtti féltizenegykor látogatóba jött és azt követelte parancsoló hangon, bocsássák be a ház urnőjéhez. - Gerélyit még jobban dühbe hozta az inas habozása. Nem volt abban a hangulatban, hogy szenvedélyes hangját türtőztesse, s a hebegő szolgára nyersen ráival:

- Nos? lesz-e már?

- Esedezem alásan, gróf ur, - mentegetőzött az inas, - ő méltósága, a bárónó ilyenkor nem fogad.

- Ez nem tartozik önre! Jelentsen be.

A hangos szóváltásra megnyílt az előszobába nyíló ajtó és Szidónia megjelent. Éppen bevégezte öltözékét és az étterembe akart menni, mikor az élénk beszélgetés ide csalta. Elsápadt, mikor Gerélyit megpillantotta, de a következő pillanatban már uralkodott magán. Jelt adott az inasnak távozásra s midőn ez eltűnt, a nélkül, hogy elfogadta volna a korai vendég üdvözlését, röviden és szakgatott hangon megkérdezte:

- Mit akar ön itt?

- Önhöz akartam, - volt az éppen olyan rövid válasz.

- E küszöbön át?

- Az volt szándékomban!

- Nem tudja-e, hogy háromszoros zár tiltja el ettől az ajtótól: A kicsinylés, a semmibevevés és a közöny? Elég erősnek tartja magát, hogy azokat lepattantsa?

Még mindig a benyilóban állott a nő és tekintetében sujtó harag volt. Gerélyi szeliden és busan válaszolt:

- Van egy kulcsom mind a három zárhoz! *Szeretem és imádom önt Szidónia!*

Megdöbbenve és elsápadva lépett vissza a nő. Erre nem volt elkészülve. Gerélyi követte őt és most már a termen belül, de még mindig mint ellenségek álltak egymással szemben, közel az ajtóhoz. Pillanatnyi szünet állott be, végre megszakította Szidónia a hallgatást. Mint mikor tüzes vasat a vízbe dobnak, úgy sziszszent a szó ajkain:

- Elfelejtettem a negyediket: gyűlölöm és megvetem.

- A gyűlölet elüzi a közönyt: ismét csak három ellenséggel állok hát szemben.

- Ej uram, ne játszunk szavakkal? - kiáltott a nő. - Kérem még egyszer, mit akar itt?

- Nem éppen könnyűt, - szólott halk hangon, melyen a fájdalom végigrezgett, Gerélyi, - de még sem olyant, a mi egészen lehetetlen volna. Föl akarok támadni halottaimból, a hova minden igazság ellenére eltemettek. Be akarok hatolni az ön szívének mélyébe és kifürkészni rejtekét, hogy nincs-e még ott valami emléke a multnak?

- Annak a multnak, a melyben ön is jelentett valamit?

- Annak.

- Mondtam már, és csak ismételhetem, hogy az a mult elenyészett. Ráborult sirjára a feledés. S ha ön mint halottrabló fel is töri ezt a sirt, nem talál benne egyebet hamunál.

- De hátha új életet öntenék a porladozóba?

Szidónia élesen fölkapzta.

- Isten ön?! - kérdé gunyosan.

- Csak ember; de olyan, a kinek jogában áll visszavenni azt, a mit tőle elraboltak.
- Nem lehet itt szó rablásról, mikor csak fölverték azt, a mit ön eldobott magától.
- Bizonyosat tud ön erről, Szidónia? - kérdé közelebb lépve Gerélyi.
- Bizonyosat.
- S nem tartja lehetségesnek, hogy önt is félrevezették, miként engemet?
- Ah, már tudom, mit akar ezzel mondani! - válaszolt kicsinylő hangon a nő: - az a bizonyos mese, melyről a névtelen levél is szólt!
- Miféle névtelen levél?

Szidónia erősen szeme közé nézett a nyugodt méltósággal előtte álló férfiunak. Sajátságos tünemény! Mióta Gerélyi Szidóniának szenvedélyes haragjával találta magát szemben, az ő lelke visszanyerte egyensúlyát és nem engedte magát a haragtól irányítani. Ugy állott ott, mint a ki küzdeni akar jogaiért, és nem szorul rá a szenvedélyre, hogy ékesszólóvá tegye és erőt adott karjainak. Kisugárzott tekintetéből az igazság tudata s ez volt az oka, hogy Szidónia ismét kételkedni kezdett. Majdnem habozva kérdezte:

- S ön csakugyan nem tudná, kitől ered ez a levél?
- Nem addig, míg meg nem mutatja s talán azután sem.
- Mit higgyek önről?

- Azt, a mit magam fogok elmondani. Szigorubb bírálója ön sem lehetne tetteimnek, mint magam vagyok. Sokat vétkeztem ön ellen könnyenhivőség folytán és valaki iránt való barátságból... A mi minket egymástól elválasztott, az nem volt az én örökölt családi gögöm, mint ön hivé, sem pedig az ön hűtlensége, mint én hittem: mások fondorlatainak estünk mi áldozatul. Elmentem világgá, hogy feledést keressek, ön pedig egy irtózatoss fölfedezés után a magányba temetkezett. Meri állítani, hogy nem reménykedett visszatérésemben? De ekkor újabb cselszövés és újabb csalás elhitette önnel, hogy én meghaltam. Ismét az a gonosz kéz működött közre.

- Kinek a keze? - kérdé Szidónia.

- Majd később!... Nagyot fordult az idők kereke, heggedni kezdtek a sebek és elsimultak a multnak arczán a zord barázdák. Engem visszahozott végzetem emberlakta vidékekre és haza jöttem, bár megfosztva reményeimtől, de azzal a megnyugvással, hogy már nem érhet újabb csapás. Tévedtem! Mert újra megragadott az az irgalmatlan kéz.

- Kinek a keze? - kérdé másodszor és ezuttal nyomatékosabb hangon Szidónia.

- Egy jóbarátnak a keze. Tudja-e, mi az a jóbarát? Egy olyan lény, mely eszközül, játékszerül aljasít le minket, hogy megfizessen iránta való szeretetünkért. Így okoskodott már most, a játék vége felé az én jó barátom: „Ez a Gerélyi kellemetlen ember. Pusztá híreszteléssel nem lehetett agyonütni? próbáljuk hát meg az erősebb eszközt. Öljük meg úgy, hogy maga is resteljen feltámadni, azaz: tegyük nevetségessé.” S az én jó barátom komédiát játszott előttem és velem. Nagy művész ő ebben... Kezdetben érzékeny hurokat pengetett és úgy mutatta be magát, mint a ki saját hibáinak áldozata. Jól tudta, hogy az embereket úgy lehet legkönnyebben elszédíteni, ha megalázzuk magunkat előttük. Panaszkodott előttem, hogy már nem lehet boldog, mert elvesztette hitét a nőkben. Ott van előtte a sok példa a saját multjában... Én, akár csak nemes elődöm a szélmalom-harczban, le akartam rontani az ő kételyeit és harcoltam ellenük rábeszéléssel, logikával és meleg érzéssel... Még szép tőle, hogy nem nevetett ki szemtől-szembe, hanem csak a hátam mögött... Sőt el is ismerte, hogy sajátképen igazam lehet, vannak még nők a világon, a kik más anyagból alkotvák és megérdemelnék, hogy

bizzanak bennök. Itt van mindjárt az ő neje is, hiszi, hogy a kiválasztottak közül való, de az ő beteges és konfundált érzésének már nem elég a pusztá hit: *meggyőződés* kell annak. Nyakamba borult az én jóbarátom, az elérzékenyülés és a kételkedés színjátéka után a kétségbeesés komédiájával traktált. „Pajtás! te vagy az egyetlen ember, a ki meggyőzhet! Az Isten küldött segítségemre!” „Mit tegyek?” kérde Don Quixotte. „Az Isten áldjon meg, tedd próbára nőm hűségét!” De meg is ijedt erre Don Quixotte és tiltakozott kézzel-lábbal, hanem már fogva volt. Mert csak most jött a nagy coup. „Ha nem teszed meg, olyan igaz, mint gentleman vagyok, főbe lövöm magamat.” Megijedtem erre szörnyen, beadtam a derekamat és késznek nyilatkoztam mindenre csakhogy az ő drága élete csorbulást ne szenvedjen. Három hete, hogy a nagy mester oda állított a szinpadra és eljátszatta velem a tragikomédiát, melynek szomorú hőse én volnék, szerzője és nevető publikuma pedig ő maga.

Szidónia mintha borzongást érzett volna e keserű öngunynyal elmondott vallomás után. Valami különös sejtelen azt súgta neki, hogy e szavak mögött kegyetlen vád rejlik valaki ellen, de még mindig nem látott tisztán.

- Végig hallgattam önt türelemmel, - mondá kis szünet mulva, - nem tudom, ki az, a kit rágalmoz, de minden érzésem azt sugalja, hogy rágalom volt az, a mit mondott.

- S azt nem sugta meg sejtelve, hogy ki az a jó barát? Nem kíváncsi megtudni a derék komédiásnak nevét?

- A komédiást ismerem! - válaszolt lesujtó nyomatékkal Szidónia, - már másodszor akar elámitani, de nem fog sikerülni.

- Ön téved! Az a komédiás önt is behálózta, épp úgy, mint engemet. Ha tudni akarja nevét...

- Ne mondja ki! - kiáltott lángoló haraggal a nő, a ki előtt e pillanatban világos volt minden, - megtiltom önnek, hogy ezt a nevet becsmérő szavak kíséretében kiejtse. Ah! tehát ez volt a dolognak veleje? A férjemet akarja előttem gyanuba keverni? Jó! kísértse meg! de ne így, hanem szemtől szembe.

Csengetett és a belépő inasnak azt mondta:

- Kéretem férjemet, sziveskedjék néhány szóra ide fáradozni.

Gerélyi bámulva nézte a haragjában még százszorta szebb nőt és csak mikor az inas távozott, kérdé:

- Mit akar tenni asszonyom?

- Szembe állítom önt férjemmel! Meglátom, lesz-e bátorsága előtte is ismételni azt, a mit nekem hazudott.

Kinos szünet állott be. Nem tartott tovább egy percznél, de Gerélyire nagyobb súlylyal nehezedett e rövidke időfoszlány, mint az a hosszú négy év, melyet Afrika vadonaiban töltött. Szidónia hátat fordított neki és látszólag közömbösen tekintett az ablakon keresztül az utczára. De mély lélekzetvételen és keble hullámozásán látni lehetett, hogy a szenvedély vihara nem csendesült el az ő szívében. S nem lehet tudni, mely irányt fog venni újabb kitörésében.

Eszébe jutott Gerélyinek azon rövid percz alatt, hogy már évek előtt is állott így Szidónia előtt és leste ajkairól a szót. Akkor is elhallgatott, de hallgatása a fiatal leány elnémulása volt, a ki sejtí, hogy nagyobb becse van boldogságot ígérő szavának, ha nem mondja ki azonnal. Akkor is várta a történendőket, s éppen mikor Szidónia felelni akart kérdésére, közlő léptek hallatszottak. Csak annyi ideje volt a fiatal leánynak, hogy hirtelen odasugja: „Majd holnap!” s aztán eltűnt, rózsás pirral arczán, boldogság sugara tekintetében.

Az a „holnap” sohasem következett be. Nem volt több alkalma Szidóniát újból megkérdezni s még ma is égő kinnal tele a lelke, ha arra gondol, hogy azt a perczet nem lett volna szabad elrepülni engedni. Az a percz volt a boldogság utolsó sugara s utána éjsötét lett szívében.

- Hivattál? - kérdé e pillanatban Ervin hangja, a ki épp most lépett be és csak nejeire gondolva, észre sem vette Gerélyi jelenlétét.

- Hivattalak, - válaszolt Szidónia. - Ez az úr, - kinyújtott keze Gerélyire mutatott, - a kit barátod gyanánt bemutatnál, különös dolgokat regélt nekem. Tudni akarom, mi a való azokban és mi a koholmány.

Aztán Gerélyihez fordulva, parancsoló hangon mondá:

- Ismételje!

Tarnay arcán mély megdöbbenés mutatkozott. Erre a szembesítésre nem volt elkészülve. Egy hét óta teljes biztonságban ringatta magát. A vakmerő játék sikerült, a veszedelmes vetélytárs megfutamodott és ő maga maradt a csatatéren: így hitte eddig. S most egyszerre szemben találja magát vele, még pedig olyan téren, a hol nem használ a fortély.

Ervin összeborzongott. Lángoló harag támadt szívében és legszivesebben engedett volna az állati ösztönnek, mely arra ingerelte, hogy rohanja meg ezt a férfiut és ölje meg fenevad módjára, mielőtt egyetlen szót szólhatna.

...Sokszor megbánta később Tarnay Ervin, hogy nem hallgatott ezen ösztön szavára.

- Ismételje! - hangzott újból Szidónia parancsszava.

- Ha úgy kívánja! - szólott nyugodt hangon Gerélyi, - ám legyen! Azt mondtam Tarnay bárónőnek, hogy férje galád játékot üzött belőlem.

- Jenő! - hangzott fenyegetően és figyelmeztetőleg Ervin szava.

- Azt mondtam neki, hogy Tarnay Ervin nem ismert soha más Istent a saját önzésén kívül. Eszköz neki mindenki és minden.

- Bolond beszéd! - vágott közbe türelmetlenül Tarnay.

- Azt mondtam végre, hogy Tarnay Ervin arra kényszerített, tegyem próbára neje hűségét.

Egyetlen szökéssel ott termett Tarnay Gerélyi előtt. Rákiáltott:

- Ez hát a becsületszavad?

- Becsületszót csakis a becsületnek lehet lekötni. Te már föloldottál e kötelezettség alól... Mondom, arra kényszerített, tegyem próbára neje hűségét. Pedig jól tudta, hogy ez a nő egykor jegyesem volt és hogy még mindig szeretem.

Meleg érzésbe olvadt a férfiu hangja ez utolsó szavaknál; de mintha szívében találták volna szavai a másikat, kitörő vadsággal rárivalt:

- Megtiltom neked...

- Mit? Talán azt, hogy szerelmet valljak nőnek? Hisz följosítottál, sőt kényszerítettél, hogy megtegyem.

Lázás figyelemmel nézte a nő a két férfiu vetélkedését. Már derengett lelkében az igazság, de még mindig nem akarta elhinni. Reszkető hangon szólította meg férjét:

- Hallottad, a mit ez az ember mondott?

- Hallottam.

- S nincs szavad, hogy lesujtsad? Nem vágod arczába, hogy rágalmozott, hogy hazudott?

- Meg fog fizetni ezért! - mondá sötét daczczal Tarnay.

- Nem erről van most szó. Az igazat akarom megtudni. Felelj igazán, a mint hited és becsületed követeli: Igaz-e, hogy Gerélyivel ilyen alkura léptél?

Tarnayt bosszantani kezdte neje fakgatása és kicsinylő mozdulattal válaszolt:

- Ej mit! Ostoba tréfa volt az egész!

Mintha arculütés volna, úgy érte a nőt ez a válasz. Megtántorodott, szívéhez kapott és egy pillanatig öntudatlanul bámult maga elé. De csakhamar újból észretéitette az égő fájdalom szívében, a mely tudtára adta, hogy még él, mert szenved. Kerekre nyitott szemekkel bámult maga elé és elkékülő ajkakkal suttogetta:

- Tréfa?... Tehát igaz... Ez is!... Ezt nevezik férfiunak... Igaz! miért is legyen ő jobb a többinél?... Az egyik eladta a gyermekét pénzért, a másik pénzen vásárolt magának nőt... Itt van egy, a ki barátságából ráállt arra, hogy cseltsessen egy nő becsületének. S ott, a férfiaság koronája, a férj, a ki nejét kockára teszi. Ezt nevezik hát férfiunak?

Két kezével elfedte arcát és szoborszerű merevségben megállott. A két férfiú visszafojtott lélekzettel leste szavát, megmozdulni egyik sem mert. Végre sóhaj tört elő Szidónia ajkain és föleszmélt:

- Mit kesergek, mit panaszkodom? - mondá lassu hangon, - szó már nem, csakis tett segít itt.

Mint az álomjáró, indult az ajtó felé, egyenletes lépésekkel, sem jobbra, sem balra nem tekintve, mintha nem is tudná már, hogy kivüle még valaki van a szobában.

- Hova akarsz menni? - kiáltott fölriadva Tarnay.

A nő bánatos szelidséggel válaszolt:

- El ebből a házból, melyben tovább is megmaradni nincs többé jogom. Itt csupán akkor van helyem, ha nőd vagyok: ez pedig nem vagyok e pillanat óta. Visszatérek újból magányomba, a hol nincs ámitás, csel és hazugság. Elgondolkozom majd ott a nagy rejtély fölött, melynek neve férfiszív.

- Szidónia, az égre kérlek, gondold meg! - könyörgött Tarnay és kezével neje karját érintette. Ez visszalépett tőle és szilárd hangon válaszolt:

- Meggondoltam és elvégeztem magamban. Elhatározásomat nem ingatja meg semmi földi hatalom. A mi utaink örökre elváltak. Ég veled!

Tovább ment az ajtó felé. Ervin nem merte többé tartóztatni. Mikor Gerélyi előtt elhaladt, ez is megszólalt:

- És én, Szidónia? Mi lesz velem? Nincs hát számomra egyetlen bocsánatadó szava sem?

A nő megállott a küszöbön. A dacz, a szenvedély, a harag és a szerelem kitört belőle. Fölemelt jobbja férjére mutatott:

- Tudni akarja? Neki meg tudnék bocsátani, mert sohasem szerettem. De önnek - e szavakkal Gerélyihez fordult - soha: mert még most is szeretem!

XIV.

„Nincs kinosabb ellentét, mint mikor odakünn tavaszi fényben ragyog a világ s benn, leeresztett függönyök mögött, félhomályban nyögjük a betegség fájdalmait. Csak tavaszkor ne legyen beteg az ember! Mikor a földön minden megújul és szeliden, fájdalom nélkül történik az átalakulás, borzasztó lehet az a gondolat, hogy csak a mi lényünkben nem alakulhat át a bánat örömmé és a betegség egészséggé. Bármit mondjanak is a pesszimizmus költői az élet nyomorúságáról, tavaszkor nem szeretnék meghalni. Szép és költői dolog lehet a sirban pihenni, míg fölöttünk a virágok illatoznak, minden kizöldül és a fák suttogásába madárdal vegyül, de még szebb és különösen: még jobb ilyenkor odakünn jó egészségben sétálgatni és vigan végignézni a természet megújulását. Ha már meg kell halnunk, kedves felebarátim, hagyjuk ezt az egészségtelen dolgot késő őszre, vagy még inkább télre.”

Jó Dömsödi Gáspár bölcselkedett így magában, mikor a félhomályban levő szobában lábujjhegyen végigsétált és hol az ágy felé tekintett, melyben valaki feküdt, hol pedig az ablaknak egy kis hasadékán át ki a szabadba. Csak akkorka volt ez a hasadék, hogy Gáspár barátunk éppen kidughatta rajta az orrát, de ez is elegendőnek bizonyult, nagy vágyakat ébreszteni az ő szívében. Költői vágyakat! Szeretett volna kergetőzni, mint gyermekkorában; ugránozni, mint a fiatal báránycák, a melyeket husz év óta nem látott más alakban, mint szépen megsülve, de azért mégis tudja róluk, hogy hófehérek, kezesek és mindenekfelett mulatságosak. Szeretett volna még sok egyebet tenni, de nem lehetett!

Nem lehetett pedig azért, mert Dömsödi Gáspár az új és eredeti kezelők, gallérok, nyakravalók stb. föltalálója újabb időben fölfedezett olyasmit, a miről nem hitte volna, hogy komolyan létezik: fölfedezte a saját jó szívet. Ez a bolond sziv pedig arra kényszerítette őt, hogy beálljon betegápolónak egy olyan embernél, a ki őt ugyan örökké gunyolta és csipkedte, de egyszer, egy önfeledt pillanatban, olyan hangon, a melyben valami érzés-féle rezgett, azt mondta neki: „Gáspárkám, te vagy az egyetlen ember a világon, a ki iránt még valami olyan-félét érzek, a mit vonzalomnak lehetne mondani.”

És Gáspár e naptól fogva könnyebben tűrte el a gunyolódást, sőt azon vette magát észre, hogy vonzódik ehhez a kiállhatatlan, fanyar és folyton epéskedő Doroghyhoz. Mikor pedig megessett utóbbival az az elég komoly eset, hogy kardpárbaiban két erős vágást kapott fejébubjára, Dömsödi nem sokat tanácskozott a saját énjével - sejtette, hogy okos tanácsot úgy sem kap tőle, - hanem egyenesen beállott Doroghyhoz másod-betegápolónak.

Nagy áldozatába került ez az elhatározás. Mert Fifi, a prózai lelkü Fifi, a helyett, hogy méltányolta volna egyetlen Gáspárjának áldozatkészségét (csakugyan nem volt udvarló közt még egy Gáspár nevű), elnevezte őt hájfejünek, higvelejünek és kijelentette, hogy Gáspár nélkül is tud ő sétákat tenni a hegyek közé. S nagyon bántotta Gáspárt ez a gondolat, tépelődött is sokat fölötte, vajjon egyedül, vagy társaságban teszi Fifi a sétákat?

Az ágyban fekvő beteg nagyot nyögött és nyugtalan érzéssel tolt le magáról a takarót, mely önsúlylyal nehezedett aszott tagjaira. Dömsödi abban hagyta az elmélkedést, odasietett az ágyhoz és halk hangon kérdezte:

- Akarsz valamit, Károlykám?

- Egy kis vizet - de előbb nyisd ki az ablaktáblát. Olyan sötét van itt, mintha már is sirban hevernék.

- Akkor hát én kisértet volnék! - elménczkedett Dömsödi, hogy barátját kissé felvidítsa, - még pedig eléggé jól táplált kisértet.

Az ablaktáblákat félretolta s ellenállhatatlan erővel, diadalmasan, mint egy ifju isten, tört be a tavaszi nap a szobába, minden zeget-zugot egyetlen pillanat alatt betöltve ragyogó fényével. Doroghyt egy perczig elvakította a fény, aztán dühösen rákiáltott Gáspárra:

- Vigye az ördög az ügyetlenségedet! Hogy is lehet így ablakot nyitni?

- Ne izgasd magadat, Károlykám, - csittította őt szeliden a jó fiu, - tudod mit mondott az orvos: legnagyobb nyugalom és türelem egy hétig, aztán előlről kezdhettek.

- Szamár ez az orvos is, éppen úgy mint... - a többi lenyelte a beteg.

- Éppen úgy, mint én! - csak mondd ki és ne zsenirozd magadat, ha könnyit a lelked.

A beteg ivott a felé nyújtott hűsítő italból. Lehet, hogy ez csillapította vérének hevességét, vagy belátta e pillanatban, hogy mennyi jószág rejlik abban a türelemben, melylyel ez a bamba fiu az ő zsörtölődéseit fogadja, végig simított kezével Dömsödi jobbján és szelid hangon mondá:

- Jó fiu vagy, Gáspár, habár nem átalom kimondani, hogy ha csak tőled függött volna, még most is nyilakkal lövöldöznek egymásra az emberek.

- A föl nem talált lópor miatt, ugy-e?

A beteg nem felelt, hanem kibámult az ablakon, egyenesen arra a darabka kék égre, mely a szobába beragyogott. Vértelen vonásai, melyeken a szenvedés meglátszott, egy rövid pillanatra mintha futó mosolytól nyernének szelidebb kifejezést, de csakhamar felülkerekedett a türelmetlen harag.

- Ördög és pokol! - sziszegett, - meddig fog még ez a komédia tartani? Három hete már, hogy itt fekszem, mint egy elgázolt csirke s nem tehetek azalatt semmit, de éppen semmit!

- Hát mit akarsz tenni? - kérdé kíváncsian Dömsödi.

- Először is megfizetni Tarnay Ervinnek azért, hogy udvariatlan módon kopogtatott koponyámon.

- De hisz lovagias párbajban tette, s nem illik ilyesmiért boszut állni.

Doroghy gunyosan föl kaczagott.

- Természetes, hogy lovagias uton tette? A mi Ervin barátunk mindenben lovagias. Ha öl, ha rabol, ha gyilkol, azért mégis tökéletes gentleman... De ha e pillanatban megkérdeznéd, cserélne-e velem, biztosítalak, szive mélyéből azt mondaná: „Örömet, csak az ne történt volna, a mi megtörtént.”

- Hát mi történt? - kérdé bámulva Dömsödi.

- Először is az, hogy Szidónia asszony elutazott.

- Tudom, a Délvidékre, sulyosan beteg nagynénje látogatására.

- Majd mit mondok! Odaadom fejemet egy üres mogyoróért, ha kitalálsz nekem a kalendáriumból olyan nevet, a melyen ezt a sohasem született nagynénét megszólítják. Elment biz' Szidónia asszony, mert kitudta, hogy férje rútul visszaélt bizalmával s elment, hogy soha többé vissza ne térjen. Még a hugát is magával vitte - Cselkó barátunk nagy fájdalomára.

Dömsödi nyitva felejtette száját a nagy bámulásban.

- Igazat beszélsz? Vagy csak bolondítani akarsz?

- Nem, Gáspárkám, - válaszolt csaknem szeretetteljes hangon és szeliden a beteg, - arról a reményről már csak mondj le, hogy én tégedet ezentul bolondítsalak. Neked megmondom az igazat. Az a regény, melyről akkor este szóltam, egyelőre befejezést nyert. Szidónia és Ervin el vannak választva örökre.

Elhallgatott egy pillanatra, aztán büszke mosolylyal folytatta:

- Az én művem!

- De hogyan? miként tetted ezt?

- Majd máskor, Gáspárkám. Elmondom, ha kihevertem ezt a szerzői díjat, melyet a mese-szövésért kaptam. Nem olyan könnyű igazi regényt csinálni, mint a költöttet megírni. Ezt a két kardcsapást, melyet Tarnay Ervin aplikált, írói tisztelet-díjnak vehetem. Azért kaptam, mivel Ervin megtudta, hogy bátor voltam egy kis megtorló leczkével szolgálni neki.

- De kitől tudta meg?

- Ez az, a mit egyelőre nem tudok. Mindenről jól vagyok értesülve, csak e pont körül hiányos az értesülésem. Ugy történt a dolog, hogy két nappal Szidónia asszony hirtelen elutazása után, a kaszinóban találkoztam Ervinnel. Nagyon sápadt volt és látszott, hogy nyugalma csak tette-tett. Megszólított: „Egy kis baráti szivességre fölkérnék.” „Miben lehetek szolgálatodra?” - „Affairem van. Te lennél az egyik tanum, a másik Cselkó.” - Tudtam ugyan ki az ellenfél, de azért mégis kérdeztem: „Kivel kaptál össze?” - „Gerélyivel. Tegnap este a játékteremben. Keményen megsértett. A párbaj pisztolyra megy. Én vagyok a kihívó és a legszigorubb föltételekhez ragaszkodom.” „De hisz Gerélyi tegnap este nem is volt a kaszinóban, kártyát pedig egyáltalában nem vesz kezébe.” - Tarnay gunyos mosolylyal nézett rám. „Azért mégis nagy játék folyt köztünk, - mondá, - akarod megtenni, a mire kértelek?” „Szívesen!” válaszoltam; magamban pedig azt gondoltam: „Csak rám bizz a dolgaidat. Ugy összebogozom ezt az ügyet, hogy nem lesz benne köszönet.” De úgy látszik, olyan valaki nélkül csináltam a számadást, a ki jobban be volt avatva az egészbe, mint Tarnay Ervin. Mert mikor a kitűzött órában elmentem hozzá, hogy Cselkóval együtt átvegyem utbaigazításait, Cselkót nem találtam ott, s Ervin kezét sem nyújtott. „Hol van Cselkó?” - kérdém, bámulva e különös fogadtatáson. „Elment Déryvel, hogy Gerélyi tanuival megállapítsuk a rencontre-t.” „Mit jelentsen ez?” kérdém hüledezve. - „Azt jelenti, tisztelt uram, hogy az óvatosság tiltja denuncziánsokra bizni ügyünket.” S ezzel hátat fordított. Az affront olyan világos volt, hogy nem tehettem egyebet, mint még az nap elküldeni tanuimat Tarnayhoz. Előbb Gerélyivel verekedett meg s egyik félnek sem történt baja, aztán velem ment ki egy szál kardra: de ezuttal én fizettem a multságért. Csak azt tudnám, ki világosította föl Tarnayt arról, hogy minő szerepet játszottam én az ő házassági tragédiájában.

- Én tudom! - szólott rövid gondolkozás után Dömsödi.

- Ne mondjad! - incselkedett Doroghy; - s magadtól találtad ki?

- Nem egészen. Bizonyos körülmények vezettek rá, a melyeket fölsorolni hosszadalmas és fölösleges volna. De meggyőződésem, hogy az, a ki Tarnayt fölvilágosította, nem lehet más, mint Cselkó.

Doroghy meglepetve tekintett Dömsödire.

- Nini! Erre nem is gondoltam. Biz' Isten, igazad lehet. Cselkótól kitelik ilyesmi! Van annyi esze és számítja, hogy átlásson a szitán. Valószínűleg ő intézte úgy a dolgot, hogy a párbaj Ervin és Gerélyi közt nem történt olyan szigorú föltételek mellett, mint eleinte tervezve volt... Hogy én nem gondoltam erre!

Aztán fenyegető mozdulatot téve jobb kezével, magába mormogott:

- Várj, skribler, megfizetsz te még ezért!

Rövid szünet következett. Dömsödi figyelmesen nézte barátjának arcvonásait, a melyekben a váltakozó érzelmek élénken visszatükröztek, aztán így szólott:

- Ne vedd rossz néven, a mit mondok, kedves barátom. Nem vagyok olyan okos, mint te, s talán nem is jutott ki nekem bőven ész dolgában, de azt az egyet tudom, hogy a mit te most tenni szándékozol, se nem helyes, se nem üdvös.

- Honnan tudod egyáltalában, hogy én valamit tenni akarok?

- Megfigyeltelek, mióta beteg vagy. Lázálmaidban sok olyasmit hallottam, a mit nem fogok ugyan senkinek sem elmondani, de a mi kiegészítette előttem jellemedet. Te nagyon szerencsétlen vagy, Doroghy barátom. Nem tudod feledni a multat s nem tudsz megbocsátani azért, a mit ellened vétettek. Bosszut is álltál már mind a kettőért. Hát nem elég az, a mit elértél? Minek folytatni e kegyetlen munkát, melynek utóvégre magad is áldozata lesz? Hát nem gondoltad meg, hogy ártatlanok is szenvednek miattad?

- Gáspár fiam, szépen kérlek, ne prédikálj! - vágott közbe Doroghy. - Elismerem, hogy okosabb vagy, mint gondoltam, de ehhez még sem értesz.

- Hogyne értenék, csak azt nem tudom fölfogni...

- Hogy miért nem elégszik meg az én gyűlöletem az elért eredménnyel? Hogy miért nem hagyom Tarnay Ervint sorsára? Mert gyűlölöm ezt az embert, mint a poklot. Már nem csupán azért, hogy elcsábította azt a leányt, a kit szerettem, de mert mindig szerencséje volt. Hát azt hiszed talán, hogy le van már győzve? Csak tudja meg egyszer, hová menekült neje: nem adok neki huszonnégy órát, ott van mellette s a milyen nagy e férfinak a varázsa nőekkel szemben, ki is békiti, újra magába bolondítja. Már pedig ez az, a mit én sehogysem akarok. Mert ha sebet is ütnék a te nemes és szerető sziveden, megvallom neked Gáspárkám, hogy mi ketten titokban vetélytársak vagyunk. Én is belebolondultam Szidónia asszonyba. S az volna az isteni revanche, ha e nőt egyszer magaménak nevezhetném. Odaadnám érte földi boldogságomat, mennyei üdvömet, vagyonomat, nevemet, szóval mindazt, a miből ez a nyomorúságos valami, a mit Doroghy Károlynak neveznek, alkotva és összetákolva vagyom!

- Hány éve, hogy mi ismerjük egymást? - kérde Dömsödi, a ki bámulva hallgatta barátjának e lázas kitörését.

- Lehet már vagy tiz.

- Ugy-e, egyetlen egyszer sem mondtam neked ezen idő alatt, hogy bolondot beszélsz? Engedd meg, hogy ma pótoljam ezt a mulasztást. Te magad mondtad, hogy azt a nőt nem lehet elcsábítani. Én még többet mondok neked: Olyan nők, mint Szidónia, csak egyszer szeretnek. Az ő szerelmét Gerélyinek nevezik. Nem szerette Tarnayt sem, mikor feleségül ment hozzá, s a te játékoskodásodért volt olyan könnyen megnyerhető, mert, mint magad mondád, hatalmas partnered akadt Gerélyiben. De próbáld csak egyszer a saját rizikódra játszani, biztositalak, hogy erősen felsülsz vele.

- Ugyan, mondd csak Gáspárkám, honnan veszed ezt a sok bölcsességet? - kérde mosolyogva Doroghy.

- A tapasztalat a tanítóm. Látom a bölcs embereket megbolondulni, nem csuda tehát, ha bolond létemre megjön az eszem. Maholnap eljöhetnek valamennyien: te, Tarnay, Gerélyi s a többiek, hogy tőlem egy kis józan ész kölcsön kérjete!

A jó fiu nagy grandezzával becsengette az ápolónőt és végignézte, a mint ez újabb jegesborogatást rakott a beteg fejsebére. Mikor ez is rendben volt és az ápolónő ismét eltávozott, Gáspár úr órájára nézett.

- Tizenegy óra, - mondá, - megyek kissé a szabad levegőre, kiszellőztetni magamat.

- És Fifi után nézni, úgy-e?

- Azt is. Lásd a bölcsesség útjára térve, magammal vittem még egy jókora adag balgaságot. Ennek a neve Fifi. Nem adom oda a tietekért. Mert ha Fifi meg is veckál néha, odáig nem vitte még soha, hogy valami jóbarátom fejét meglékeltem volna az ő kedvéért. A viszontlátásra Károlykám!

Doroghy különös arczkifejezéssel nézett a távozó után, aztán fölillant agyában a kérdés:

- Vajjon ő az együgyü, vagy pedig én vagyok a bolond?

XV.

A hódító tavaszi nap, miután betekintett a városba és boldogságot, meglegedést árasztott egynémely emberi szivbe - mert van ám olyan sziv is, a melyből a világ összes fénye nem üzheti ki a homályt - folytatta útját és elérkezett olyan vidékekre, a hol már készen találta a mezőt és az erdőt ünnepélyes fogadtatására. A mint megjelent a várva-várt vendég, nyájas tekintetétől, kegyosztó mosolyától mindenütt új élet támadt. S a mellett roppant gyorsasággal utazott. Félnap elég volt neki, hogy egy országnak hódolatát fogadja, egy hét, hogy egy világ-részt meghódítson magának.

Mivel mi nem utazhatunk versenyt olyan nagy urakkal, álljunk meg pihenőt tartani ennél a kis ligetnél, melytől kétfelé vezet a faszor: az egyik az országut felé, a másik az uri lakhoz amott a község szélén. Mintha már jártunk volna valamikor errefelé. Ez az a bizonyos faszor, melyet ősz holdfény mellett akkor éjjel láttunk, mikor Tarnay Ervin lázbeteg roskadt össze az uri lak bejárójánál.

Most, nappali világítás mellett, még százszorta szebb a táj, beragyogja a Délvidéknek egész búbája. A nagy faszor éppen a kastély erkélyére nyílik és oda árasztja nyíló bimbóinak minden üde illatját. Az ablakok nyitva állnak és a fiatal galambsereg, melynek emeletes fehér házacs-kája idetekint az udvarvégről, él is a jó alkalommal, ki-berepülve a szobákba, hol mindig akad valami csempészni való.

Talán azért is mennek oda, hogy megvigasztalják azt a magános nőt, a ki az ablak párkányára támaszkodva, gondolataiba elmélyedve ül. A szép arcz telve borongó fájdalommal. De a bánat nem vésett redőt homlokába és nem képes arczát megfosztani szépségétől. Még inkább át-szellemitette.

Nem veszi észre, hogy az ajtó kinyílik és egy fiatal leány lép be. Életerős, délczeg és mosolygó, mint maga az életkedv. Egy pillanatig megáll, tekintete részvéttel csüng a nő arczán, aztán odamegy és gyöngéden homlokon csókolja.

A nő fölrezzent, a bánat kifejezése eltűnt arczáról és mély érzéssel ölelte magához a fiatal leányt.

- Már megint el vagy mélyedve? - szólott duzzogó hangon Emmy, - tudod-e, hogy ilyenkor félek tőled, Szidónia?

- Miért, te kis bohó? - mondá ez, halvány mosolyt erőltetve arczára.

- Mert azt a benyomást teszed rám, mintha messze járna tőlem lelked és arcod kifejezése elárulja, hogy a mit a távolban lát a lélek, nem deríti öröme a szívet.

Szidónia mélyen fősóhajtott, aztán halk, kissé elfátyolozott hangon, melyben könnyek harmatját lehetett sejteni, válaszolt:

- Öröm? Mondják, ez volna az a vendéglátogató, a ki folyton bejelenti jöttét, de soha sem érkezik meg. Mi több: nálam még be sem jelentette magát.

- De mikor magad üződ el! - válaszolt szemrehányó hangon Emmy, - mikor úgy fogadod, hogy nem mer közeledbe jönni. Kis pillangó az öröm, a mely szívesen röpköd napsugaras virányokon, de elkerüli a magas falakkal kerített homályos kerteket.

- Igazad van, édes kicsikém! - sóhajtott Szidónia, - de hát nem én vagyok az oka, hogy falakkal kerített homályos kert az én szívem, melyben virágok nem, hanem csakis tövisek teremnek. A sors volt a kertésze és ez nem ápolja gyöngéd kézzel a rábizott talajt: záporral csapkodja, fürgeteggel szánt rajta végig.

Emmyt megrendítette a bús és erőtlen panasz, melyet nővére ajkairól hallott, a kit eddig olyan szilárdnak ismert. De lerázta magáról ezt az érzést, az ablakon álló virágcserepéhez ment és egy pillanattal annak illatos zöldje közé temette üde arcát. Aztán mintegy eszmétől megkapva, megfogta Szidónia kezét és kivezette az erkélyre.

- Látod a kis méhecskét a nyíló bimbó fölött röpködve? - mondá lágyan csengő hangon: - tanuja voltam tegnap, mikor a zivatar kimosta a fal mélyedéséből, a hol oltalmat keresett. Vitte a sebes ár a tó felé. Nem küzdött ellene, hanem kémlelve körültekintett, míg utjába akadt egy szalmaszál. Erre kapaszkodott és vigan hajókázott a tó felszínén, míg elmúlt a vihar és szárnyai visszanyerték röperejüket. Ma már ismét vigan csókolja ki a mézet a nyíló bimbókból.

- Értelek, kicsikém, - válaszolt bánatos hangon Szidónia, - s nem is tagadom meg az elismerést bölcsességedtől. Csupán azt az egyet elfelejtetted, hogy a méhecske szárnyait megbénította ugyan, de ki nem tépte a vihar. Ellenben az én lelkem szárnyaszegetten hullott alá a bánat árjába s ha partra jut is, de repülni soha sem fog többé.

- Ki tudja? - mondá biztató hangon Emmy, - abból, hogy olyan erősen sújtott a saját érzésed, kitünik ereje és életképessége. Már pedig az erős érzés mindig meggyógyítja a maga sebeit és nem szorul idegen segélyre.

Szidónia bámulva hallgatta ezt a bölcsességet gyermekajkáról s meg nem állotta, hogy ne kérdezze:

- Mondd csak, honnan veszed e különös eszméket?

- A saját szívémből, mely szeretettel van telve, - válaszolt ifju hévvel és lelkesedéssel a fiatal leány. - Ez a szív pedig azt mondja nekem, hogy nem lehetsz te boldogtalan, míg én szeretlek.

Szidónia magához ölelte hugát és homlokán csókolva őt, hálásan rebegé:

- Kedves, jó gyermek!

- Gyermek? már nem vagyok egészen gyermek! Sőt azt mondják, hogy beválok nagy leánynak is. Ugy-e, hogy az vagyok, jó nénikém?

Annyi pajkossággal, szeretetreméltósággal esengett e tréfás elismerésért, hogy Szidónia nem állhatta meg mosoly és nevetés nélkül.

- A' vagy! az! - szólott csaknem egészen fölvidulva.

Nem vették észre, hogy már nincsenek ketten. Az erkélyre vezető ajtóban megjelent egy jóismerős alak, porosan az uttól, de mosolyogva a boldogságtól, a mint ezt a jelenetet végignézte. Most visszalépett, megkopogtatta az ajtót és csak a fejét dugva ki az erkélyre, ünnepélyes hangon kérde:

- Szabad-e egy kóbor lovagnak betérni ebbe az elbűvölt várba?

Az erkélyen álló két nő hirtelen megfordult e megszólításra, és az örömteljes meglepetés hangján fölkiáltott:

- Cselkó!

- Pál!

Emmy - ő volt az, a ki keresztnevéen szólította az imént érkezett vendéget, - nagyon elpirult és szemlesütve megállott. Szidónia örömmel nézte hugának zavarában nekipirult arcát s így Cselkó másodszer is ismételhette kérdését:

- Szabad-e egy kóbor lovagnak betérni ebbe az elbűvölt várba?

- Ha jó hirt hoz: igen! - válaszolt pajkosan Emmy.

- S a jó hirhozásnak mi lesz a jutalma? - kérde közelebb jőve Cselkó.

- Milyen önző! - szörnyüködött Emmy, - a régi troubadourok megelégedtek azzal a jutalommal, melyet öntudatuk nyujtott.

- Az régen volt, Emmyke. Ma már a kóbor lovagokon is erőt vett a század reális szelleme. Nem adják most alább...

- Egy jó vacsorán? - vágott közbe nevetve Emmy, - ígérem, hogy ez is meglesz.

- Jutalomnak ez is jutalom, ámbár megvallom, többet reméltem.

- Remélni szabad, de...

- Igazán, Emmyke, szabad remélnem?

Esdő tekintetet vetett a szótlanul álló Szidóniára, a ki derülő szívvvel nézte a fiatal pár boldogságát. Valószínűleg megértette a kérelmet, mely Cselkó tekintetéből hozzá volt intézve, mert mosolygott és biztató fejmozdulattal buzdította Cselkót. Ez nem hagyta magának kétszer mondani, magához vonta a nem is nagyon vonakodó Emmyt és egészséges csókot nyomott ajkaira.

A meglepetés okozta talán, hogy Emmyke előbb viszonzta a csókot és csak azután futott, biborpiros arcát nővére keblén elrejtteni. De még innen is kereste pajkos tekintete a kedves vendéget és csipkedve így szólt:

- Veszedelmes ember ön, Cselkó ur. Belekapaszkodik a félig kiejtett szóba s megfelel a saját kérdésére. Rossz szokás!

- Ugy? Akkor nem felelek ezentul magam, hanem arra kérem önt, adja meg a választ - az imént látott minta szerint.

- Nem, nem! - védekezett Emmyke, - ha már kell, akkor - inkább feleljen ön.

S mintha megijedne a nagy bátorságától, kifutott az ajtón, de még egyszer visszajött és fejcskékjét a szobába dugva, édes duzzogással mondá:

- Megyek hát a konyhába! Hja! ilyen a mai trobadour. A helyett, hogy lantját pengetné, a konyhába kerget, vacsorát főzni.

...Magukra maradtak. Szidónia tekintete kérdőleg csüngött Cselkó arcán, a ki e pillantás behatása alatt elkomolyodott.

- Ugy-e, önnek mondani valója van, s azért engedte meg, hogy Emmy eltávozzon?

- Eltalálta. Fontos híreket hozok.

Szidónia nagyot sóhajtott.

- Mi lehet még rám nézve fontos? - mondá bánatosan.

- Tegnap reggel kaptam meg levelét, a melyből megtudtam tartózkodását. Sejtettem ugyan előbb is, hogy ide fog menekülni.

- Hova menekülnék, ha nem ide? Ez a hely az egyetlen a világon, mely menhelyül szolgálhat nekem. Itt laktunk hosszú éveken át, mint két pajtás, én és a bánat. Mikor egy évvel ezelőtt hallgattam Tarnay szavaira s neje lettem, az én pajtásom váltig mondogatta: „Ne menj el! mi már megszoktuk egymást, míg ellenben te és a boldogság idegenek vagytok egymáshoz.” Nem hallgattam rá, daczára annak, hogy elmenetkor azt sugta fülembe: „Vissza fogsz még hozzám térni, mert én vagyok egyetlen hü pajtásod s azért nem is hagyom el azt a kis hajlékot”... Igaza volt! visszajöttem... hova is mentem volna máskülönben?

- Volna még egyéb menhely is számára, de erről később. A mint elolvastam levelét, azonnal elhatároztam, hogy fölkeresem önt mielőbb. Nem akartam az elmondandókat levélre bízni.

- Ezt jól tette: de valóban olyan fontos az, a mit mondani akar?

- Itélje meg saját maga. Először is tudtára kell adnom, hogy távozásának valódi okát senki sem tudja, avagy csak sejtí is a fővárosban. Mindenki azt hiszi, hogy beteg rokonánál időzik. A titok olyan jól volt őrizve, hogy engem is csak a véletlen vezetett a katasztrófa részleteinek megismerésére. Szegény Szidónia, mennyit szenvedett ön!

- Kevesebbet, mint gondolná, barátom, - válaszolt a nő. - Különös alkotás lehet ez az emberi szív, mert megszokja végre is, mindennapi táplálékának tekinteni a fájdalmat. Ugye, ön mesélt nekem a hasisevőkről, a kiket eleinte fölízgat, később már csak eltompít a bódító szer?

- Valóban én.

- No lássa! Az én szívem is eljutott már az eltompultságig! Erőt vett rajta a közöny fásultsága és nehéz volna olyasmit kigondolni, a mi még megsebezheti.

Cselkó őszinte részvétellel hallgatta e szelidhangu panaszt és lelke mélyében zugolódott a sors ellen (Cselkó a fatalizmus tanának némi tekintetben híve volt), hogy így üldözi és sujtja ezt a nemes szívet. De azért a panasz mégis azt a hatást tette rá, mintha a lemondás szava alatt az érzelmek vulkánja tombolna Szidónia szívében. Onnan volt ez, mivel ő az utolsó napokban közelebbi viszonyba lépett Gerélyivel és *mindent* megtudott tőle. Azt a jelenetet is, melyben Szidónia Tarnaynak szemébe vágta, hogy sohasem szerette és Gerélyinek elmondta, hogy most is szereti.

Hogy mi birta rá Gerélyit e vallomástételre? Nagyon egyszerű a felelet e kérdésre. Már a találkozás első percében rokonszenvezett a fiatal hirlapíróval, a kiről tudta, hogy őszintébb és önzetlenebb híve nincs Szidóniának a világon. Mikor pedig Szidónia eltűnt s dugába dőlt minden kísérlete, hogy fölhalálja, Gerélyi abban a biztos tudatban, hogy csakis Cselkó adhat neki fölvilágosítást, egyenesen hozzá fordult. Előbb azonban föltárta előtte egész szívét és lelkét. Elmondott mindent a legutolsó részletekig, a mi évek hosszú során át ott meggyülemlett.

- S most ítélje meg, kedves barátom, - ugy-e megengedi, hogy így szólítsam? - lehet-e még egyéb életcélom, mint jóvá tenni azt, a mit a sors és az emberek kajánsága elrontott. A sok torlódó felhőn keresztül egyetlen fénysugárt látok: Szidónia vallomását, hogy még mindig szeret. Ki kell érdemelnem ezt a kincset, vagy pedig végleg elpusztulnom.

A bátor és nemes szivek esztelenségével Cselkó azonnal elhatározta, hogy beleavatkozik ebbe a veszedelmes játékba és megkísérli, nem lehet-e még szerencsésen bevégezni? Tarnay Ervinnel szemben olyan haragot érzett, hogy nem volt rá semmi tekintettel. Ez egy közös ellenség, a kit el kell távolítani az utból. Nem érdemel kiméletet!

Azzal a föltett szándékkal jött tehát, hogy Gerélyi érdekében megvizsgálja a talajt. Ovatosan, mint egy ügyes szerkesztő, a ki diplomatának készül. S mivel Cselkó barátunk a nemes önfeláldozást az egészséges önzéssel nagyon ügyesen tudta párosítani, hát fölsóhajtott magában:

- Emmykém, kis Emmykém, veled is tisztába hozom ezuttal szivbeli ügyünket.

Az imént elsoroltak voltak okai annak, hogy Cselkó nem válaszolt Szidónia bánatos panaszára, hanem rövid hallgatás után folytatta a beszélgetést.

- Azzal kezdem az események fölsorolását, a mi városszerte a legnagyobb zajt keltette. Kevéssel az ön elutazása után párbaj volt...

Itt Cselkó egy ugynevezett „múpaúzat” tartott, mert bizonyos volt, hogy szavainak lesz hatása. Nem is tévedett. Szidónia elsápadt, fölriadt és csak e szót tudta rémületében kiejteni:

- Párbaj?!

Ervin és *Doroghy* közt, - egészítette ki a mondatot a ravasz Cselkó, nagyon megnyomva a „Doroghy” szót.

- Ah! - Szidónia szivéből szállt föl a megkönnyebbülésnek e sóhaja.

- Valahogy megtudta Ervin, hogy Doroghytól nyert Gerélyi bizonyos értesüléseket, melyek folytán balul ütött ki a finom, de szivtelen játék. S mivel mindenáron éreztetni akarta haragjának súlyát valakivel, hát belekötött Doroghyba.

(Annyi kimélet volt Cselkóban, hogy elhallgassa, miszerint ezt a párbajt egy másik előzte meg Tarnay és Gerélyi közt; annyi szerénység pedig mégis csak összegyűlt lelkében, miszerint elhallgassa, hogy egyedül csak neki van érdeme abban, ha ez a párbaj minden veszedelem nélkül végződött.)

- S mi lett a vége? - kérdezte Szidónia olyan hangon, melyben több volt a pusztá kíváncsiság, mint a valódi érdeklődés.

- Kardra mentek és Doroghy sulyos két sebet kapott fején.

- Mint látom, Ervin már vigasztalódik! - mondá Szidónia keserü mosolylyal.

- A maga módja szerint, ugy a hogy! De ebben az esetben nincs kifogásom az ő módja ellen. Doroghy csak azt kapta, a mit már rég megérdemelt. Ez az ember gyógyíthatatlan „anonymlevélírási mániában” szenvedett s akármelyik századbeli vigjátékba beleillett intrikusnak. Ha valaha kardcsapás helyén volt, ugy a jelen esetben.

- Egyéb nem történt? - kérdé Szidónia.

Cselkó először is nagyot nyelt, mert a jó fiu, daczára annak, hogy diplomatának készült, nem tudott hazudni; aztán kipirult arczczal folytatta:

- Ha az egyéb párbajokra vonatkozik, biztosíthatom, hogy semmisen történt. Ámbátor nem Ervin érdeme, hogy így esett meg a dolog. Mert ő kész lett volna az egész világgal kikötni. Első sorban természetesen Gerélyi ellen fordult haragja.

- Miért nem folytatja? - kérde Szidónia, látván, hogy Cselkó olyan arczkifejezéssel akasztja meg beszédének fonálát, mintha valamit jónak látna elhallgatni.

- Mert kissé nehezemre esik az, a mit - bár szeretném elhallgatni - mégis el kell mondanom. Gerélyi Jenő gróf fölkeresett néhány nappal az ön elutazása után. Azért jött, hogy tanácsomat kikérje.

- Miféle ügyben? - kérde látszólagosan, közönyösen Szidónia, de hangján végigrezgett az érdeklődés.

- Szerette volna tőlem megtudni a módját, hogyan lehet valakit feltűnés nélkül fölkeresni, a ki nem akarja, hogy megtalálják.

- Remélem, nem mondta meg neki? - kiáltott hevesen Szidónia.

- Nem, mert akkor még magam sem tudtam: sem a módját, sem pedig az illető valakinek tartózkodási helyét. Különben nem tudom, mit tettem volna...

Szidónia bámulva nézett Cselkóra.

- Különös az, a mit ön tesz, Cselkó. Csaknem azt kell hinnem, hogy Gerélyit protegálni akarja... Akkor mégis csak inkább Tarnay Ervin urról... férjemről beszéljünk!

- Ugy is eleget beszéltet magáról! Fölkereste a régi köröket, a hol azelőtt a hangadó volt s mihelyt megjelent, ismét az övé volt az első hely. Ezuttal én mondom, hogy vigasztalódik a maga módja szerint.

- Annál jobb! Legalább megbocsáthatom magamnak, hogy utjában állottam eddig.

Cselkó megint kis szünetet tartott. Aztán bátran nekivágott:

- Ön nem akarja, Szidónia, hogy Gerélyi nevét említsem ön előtt, de én kénytelen vagyok vele...

- Mi kényszeríti? - kérde csaknem ridegen Szidónia.

- Az a körülmény, hogy tegnap este megtudtam, miszerint Gerélyi utban van ide.

Minden csepp vér Szidónia szívébe tolult. Sápadt lett, mint a fal.

- Gerélyi ide jön? De mi czélból?! - kiáltott csaknem rémülten.

- Mikor ő hiába fáradozott azon, hogy tőlem megtudja az ön tartózkodási helyét, végre így szólt: „Ujra megkezdem Ahasvéri vándorlásaimat, de ezuttal nem czéltalanul. Fölkeresem Szidóniát. Látni akarom még egyszer, hogy azt a kérdést intézzem hozzá, melyre...”

- Soha sem fog feleletet nyerni! - vágott közbe büszkén Szidónia, - örökre eljátszotta jogát arra, hogy hozzám kérdéseket intézzem.

- Lehet, hogy igaza van, - válaszolt nyugodt hangon Cselkó, - de Gerélyi csak akkor fogja ezt elhinni, ha az ön ajkairól hallja. S hogy utban van ide, onnan tudom, mert elutazásom előtt levelet kaptam tőle, melyben értésemre adta, hogy valamely sajtószerű körülmény folytán, a melyre nézve azonban nem ad fölvilágosítást, megtudta az ön tartózkodási helyét és ide készül.

Szidónia mély lélekzetet vett. Egy pillanatra behunyta két szemét, mintha minden eszméjét összpontosítani akarná, aztán így szólt szelid, bár kissé bágyadt hangon:

- Köszönöm az értesítést. Megóv a meglepetéstől s ez is valami. A többi már az én dolgom... De beszéljünk már most az ön ügyeiről, kedves barátom. Az én gyors menekülésem, mely Emmyt is magával ragadta, megfosztotta önt boldogságának legszebb bimbóitól. Kevéssel azután, hogy nyilatkozott, már elvittem szívének választottját. Valóban, nagy kegyetlenség volt ez részemről! Ugy-e?

- Elhinné, ha azt mondanám, hogy jól esett? - kérde mosolyogva Cselkó.

- Nem én!

- Akkor hát nem is mondom, mert nem szeretek olyan hősiességgel dicsekedni, a mely nincs meg bennem. Sőt tovább megyek és bevallom, hogy most is ég talpam alatt a föld, mikor arra gondolok, hogy a kerti lugasban egy édes valaki ábrándokat sző és én nem vagyok ott, hogy segítsek.

- Menjen hát és segítsen neki! - biztatta jóindulatu mosolylyal Szidónia.

Cselkó fölállott és rohamlépésben az ajtónak indult, de hirtelen visszafordult egy pillanatra e kérdésre:

- Mit fog ön tenni, Szidónia?

- Azt még önnek sem mondhatom el, barátom, - hangzott a rejtélyes válasz.

Cselkó nem kérdezett többet, hanem ment, a merre szerelmének csillaga vezette, de utközben ilyenformát gondolt:

- Ha sejtelmem nem csal, még magadnak sem mernéd elmondani, te szegény boldogtalan asszony; a kiből én boldog nőt fogok csinálni, olyan igaz, mint hogy egy ügyes diplomata veszett kárba bennem!

A szerelmes emberekben van divinátori képesség. Máskép sehogysem magyarázhatnak meg, hogyan tudta Cselkó egészen bizonyosan, hogy Emmyke a kerti lugasban ábrándozik és csak néha hagyja abban ezt a kellemes munkát, hogy kinézzen, nem-e jön végre az, a kit ő ábrándjaiban is maga előtt lát?

A gyönyörű faszorokon végig negyed óra mulva már karöltve sétált egy boldog fiatal pár, megbeszélve a jövőt, reményeiket egymással közölve, vigan fölkaczagva egy-egy tréfás megjegyzésen és néha egymáshoz még közelebb hajolva, hogy lopva megizleljék azt az édességet, mely már most, mióta Szidónia erre engedélyt adott, nem tartozott a tilosak közé: a csóknak édességét.

Szidónia egyedül maradt az erkélyen és borongó érzése önkénytelenül kereste az összehasonlítást maga és Emmyke közt. Ő maga sohasem ismerte a szenvedés nélküli szerelmet, mely csak boldogít, a nélkül, hogy fájdalmat okozna; mely vig, kaczagó, az életnek örvendni tudó és a busongást kerülő. Mikor odaadta szívet Gerélyinek, csak titokban tehette; nem vallhatta be a világnak büszkén, miként Emmyke lányos ártatlansággal teszi: „Ez a férfiú egészen az enyém, mert én is egészen az övé leszek.” S mikor később elszakadtak egymástól, még nem is engedhette meg a szenvedélyes fájdalomnak, hogy megszólaljon a maga hangján. Csendesen kellett kivérezni engedni a szív sebét s még vigyázni is arra, hogy a világ mit se tudjon a sebről. Mindig akadt valami titokzatos befolyás, mely életét irányította, a mely ellen nem is küzdhetett, mert mire megismerte, ez már bevégezte kárhozatos művét...

Egészen más Emmyke élete. Itt minden világos és azonfelül egészséges érzéssel tele. Ez a kis lány, a maga józan fölfogásával, az őt körülrajongó férfiak közül nem hajlott a lepkeszerűen csak élvezni tudókhöz, hanem biztos tekintettel kiismerte a munka emberét; az egyetlen a sok közül, a ki még élvezni is tudott, mivel nála az élvezet nem volt kizárólagos életcél, hanem a

munkának jutalma. Milyen éles szeme lehet ennek a kis lánynak, hogy fölismerte a sok tétlen lepke közül az egyetlen munkás méhet!

Emmyke sorsáról nyugodt lehet. Cselkő kezében van ezentúl s a derék fiu olyan boldoggá teszi nejét, a milyen boldog nő egyáltalában csak lehet. De mi lesz vele? Ujra kezdje meg hát azt a rettenetes magános életet, melyet négy éven át folytatott? Akkor még egy reménye volt: hogy Gerélyi talán visszatér és kiderül a félreértés. Most már ettől is meg van fosztva. Emmy is nemsokára elhagyja és ő remeteéletet folytathat, míg élteinek napja lepihen.

De még a sír nyugalma (mert hogy ezentuli élete azonos, abban nem kételkedett) sem jut ki neki ingyen. Még ezért is küzdenie kell. Az utolsó nagy harczot, mely annál kegyetlenebb lesz, mivel szive az ellenfél mellett van. Gerélyi el fog jönni, ehhez nem fér kétség. Ostromolni fogja őt, könyörögni fog, fölhasználja a csábnak minden eszközét, de ő megközelíthetlen marad. Nehéz lesz az ellentállás, óriási a harcz, kinos a lelki küzdelem. Bárcsak már túl volna rajta!

- Nem mintha félnék a találkozástól! - szólott hangosan, mint a sötétben önmagát bátorító gyermek, - de mivel tudom, hogy a küzdelemnek úgy sem lehet már dija... Szivem légy erős és ne áltasd magadat hiú reményekkel. Annyi csalódás után csak nem mered még hinni, hogy földerülhet láthatárod? A mi rád vár, az csendes alkony és utána örök éj.

Lenézett az erkély magaslatáról a rónán végig. Megakadt tekintete a fason és föltódult a sok emlék lelkének fölszínére, hol mint könnyü felhők a láthatáron, lebegtek föl-alá.

- Itt állottam akkor éjjel is, mikor Ervin láztól betegen és önkivületben roskadt össze küszöböm előtt. Még jól emlékszem, a hold fénye csalt ki az erkélyre. Ha akkor felhő borítja a hold tükrét, nem jövök ide, Ervint tovább viszi kocsija a faluba... s mily másként fordult volna sorsom!... Nem lettem volna Ervin neje, hanem csendes megadással bevárom, mig Gerélyi visszatér, vagy én is követem őt a halálba. Nem a szerelem birt arra, hogy Ervint kövessem, mélyebb szerelmet sohasem éreztem iránta, de irtóztam a magánytól... Elhagytam a biztos kikötőt s most zátonyra vetette újabb vihar a hajómat... Jobbról is, balról is szikla fenyeget: nem tudom, melyik nagyobb veszélyel?

Elgondolkozott egy pillanattal, aztán halvány mosolylyal suttogott:

- Nem tudnám csakugyan? Hát már magammal szemben is megtagadjam az őszinteséget? Nem volna csakugyan semmi, a mit *inkább* kívánnék, a mitől jobban félnék?

Daczosan hátravetette fejét és erős elhatározás hangján mondá:

- Nem akarom - s ez annyi, mintha nem is volna. Elég legyen az önző panaszból! Majd meglátom, ki itt az ur: én, az akarat, vagy pedig te, a sziv?

Megszokta a régi, magános napokban, hogy önmagával folytasson párbeszédet. A lelki harczokat így küzdötte végig. Most, hogy visszatért a „remetelakba” (így nevezte el ő maga a kastélyt), újból erőt vett rajta a régi szokás. Igazságérzete nem engedte, hogy azzal a zsarnoki akkorddal fejezze be a párbeszédet, melyben az akarat megleckéztette a szivét. Azért is rövid szünet mulva békéltető hangon így szól:

- Lesz még idő, fájó sziv, hogy te is elsirhatod könyeidet, elpanaszolhatod bánatodat. De most csitt! Örömmek úgy, mint bánatnak megvan a maga ideje. Most megyek Emmyt fölkeresni, hogy a boldogokkal én is boldog lehessenek.

A nyugalomra tért érzés csendes derültsége tükrözött vonásaiban, mikor az erkélyt elhagyta és a szobába tért. De alig lépett oda be, mikor ijedt fölkiáltással hátratántorodott. A szoba közepében, az asztalhoz támaszkodva, Tarnay Ervin állott.

Öt percz előtt érkezett meg. A vasuti állomásról gyalog jött idáig és a házba lépve, nem találkozott cseléddel, a ki útba igazította volna. Tudta, hogy az erkély Szidóniának kedvenc tartózkodási helye s azért ide irányította lépteit. Nem is csalódott várakozásában. Látta nejét, a mint gondolatokba elmélyedve tekintett a távolba és leolvasta arczáról a kinos lelki küzdelmet. Nem merete háborgatni és elhatározta, hogy bevárja itt a szobában.

Hogy mi hozta őt ide? Egy névtelen levél, melyben arról értesítették, hogy Gerélyi utban van Bereczkfalva felé, a hol Szidónia jelenleg tartózkodik. Az első pillanatban el akarta dobni, a másodikban föltette magában, hogy fölhasználja útmutatásait.

Tarnay Ervin kimondhatatlanul szenvedett azon nap óta, mikor neje elhagyta házát. Szerette Szidóniát mindazzal az érzéssel, mely még megmaradt szívében. Szerette annál inkább, mivel tudta, hogy egészen más, mint a többi nő. És szerette a játékos mohóságával, a ki mindig azon töpreng, hogyan lehetne az elvesztett betéteket visszanyerni?

A névtelen levél megadta erre a kívánt alkalmat. Gerélyi Bereczkfalvára megy, hogy megkísértse, nem-e hajlíthatja Szidónia szívét a maga részére? Helyes! Ő is odamegy és hasonló próbára teszi nejét. Ha Gerélyi mellett a régi emlékek szólnak, ő mellette az újabb jogok vannak. A játszma tehát egyenlő. Ha pedig ebben vesztes, marad még egy másik, a mely nem kevésbé izgató: az a játszma t. i. mikor két férfiú, a ki egyenlő jogot tart egy nőre - a fegyverre bizza az eldöntést.

Ilyen gondolatok foglalkoztatták Tarnay Ervint, mig ide ért. De az emberi természet dicséretére legyen mondva, hogy a mint neje halvány arczát megpillantotta, elfelejtette terveit és csak arra gondolt, hogyan enyhíthetné azt a fájdalmat, melynek ő az okozója?

...Egy arab regében négy démon vetélkedése van elmondva, a kik közül mindegyik túl akar tenni a másikon gyorsaságban.

- Gyors vagyok, mint a villám, - szól hetykén az első.

- Én gyorsabb, mint az emberi gondolat! - hangzik a másik szava.

- Az alkotó, ha akar, már teljesedett is akarata; lásd ez az én gyorsaságomnak a mértéke! - dicsekedett a harmadik. A negyedik erre így szólt:

- Olyan gyors vagyok, mint az átmenet a jótól a gonoszhoz az emberi szivben.

Legyőzte a többit s övé lett az elsőbbség... Hát megfordítva nem történik soha? A leggonoszabb szivben nem ébredhet föl pillanat alatt a jónak tudata? Pedig Ervin szive nem volt gonosz, hanem csak rideg önzésben elfogult. A kérgen alól volt érzés, csak az a baj, hogy nehezen lehetett hozzá jutni.

E pillanatban azonban az önvád keresztül hatolt a burkolaton és rátalált az eleven érzésre. Ez felszökött a magasba, mint a vizsugár, ha a sziklafuró utat nyit neki. Ez az érzés rezgett Tarnay Ervin hangjában, mikor könnyörögve, kérlelve fordult nejéhez:

- Légy kegyelmes, Szidónia és könnyítsd meg nekem ezt a nehéz pillanatot. Ónsulylyal nehezül rám a tudat, hogy vétkeztem. Örült voltam, gonosz voltam, bocsáss meg!

Szidónia még mindig küzdött a rettegéssel, melyet férjének váratlan megjelenése benne keltett. Nem felelt, hanem csak bámult az olyan hirtelen föltámadt rémképre. Ervin észrevette ezt és nem mozdult helyéről, hanem folytatta bus hangon:

- Félsz tőlem? Hát annyira gonosz voltam, hogy már csak rémületet tudok benned előidézni? Nincs egyetlen hang sem, mely lelkedben mellettem fölszólal?... Igaz! a mit tettem, nagy kiméletlenség volt; de elvakított régi ellenségem: *a kétely*.

Ez az egy szó visszaadta Szidóniának erejét. Metsző gunynyal válaszolt:

- A kétely? Ön tehát elég kegyes volt engem is a saját multja után megítélni. Ebben vannak kétségkívül nők, a kiknek nyomában folyton jár a kétely.

- Ne ily hangon, Szidónia, - esdekelt Tarnay. - Lásd, bocsánatot kérve és remélve jövök hozzád. Tudd meg, hogy midőn arról értesültem, hogy előttem már más valakit szeretted, s ez a valaki éppen most áll elő, fölfegyverkezve régi jogaival, erőt vett rajtam az örütség. Nem tudom elmondani, mi tombolt bennem, de esküszöm, hogy ellenállhatatlan kényszer kergetett. A kételyek egész démoni serege támadt föl szivemben és lelkemben. Koczkára tettem mindent, hogy mindent megnyerjek.

- S miután vesztett, - válaszolt élesen Szidónia, - vissza akarja könyörögni a betétet? Ej uram, ez nem gentlemanhoz illő eljárás! Ha vesztett, fizessen!

- Kinek? talán Gerélyinek? - kérdé gunyos mosolylyal Tarnay, a kit neje szárkalmazusa egyetlen pillanat alatt az ellenkező érzelmárba terelt.

- Nem értem, mit akar ezzel mondani! - védekezett büszke hangsulylyal Szidónia.

- Nem érti? Annál inkább értem én? Ön, asszonyom, sokkal kérlelhetlenebb velem szemben, mint rendes észjárással a köztünk történetek után elvárható volna. Hát mit tettem én? Vétkeztem, mert tulságosan szerettem önt. Ezt a vétket a nők meg szokták bocsátani, ha csak különös okuk nincs a kérlelhetlenségre.

- Miféle ok?

- Mikor egy nő férjével szemben a kegyetlenségig szigorú, ez annyit jelent, hogy más férfiúval szemben nem volna annyira kérlelhetlen.

- Van még talán némi különbség köztem és azon nők közt, a kik önt megtanították így gondolkodni és itélni!

- Van, bizonyára van! - válaszolt enyhébb hangon Tarnay. - Vagy azt hiszi talán, hogy könyörögve állnék itt, ha ön is olyan volna, mint a többi? Jól tudom, hogy a kegyetlen próba daczára sem szállt le arról a magaslatról, a hova imádásom elhelyezte. Maradjon is ott!... Fájdalom, tudom azt is, hogy a női sziv különös valami, míg az egyik férfiúnak könyörgésétől jéggé fagy, a másiknak egyszerű kérésére már fölenged.

- Mit akar ezzel mondani?

- Csupán azt, hogy megpróbáltatásának ideje még nem ért véget, sőt talán csak ezután következik a legkeményebb próba.

- Fenyegetés?!

- Nem; csupán baráti figyelmeztetés. Szeretem önt, Szidónia s ezzel ki van mondva, hogy küzdeni fogok önért minden erőmből és utolsó lehelletemig. Nem tudom és nem akarom belátni, miért vesztsek el mindent egyetlen olyan vétekért, mely nagy és undok lehet a maga nemében, de a szerelem országában nem is vétek. Nem engedem én önt át másnak! Őrködni fogok minden lépése fölött. Ne féljen, nem leszek terhére, nem akadályozom egyéni szabadságában, de azért utját állom mindenkinek, - de különösen egynek, - a ki az én jogom ellenére önhöz akar férközni.

- Ha csak ezért jött, - válaszolt nyugodtan Szidónia, - akkor bátran távozzon ismét. Gerélyi Jenő éppen olyan idegen rám nézve, mint bárki más a világon. Ő és ön: e kettő elől menekültem magányomba.

- Ne áltassa magát, Szidónia, - mondá szomoruan Tarnay, - ön csak Gerélyi elől futott... Élesen látok szívébe s lehet, hogy ez az én keserű bünhődésem... De ha nem akarja a sors haragját maga ellen zudítani, ha nem akarja mindnyájunk vesztét előidézni, legyen Gerélyivel szemben is olyan álhatatos, mint a milyen kegyetlen volt velem szemben.

...Elhangzottak a távozó férfiú lépései, a ki elment bucsuszó és üdvözlét nélkül. Szidónia elmerengve nézett utána és halvány mosoly játszotta körül ajkait, mikor elgondolkozott a hallottak fölött.

Milyen éles látásúvá tette ezt az embert szenvedélye. Kitalálta, világosan kiolvasta a nő szívéből, a mit ez még maga sem mert volna magának bevallani. De most kitört belőle elementaris erővel az érzés és egészen hangosan, mintha még szemben állana vele Ervin, mintha szemébe vágná a vallomást, mondá:

- Igaza van! Szeretem Gerélyit! Nem is szüntem meg soha őt szeretni. Téli álom dermedése vett négy évig erőt a szívemen. De a mint Jenő megjött, eljött a tavasz is, mely a földet fölébreszti a dermedésből...

Egy pillanatig állott ott ellenállhatlan varázstól környezve lángoló érzelem kitörésében. Aztán meghajlott alakja, eltűnt a büszke dacz vonásaiból és mély fájdalommal rebegte:

- De mi haszna? Annál inkább kell már most érzelmeknek gátat vetni! mert szabad folyást engedni neki, ez annyi volna, mintha Jenő életét én tenném kockára...

XVI.

Egész este hallgatag és merengő volt Szidónia. A fiatal párnak eleinte nem tűnt ez föl, mert jókedvű incselkedéseik közben (náluk ilyen alakot öltött a boldog szerelem) nem vették észre, hogy az, a kit ők hálásan jó szellemüknek neveznek, egészen magába vonult és nem vesz részt beszélgetésükben.

Csak midőn tíz óra felé Cselkó bucsuzni akart, hogy a közel fekvő faluba menjen éjjeli szállására, - abban a hajlékban, hol két nő csupán csak két cselédnek védelme alatt lakott, világi szokás szerint nem maradhatott, - csak ekkor vette észre, hogy Szidónia nagyon sápadt és egészen kimerült a lelki küzdelmektől.

Emmyke eltávozott néhány pillanatra, hogy parancsot adjon a kocsi befogatására. Cselkó tuláradó érzéssel lépett Szidóniához és hévvel emelte kezét ajkaihoz.

- Köszönöm! Nagyon köszönöm!

- De mit, kedves barátom? - kérde Szidónia mosolyt erőltetve ajkaira.

- Ezt a boldogságot!... Hogy ezt az angyalt nekem adta!... Ön nem tudja, Szidónia, mit tett velem. Mondja csak, mivel érdemeltem én öntől annyi jószágot?

- Azzal, mert biztosan tudom, hogy Emmyt boldoggá fogja tenni.

- Ha ember erre képes, akkor bizonyára megteszem... A mai nap megjutalmazott mindazokért a küzdelmekért, melyeket eddig folytattam, hogy a rideg élettől kicsikarjam azt, a mit jussomnak tartottam. Fáradásaimnak ilyen nagy díjára azonban soha sem számítottam. Hogy is mertem volna én, a szegény munkások gyermeke arra gondolni, hogy ennyi boldogság lesz osztályrészem? Önnek köszönöm ezt, Szidónia, valamint azt is, a mivé lettem és hogy egyáltalában valamivé lettem!

Szidóniában nem volt az önzésnek egyetlen szikrája sem. Nemes lelke felül tudott emelkedni a saját fájdalmán, hogy örömet lelje mások boldogságában. De a lefolyt nap izgalmi meg-ingatták önuralmát. A sok váltakozó érzés megfosztotta erejének egy részétől s midőn Cselkót így beszélni hallotta és arra gondolt, hogy mi más az ő saját sorsa ahhoz képest, mely Emmyre vár, tompa fájdalmat érzett szívében és lankadtan dőlt hátra székében.

- Az Isten szerelmére, mi a baja? - kiáltott ijedten Cselkó, a ki csak most vette észre, milyen sápadt Szidónia.

- Semmi... egy kis főfájás az egész...

Cselkó figyelmesen vizsgálta a szenvedő nő bánatos vonásait. Szidónia lecsukott szemekkel ült előtte, feje a szék támláján pihent és halvány arczán egy-két könnyü rezgett végig. Talán maga sem tudott erről? Lehet, hogy öntudatlanul segített így magán a fájdalommal terhelt szív.

- Nem, Szidónia, - szólott nyugtalanul Cselkó, - ez több a pusztá testi fájdalomnál. Önnek a lelke is szenved. Mondja meg nekem, mi bántja. Nemcsak mint jó barát kérdelem, de már most mint testvérnek is van jogom arra, hogy bizalmával megajándékozzon.

- Majd később, majd holnap...

- Minek elodázni azt, a mit most is elmondhat? A mi önt könyekre fakasztotta, nem lehet csekélység. Ismerem lelki erejét. S ha veszély környékezi, vagy pedig fájdalom sújtotta, miért várjak holnapig, hogy segítségére siessek? Kérem, könyörgök, mondjon el mindent!

- Ervin volt itt ma délután, - szólott rövid szünet mulva Szidónia.

Cselkó ijedten lépett közelebb.

- Ervin!? - kiáltott ámulva, - s mit keresett? mit akart?

- Bocsánatomat.

- Ön elutasította, ugy-e bár?

- Nincs többé egymásnak mondani valónk.

- S mit mondott ő?

- Fenyegetőzött.

- Önt fenyegette?

Szidónia ajkait keserü mosoly játszotta körül, mikor éles iróniával válaszolt:

- Dehogy! Ervin gentleman. Csak nem fog egy nőt fenyegetni? Csupán azt adta értésemre, hogy lesben áll körültem és várni fogja, mikor közeledik hozzám Gerélyi. Ekkor lecsap prédájára!

Cselkó gondba borult homlokkal állott néhány pillanatig, aztán kérdé:

- Tudja-e Ervin, hogy Gerélyi utban van ide?

- Nem vettem ki szavaiból s nem is hiszem. Istenem, ha éppen itt találkoznának! - kiáltott föl borzalmában összerázkódva a szegény nő.

- Ezt a találkozást minden áron meg kell akadályoznunk.

- De hogyan? - kérdé remegve Szidónia, mig tekintete esdve és várakozásteljesen csüngött Cselkó ajkain.

- Önnek menekülnie kell innen. El fogja hagyni ezt a vidéket s olyan helyre megy, a hol egyelőre sem Gerélyi, sem pedig Tarnay Ervin nem juthatnak közelébe.

- De hova menjek; - szólott panaszos hangon a gyötrött nő, - ez a ház az egyetlen hely a világon, mely menhelyet nyújthat nekem, mely a sajátom.

- Tudok még egy menhelyet, - mondá meleg érzéssel Cselkó, - ha nem is olyan kényelmes, mint ez, de mindenesetre megpihenhet benne gond és aggodalom nélkül.

- Melyik az, hol van? - kérdé mohón Szidónia.

Mielőtt Cselkó válaszolhatott volna, Emmyke kinyitotta az ajtót és vidám hangon beszólt:

- A kocsi előállott. A holdfényt is megrendeltem, nemkülönben a tavaszi szellőt, hogy önt elkísérik hazáig.

- Mit ér, ha a napfényt itt kell hagynom? - válaszolt mélyen a két szemébe tekintve Cselkó, aztán halkán Szidóniához fordulva: - Holnap délelőtt részletesebben megbeszéljük a tervet. Addig is barátkozzék meg azzal a gondolattal, hogy talán még holnap elutazunk.

Szidónia némán intett fejével. Emmy tréfás duzzogással felszólt:

- Már megint sugdolóznak előttem? Hisz már nem vagyok kis leány, hanem...

Azt akarta mondani: „menyasszony”, de nagyon elpirult és elhallgatott.

- Mondja csak ki bátran, Emmykém, hogy menyasszony, - bátorította tettetett komolysággal Cselkó, - az ilyen új és fiatal méltóságot nem lehet eléggé hangoztatni. Lássá, én legjobban szeretném, ha fölállhatnék egy magas hegynek csucására és olyan hangon, mely éjszaktól délig elhatna, azt kiáltanám: „Boldog vőlegény vagyok. Emmykének hívják az én aranyos menyasszonyomat.”

- Menjen, maga bohó! - mondá mosolyogva Emmy.

- Bohó? hát ez a tekintély?... Tudja-e, édes Emmykém, hogy komolyan elhatároztam magamban, önt az imént említett méltóságtól mielőbb megfosztani?

- Ne tegye! hadd büszkélkedjem egy ideig benne, - kérlelte tréfásan a fiatal leány.

- De csak rövid ideig. Mert ha az Isten és Szidónia testvérünk úgy akarja, mielőbb fölcseréljük egy még szebb czimmel.

Emmy Szidónia keblére rejtette piruló arcját. De hogy tisztában volt azzal, melyik ez a „szebb cím”, elárulta keblének emelkedése.

- Most pedig jó éjt, hölgyeim! - mondá Cselkó és Szidóniának kezet csókolt. Emmy elkísérte őt az ajtóig s ott valahogy - ki tudja, mi módon? - egy hosszú csókban találkoztak ajkaik.

Aztán elváltak. Emmy kifutott az erkélyre s onnan nézte, hogyan ül fel a kocsira Cselkó, bevárta, míg a kocsi megfordul és a kapun kihajt, aztán édes epedéssel, de vidáman utána kiáltott:

- Jól megnézzé az utat, mely ide vezet!

Cselkó válaszát elnyelte a kocsizaj, de talán feleletül szolgálhatott az a gyors mozdulat is, melylyel jobb kezének ujjait ajkaihoz vitte, aztán gyorsan úgy tett, mintha valamit szórna fölfelé: talán csókokat?

Jó negyed óráig állott Emmy az erkélyen és nézett arra felé, a hol a kocsi, mely kedvesét elvitte, eltűnt. Ki tudná megmagyarázni egy fiatal leányszívnek rejtélyét? A jókedvű, vidám és egészséges érzésű Emmy addig-addig nézett egy irányba, míg lassanként könnyek gyűltek szemébe és édes zokogással könnyített érzelmektől túlradó szívéen.

Odabent is folytak azalatt könyvek, de ezeket mély fájdalom szülte. Szidónia bánata és kétségbeesése megfosztotta ezt a különben erőslelkű nőt önuralmától. Először történt vele, hogy ridegnek és kegyetlennek találta a kötelesség érzetét, hogy gyöngének tartotta magát a sors viharával szemben és nagyon szerette volna, ha más valaki dönt élete fölött, nem pedig ő maga.

Itt is, ott is könyvek folytak, de míg Emmykénél a remény, a boldog érzés ékíté magát a gyöngyökkel, Szidóniánál a lemondás öltött gyászruhát és arra himezte a fájdalom gyöngyeit.

Az egyetlen, e kis külön világhoz tartozó lény, a mely boldog és csendes álomban pihent, Cselkó volt. Férfigyűlölő aggszüzek bizonyára azt fogják ebből következtetni, hogy a férfi-nem durvább, gyalultatlanabb érzemvilága érintetlen marad a finom érzések hullámszásától és a mellett elég prózai, hogy az ég közelében se feledkezzék meg a földi élvezetről. Nem lehet föladatunk Cselkót ilyen vád alól tisztázni; ő maga is elég bölcsész, hogy ilyesmit semmibe vegyen, de a mellett tudja azt is, hogy minden órának megvan öröme és bánata.

A bölcs beosztásban, hogy mindig valamivel többet tudott szakítani az élet örömeiből, úgy hogy a bánat kisebbségben maradt, rejlett az ő életfilozófiája. S ha lefekvés előtt kissé el is komorította őt Szidónia szerencsétlen sorsa, ott volt mindjárt Emmyke mosolygó képe, hogy földeritse érzését.

Jól aludt és mikor másnap reggel fölébredt, egészen tisztában volt tervével. Hogy miben állott ez a terv, azonnal meg fogjuk látni.

Tíz óra felé szemben ült a kerti lugasban Szidóniával. Emmyke a szobájában volt, hogy felügyeljen a csomagolásra, melyet a két cseléd végezett. Mert úgy volt elhatározva, hogy még az nap este elutaznak.

- Már mikor utra keltem, - folytatta a megkezdett beszédet Cselkó, - előttem lebegett az a lehetőség, hogy önöknek majd innen menekülniök kell. Irtam házfelügyelőmnek... ne nézzen rám olyan csodálkozva, kedves Szidónia, mert igenis én háztulajdonos vagyok! Nem valami fényes palota, nem is nagyvárosi uri hajlék az én házam, hanem annak, a ki pihenni akar rövid ideig a munkától, elég jó. Valahol a Kárpátok tövében van egy kis falu. Patak szeli keresztül és erdő veszi körül. Ott vettem magamnak egy kis nyaralót megtakarított pénzből, berendeztem művészi otthonnak és már előre örvendtem, hogy fogok én ott távol a világtól egy-két hetet tölteni! Arra a boldogságra, hogy nem megyek egyedül oda, hanem ön és Emmy elkísérnek, természetesen gondolni sem mertem!

- De kedves barátom, - mondá habozva Szidónia, - ön elfelejti, hogy... Minő jogczimen fogadjam én öntől ezt a jóságot?

- Hát nem elég jogczim a testvéri érzés? Ha Emmyke nőm lesz...

- De még nem az!

- Ha ön és Emmy beleegyeznek, könnyen elhárítok minden akadályt. Összeköttetésem olyanok, hogy egy hét alatt megszerzek minden szükséges okiratot egybekelésünkre. S ha Emmy egyszer nőm, ön mint testvére, bátran megmaradhat az új otthonban. Az én házam az ön vára és szeretném látni, ki meri küszöbét az ön engedelmé nélkül átlépni!

Szidónia nem válaszolt azonnal. Elgondolkozott egy pillanatig, tekintete végig járta a kedves otthon környékét, melyhez a bús emlékeken kívül, annyi édes emlék is füzte. Itt töltötte gyermekkorát, e fasorok közt futkosott azokban az években, melyekben csak vidámságot és örömet ismer szívének; erről az erkélyről nézett le akkor is, midőn Gerélyi, a kinek atyja birtokos volt a környékben, először jött hozzájuk látogatóba. S midőn az öreg Kende nagy vagyonát elnyelte a bukás, úgy hogy kereskedői becsületét is csak leánya érzéseinek árán

tudta megmenteni, ezt a kis birtokot kiküzdötte a hitelezőktől. Hogy ne szeretné hát édes otthonát, hogy ne sajogna szíve, mikor futva kell belőle menekülni!

- Legyen hát! - mondá végre legyőzve érzelmeit, - beszéljen Emmyvel s ha ő...

Nem fejezte be a mondatot. Kisérteties rémülettel tágra nyitak szemei egy pillanatra és elsápadt; a következő pillanatban pedig vérenek minden hulláma fölfelé tódult és biborpirral borította arcát. Reszkető keze belekapaszkodott az előtte álló asztalkába és fölállva nézett meredt tekintettel kifelé. Cselkót nagyon meglepte ez a hirtelen elhallgatás és színváltozás. Nem tudta okát, mert háttal ült a kerti lugas bejárata felé. Megfordult ültében - s már most ő is megértette Szidónia meglepetését.

A ház felől lassu léptekkel jött egy magas férfialak a kerti uton végig. Gondolkodva haladt és meg-megállt néha, mintha föltóduló emlék bilincselné egy helyre. Aztán erőt vett magán és odább ment. Nem nézett körül keresgélő tekintettel, hanem egyenesen a lugas felé ment, mintha bizonyosan tudná, hogy ott találja azt, a kit keres.

Ez a férfi Gerélyi Jenő volt.

- Elkéstünk. A vihar szabad ég alatt talál; - mondá Cselkó, a kit ez a váratlan fordulat csaknem kihozott sodrából.

Szidónia magához tért rémületéből. Büszkén fölegyenesedett és az elhatározás erős hangján válaszolt Cselkónak:

- Szabad ég alatt is megoltalmaz az ég és pajzs a szabad, erős akarat!

Állva várta be, míg Gerélyi oda ér a lugas elé. Talán sejtette, hogy ilyen küzdelemben annak részén az előny, a ki támad, vagy talán nem akarta, hogy a szeretett férfi hangjának varázsa azonnal megbénítsa szilárdságát, elég annyi, hogy be nem várta, míg Gerélyi megszólalt, hanem köszöntését megelőzve, ő támadt rá:

- Miért üldöz? Mit vétettem önnek, hogy nem enged megpihenni, hanem arra késztet, hogy utolsó menhelyemnek is hátat fordítsak?

Gerélyit nem lepte meg ez a támadásszerű föllépés. Nyugodt hangon, mely mintha érczből volna, ugy csengett, adta meg a feleletet!

- Nem vétke, hanem érénye késztet arra, hogy kövessem nyomát. Mikor utoljára találkoztunk, Szidónia, s ön elmenekült: mint a szittyá harcos, még egyszer hátra fordult és megfeszített tegzéről egy nyilat bocsátott szivembe. Ezt vegye ki, ha nem akarja, hogy megöljön a seb.

- Nem értem... nem tudom, mit akar mondani, - hebegett Szidónia, a ki egy pillanatra újból elvesztette bátorságát.

- Hogy érti és jól tudja, mit akarok öntől kérdezni, mutatja fölindulása és a pir arcán. Vajha ezt tekinthetném feleletül.

- Kérdezni akar? szóljon!

Gerélyi Cselkóra tekintett és habozva mondá:

- A kérdés olyan, Szidónia, hogy kettőnkön kívül csak az istennek szabad azt meghallania. Ha egy harmadik előtt kapok erre választ, ez már csakis tagadó lehet.

- Egyedül maradjak önnel? - szólt panaszos hangon a szegény nő. - Megujtsam a kinos jelenetek egész sorát? De minek? mi célból?

- Hogy kivegye azt a nyilat szivemből, vagy pedig...

- Legyen meg akarata! - szólott hirtelen elhatározással Szidónia: aztán Cselkóhoz fordult: - Ön hallotta kedves barátom, hogy kötelességérzetemre hivatkoztak. Hagyjon magunkra néhány perczig és intézkedjék azalatt, hogy még a délután három órai vonattal utra kelhessünk.

Cselkó szóltanul engedelmeskedett. Mikor a ház felé vezető ösvényen végig ment, sajátságosan kételkedő volt arcának kifejezése és félig hangosan így szólt magában:

- Attól tartok, hogy kárba vesz készülődésem!

XVII.

Egyedül maradtak!

Szidónia még mindig szemben állott a lugas benyilójával. Gerélyi közelebb lépett, a mint Cselkót távozni látta. Megkerülte a kis asztalt és oldalt találta magát a nővel; a kinek vonásaiból olyas valamit olvashatott ki, a mi lehütötte reményeit... ha ilyenekkel jött.

Erős elhatározás tükröződött Szidónia tekintetében, mikor ő kezdte meg a harcot.

- S most beszéljen!

- Mikor eltávozott, Szidónia - szólott rezgő hangon Gerélyi - utolsó szava ez volt: „Önök nem bocsáthatok meg soha, mert szeretem”. Komolyan és igazán mondta ezt?

- Komolyan és igazán! - válaszolt a nő.

- Hogy szeret?

- Hogy szeretem... De azért korántse örvendjen e kijelentésnek. Mert a milyen igaz, hogy szeretem, olyan igaz az is, hogy soha sem fogok önnek megbocsátani azért, a mit ellenem vétett.

Gerélyi lesütött tekintettel hallgatta e szavakat, melyeket olyan komoly hangon mondott Szidónia, mintha ítélő bíró volna. Csak egy-két pillanat múlva rebegette az érzelmeitől ostromolt férfit:

- Hadd szívjam magamba az édes mérget, élvezve édességét és feledve azt, hogy mérgező!... Ha tudná Szidónia, milyen boldogságot nyújtanak kemény szavai... Ön még szeret! Milyen régen hallottam én ezt a szót ajkairól... akkor is e helyen mondta. Nem volt azon a napon olyan utóhangja, de jobban régebben sem boldogithatott... Ön szeret: hisz ez annyit jelent, hogy ismét föltámadtam szívében, érzésében és becsülésében.

- Ez annyit jelent, Jenő, - szólott remegő hangon és az emlékek hatalma alatt meghajolva a nő, - hogy immár az én érzésem is halni készül. Még egyszer fölkeresi az önét, nem hogy együtt éljenek, hanem hogy együtt eltemetkezzenek.

- S miért nem élhetnének együtt? - kérdé hevesen a férfit, lázas elragadtatásában megragadva a nő kezét, melyet az egy pillanatig az övében pihenni engedett; - miért kell eltemetni azt, a mi olyan életerős? Ki mondta ki a halálos ítéletet?

Mintha messze távolból csengne a nő hangja, tompul érkezett a válasz a férfit füléhez:

- Az, a kinek nem áll ugyan hatalmában életet adni, de megölhet: a törvényes rend. Én még mindig Tarnay Ervin neje vagyok. Ő elvesztette ugyan jogát szívemre, de még mindig jogában áll megakadályozni azt, hogy másnak adjam érzésemet. De ha még tul is akarnám magamat tenni a törvényes renden - s nem tagadom, bizonyos körülmények közt volna erre is bátorságom - nagyobb akadályt gördített a sors utamba.

- Melyik az? Hátha el tudnám távolítani?

Fájdalom csillant a nő tekintetében. Reszkető hangon válaszolt:

- Elémbe gördíteni segédkezett ugyan, de hogy eltávolítsa, arra már nincs hatalma és ereje.

- Melyik az az akadály? Hadd ismerjem meg legveszedelmesebb ellenségemet! - unszolta a férfi.

- Ha tudni akarja: ez az ellenség a *kétely*. Én is rabja vagyok, mint Tarnay Ervin. Csodálatos, hogy csakis ezt az egyet tanultam tőle!... Nem bízom többé emberek őszinteségében, elvesztettem minden hitemet az érzelem igazságában. Akárhogy biztatom is magamat, hogy a sötétnek ellentéte a világos, a sötéthez szokott szemem már nem bírja el a világosságot. S ha elém állna maga a megtestesült igazság, ő tőle is csak azt tudnám kérdezni: „Hátha mégis?” Annyiszor játszottak már velem és legszentebb érzelmeimmel, hogy már én sem tudok senkit komolyan venni.

Mélyen meghatotta a férfiut ez a fájdalmas panasz. Gyöngéd érzéssel akarta vigasztalni és aggódó hangon kezdé:

- Ön beteg, Szidónia, ugy-e?

- Lehet, hogy az vagyok...

- Nem jó gyógyszer ilyenkor a magány. Nem távozom, bármint akarna is elüzni magától. Mert tudja meg, hogy az idegen kéz ütötte sebeket gyógyítani, ez az igazi szerelemnek legszebb előjoga.

- S azokat ki gyógyítja meg, melyeket maga a szerelem ütött? - kérde bánatosan a nő. - Pedig ezek a legfájdalmasabbak! Vagy azt hiszi talán, hogy ebben a rut játékban Ervin gonoszsága fáj jobban? Az ön gyöngesége sujtott leginkább!

- Szánom és bánom gyöngeségemet, Szidónia, - szólott kis szünet mulva a férfi, - de azért mégis áldom. Mert csak így tudtam meg, hogy ön még mindig szeret. Ha nem szegődöm Tarnay Ervin mellé czinkosnak, bizonyára soha sem nyílik meg ajka arra a vallomásra, hogy még szeret. Ön büszke, Szidónia, s ilyen csapásra volt szükség, hogy a szerelem legyőzhesse büszkeségét. Fájlalom a csapást, de áldom hatását. Mert én szeretem önt mindazzal az érzéssel, melyet az évek, a magány, a kétségbeesés és a csalódás haragja fölhalmoztak szivemben. Nem lobbanó szenvedély, nem marczangoló vágy az, a mi önhöz kerget, hanem a mindenható tudat, hogy ön nélkül nem élhetek többé.

Szidónia összereszt ezen égő szenvedélylyel kimondott szavaknál, de Gerélyi észrevevén megdöbbenését, bánatos hangon folytatta:

- Ne értsen félre, nem akarom azzal ijeszteni, a mivel Tarnay Ervin engem kényszerített: nem fogom az öngyilkossági komédiát eljátszani. Minek is? Hisz bizonyos vagyok abban, hogy ezuttal nem élem tul minden reményemnek meghiusultát.

- Mit mondjak önnek válaszul? - szólott a nő. - Biztassam, mikor magam sem bízom többé senkiben és semmiben? Reményt csepegtessek szívébe, mikor már rég megszűntem reménykedni. Hazudni nem tudok még kiméleltől sem. Valamint nyíltan bevallottam önnek, hogy szeretem, úgy őszintén kimondom azt is, hogy utaink ketté váltak és csoda nélkül soha sem vezethet többé egy és ugyanabba az irányba ösvényünk.

- Csoda? Hát kell-e még nagyobb csoda, mint a mi szerelmünk? Annyi viszontagságot túlélve, nem volna csodálatos életereje? Látom ugyan, hogy életképes, de nem tudom sehogysem belátni, miért nem volna joga arra, hogy megéljen?

Szidónia nem adott feleletet e kérdésre. Azt mondani e férfinak: „Nem élhet meg, mert Tarnay Ervin keze fenyegeti életgyökerét” bizonyára nem lett volna egyéb, mint siettetni az élethalálharcot Tarnay és Gerélyi közt. Másfelé fordította hát a beszélgetés irányát és érvekkel próbált előállni az izzó szenvedélyvel szemben...

- Reflexiók posványába gázoltunk, - mondá, - természetes, hogy inog alattunk a talaj. Térjünk vissza a valóságba, a mely ez: szeretem önt, nem tagadom, de nem lehetek az öné. Köztünk áll egy egész világ s azonfelül még az én bizalmatlanságom is minden iránt, a mi érzés. Azért kérve kérem, ne ostromolja szívemet olyasmiről, a mit nem adhatok. Vessünk véget e különben is tulságosan hosszúra nyúló beszélgetésnek s váljunk el mint két jó barát, a kik a barátság érzésénél többet már nem nyújthatnak egymásnak, de hálásak ezért a kevéért is.

- Szidónia, az égre kérem! - könyörgött Gerélyi: de a nő, a ki erejét fogyni érezte, nem akarta tovább hallgatni, hanem félbeszakította:

- Legyen úgy, a mint mondtam, legyen ön barátom s ne akarjon több is lenni. Ez a legjobb: higgyen nekem, mert belőlem a meggyőződés beszél.

Gerélyi egészen közel lépett Szidóniához. Lángoló tekintete csaknem perzselte a nő arcát és elfojtott hangon mondá:

- Mi nekem meggyőződése?! Szívét akarom végre hallani, ez beszéljen!... Elég volt már az ész, a logika szavából, szóljon egyszer nyíltan és leplezetlenül a szív! Hisz évek óta hiába kopogtat a rabul ejtett érzés szívem kapuján, hogy csak egy pillanatra is kiszabaduljon börtönéből: nem volt szabad kijönnie. Ma végre lepattant a zár és a kiszabadult fogoly ittasultan rohan ki a szabadba. Ön szabadította ki, ön mondta, hogy szeret. Miért akarja ismét rázárni a rideg börtönkaput? Ne beszéljen nekem többé lemondásról, ne akarja az ész révén visszavenni azt, a mit szíve adott. Nem hallgatok többé önre, hanem csupán érzéseimre és lángoló vágyaimra!

Megfogta a nő kezét és esengve tekintett szemébe. Szidónia érezte, hogy megolvad akaratának szilárdsága e könyörgés előtt. Még egyszer kitepte magát az őt körülhálózó érzésből és okos szót próbált:

- De gondolja meg Jenő...

Nem folytathatta. Gerélyiből kitört az indulat féktelen erővel:

- Hát nem eleget ölte meg a meggondolás életem örömeit? Azok, a kik nem riadtak vissza kicsinyes akadályoktól, boldog mosolylyal és megleléssel gondolnak vissza fiatalságukra. Mit nyújt nekem ez a visszaemlékezés? Önkinzást, minőt a Thebaid-pusztá örültjei vittek magukon véghez; lemondást és örökös szomjuságot a telt kehelylyel szemben... Ezek az én emlékeim!... Négy évig jártam uttalan utakon, keresve a feledést, de feledni csak a boldogság és a kielégített vágy tud. Ugy tértem vissza, a mint elindultam: elepedve a gyötrő fájdalomban... Tudja már most, Szidónia, hogy mivel tartozik nekem: Azzal a boldogsággal, melyet ön miatt másoktól sem fogadtam el. Nagy tartozás ez s nincs hatalom földön és égben, mely önt ez alól fölloldaná.

A nő szívének rekeszéről is lepattant a zár. Félrevetve büszkeségét, ő is bús panaszban siratta meg az elvesztett éveket, a hosszú, reménytelen küzdelmet. És reszkető szava mélyen meghatotta a férfit.

- Kisebb volt talán az én szenvedésem? - zokogott Szidónia; - kevesebb keserűség vegyült talán az én italomba? A mig odáig jutottam, hogy lemondás lett a mindennapi kenyerem, kétségbeesve küzdöttem azon gondolat ellen, hogy ne legyek részese a minden emberrel közös boldogságnak! Azt a tartozást, melyet ön említ, nem róhatom le, mert...

Nem folytathatta. Magához ölelte őt szenvedélylyel lángolóan a férfiú és közben suttogó hangon szólt hozzá:

- Leróhatod, ha akarod. S akarnod kell, hacsak vétkezni nem akarsz ellenem és érzésem ellen. Hisz minden szavadból esdve, könyörögve szólal meg a lebilincselte érzés. Tedd félre a büszkeséget, Szidónia és hallgass szivedre... Fogadj el engem kalauzul. Elvezetlek a boldogság és az üdv országába, a hol már olyan rég van fentartva helyünk. Fogadjuk el az üresen álló helyet.

Mámorító suttogása elbódította a nőt. Ah! hisz olyan régen vágyódott és epedett az ő szive is e perc után. Lehunyta szemekkel hallgatta a varázsszót és megengedte, hogy a férfiú csókolja haját, homlokát és ajkait. Önfeledten, öntudatlanul vállaira hajtotta fejét és csupán egy eszméje volt: Bárcsak *ezután* vége volna mindennek.

Nem vették észre, hogy néhány perc óta nincsenek már egyedül. Két lépésnyire a lugas benyilójától állott Tarnay Ervin és szenvedélyes haraggal hallgatta a lángoló szavakat, melyeket egy férfiú az ő nevéhez intézett. És Szidónia nem védekezett, Szidónia hajlott a csábító szavakra...

Jól mondta Ervin előtte való nap, hogy a női szív különös valami: míg az egyik férfiú könyörgésétől jéggé fagy, a másiknak kérésére fölenged. De maga sem sejtette, hogy filozófiája ily hamar érvényre jut.

Hogyan jutott Tarnay ide? Nem a véletlen irányította lépteit! Előre volt ő arról értesítve, hogy Gerélyi ide jön s be akarta várni, hogy leszámoljon vele. Azért is nem utazott el előtte való nap, hanem a községi vendéglőben töltötte az éjszakát.

Kegyetlen egy éjszaka volt ez rá nézve. Nem zárhatta el magát azon tudat előtt, hogy ő, a nagy játékos, teljes kudarcot szenvedett olyan emberrel szemben, a kit ő maga csak „strohmannak” tekintett a nagy játékban. Azt hitte, hogy Gerélyi úgy fog játszani, a mint ő, a mögötte álló inspiráló akarja s egyszerre csak ellene fordult!

De nemcsak a sértett hiúság bántotta Tarnay Ervint, hanem egy mélyebbre menő érzés is. Az a gondolat, hogy Szidóniáról le kelljen mondania, föllázította vérért és megfosztotta eszét higgadtságától. Mindent, csak ezt az egyet nem. Legyen hát küzdelem élet-halálra.

Reggeli sétája után hazatérve, a fecsegő vendéglős elmondta neki, hogy a tizenegy órai vonattal egy ur érkezett, a kinek külseje és magaviselete elárulják, hogy fővárosi. Néhány odavetett kérdésből meggyőződött Tarnay, hogy a megérkező nem más, mint Gerélyi.

Azt is elmondta neki a vendéglős, hogy a „pesti ur”, a mint megérkezett, csak öltözetet váltott, aztán azonnal a kastély irányába indult. Ugy látszik, jól ismeri erre felé a járást...

Tarnay nem hallgatott tovább a fecsegőre. A legvadabb indulat tombolt lelkében, féket vesztve, minden gátot törve. E pillanatban elhitte azt, a mit az a névtelen levél mondott, mely őt arra bírta, hogy ide jöjjön: elhitte, hogy Szidónia hívta meg Gerélyit, hogy ők ketten teljes egyetértésben vannak.

Csak annyi időt vett magának, hogy fölsiessen szobájába és magával hozott pisztolyait zsebre dugja. Nem vár tovább: ott, a hol Gerélyire rátalál, legyen meg a végső küzdelem! Ketten nem élhetnek meg e földön.

A józan ész, a higgadtság teljesen bucsut vettek tőle. Vad haragja ködöt bocsátott szemére és csak fátyolon keresztül látott, míg a község utcáján végig futott. Szerencséjére néptelenek voltak ezek ilyenkor, különben alighanem örült vagy gyilkosként fogták volna el, mikor, minden zsebéből kikandikáló pisztolyokkal, rohan odább.

Szerencsétlenségére éppen akkor érkezett a kertbe, midőn Szidónia elbódulva Gerélyi lángoló szavaitól, türte csókjait és öleléseit. Ez a látvány vad dühre lobbantotta Tarnayt. Már most nem becsületes küzdelmet, párbajt óhajtott, hanem csak megsemmisíteni akarta vetélytársát, bármi uton és módon.

...Szidónia magához tért a kábulatból és eltávolította magától Gerélyi ölelő karjait. Ez pedig esengve szólt:

- Hogy megpihentél szívemen, nincs több hatalom, mely onnan eltépne. Jer velem, elviszlek oda, a hol boldogság vár reánk.

- ...Utazni kettősből? - szólott elől lépve, kegyetlen gúny hangján Tarnay, - de mit szól ehhez a harmadik: a férj.

Szidónia vad rémülettel vonult odább, csak egy szót suttogtak reszkető ajkai.

- Ervin!

Gerélyi nem vesztette el lélekjelenetét, bár őt is megdöbbsentette Tarnay váratlan megjelenése. Hidegen meghajtott magát és így szólt:

- Uram, rendelkezésére állok.

Szidónia visszahuzódó rémületének láttára, Tarnay egészen elvesztette eszét és vad haraggal kiáltott Gerélyire:

- Nem úgy van! A rablót, a ki házamra tör és tulajdonomat elrabolja, nem szólitom vitézi tornára, hanem megölöm ott, a hol rátalálok. Rabló te, utolsó órád ütött!

Ezzel kirántotta zsebéből az egyik pisztolyt és Gerélyire célzott, a ki nyugodtan és büszke magatartással állott előtte.

...A mi ezután történt, másodperc műve volt. Szidónia, a ki megmeredve állott eddig, a következő pillanatban odarohant Tarnayhoz, megragadta karját és rákiáltott:

- Megállj!

Tarnay megremegett attól a tüztől, mely a nő szemében felé villant. Nem ismert rá nevére. Ez pedig merően szemébe nézve, elementáris szenvedélylyel vágta felé a lesújtó szavakat:

- Ki vagy te, hogy tulajdonodat fegyverrel akarod rablók ellen megvédelmezni? S ki vagyok én, hogy tulajdonodnak tekintesz?!

- Szidónia! - kiáltott magánkívüli bámulatában Tarnay Ervin.

- Szerencse lovagja vagy, - folytatá szilaj hangon a nő - a ki orozva akarja visszavenni azt, a mit kártyán elvesztett. Koczkára tettél? elvesztettél? - hát fizess!

Pillanat múlva, mely alatt ziháló lélekzetvételét hallani lehetett, határozott hangon még egyszer megszólalt a nő:

- Ha küzdeni akarsz, küzdjél becsületesen. Én e férfiut szeretem - e szavaknál Gerélyire mutatott - s tied nem leszek soha többé.

- De az övé sem! - mondá sötét fenyegetéssel Tarnay.

- Ám legyen, - válaszolt a nő - ha úgy akarja a sors, egyiké sem! - Oda fordult Gerélyihez és kezét nyújtva neki, büszke hangon mondá: - Följogositom, hogy értem sikra szálljon. Védjen meg engem, védje meg tulajdonát!

XVIII.

Tarnay egyedül maradt a lugasban. Előbb Szidónia távozott el a lakosztály felé, aztán Gerélyi, a ki a falu felé vette útját, miután még egyszer röviden kijelentette Ervinnek, hogy rendelkezésére áll.

Lehetetlen leírni azt az érzést, mely Ervint elfogta, mikor magára maradt. Tompa bámulattal nézett maga elé egy ideig és csaknem öntudatlanul rebegte:

- S én azt hittem, hogy ismerem ezt a nőt!... Hogy belátok lelkébe és kilesem minden rezgő indulatát... Mint állott előttem, lángoló szenvedélylyel, melyet nem én gyújtottam szívében... Csaknem félttem tőle!

Aztán tekintete a pisztolyra esett, melyet még mindig kezében tartott. Undorral lökte el magától és így szólt:

- Fi donc! ilyen fegyverrel küzdeni!.. Hej, Don Juan, nemes elődöm és mintaképem, de meg-szégyenülve állok előtted! A legközönségesebb férj sem cselekedett volna együgyűbben, mint én... Erős leczkét kaptam... és megérdemeltem. Fegyvert fogni védtelen vetélytársamra: hisz ez annyi, mintha magam dobnám Szidóniát karjaiba!

Pillanatnyi lelki megrázkódtatás után felülkerekedett benne az öngúny és cinizmus.

- A nagy játék el van vesztve, Tarnay barátom, - mondá mosolyogva, - nincs egyéb hátra, minthogy fuss és fizess!

Félrelökte lábával a pisztolyt és indult kifelé. Kissé ingott a járása, de magatartása büszke és arczának kifejezése erős elhatározást árult el. Ment a kerti úton végig, egyenesen a kijárat felé. A mint közelébe ért és még egyszer körülnézett, hogy jó emlékezetébe vesse ezt az egész képet, egyszerre csak szemközt találta magát Emmyvel.

A fiatal leány arczán az első pillanatban meglepetés tükröződött, mely nyomban a leg-őszintébb öröm kifejezésének adott helyet. Emmykének csak nagyon homályos sejtelme volt arról, miért utaztak el ő és Szidónia olyan hirtelen Budapestről és nem tudott semmit arról a szakadásról, mely a Tarnay-házban beállott. Azért is őszinte örömmel sietett Ervinhez és megölelvén őt, felkiáltott:

- Ervin, te itt? S én nem tudtam?

Ez a váratlanul nyájas és szeretetteljes fogadtatás zavarba hozta Ervint. Nem tudta hamarjában, mire vélje? Mert, hogy Szidónia gondosan távol tartott Emmytől minden olyant, a mi az ő derült lelkére árnyékot vethetne, ezt nem sejtette. Akadozva válaszolt tehát:

- Csak most érkeztem... alig néhány percze.

- Jer hát! Szidónia sem tudja még? Hogy fog örvendeni!

- Csakugyan? - kérdé Tarnay, a ki kezdte magát nagyon furcsán érezni e mit sem sejtő ártatlansággal szemben.

- Furcsa kérdés! - duzzogott Emmy. - Azért, hogy kissé összeszólalkoztatok, csak nem fogtok haragot tartani. Mindig mondtam Szidóniának, hogy el fogsz jönni és jóvá teszed, a mit ellene vétettél... Mert annyi bizonyos, hogy a hibás csakis te lehetsz!

- Miből következteted ezt? - kérdé halvány mosolylyal Ervin. Mire Emmy bölcs arcot öltve, szelid szemrehányással így szólt:

- Mert szeleburdi vagy és elheveskedsz mindent... Aztán hallottam is rólad egyetmást, a mi nem szép. Mondják, hogy... nagy Don Juan vagy.

Tarnaynak jól esett a nagy lelki felindulás után a beszélgetés ezzel a gyermekkel. Mintha valakinek égető nagy sebére egy-két csepp hús harmat esik. Nem gyógyítja ugyan azt, a mi gyógyíthatlan, de pillanatnyi enyhét nyújt. Csaknem mosolyogva kérde:

- Mit tudsz te erről, kis szajkó?

- Oh, sokkal többet, mint gondolnád! - válaszolt fontoskodó arczkifejezéssel Emmyke. - Berkiné egyszer azt mondta jelenlétemben, - nem vette észre, hogy a szobában vagyok, mivel a függöny eltakart, - hogy gonosz csont vagy, és csak úgy tördeled a női sziveket, mint valami jókedvű czimbora az üres poharakat. Bizonyára azzal vontad most is magadra Szidónia neheztelését, hogy összetörtél...

- Néhány üres poharat, akarod mondani, kicsikém? Az a baj, hogy tele voltak, csordultig tele keserűséggel!

Emmyke bámulva tekintett rá, nem értette, mit akar Tarnay ezzel mondani. Habozva folytatta:

- Tudod-e, hogy Szidónia nagyon boldogtalan? Két hete, hogy itt vagyunk, s az álom csaknem folyton kerüli őt. Nappal az erkélyen ül, elmerengve, a világgal nem törődve; se nem szól, se nem mozdul. S mindennek te vagy az oka.

- Én?! - kiáltott fölriadva Tarnay, a kit ez a szemrehányás a gyermek ajkáról mélyen talált.

- Ugy kell lennie! Hallottam egyszer Szidóniát álmában fölzokogni. Szemrehányó s olyan nagyon fájdalmas hangon, hogy könnyeimet kicsalta, azt suttozta: „Mivel érdemeltem én ezt tőled, Ervin?”

- Szidónia zokogott? - kérde ámulva Tarnay. Ő soha sem emlékezett ilyesmire.

- Nappal, mikor én láthatnám, eltitkolja könnyeit, de reggel mindig nedves a fejealja... Nem szemrehányásképpen mondom neked ezeket, Ervin, de lásd, te tehetsz róla, ha Szidónia boldogtalan.

Aztán észrevette a fiatal leány, hogy mennyire elszomorodott Tarnay arczkifejezése, engesztelni akarta őt és vállára téve fejecskéjét, úgy nézett föl hozzá, mint egy igazi apróság, mely hízéssel akar tőlünk valamit kinyerni. Bűbájos gyermekiességgel hizelegte be magát Ervin-nél.

- De most már minden jóra fordul, úgy-e Ervin. Megjöttél és szent a béke, újra kiderül fölöttünk az ég. Ki fogod engesztelni Szidóniát, ő megbocsát...

- Bizonyos vagy ebben? - kérde hevesen Tarnay; de nagyon keresztül nyilalt lelkén, midőn Emmy bámulva kérdezte:

- Csak nem vétettél ellene olyan nagyot?... S ha vétettél is, az igazi szeretet mindig meg tudja gyógyítani a sebeket, melyeket ütött... Jer velem, elvezetlek Szidóniához. Közbenjárok nála s ő nem fog ellenállani kettőnk kérésének... Vagy még jobb, várj meg itt: fölkeresem azonnal és beszéljek vele. Ő olyan jó és nemes, bizonyára megbocsát. Várj meg itt, nemsokára visszajövök.

Mint a könnyűrepülő madár fenntermelt a lépcső legfelsőbb fokán, könnyein keresztül mosolygott Tarnayra, s intett neki, mert szólni nem tudott már.

Ervin nézett hosszan az eltűnő alak után. Valami sejtelem támadt benne, hogy ez a galamb azért küldetett ki elébe a gondviselés által az olajággal kezében, hogy annál inkább érezze, mit vétett és mennyit veszített.

- Az én szeretetem nem az igazi, - mondá és hangjából eltűnt minden cinizmus; - az én szeretetem csak elmérgezi a sebeket, melyeket ütött.

Nagyot sóhajtott: tekintete búcsút vett a háztól és lassan, lehorgasztott fővel sétált végig a fason a falu felé. Utközben még inkább rátámadtak lelkének ostromlói: az önvád és a bűnös tudat.

- Szidónia tehát boldogtalan! - gondoló magában. - De hát melyik nő nem volt az, a kit balvégzete eddig közelembe hozott?... E gyermek ajkairól csak úgy hullámozott felém a sok vád s én nem találtam szót védelmemre... Ej, Don Juan, jeles mintaképem, úgy találom, hogy már terhemre vagy!

A vendéglőbe érve, egyenesen szobájába ment. Még jóformán rá sem ért meggondolni, hogy mit tegyen, midőn erősen kopogtattak az ajtaján.

- Szabad! - kiáltott türelmetlenül Tarnay.

Az ajtó föltárult és belépett rajta Dömsödi Gáspár. A jeles ifjú erősen föl lehetett indulva, mert be sem várva az üdvözlést, fuldokló szóval kiáltott:

- Hála az égnek, Ervin, még nem késtem el!

- Nem késtél el? - kérdé bámulva Tarnay - de mitől? Ki siettetett?

- Egy halottnak utolsó kívánsága! - válaszolt komoly hangon az „érdekes” ifju, a kinek vonásaiban ezuttal őszinte komolyság tükröződött.

- Nem értelek! - mondá bámulva Tarnay.

- Doroghy Károly halotti ágyától jövök. Tegnap este keltem útra, egy órával aztán, hogy az ő lelke elhagyván porhüvelyét, visszatért alkotójához.

Tarnay összerázkódott.

- Doroghy meghalt? - kérdé megdöbbenve.

- Meg. S milyen halál volt ez!... Jól tudod, Ervin, hogy eddig nem vettem komolyan az életet. Léha és könnyelmű voltam, mint az a társaság, melyben éltem. De komolylyá tett az az óra, melyet Doroghy Károly halálos ágyánál töltöttem... Mily iszonyu érzés az, ha az ember már nem teheti jóvá, a mit egy egész életen át elrontott.

Tarnay csodálkozva nézett erre az emberre, a ki ilyen komoly meggyőződés hangján beszélt hozzá. Ez volna Dömsödi, az az üresfejű, léha, nevetséges „fiu”, a kit ő soha sem vett egy percze sem emberszámba. Nini! hogy megnőtt, mióta megokosodott.

- Hála az égnek, nálam még nem késő, - folytatá Dömsödi. - De hogy a dologra térjek, Doroghy állapota a veled vívott párbaj után néhány napig elég aggasztó volt ugyan, de az orvosok kijelentették, hogy kezeskednek fölgyógyulásáért, ha két hétig föltétlenül nyugodtan viseli magát. Egy-két napig még elviselte valahogy a kedve elleni pihenést, de aztán újból felülkerekedett nyughatatlan szelleme és - bosszúvágya.

- Ki ellen?

- Ellened, Ervin!... S valld meg, adtál is neki rá okot.

- S ha bevallom, segít az már Doroghyn, vagy rajtam? - mondá komor hangon Tarnay.

- Az igaz, hogy nem segít! - sóhajtott a jó fiú, de aztán összeszedve magát, folytatta: - Doroghy mindenféle intriguákat szőtt ellened és Gerélyi ellen. Onnan tudom, mert akaratom ellenére én is vak eszköz voltam kezében. Három napja, mikor meglátogattam, szörnyű izgatottságban találtam... Azt követelte, irjam meg, a mit ő tollamba mond. Szívesen álltam rá, de a mint az első sorokon túl voltam, lecsaptam a tollat és kijelenttem hogy nem irok többé egy sort sem.

- Miért tetted ezt?

- Az a levél - válaszolt szégyenkezve Dömsödi, - névtelen levél akart lenni és csupa rágalom volt benne olyan emberek ellen, a kiket tisztellek; úgy hogy még barátságából sem nyújthattam segédkezet ilyesmihez.

- Ugy-e, az a levél nekem szólt volna? - kérde Ervin.

- Ha tudja, nem tagadom... Doroghy, a mint megtagadtam tőle segítségemet, nem unszolt többé. Azt hittem, hogy nyugodt lehetek e tekintetben, mert kivülem csakis az orvos és az ápolónő voltak körülte. Délben eltávoztam egy órára. Azalatt Doroghy fölkelte ágyából, íróasztalához vánszorgott és két levelet irt.

- Kinek szólt a másik? - kérde Tarnay.

- Gerélyi Jenő grófnak... A leveleket átadta a halálra rémült ápolónőnek és szigorúan ráparancsolt, vinné azokat azonnal a postára. Ez engedelmeskedett, de útközben betért lakásomra és elmondta nekem, mi történt. Rémülve fölsiettem Doroghy lakására s ott találtam őt ágya előtt a földön, eszmélet nélkül, míg újra kinyílt sebeiből patakzott a vér. Hamar elküldtem az orvosért, de a mint ez megérkezett, rövid vizsgálat után kijelentette, hogy itt már minden segély elkésett.

A jó fiú borzongva tekintett maga elé, mintha még most is ott látná a vérében fetrengő alakot. Tarnay is mélyen meg volt rendülve, de nem akarta fölindulását mutatni, ezért is komoly hangon mondá:

- Folytasd!

- A sebláz beállott estefelé. Ott töltöttem ágya mellett az éjszakát. Ha száz évig élek, sem felejtsem el ennek az éjnek az iszonyait! Egy meghasonlott lélek perlekedett előttem sorsával, a gondviseléssel és gonosz démonjával... Hogy görnyedt és vergődött az önvádak terhe alatt!... Hogy káromolta sorsát... Nem, az égre nem! Sokért nem szeretném, ha ilyen volna a lelkiismeretem, - folytatta kis szünet mulva és egészen belesápadva elbeszélésébe Dömsödi. - Kegyetlen érzés lehet az. Gonoszabb mindennél a földön. Reggel felé visszanyerte Doroghy öntudatát és első szava a te neved volt.

- Az én nevem? - kérde bámulva Ervin.

- A te neved! Azt hittem, még mindig lázban beszél, de ő ágyához intett s reszkető hangon könyörgött, siessek hozzád és hivjalak el halálos ágyához... Futottam, de mégis elkéstem, mert te már elutaztál és senki sem tudta megmondani, hogy hová? Mikor ezt a betegnek elmondtam, kiült a kétségbeesés vonásaira és tompa hangon mondá: „Én tudom! nagyon jól tudom!”

- Tudhatta, mert az ő levele indított útnak, - mondá Ervin.

- Doroghy sokáig feküdt mozdulatlanul és látszott arczán, hogy nagy küzdelmet vív lelke. Végre újból magához intett. Hangja ekkor már olyan gyöngye volt, hogy alig vehettem ki szavait. „Akarsz-e igazi és nagy szivességet tenni? - kérde. - „Akarok!” - „Utazzál hát azonnal Tarnay Ervin után. Bereczkfalván van. Valószínű, hogy Gerélyi Jenő grófot is ott találod. Ez a két férfi, a ki nemrég még testvérként szerette egymást, most mint halálos ellenség tör egymás ellen. Én ojtottam szivükbe a gyűlöletet és én adtam kezükbe a fegyvert. Vesd magadat közibük s ne engedd, hogy egymást megöljék. Mondd el nekik, hogy egy haldoklónak utolsó kívánsága ez: „Ne legyen az én vétkem miatt vérontás.””

- Ezt kérte? - kérde csodálkozva és lelke mélyében meghatva Tarnay.

- Ezt. És utolsó szavai ezek voltak: „Mondd Tarnay Ervinnek, hogy jogosan kérek tőle áldozatot. Ő sokat vétett ellenem, s én is ő ellene. Nemsokára azon bíró előtt állok, a kinek törvénye örök időről való. Ne kényszerítsen, hogy panaszt emeljek ellene. Én megbocsátok neki, bocsásson meg ő ennek fejében mindenkinek.”

A jó fiu hangja zokogásba fult. Tarnay erőt vett magán és halk hangon mondá:

- Mi történt aztán?

- Aztán meghalt szegény Doroghy, - folytatá könnyeit letörölve Dömsödi. - Csendes volt a kimulása és nagyon nyugodtnak látszott, mióta ezt a terhet levetette szivéről és az enyémre tette. Arcza, mintha a reményben átszellemült volna, olyan derengő sugár maradt meg rajta. Bizonyára azt remélte, hogy utolsó kérése teljesülni fog. Mondd Ervin, helyesen remélt az én elhunyt barátom?

- Helyesen! - csak ezen egyetlen szóból állott Tarnay Ervin válasza.

XIX.

Estefelé Cselkó Pál egy másik vidékbeli földbirtokos társaságában a vendéglőbe jött, Tarnay Ervinnek tudtára adandók, hogy Gerélyi Jenő gróf a fővárosba utazott és ott várja az ő, Tarnay Ervin, további intézkedéseit.

Nagy meglepetésére arról értesültek, hogy Tarnay egy szintén Budapestről jött idegen úr társaságában elutazott. Két levelet hagyott hátra azok számára, a kik őt keresni fogják.

Cselkó átvette a leveleket. Az egyik az ő nevére volt címezve, a másik Szidóniának szólt. Fölbontotta és elolvasta a neki szólót. Tartalma a következő volt:

„Kedves barátom! Én, a ki a leglustább levélíró vagyok a világon, most már másodszor kénytelen vagyok levélben hozzád fordulni. Először, akkor történt, mikor annak a szegény kis lánynak a sorsáról akartam gondoskodni, a ki miattam ölte meg magát (igazán, nem hittem, hogy ennyire szeret!), most pedig a magam dolgában alkalmatlankodom.

Ma egy olyan fölfedezésre jutottam, mely szörnyen megsebezte hiuságomat (a mely nálunk világfiaknál a lelket pótolja). Megtudtam, hogy csak játékszer voltam egy embernek kezében, a kit mindig sokkal gyöngébbnek tartottam magamnál... Igaz, hogy szegény Doroghy is megadta a játék árát. Pedig valamikor őszintén szeretttük egymást és megosztottuk volna az utolsó falatot is... Aztán összekaptunk egy csinos arczon... Ki hitte volna, hogy ő olyan zokon veszi a kudarcot. Ámbár én se volnék jobb nála, engem is szörnyen bántott felsülésem... Az is igaz, hogy az én játékomban nem egy „csinos arczról” volt szó, hanem - Szidóniáról. Mindegy. Az nem változtat egy igazi játékos magatartásán: egy millió, vagy egy fillér áll-e kockán.

De elég a szerte csapongásból. Térjünk a tényekre. A nagy veszteség, mely ért, arra az elhatározásra birt, hogy visszavonuljak a játékasztaltól. Érts meg jól: Az élet játékasztaltól.

Egyszer Monakóban voltam. Láttam ott egy angol milliomost, a ki egész vagyonát elvesztette játékban és végre beállott croupier-nak a bankhoz ezeröttszáz frank évi fizetéssel. Ezt az embert végtelenül megsajnáltam. Nem akarom azonban példáját követni és croupiernak beállni az élet játékasztala mellé, mert egész életemben büszke játékos voltam.

Én hát végleg elmegyek, soha sem térek többé vissza. Hogyan fogom ezt megcselekedni, ez már az én gondom. Nem lesz senkinek sejtelve róla, hogy saját jószántomból „elutaztam”, hanem úgy rendezem be a dolgot, hogy alkalmat adjak ismerőseimnek balesetem fölött siránkozni. Te vagy az egyedüli, a ki az igazat megtudja. Soha sem szerettem a hírlapírókat s most azzal sújtom azt az egyet, a kit mégis szerettem közülnök, hogy érdekes hírt mondok neki, de nem engedem meg, hogy kiírja... Azt a másik levelet, melyet nőmhöz (soha sem hittem volna, hogy ez a cím olyan szép) irtam, tarsd magadnál és akkor add át Szidóniának, mikor egyszer olyan boldog lesz, hogy nem okoz neki nagy fájdalmat az én emlékem. Akkor tudja meg, hogy mégis szerettem.

Ég veled, kedves barátom. Már most sem előfizetőd, sem olvasód, hanem csak híved

Tarnay Ervin.”

...Cselkót sajtáságosan hatotta meg a cinizmusnak és igazi érzelemnek e vegyüléke, mely a sorokat keresztül lengte. Mikor a kastélyba visszatért, sürgönyt hoztak elébe, mely címére érkezett. Fölbontotta és meglepetéssel látta, hogy nem Budapestről, hanem valami útközben eső vasúti állomásról van keltezve. A sürgöny tartalma ez volt:

„Értesitse óvatosan, Tarnay Szidónia bárónét, férje szerencsétlenül járt. Utközben, mikor többen a kupéban voltunk, szó volt fegyverekről. Tarnay meg akarta mutatni új pisztolyait, egyik véletlenül elsült és Ervint golyó találta. Mielőtt még a vonat állomásra ért, Tarnay karjaim közt meghalt.

Dömsödi Gáspár.”

*

Cselkó Pál mindenben híven követte a „szerencsétlenül járt” Tarnay Ervin utasításait. Csak két év múlva, mikor Szidónia már Gerélyi Jenő neje volt és boldogságához nem fért semmi kétely, adta neki át Ervin utolsó levelét. Mikor Szidónia fölbontotta a levelet, ámulva látta, hogy nincs benne több írva e három szónál:

- Játszottam - vesztettem - fizetek.

(Vége.)

„COGNAC” FŐHADNAGY

(ELBESZÉLÉS.)

Irta: TÁBORI RÓBERT.

I.

Hiába hangoztatta mindig „Cognac” főhadnagy, hogy az emberi élet fölváltva derüből és borúból áll, a miben aztán az a mesterség, hogy vegyük ki a magunk számára a derüt, másoknak hagyva a borút, eljött egyszer az az időpont, mikor az egész láthatáron ő sem látott egyebet, a legsötétebb fellegeknél. Ez pedig annál nagyobb csoda, mivel a jeles főhadnagy említett filozófiáján kívül még egy passzióval is birt, mely a legszomorubb időjárás is be-aranyozta számára aranyszínű felhőcskéikkel. Szenvedélyesen szerette ugyanis a cognacot (innen vette nome de guerre-jét is, mert igazi neve Stropka Pál) és ha még olyan morcos volt is az ezredes, még annyi szekaturát eszelt is ki a kapitány, a főhadnagy ur áldott flegmával viselte el a főlebbvalók szeszélyeit, csak a cognacos flaskó ne lett légyen soha üres. Sokat, nagyon sokat áldozott az aranyszínű folyadékra; ennek tulajdoníthatta, hogy már husz év óta főhadnagy, és hogy orrának rubintos színe állandó cél táblája a fiatalabb hadnagygeneráció szellemeskedésének. De ő mitsem törődött ezzel, lévén a cognac az a varázsital, mely neki a borús napokban is derüt teremtett.

Hanem egy idő óta, még a legjobb francia cognac sem izlett már neki (elég hazafiatlan volt, hogy nem honi termékből kupiczázott), mert *Gervay* Jenőt azon az uton látta haladni, mely szerinte a romlásba vezet. Ő pedig jobban szerette Jenőt mindennél a világon, még a cognacnál is különben! *Gervay* volt az ő eszménye, vezércsillaga olyan éjszakákon, midőn már végére járt ugy a filozófiának, mint a cognac-os üvegnek és még sem akart helyreállni lelkének megzavart egyensúlya.

Egy régi fegyvertársának egyetlen fia volt Jenő, a kit katonaszokás szerint melléknévvel tiszteltek meg bajtársai.

Elnevezték „az ezred Adonisának.”

Sohasem volt még titulus jobban kiérdemelve! Délczeg magatartás, sugár alak, ragyogó szempár, olyan mosoly, melyre még az irigy Eizner őrnagy is azt mondta, hogy valami nagyon jóra emlékezteti, de már nem tudja mire, megnyerő modor és teljes készütség mindenben, a mi a nők megostromlására képesít, olyan alakot teremtettek *Gervay* Jenőből, hogy férfiak barátsággal, nők szerelemmel adóztak neki, a nélkül, hogy akár az egyikért, akár a másikért valami nagyon fárasztotta volna magát.

Vannak a természetnek ily kegyeltjei, a kik nem mehetnek el a gyümölcsös fa alatt anélkül, hogy a legzamatosabb körte magától ne hullana lábaik elé.

Gervay Jenő soha sem kapaszkodott föl a fára, hanem megállt alatta, fölmosolygott és a gyümölcs ölébe hullott. Mintha az a mosoly varázsszal volna telve, megnyitotta előtte a sziveket, s még a vén Márk, a város leghirhedtebb uzsorása is kikötötte, hogy azon a napon, mikor a váltó lejár és abban az esetben, ha *Gervay* nem tud fizetni, legalább ne mosolyogjon, „mert akkor nem vagyok képes váltóját óvatolni.” De még egyéb csoda is történt e kedves, napsugaras mosolygás folytán: az életben rendesen az a szokás, hogy az önkényt ágától megváló gyümölcs nagyon megneheztel, ha nem harapunk belé. Azt mondja ilyenkor az alma: „ott hagytam a te kedvedért szép pozíciómat a társadalmi almafa csucsán, leszálltam miattad a poros mélységbe és meg sem kívánsz? Ez égbe kiáltó semmibevevés, ezért megboszulom magamat!” Rendesen meg is cselekszi az elhanyagolt, semmibe vett alma azt, a mivel fenyegetőzik, de *Gervay* még itt is kiváltságos helyzetnek örvendett. Azok a nők, a kiket elhanyagolt, nem tudtak haragot táplálni ellene, hanem annál szenvedélyesebben szerették, minél jobban elhanyagolta őket.

Lassanként az ellenállhatatlanság hírébe keveredett és szent axioma volt az ezrednél, hogy az a bizonyos Caesar Jules, a ki egy napi parancsban elmondotta hogy jött, látott és győzött, csak blagueur volt hozzá képest. Egy kopaszodásnak induló henczegő! mert ha arra került volna a sor, hogy mázsára tegye mind a kettő a hozzá érkezett szerelmes leveleket - föltéve, hogy egy igazi gentleman ilyen fogadásra ráállna - Gervay legalább is 25 kilóval több levelet mutat-hatna föl, mint Caesar Jules.

Még a férjek sem nehezteltek rá, mert először is a fatum ellen hiábavaló dolog küzdeni és ők fatumnak nézték, hogy a mely asszony meglátja Gervay mosolyát, az „odáig van érte.” Más-részt pedig magában Gervayban volt a legnagyobb biztosíték, mert ő engedte magát ugyan szeretni, de nem adózott viszontszerelemmel senkinek. A nyájaskodást, biztató kézzorítást és a halom levelet szépen félretette, de nem reagált egyikre sem.

Azt mondták róla a rouék, hogy ostoba. Világos, hogy ez csak irigység szülte rágalom, mert tudvalevő dolog, hogy Gervay férfiak és olyan nők társaságában, a kik nem szerettek bele (ötven éves volt a legfiatalabb ezek közül) úgy szórogatta a szellem sziporkáit, hogy fényesen czáfolta meg a ráfogást. Azt mondták az érdekelt nők, hogy nagyon félénk, de ez sem volt komolyan számba vehető ő rá, mert senki sem látta elpirulni, vagy zavarba jönni, még akkor sem, midőn a nagyon is vállalkozó szellemű Eizner őrnagyné valóságos kompromittáló avanceokat tett neki. Főlebbvalói nagyravágyással gyanusították és azt hitték róla, hogy nem akarja magát nőhöz kötni, nehogy carrièréjének ártson, de akkor bizonyára több buzgalmat is fejtett volna ki a szolgálatban. Ugy látszik, hogy csak Cognac főhadnagy tudta az igazi okát, mert ha előtte folyt a beszélgetés, azt szokta mondani sokat jelentős mosolylyal:

- Hja! ennek a fiunak talizmánja van!

De hiába ostromolták, hogy árulja el a talizmán mibenlétét. Ivott egy, két, három kupiczát, s annál hallgatagabb lett, minél többet ivott.

II.

Képzeltető tehát az általános megdöbbenés, mikor egy vacsora végén, melyet ő rendezett Gervay Jenő névnapjának tiszteletére, s melynél már a második üveg cognacot üritette (a többiek csak a pezsgőnél voltak), egyszerre megszólalt az öreg vitéz:

- Uraim, engedjék meg, hogy elmondjak önöknek egy arab regét a só jelentőségéről.

Általános megdöbbenés. Ha a vén kaszárnya épülete, melynek első emeletén éppen poharoztak, hirtelen kankánra kerekedett volna, ha Cognac főhadnagy megesküszik, hogy örökre lemond kedvencz nektárjáról, ez nem megy olyan csodaszámba, mint hogy ő, a nagy hallgató beáll elbeszélőnek.

- Ugyan, Cognac, mióta vagy te sószállító? - kérdé epésen az öreg Eizner.

- Egy hering talán többet érne, mert már előre érzem a katzenjammert! - élczelt Dobler ezredes, a ki sokat ivott a pezsgőből.

- Én kitaláltam, - diadalmaskodott a hadbíró, a ki maga is szokta a tollát novellairásra kény-szeríteni, - Cognac fölcsapott poétának és azért hívott meg minket vacsorára, hogy fölolvassa legujabb szellemi termékét.

- Perfidia! - kiáltott Eizner, a ki gyűlölte az írókat és katonai könyveknél sohasem olvasott egyebet.

Cognac főhadnagy eltolta magától a flaskát és megszólalt. Hangjában valami különös rezgés volt észrevehető.

- Tévednek uraim, - mondá és tekintete az asztalhoz tapadt; - író nem vagyok, ki sem találtam ezt a mondát, hanem hallottam valamikor, régen, nagyon régen.

Tekintete a távolba tévedt, valami ismeretlen fény csapott ki belőle, mintha utolsó visszfénye volna egy rég elfojtott lángnak. Révedezve nézett bele az éj sötétjébe, s az alatt, mintha valami álarcz esett volna le vonásairól, ezek megnesembültek, ezek tisztábbak lettek.

- Csak szentimentális ne légy! - röhögött Eizner, de hirtelen elhallgatott, mert úgy vette észre, hogy a többiek elkomolyodtak és bizonyos nemével a fájdalmas megilletődésnek nézik az öreg flaskó-pusztitót.

- Mi az ördög ütött ezekben? - dörmögött Eizner és boszusan üritette ki poharát; de aztán ő is figyelt, mert „Cognac” beszélni kezdett.

- A só, uraim, keleten nemcsak fűszer, hanem symbolum is. A vendégszeretet jelvénye. A kit sóval megkínálok, az vendégem és tartozom őt megvédeni, még ha apámat is megölte volna. De viszont a vendégre is nagy kötelezettségeket ró a só; tiszteletben kell tartania mindent, a mi a háziuré: kincseit, rabszolgáit, leányát és nejét.

...Meg sem nyomta azt az utolsó szót Cognac főhadnagy és mégis oda röppent az asztal végére, a hol Gervay Jenő elmélázva ült és oda sem figyelve az eddig lefolyt beszélgetésre, csupán a saját gondolatával látszott elfoglalva. Miért, hogy most hirtelen föltekintett? Egy pillanatig úgy látszott, mintha szólni akarna, de aztán erőt vett magán és mereven nézett Cognac főhadnagy két szeme közé.

Ez pedig közönyösen folytatá:

- Hires rabló volt Perzsia földjén Abdalla, rabló és szivhódító. Lakat, vasrács, fegyveres őr csak arra látszottak teremtvé lenni, hogy ő azokat kijátszsza. A kincses házakból elvitte a vert aranyat és a fölhalmozott ékszeret,... az asszonyok pedig maguktól mentek utána.

Dagestán hegyei közt palotát épített magának, a mely szebb volt még, mint a sah palotája és ha csakugyan van paradicsom, ez csak olyan lehet, mint Abdala háza. Nem vagyok poéta, meg sem kíséreltem hát leírását, de annyit mondhatok önöknek, hogy volt ott virág mindenféle, szőke, barna, aranyhaju, karcsu, telt idomu, kékszemü, tüzes tekintetü, epedő, forró vérü, szelid, szóval minden válfajból.

Hanem egy mégis hiányzott belőle: a feketehaju tündér, a kinek kék a szeme...

Itt hirtelen megmozdult Dobler ezredes és gyorsan, mint a villám tekintett előbb Gervayra, aztán az elbeszélőre. Sőt reszketett is kissé a keze, mikor egy pohár pezsgőt vitt ajkaihoz.

- Az a tündér, - folytatá halkabb hangon Cognac főhadnagy - ott lakott a sah palotájában egy aczélból készült szobában, mely csillogott a világ legdrágább köveitől. A világosságot nyújtó lámpa helyét egyetlen gyémánt pótolta, olyan nagy, mint az öklöm. Csodás fényt árasztott, mely bevilágított egészen a szivek mélyébe. Azt mondják, hogy a sah nem bizott addig asszonyi hűségben, ha csak e szobába nem vezette előbb. A mely asszony bele tudott nézni a gyémánt csillogásába és be nem hunyta szemeit, el nem kábult tőle, arról elhitte a sah, hogy nem győz fölötte soha a csáb. Emina, a sötéthaju és kékszemü tündér volt az egyetlen, a ki kiállta a próbát és azóta övé volt a sah szive. De azért mégis fogva tartotta, mert attól tartott, hogy jöhet rabló, a ki erőszakkal elviszi a tündért. És mindent tudott volna nélkülözni a sah, de a gyémánt és Emina szerelme nélkül üresnek tetszett volna neki az élet. Abdalla pedig megizente már egy izben, hogy előbb vagy utóbb, de eljön mind a kettőért.

Be is váltotta ígérését. Eljött egy éjjel és ember által eddig ki nem ismert módon bejutott a palotába, sőt még az aczélszobába is behatolt. Mondják, hogy egy dzsin segítette volna, mások ismét el akarnák hitetni, hogy elég volt neki az a varázs, mely vele járt mindenütt. Tény az, hogy a mint Emina meglátta őt a gyémánt csillogó fényénél, nem tudott szemébe belenézni, hanem lesütötte tekintetét és elpirult. Engedte, hogy Abdalla megfogja kezét, eltűrte, hogy a nagy ragyogó „szemet”, a csodás gyémántot levegye és zsebre vágja, sőt követte is, a mint a rabló kifelé indult. Szó nélkül osontak végig a folyosókon, a hol a rabszolgák aludtak: mellettük heverő meztelen kardjuk nem képezett akadályt az éjjeli vendég számára - de igenis megállt hirtelen, a mint közel a kijáráshoz egy kis asztalkán valami csillogó tárgyat pillantott meg. Vajjon mi lehet az?

- Menjünk tovább, Abdalla! - sugott fülébe Emina.

- Azonnal, csak ezt a csillogó tárgyat akarom megnézni. Fényes, mint a gyémánt, de nem kemény. Ugyan mi is lehet?

Megtapogatta, kétszer-háromszor, egyik kezéből a másikba fogta, aztán ösztönszerűleg szájához vitte, hogy íze után fölismerje. A következő pillanatban összerándult és fojtott, bus hangon szólalt meg.

- Eredj vissza a szobádba, Emina, nem vihetlek magammal. A gyémántot is tedd vissza oda, a honnan elvettem.

- Tudtam! tudtam! - zokogott a nő.

- Ha tudtad, miért engedted, hogy *megizleljem a sót*, mely ide van téve a vendégek üdvözlétére? A sah vendége lettem, a mint megizleltem, és szent előttem kincse, rabszolgája, leánya és szívének választottja.

Eltávozott, a mint jött, nesztelenül mint egy éjjeli kisértet. Emina pedig utána nézett, aztán összeroskadt és elvesztette eszméletét.

Igy találták hajnalban. Lázban volt és félrebeszél. De mégis kivette belőle a sah, hogy mi történt palotájában az elmúlt éjjel. Nem akart ő sem kislelkübb lenni, mint Abdalla és követet küldött hozzá, a ki meghívta látogatásra, biztosítván őt egyszersmind a legszentebb esküvel, hogy nem lesz bántódása.

Mikor belépett a palotába, elvitték az aczélszobába. Jobbra a nyugágyon az üdülő Emina pihent és még százszorta szebb volt, mióta a betegség lehelete érintette. Mintha az élet örült volna, hogy visszanyerte és ebbeli örömeiben ráhalmozott mindent, a mi diszit. Balra egy asztalon a gyémánt csillogott és közepén ült maga a sah.

- Abdalla - mondá nyájas hangon - te nagylelkű voltál és jutalmat érdemelsz. Megosztom veled azt, a mi legdrágább nekem e földön, s megelégszem azzal, hogy ezentul csak félig olyan gazdag legyek, mint eddig. Vagy Emina, vagy pedig a gyémánt legyen a tied. Válassz!

- De Abdalla...

Itt hirtelen fölállott Dobler ezredes és közbeszólt:

- Mondja csak Gervay ur, melyiket választotta volna ön a kettő közül?

Olyan vad tűz villogott az ezredes szemében, hogy a körülte ülők borzongást éreztek. De Gervay egészen nyugodtan nézte a hevülő arcot és nyájas mosolylyal, de csaknem bambán válaszolt:

- Egyiket sem, ezredes ur, mert én a sót választottam volna!

- Ostoba! - dörmögött megvetéssel az ezredes és teljesen megnyugtatta szürcsölte ki az előtte álló pohár tartalmát.

III.

Hajnalban eltávoztak a vendégek az ittasság különböző fokát mutatva a kicsattanásig nekihevült arczokon. Gervay nem ment velük, mert ő teljesen elázva feküdt a nyugágy előtti szőnyegen. Még most is mosolygott azzal a napfényes mosolylyal; de arczából kirítt a bambaság, úgy hogy Dobler, mikor keresztül lépett rajta, meg sem állhatta, hogy kicsinylő hangon kifejezést ne adjon véleményének:

- Uram, istenem, s ennek nem tud ellenállni egyetlen asszony sem!

Cognac főhadnagy kikísérte vendégeit a kapun, aztán visszatért szobájába. Mikor belépett, megdöbbenve állott meg az ajtóban. Gervay az asztal mellett ült és mereven bámult a gyertyalángba. A mosoly eltűnt arczáról, hanem e helyett homlokán egy mély ráncz éktelenkedett. Olyan volt az, mintha egy kardvágás ketté szelte volna a szép homlokot.

Ajkai mozogtak, de nem jött ki belőlük hang. És tekintete vad fényben uszott. Éhes vágy ragyogott ki belőle, mint egy farkaséból, a mely téli időben keres magának prédát.

„Cognac” nem nézhette tovább kedvencét, a mint ez valami ismeretlen démonnal viaskodott; odalépett hozzá, vállára tette kezét és nyájasan kérdezte:

- Hát nem rugtál be, kis fiam?

„Kis fiam”, - ez volt rendes megszólítása, a melyben mély gyöngédség rejlett. De ezuttal rossz helyen alkalmazta, mert a fiatal hadnagy csaknem rávicsorgatta hófehér fogait, mikor választott:

- Vigye el az ördög ostobaságodat! csaknem elrontottad játékomat!

- Miféle játékot? - kérdé megijedve a főhadnagy és eszébe sem jutott, hogy megrójjá a tiszteletlenséget, mely vendége szavaiban rejlett.

- Ugyan, mi bujt beléd, - folytatta ugyanazon a hangon, a másik, - hogy példálózni kezdte! És hozzá még az Emina név! Mintha nem lett volna elég a fekete haj és kék szem hasonlósága?

- Azért tettem, - védekezett „Cognac”, - mert meg akartalak inteni. Láttam, hogy veszélyes játékba kezdte. Dobler a leghiresebb vivó és pisztolylovó az egész armádiában. Nem szeretném, ha apád sorsára jutnál!

- Apám?! - mint egy kinos jaj-szó süvitett végig ez a fölkiáltás a szobán és Gervay eltorzult arczczal támolygott a főhadnagy elé, a ki épp azzal volt elfoglalva, hogy az üvegeket elrakja az asztalról.

- Mi bajod, fiacskám? - kérdé megdöbbenve a főhadnagy, - nem ismerek ma rád.

- Azt mondtad, hogy apám... Felelj, mi történt apámmal?

„Cognac” ajkaiba harapott, mint a ki nagy ostobaságon rajtakapja magát.

- Hát mi történt volna vele? - szólott tettetett közönnyel, - vigyázatlan volt, meghütötte magát és meghalt, mielőtt megérte volna a harminczadik évet. Ennyi az egész.

- Nem sok! De hátha én többet tudok?

- Mit tudhatsz te? Hisz még fél éves sem voltál...

Gervay megfogta a főhadnagy kezét, oda vezette az asztalhoz és leültette, úgy hogy a gyertya fénye arczára esett. Aztán száraz hangon mondá:

- Én azt tudom, hogy Dobler lelőtte apámat párbajban.

- Honnan tudod ezt? - riadt föl a főhadnagy.

- Tehát igaz! - diadalmaskodott Gervay és arczán ismét megjelent a mosoly.

- Azaz... kérlek... miféle dolog az, engem, fölebbvalódat így vallasni?

Hanem a tekintélynek e felszínre vergődése mitsem használt, mert Gervay lázas hangon folytatta:

- Kérlek, jó öregem, ne játszszał velem komédiát. Nézd! én két esztendő óta egy gonosz indulatot fojtok magamban és nem szeretném, ha első kitérésénél éppen téged zuzna porrá. Pedig hidd el, nagyon szomjazik már vérre az átkozott! Abban az egyben bizonyos lehetsz, hogy a főpontokban mindent tudok. Azt, hogy Dobler agyonlőtte párbajban atyámat, miután anyám ellen gyalázó rágalmakat szórt. Csak azt nem tudom, hogy ki volt az a nyomorult, a ki neki ebben a munkában segédkezett.

A mint Gervay beszélni kezdett és izzó szenvedélylyel lökte ki a szavakat, a főhadnagy arczából eltűnt a vér. Ajkai is hófehérek lettek és ideges reszketés fogta el testét.

- Azt akarod tudni? - nyögött.

- Azt! csakis azt, a többi már az én dolgom. És ha igazán jó barátom vagy, megmondod nekem, ki volt az a nyomorult.

- Az a nyomorult én voltam.

Gervay hátra tántorodott, mintha mellbe lökték volna. Egy egész perczig állott mozdulatlan, aztán fölemelt ököllel rohant barátjára.

De mielőtt sujthatott volna, megállította egy parancsoló szót. Olyan méltóságosan csengett, mintha nem is „Cognac” főhadnagy, az ezred legnevettségesebb embere, hanem olyasvalaki ejtette volna ki, a ki valóban hozzá van szokva, hogy parancsokat osztogasson.

- Megállj!

És egy fél percz múlva, nehogy a varázs, melyet emberi méltóságának föllobbanása gyakorolt, ismét elenyésszen, folytatta:

- Valóban, én voltam az az átkozott, a ki segédkezet nyújtott, de tudtomon kívül. És mégis megbűnhődtem érte, mint még soha ember igazi vétékért. Elaljasodtam, olyan mélyen sülyedtem, hogy még a legényem sem vesz komolyan, hanem a fülem hallatára „vén szivacsnak” csufol. Előbb a borban, aztán a pálinkában kerestem vigaszt azért, hogy a legnemesebb embert segitettem megölni, a legtisztább nő becsületét segitettem a sárba tiporni, holott oda adtam volna értük életemet. Akarod tudni, hogyan történt ez?

- Beszélj!

- Úgy történt, 24 év előtt, hogy Dobler és atyád egy fiatal leány kezéért versenyeztek. - A legszebb és a legtisztább lény volt e nő a föld kerekiségén. Dobler volt a gazdagabb, de apád - oh, mint hasonlított hozzád! - szépség és szellem dolgában messzire felülmulta versenytársát. Őt választotta az ifju leány, s ha rá gondolok arra az időre, még most is ujjong összetöpörödött szivem annak a nagy boldogságnak emlékére. Pedig akkor nagyon fáj a szivem, mert... ej mit! nem szabad ma szégyenkezni! - én is szerettem anyádat. Titokban, senkitől sem sejtve, mély érzéssel és őszinte rajongással. Hanem magamba fojtottam érzelmemet, mert beláttam, hogy a hol érdemről van szó, ott apád az első.

Jó barátok voltunk ezentúl is, sőt én részesültem abban a megtiszteltetésben, hogy apád násznagya voltam. Keserű öröm volt ez, de mégis örvendtem neki. Hidd el fiam, nem volt szivemben semmi irigység, mert hogyan irigyelhettem volna azt, a ki olyan magasan áll

fölöttem? Ritkán jártam el hozzátok, de minden látogatás ünnep volt rám nézve. Akkor még nem tudtam, hogy milyen démon lakik az italban, de ha tudtam volna is, nem félek tőle. Mert volt egy életcélom: az, hogy apád és anyád becsülését kinyerjem.

Bocsáss meg, édes fiam, hogy ennyit beszélek önmagamról, - ez hozzá tartozik a képhez, mint a penészgomba bizonyos régi festményekhez. Dobler is úgy tett, mintha beletörődött volna a dologba, habár a régi jó viszony megszűnt közte és édes apád közt. De a szívében annál inkább tombolt a pokoli láng és csak leste az alkalmat a kárhozatos kitörésre.

Néha észrevettem, hogy közeledik hozzám s én balga még megsajnáltam, mert tudva azt, hogy a ki anyádat egyszer megszereti, soha többé el nem felejtheti, azt hittem, hogy vigaszt keres nálam. Őszinte voltam hozzá, elmondtam, hogy milyen boldog a fiatal pár, s így még olajat öntöttem boszujának lángjába.

Egy este a vendéglőben voltam, midőn mellém ült és beszélgetésbe elegyedett velem. Nem vettem észre, hogy egymásután töltögeti poharamba a bort, s még örvendtem, hogy olyan szokatlanul bizalmas. Ismered a latin közmondást: „Est solamen miseris, socios habuisse malorum”, sőt még némileg jól is esett, hogy ime egy ember, a kinek több az igénye és jogcíme a boldogságra, s mégis olyan nyomorult, mint csekély magam. A bor megoldotta nyelvemet, fecsegővé tett és én elmondtam neki, hogy én is szerettem azt a nőt, a kiért ő rajongott.

Egy újabb palaczk elköltése után már nem volt előtte titkom. Elmondtam hát, hogy egyszer, mikor nálatok voltam, nem tudtam ellenállni a vágynak és elloptam - igenis elloptam anyádnak egy arczképét, melyet mennyasszony korában apádnak adott. Oda van írva a szélére: „Az én legkedvesebbemnek.” Itt viselem a szívem fölött, s olyan boldog vagyok, mikor néha megnézem, mint a rabló, a ki oltárképet lopott, s azt hiszi, hogy üdvözülni fog, ha hozzá imádkozik.

Hogy mit beszéltem még ezen az estén, már nem tudom. De másnap, mikor sajtó halántékkal fölébredtem, nem volt már meg a kép. Kerestem, kutattam, de nem találtam meg. Azt hittem, hogy részegségemben elvesztettem, és megátkoztam a pillanatot, midőn először izleltem meg a bort.

Oh, ha csak ennyi lett volna! Egy hét múlva, mikor hazajöttem a gyakorlatról, apád várt rám. Szörnyü sápadt volt s épp olyan ráncz szelte ketté homlokát, mint a milyent ma este láttam először a te homlokodon. El sem fogadta kezemet, hanem nyersen megszólított:

- Igaz-e Pál, hogy elloptad nőm arczképét?

Elpirultam, hebegtem valamit és szörnyü zavarban voltam. Azon töprengtem, hogy mit mondjak neki. El fogja-e hinni, hogy szándékom tiszta volt, daczára annak, hogy ellenem szól a látszat?

- Beszélj! - rivalt rám és haragjának mennydörgése megreszketett.

- Igaz... de esküszöm, hogy... oh, ha tudnád?

Nem beszélhettem tovább, mert keze lesujtott arcomra. Hátra tántorodtam, meg akartam rohanni, hogy megfojtsam, de iszonyu erőlködéssel erőt vettem magamon és utját állottam a távozni akarónak.

- Gervay főhadnagy, - szólottam és mintha minden szavam ajkamat égette volna - más ember már meghalt volna, de téged kiméltelek, mert hibásnak érzem magamat veled szemben. Nem lett volna szabad, tudnod nélkül elvinnem azt az arczképet! De ez még nem ok, hogy így bánjál velem! Mit tettem, hogy ennyire megbecstelenítettél?

- Hogy mit tettél? Megmutattad nőm arczképét részeg czimboráidnak és elhitetted velük, hogy a rajta levő felirat neked szól. S mi több, azt is mondtad, hogy azóta adta, mióta nőm.

- Én! - kiáltottam fuldokolva - én tettem volna ezt? S ki meri rám fogni?

- Légy nyugodt, senki sem fogja rád, sőt valóban elhitték, hogy nőm adta és azóta gyalázzák jó hirnevét.

Vérben forgott velem a világ, iszonyuan erőlködtem, hogy lássak - s végre tisztán láttam.

- Megállj! - sikoltottam, mikor apád ismét távozni készült - ez Dobler műve! ezt ő eszelte ki.

- Az lehet, - válaszolt mély megvetéssel apád, - de az is bizonyos, hogy csak tőled tudhatta meg az arczkép létezését.

- Igaz! igaz! - nyögtem - s még sincs egészen úgy. Irgalmas isten, engedd meg, hogy ő elhigye, a mit neki mondok!

S lázas sietséggel mondtam el mindent. Van bizonyára valami meggyőző erő az igazságban, mert láttam, hogy apád vonásai megenyhültek és mikor befejeztem elbeszélésemet, így szólt:

- Bocsáss meg, igaztalan voltam hozzád. Ha elégtételt kívánsz, rendelkezésedre állok.

- Van is most erre idő, - kiáltottam - előbb Doblerrel fogok leszámolni.

Apád arcza ismét rideg kifejezést öltött.

- Ezt bizd rám! - mondá nyersen.

- De Dobler engem is megsértett és én boszut akarok állni!

- Megtiltom neked! - kiáltott apád, - ugyanis eleget rágalmazták szegény nőmet, nem akarom, hogy föllépésed újabb tápot adjon a förtelmes rágalomnak.

...Igaz volt, az én kezem meg volt kötve ebben az ügyben, mitsem tehettem.

Ugyanazon este apád a tisztai kaszinóban inzultálta Doblert, és másnap reggel ez párbajban agyonlőtte őt. Utolsó szava, mikor fölé hajoltam - mert ő megbocsátott és megengedte, hogy segédje legyek - az volt: „Fiamról gondoskodj! De ne akarj megboszulni!” Megesküdtem neki erre, s megtartottam eskümet, ámbár a pokol tüze égette bensőmet, valahányszor a gyilkost megláttam. Hogy feledjek, az itálnak adtam magamat, és lassanként odáig jutottam, a hol ma vagyok.

...De apád megbocsátott s te engesztelhetlen voltál?

Gervay Jenő az öreg katona nyaka körül fonta két karját és ünnepélyes hangon így szólt:

- Ugy segítsen az isten abban, a mit tervezek, minthogy nem neheztelek rád!

„Cognac” félenken nézett az ifju lángoló arczába.

- Tervezel valamit? Nem mondanád meg...

- Semmit sem mondhatok. De azért légy bizonyos, hogy nem fogom ott hagyni a sah kincsét, ha százszor megkínált is volna sóval.

IV.

Gervay Jenő egyenesen lakására ment, hogy átöltözködjék. Inasa egy levelet adott át, melyet megpillantván, futó mosoly jelent meg arcán. Egészen más volt ez, mint a szokott napfényes mosoly, mert valami pokoli káröröm rejlett benne. Fölbontotta a levelet és elolvasta.

„Küzdöttem, de nem bírok tovább a szivemmel. Megteszem azt, a mit kívánsz: eljövök ma hozzád. Várj meg otthon 9 és 10 közt. Meg fogjuk beszélni *jövönket*.”

Emmyd.”

- A szikla megingott, - mormogott magában Jenő; - vajjon kit fog maga alá temetni?

Nem vette észre, hogy az öreg inas különös kifejezéssel kíséri minden mozdulatát, mintha valamit rejtegetne előtte. Belépett szobájába - s a következő pillanatban hátratántorodott meglepetésében.

- Anyám! - kiáltott örömteljes hangon s odaborult a karszékben ülő nő elé, fejét ölébe hajtva és a nő két kezét szenvedélyesen csókolva; - édes jó anyám, mi hozott téged ide?

Az agg nő - mert valóban annak látszott hófehér haja miatt Gervayné, noha alig volt több 42 évesnél - gyöngéd szeretettel végigsimitott fia fürtein, aztán így válaszolt:

- Azért jöttem el magányomból, mert hallottam, hogy veszély fenyeget, édes jó fiam. Ilyenkor pedig minden anyának kötelessége fia mellett lenni.

- Miféle veszély? - kérde bámulva Jenő.

- Megtudtam, hogy mindennapos vagy Dobler házában és egy asztalhoz ülsz vele. Ezt nem engedhetem meg!

- Miért nem, anyám? - kérde hidegen Jenő.

Az agg nő elpirult, látszott, hogy az igazmondáshoz szokott ajkainak nehezükre esik olyasvalamit mondani, a mi nem az egész igazság.

- Dobler boldogult apádnak ellensége volt, - mondá habozva, - és...

- Azt akarod mondani, hogy Dobler megölte apámat?

- Ki mondta meg ezt neked?! - riadt föl az özvegy. - Ki volt olyan kegyetlen?

- Jó anyám, az emberek nem olyan kiméletesek mások iránt, hogy megtagadnák maguktól az efféle élvezetet. Én már két éve ismerem nagyban boldogult apám sorsát és a részleteket ma tudtam meg.

- S mégis eljársz Dobler házába?

- Éppen azért járok el oda, - válaszolt különös mosolylyal Jenő.

Az anyja eltolta őt magától, föllállott és szigorú arczkifejezéssel nézett szeme közé.

- Nem mondanád meg, mit keressz ott? - kérde élénken.

- Mondhatnám, jó anyám, hogy Dobler főlebbvalóm, a kitől előléptetésem függ, de te ezt el sem hinnéd. Hát megmondom az igazat: én a boszút keresem.

- És megtaláltad?

- Meg.

- Miben áll az?

- Majd megtudod, ha sikerült!

- S ha most akarnám megtudni, ha követelném, hogy elmondjam azt, a mit tervezel?
- Első eset volna, jó anyám, hogy nem engedelmeskednék neked.
- S ha mégis tudom?

Jenő kételkedő mosolylyal rázta fejét, de anyja gyorsan folytatta:

- Ne feledd gyermek, hogy nő is vagyok, anya is vagyok, tehát kétszeresen éleslátó. Elámithattad az egész világot azzal, hogy nem törődöl a nőekkel, elámithattad magát Doblert is, de én beláttam a szivedbe. Azért kerülöd a nőket, mert összes érzelmeiddel egy nőnek hódolsz.

- Igazad van, anyám. Az egész föld kerekiségén csupán egy nő van, a kit imádok, tisztetek és szeretek. Tudod-e, ki ez a nő?

- Igazán kíváncsi vagyok.

- Te vagy az jó anyám, a kinek homloka körül a szenvedés fonta gloriáját, a ki jobb, tisztább és nemesebb vagy minden nőnél e földön.

Az anya megcsókolta homlokát - de hirtelen, egy gondolattól megkapatva, újból eltolta magától fiát és folytatta a nyomozást.

- Kedves fiam, - mondá mosolyogva, - rég elszoktam ugyan már a hizelgéstől, annyit azonban mégis tudok, hogy ez olyan csemege, melyet gyermekeknek nyújtanak, ha el akarják őket altatni. De én már nem vagyok gyermek. Doblér ezredesnek szép fiatal neje van, s ha miatta...

Nem folytathatta a beszélgetést, mert az ajtón kopogtak. Jenő megriadva nézett a falon függő órára: ez kilenczet mutatott.

Anyja észrevette zavarát és nyájasan kérdé:

- Vársz tán valakit?

- Ugy van, anyám!

- Olyan vendéget, a kit én nem láthatok?

- Csakugyan, kedves anyám. Egy hitelezőmet várom s nem szeretném, ha itt találna. Hisz, tudod, mi fiatalok kissé könnyelműek vagyunk, de a mennyiben sokat adok arra, hogy tekintélyem ne csorbuljon előtte, nem szeretném, ha látnád, hogy miféle emberekkel akad néha dolgom.

Ismét kopogtattak, de ezuttal már türelmetlenebbül.

- Értelek fiam. Átmegyek a másik szobába s megigérem, hogy nem nézek keresztül a kulcslyukon.

- Ugy-e hallgatózni sem fogsz?

Özvegy Gervayné kedélyesen fölkaczagott.

- Ezt sem cselekszem. Lepihenek és alszom kissé, mert elfárasztott az éjjeli utazás.

A mint Gervayné mögött a hálószoza ajtaja becsukódott, Jenő gyorsan félretolta a reteszt és kinyitotta az előszobába vezető ajtót.

- Ön az, Emmy? - kérdé.

- Én vagyok, - válaszolt egy elfojtott hang. - de miért váratott?

- Anyám volt itt s őt kellett eltávolítanom valami ürügy alatt. Váratlanul megérkezett, de már elment a másik lépcsőn. Jőjön hát be!

...És belépett a tündér „Cognac” főhadnagy meséjéből, a kék szemű és fekete haju nő. Reszketve lépett be, mintha csakugyan Abdalla, a rabló várna rá. Olyan fiatal volt még és üde, mint a nyíló rózsa, de kék szemeiben valami aczélfény ragyogott, mely mindig az akarat-erőnek jele.

- Itt vagyok, Jenő, - mondá lány hangon, a melyből mély érzés csengett ki, - eljöttem, bár nagy bűnt követek el ezzel. De inkább elkárhozom, semhogy tovább is küzdjek szívemmel. Mit kíván még tőlem?

- Csupán egy dolgot, Emmy! - válaszolt Gervay és közelebb lépve, mélyen belenézett a nő szemébe.

- S mi az? - kérdé ez halkán, megreszketve a varázsló tekintet alatt, melyet az ifju reá vetett.

- Ugy-e, ön is szeretné, hogy helyzetünk mielőbb tisztázva legyen?

- Nagyon szeretném!

- S óhajtja, miként én, hogy a titkolódzásnak vége szakadjon?

- Oh istenem, ha ezt valaha elérhetném!

- Nos tehát, van erre egy mód, de csakis egyetlen egy. Fogadja el karomat *és sétáljon velem végig az utcán* a tisztí kaszinóig, a hol társaim most reggeliznek. Ez a séta megszerzi szabadságát!

A fiatal nő rábámult a férfiúra, a ki *ilyesmit* kér tőle. Jenő hidegen és elszántan viszonzta a pillantást.

- Ön megőrült Jenő! - lihegett a nő és könnyörögve tette össze két kezét, - mit mondana ehhez a világ?

- Hja, ha ön a világ mende-mondájától fél s nem hallgat inkább arra, a mit szive tanácsol, akkor nem változtathatunk a helyzeten! Más ember az ön gyöngeségére számított volna és visszaélne vele, én ellenben erélyességére appellálok, hogy kiérdemeljük a jövő boldogságát.

A fiatal nő lázasan szivta magába e szavak varázsát, de mégis inkább a tekintet döntött, melyet az ifju reá vetett.

- Kegyetlenség az, hogy így tesz próbára, - mondá olyan halkán, hogy alig lehetett szavát hallani - nagyon fogok félni, de elmegyek azért, a hová visz! Mert már egészen az öné vagyok.

Szerencséjére nem vette észre a diadalmas fölvilanást Jenő tekintetében, mert ettől talán mégis visszariadt volna, hanem éppen akkor maga elé nézett és csak azt hallotta, a mint az ifju fölszólitotta:

- Induljunk hát!

...Bezáródott mögöttük az ajtó. Még hallatszott lépteik zaja az előszobában, midőn hirtelen kitarult a hálószoba ajtaja és özvegy Gervayné kilépett onnan. Nagyon sápadt volt és keze reszketett, a mint a széken heverő uti köpenyét gyorsan magára vette.

- A boldogtalan! - mormolta magában, - hová ragadja boszuvágya? De én meg fogom menteni a szegény nőt!

S kedves mosolylyal, mely annyi búbájt kölcsönöz az anyák arczának, hozzátette:

- Hisz a fiamat szereti!

V.

A kaszinó a főtéren feküdt. Hogy odáig eljusson az ember, több szűk utcán kellett végighaladnia, a mely ilyen időtájban meglehetősen elhagyatott volt. Gervay Jenő és a fiatal nő, a ki ily hirtelen elhatározással egészen rábizta sorsát, nem találkoztak senkivel. Az ablakfüggönyök le voltak bocsátva a nap miatt és nem nézett ki az utcára senki.

A fiatal nőt a bágyadtság érzete vett erőt. Téveteg mosoly villant föl néha ajkai körül, de nem jutott el a szemekig. Ezek szomoruan tekintettek, mintha a kilátás, mely előttük föltárult, elüzné az öröm érzetét. Jenő pedig azzal a gondolattal foglalkozott, hogy mint merednek majd kővé az ő bajtársai, ha váratlanul látják meg ily bizalmas együttlétben az ezredes fiatal nejével.

A kaszinó nagy erkélye éppen a főtérre nyílik. Ott ül ilyen időtájban 15-20 tiszt a reggeli mellett. Ott van mindig az ő irigye, Dörfner, az ezredes adjutánsa, a legnagyobb pletykafészek az egész ármádiában és semmi kétség, hogy az ő révén még délelőtt megtudja az ezredes ezt a feltűnő sétát.

És aztán?... Aztán jöjjön, a minék jönnie kell. Gervay már két év óta készül erre az „asztánra.” Ugy ló, mint egy rézbőrű és nem fogja elhibázni célját. Boszut áll apjáért és anyjáért.

...Ha pedig őt is eltalálja az ezredes golyója, annál jobb. Legalább megszabadul attól a szörnyű tehertől, mely szívére nehezül, mikor a mellette haladó fiatal nőre gondol. Érezte, hogy helytelenül cselekedett, mikor Emmyt bevitte ebbe a gonosz játékba. Annál kevésbé lett volna szabad ezt megtennie, mivel igazán szerette a fiatal nőt!

Már közel az utcasarokhoz, melyen túl az út a főtérre bekanyarodik, annyira erőt vett rajta ez a gondolat és annyira megdöbbenette, hogy még egyszer megállott és fogai közt elharapva a szavakat, így szólt:

- Még van időnk, Emmy... ha talán mást gondolt...

A fiatal nő szemében ismét fölillant az aczélfény. Fölvetette gyönyörű kis fejecskéjét és biztató mosolylyal, melyben annyi búbáj, hősiesség és szerelem volt kifejezve, így szólt:

- Fél talán miattam? Én már nem félek.

S mielőtt Gervay meggondolhatta volna a dolgot, ő tette meg az utolsó lépést és maga után vont a habozó férfiut is. Ezzel már künn voltak a főtéren, éppen szemben a kaszinóval.

Ebben a pillanatban hirtelen eléjük toppant egy női alak, a mely úgy látszik, már várt rájuk, s mielőtt Emmy ellenkezhetett volna, karja ki volt tépve Gervayéból. Az idegen nő, a kit Emmy azelőtt még sohasem látott, a saját karjába füzte Emmyét s ezáltal elválasztotta őt Jenőtől.

- De asszonyom! - akarta mondani Emmy, hanem nem jutott szóhoz, mert az idegen nő hirtelen lehajolt hozzá és fülébe sugta:

- Csitt! semmi ellenkezés, meg akarom menteni. Jogom van hozzá, mert én Jenő anyja vagyok.

Kétszer mentek így körül a főtéren, Jenő szótlán bámulatában, Emmy mintha álomban volna. Aztán hirtelen elvezette őket Gervayné a veszélyes pontról. Bekanyarodtak abba az utcába, a hol Dobler ezredes lakott. Ott megállott a vezetőnő és miután körülnézett, hogy nem hallja-e senki, megcsókolta a fiatal nő arcát, s így szólt:

- Gyermeke, ön nagy örülséget akart elkövetni, de megbocsátok önnek, mert szeret. Hanem te...

Olyan lesújtó és szigorú volt a tekintet, melyet fiára vetett, hogy ez meg nem állhatta.

- Bocsáss meg anyám! - suttogott - örült voltam... Te adtad vissza az eszemet.

A kaszinó erkélyén így is nagy föltűnést keltett Doblerné megjelenése e korai délelőtti órában; de látva őt ily tisztes női társaságban, még Dörfner sem mert pikáns megjegyzést tenni. Hanem a kíváncsiság mégis furta oldalát s azért a közel ülő „Cognac”-hoz fordulva, megkérdezte:

- Ki lehet az az idegen urnő? Talán Gervaynak valami rokona.

A megszólított szórakozottan föltekintett és a jelzett irányba nézett. A következő pillanatban fölugrott és az erkély rácsozatához rohant. Kidüledező szemekkel nézett le az alatt sétálókra.

Dörfner látván ezt a hatást, még kíváncsibb lett. Odalépett ő is a főhadnagy mellé és vállára tette kezét.

- Mi baja, kedves barátom? - kérde tettetett részvét hangján. - Talán fejébe szállt a csokoládé, vagy ön is szerelmes a szép ezredesnébe?

- Nem tudom... nem ismerem! - motyogott „Cognac” és torkához kapott, mintha szükülni érezne ott valamit.

Aztán fölkapta kardját és a nélkül, hogy eszébe jutna, hogy dereka körül kösse, leszaladt a lépcsőkön. Csak az utczán jutott annak tudatára, hogy egy tiszt, a ki kezében czeveli kardját, kissé furcsa figura. Megállott tehát éppen az erkély alatt s ott kötötte fel a kardot, de olyan ügyetlenül, hogy kétszer is földre ejtette a fegyvert.

Dörfner nevetve nézte az ügyetlenkedőt, aztán a körülte ülő tisztekhez fordulva, gunyosan megjegyezte:

- Világos! megint be van csipve!

Vannak pillanatok, mikor az ember hirtelen egy egész életen megy keresztül, pillanatok, tele szenvedélylyel, torlódó emlékekkel, s a mi a fő, vakító világossággal, mely fényt áraszt eddig ismeretlen mélységekbe. Ilyen pillanaton ment keresztül Stropka Pál, mikor megpillantotta Gervay Jenőt édes anyja és az ezredesné társaságában. A mit a bárgyu Dörfner nem vett észre, a miről a többi 15-20 kíváncsinak sejtelve sem volt, azt ő olyan tisztán látta, mintha maga is részese lett volna annak a drámának, a mely odalent lejátszódott.

De még többet is megtudott. Tisztán állott előtte, hogy mi most az ő teendője. Lomha elméje, melyet az ital csaknem eltompított már, e perczen csodás élénkséggel dolgozott és jelölte ki az utját.

- Meg kell előznöm Jenőt - dörmögött magában, - minden áron meg kell őt előznöm. A fiut kergeti a boszuvágy. Ezuttal meghiusította örült tervét anyjának közbelépte, de ismerem a Gervay-vért. Holnap újból megkísérli és rajta vész, magával rántva a romlásba ezt a másik gyermeket is, a kit gonosz végzete Dobler utjába sodort. Itt csak egy mód van hátra: meg kell őt előznöm.

...Nos hát, tegyük meg mi azt, a mit ő akart tenni.

Fölpillantott az égre és ellágyuló tekintettel nézte az aranyos szegélyü felhőket, azután így suttogott magában:

- Ugy-e megengedett, hogy megszegjem ígéretemet? Hisz fiadért teszem!

Az ezredes lakása felé tartott, egyenes volt a magatartása és ruganyos a járása, mintha megifjodott volna. Belépett az előszobába és kérte az inast, hogy jelentse őt be az ezredesnél.

Dobler vigan fogadta és felé nyujtotta kezét.

- Hogyan? már ébren? mi jót hoztál?

„Cognac” nem érintette a felé nyujtott kezét, le sem ült, hanem feszes magatartásban maradt állva.

- Nem tudom, jó lesz-e? - válaszolt kissé rekedtes hangon, - attól függ, hogyan végezzük egymással.

- Mi bajod? - kérde meglepetten az ezredes, aztán hirtelen hozzátette, még pedig szigorubban:
- Remélem, nem szolgálati ügyben jössz, mert akkor zokon venném, hogy ismét ittál.

„Cognac” figyelemre sem méltatta ezt a fölebbvalói hangot, hanem két kezét zsebre dugva, mintha fázna, így válaszolt:

- Hallod-e Dobler! Tudod-e mit tesz az, ha valaki 23 év óta viseli magában azt a gondolatot, hogy az az ember, a kit ő kénytelen fölebbvalójának tekinteni és a ki mindennap parancsokat osztogat neki, sajátképen nem egyéb, egy komisz, jellemtelen gazembernél?

Az ezredes fölugrott és a csengetyűzsinór után nyult, mert azt hitte, hogy a főhadnagy megőrült, de ez nyugodtan folytatta:

- Csak csengesd be az embereket, elmondom ő előttük is, hogy Dobler ezredes 23 évvel ezelőtt egy arczképet lopott ki zsebemből és ennek segítségével olyan rágalmat szőtt, mely egy derék embernek életébe, egy tisztességes asszonynak becsületébe került!

- Mit akarsz tőlem? - hörgött az ezredes.

- Azt, hogy beszámolj nekem e gázságoddal...

- Provokálni akarsz?

- Valóban ez a szándékom.

Dobler már magához tért és gunyosan válaszolt:

- Ha csak ennyit akarsz, kár volt olyan nagy hühót csapni. *Ezt* olcsóbban is megkaphattad volna.

Másnap reggel megtörtént a párbaj a legszigorubb feltételek mellett: husz lépés, öt-öt lépés avance és tíz másodpercznyi célzási idő. Mind a két fél egyszerre lőtt.

Dobler átlőtt tüdővel bukott a földre, a vér kibugygyant száján és hörögve szólt a felé siető főhadnagyhoz, a kinek csodás véletlen folytán csak a sapkáját vitte el a golyó.

- Csak egyet szeretnék tudni, Stropka: a magad számláját egyenlítetted ki velem vagy pedig Gervayét?

- Mind a kettőt, - volt a válasz.

- Akkor hát kvitt vagyok a világgal, - nyögött az ezredes.

Egyet vonaglott még teste, aztán meghalt...

(Vége.)